

Derleyen: H. Fırat

Parti değerlendirmeleri-3

Parti değerlendirmeleri-3

EKSEN YAYINCILIK

Parti Değerlendirmeleri-3

EKSEN **YAYINCILIK**

EKSEN Basım Yayın Ltd. Őti.
MollaŐeref Mah., Turgut Özal Cad.
Fatih/İstanbul

Tel: 0 212 621 74 52

Fax: 0 212 534 95 90

<http://www.kizilbayrak.net>

Baskı tarihi: Şubat 2009

Baskı : Step Ajans

ISBN :

Parti Değerlendirmeleri-3

İÇİNDEKİLER

I. Bölüm

Kenya Komplosu'ndan İmralı'ya

Şubat-Haziran 1999

- 1- Emperyalist komplolar Kürt halkının özgürlük istemini boğamaz!
- 2- Trajik gelişmeler ve paha biçilmez dersler
- 3- Kürt hareketi cephesinde son gelişmeler
- 4- Yargılayanlar yargılanmalıdır!
- 5- Teslimiyet ve yeni dönem
- 6- Ayrışma ve yeniden saflaşma dönemi
- 7- İdam kararının ötesi
- 8- Ayrışma ve yeniden saflaşma zorunluluğu
- 9- Verilen sınavlar ve bekleyen görevler

II. Bölüm

İmralı Savunmaları'nın eleştirisi

Haziran-Temmuz 1999

- 1- İlk tepkiler üzerinden ön değerlendirmeler
- 2- Emperyalist sisteme ve kapitalist düzene onay
- 3- PKK'nin "devrimcilikten demokratlığa" dönüşüm ihtiyacı
- 4- Birliğin ya da "Türkiyelileşme"nin iki yolu
- 5- Bütünsel bir tasfiyeci platform

III. Bölüm

Ulusal sorun ve İmralı çizgisi

Kasım 1999-Ocak 2000

- 1- Barış adı altında teslimiyet
- 2- Devrim kampından düzen kampına
- 3- “Düşük yoğunluklu demokrasi”
- 4- Aldatmaca ve gerçek
- 5- Savaş, barış ve devrim...
- 6- Çözumsuzlük “barış”ı ya da teslimiyet
- 7- Barış sorunu üzerine ek değinmeler
- 8- Kürt sorununun niteliği, kapsamı ve devrimci çözüm
- 9- Kürt sorununun niteliği, kapsamı ve devrimci çözüm
(Devam)

IV. Bölüm

Teslimiyetçi çizginin iflası

- 1- Teslimiyetçi çizginin iflası
- 2- Son gelişmeler ve İmralı çizgisi
- 3- KADEK’in feshi ve KONGRA-GEL oluşumu...
- 4- Zindan direnişi ve PKK ile ilişkiler

I. Bölüm

Dünya, Ortadoğu ve Türkiye

Ortadoğu'da daralan kısıkaç ve büyüyen çatışma

Emperyalizmin Ortadoğu'ya ardı arkası kesilmeyen müdahaleleri bugünün dünya politikasının temel gündemi olmayı sürdürüyor. Bu gerçekte '90'lı yılların başından beri böyledir. Sovyetler Birliği dağıldıktan hemen sonra dünyanın tek süper gücü olarak hegemonyasını uzun süreli kılmak üzere işe koyulan Amerikan emperyalizmi buna Ortadoğu'dan ve daha somut olarak da Irak'tan başlamıştı, halen de oradan sürdürmektedir. Fakat Irak şu an için müdahale ve çatışmanın sıcak noktası olsa da gerçekte çatışma cephesi giderek genişlemektedir. İran'a yönelik hazırlıklar, paralel bir ikinci cephenin açılması anlamına geliyor. Filistin sorunundaki son gelişmeler ise yeni biçimiyle üçüncü bir cephenin açılmakta olduğunu haber veriyor.

Irak batağına eklenecek yeni halka: İran

Irak meselesi çözülmek bir yana giderek daha karmaşık bir hal alıyor. Direnişle başa çıkamayan emperyalistler çözümlü halkları birbirine kırdırmakta, onlar arasında kapanması zor bölünme tohumları ekmekte buluyorlar. Şii-Sünni eksenli sahte kutuplaşma ve çatışma şu an Irak'ta gelişmelerin öne çıkan yönüdür. Irak halklarının mezhep ayrılıkları üzerinden birbirleriyle kanlı bıçaklı hale

gelmesi/getirilmesi, birleşik bir ulusal direniş olanağının da boşa çıkması anlamına gelecektir. Olaylar halen bu çizgide seyrediyor ve Irak'ın kendi içinden bunun önünü alacak herhangi bir alternatif de görünmüyor.

Bu, bugünkü Irak direnişinin temel önemde yapısal zaafına da işaret ediyor. Emperyalizmin oyunlarını boşa çıkaracak ve her milliyetten ve kültürden Irak halklarını temel demokratik haklarının tanınması üzerinden kucaklayacak bir devrimci direniş stratejisi olmaksızın başarıya ulaşmak mümkün olamaz. Bugünkü şekliyle direniş kuşkusuz emperyalizmi planlarına büyük darbeler vurmaktadır. Irak'ın ABD emperyalizmi için bir batağa dönüşmesi bunun ifadesidir. Fakat bugünkü şekliyle direnişe, direnişin bundaki sorumluluğunun ne olup olmadığından bağımsız olarak, Irak halkları arasındaki ilişkilerin yıkıma uğraması süreci eşlik etmektedir. Halihazırda emperyalizmin ve siyonizmin en büyük umudu budur. Onlar planlarını ve uygulamalarını bu çizgide götürüyorlar. Başarıyı hedefleyen bir direniş stratejisinin bu planları boşa çıkaracak bir çizgiye oturması mutlak bir zorunluluktur ve halihazırda Irak'taki direnişin en büyük ihtiyacı da budur.

Irak meselesi bu haldeyken (ve Afganistan meselesi de halen belirsizliğini koruyorken) şimdi gündemde artık bir de İran sorunu var. İran'a yönelik emperyalist kuşatma günden güne daraltılıyor. Irak krizinden farklı olarak batılı emperyalistler arasında İran konusunda bir görüş ayrılığı da bulunmuyor. Dahası emperyalistler İran krizini birlikte yönetmeyi ve gerektiğinde bu ülkeye yönelik bir emperyalist saldırıyı birlikte gerçekleştirmeyi, Irak krizi sürecinde yara almış iç ilişkilerini onarmanın bir olanağı olarak da değerlendiriyorlar. Almanya ve Fransa'nın İran'a yönelik saldırgan tutum ve açıklamaları bunu gösteriyor.

Emperyalist cephede İran konusunda sorun bugün için daha çok Çin ve Rusya ile çıkıyor. Fakat ciddi çıkar çelişkilerinden kaynaklanıyor olsalar bile sonuçta bunlar aşılmayacak cinsten sorunlar değil. Batılı emperyalist ittifak İran'a yönelik bir emperyalist

savaşta kararlılık gösterirse eğer, gerekli tavizleri koparmak koşuluyla Çin ve Rusya bunun karşısına çıkmaktan sakınacaklardır. Bugünün emperyalist güç dengeleri içinde izleye geldikleri gerici pragmatist politikanın genel çerçevesinden hareketle bu kolaylıkla öngörülebilir.

Bugün için batılı emperyalistleri İran'a karşı bir müdahaleden alıkoyacak temel etken yalnızca İran'ın kendi direnme gücü ve kapasitesi olabilir ancak. Irak'ta karşılaştıkları akibet doğal olarak emperyalistleri bu konuda daha ciddi bir biçimde düşünmeye itmektedir. Onlar İran'ın gerek devlet gerekse halk olarak Irak'tan çok daha zorlu bir hedef olduğunun farkındadırlar. Fakat duydukları tüm kaygılara rağmen İran'a müdahale giderek kaçınamayacakları bir zorunluluk halini de almaktadır. Tümüyle haksız ve keyfi müdahalelerine karşı İran'ın göstermekte olduğu haklı ve yerinde direnç onlara bu konuda başka bir çıkış bırakmayacak gibi görünmektedir.

Öne çıkan yeni cephe: Filistin

'90'ların başında gündeme getirelen "barış süreci"yle birlikte bir ölçüde denetim altına alınan Filistin sorunu buna rağmen gündemdeki önemini korumayı sürdürmüştü. Yeni İntifada'nın ardından emperyalizmin dayatması köleci "barış süreci" fiilen boşa çıktığında ise sorun tüm kapsamı ve ağırlığıyla yeniden dünya gündeminin önplanına çıktı. O zamandan beri emperyalistler durumu yalnızca idare etmekle yetindiler. FKÖ'nün temsil ettiği Filistin yönetimi ise işin özünde bu aynı politikaya uyum sağlamanın ötesine geçmedi. Oysa siyonistler bu arada boş durmadılar; kendi hesap ve dayatmalarını bir oldu bitti haline getirmek üzere sistemli biçimde çalıştılar. Böylece emperyalist uzlaştırma planı için de işi iyice zora sokmuş oldular.

Bu aynı süreç FKÖ'nün Filistin halkı içinde düne kadar tartışmasız görünen itibarına ve desteğine büyük bir darbe vurdu ve son

seçimler üzerinden de açıkça teyit edildiği gibi, direnişçi bir odak olarak Hamas'ı öne çıkardı. Ne var ki Hamas Filistin halkının direnme geleneğinin bugünkü koşullarda öne çıkan temsilcisi olsa bile sorunun çözümünde tutarlı bir alternatifin temsilcisi değildir.

Filistin sorunu ancak Arap ve Yahudi halklarını birlikte kucaklayan birleşik Filistin hedefine dayalı devrimci-demokrat bir programla asgari bir çözüme kavuşturulabilir. FKÖ geçmişte, '70'li yıllarda böyle bir programa sahipti, emperyalist politikaların etki alanına girdikten sonra bunu terketti. Emperyalist-siyonist oyunun bugünkü geçici bir halkası olan sözümona "iki devletli çözüm"e razı oldu. Filistin sorununda iki devletli çözüm (ki bu Filistin payına gerçekte devlet olmayan bir uydurma devletçik anlamına gelmektedir), işin aslında tam bir çözümsüzlüktür ve sorunun ilelebet sürüp gitmesinden başka bir anlama gelmez.

Bugünün Filistin sorunu yazık ki devrimci bir çözümden alabildiğine uzaktır. Filistin'de ve İsrail'de işçi sınıfına ve emekçilere dayanan devrimci akımlar güç kazanıp öne çıkmadıkları sürece de uzak kalacaktır. Fakat bu olmadığı sürece Filistin sorununa bir çözüm de bulunamayacaktır. Emperyalistlerin sık sık bizzat siyonistler tarafından boşa çıkarılan "yol haritaları" gerçekleşse ve sonunda biçim olarak bir Filistin devleti kurulsa bile bu hiçbir biçimde çözüm olmayacaktır. Emperyalistler ve siyonistler tarafından bunun daha bugünden bir karikatür devlet olarak öngörülmesi bir yana, Filistin denilen tarihsel coğrafyayı Araplar ve Yahudiler arasında tarafları tatmin edecek şekilde bölüştürmenin bir olanağı da yoktur. Herşey bir yana, böyle bir bölüştürmenin hiçbir tarihsel ve kültürel temeli yoktur.

İkinci emperyalist dünya savaşı sonrasında gerçekleşen yapay bölünme, o günün güç dengeleri içinde bir politik dayatmadan ibaretti, nitekim o zamandan bu yana da aralıksız olarak savaş ve çatışma konusu olmaktadır. Bu kendini bildi bileli o topraklarda yaşayan milyonlarca Filistinlinin bugünün İsrail'ini oluşturan alanlardan zorla sökülüp atılması ile gerçekleştirilmiş bir bölün-

medir. Yani bir işgal, terör, katliam ve kitlesel sürgün eyleminin ürünüdür.

Öte yandan, siyonistler bugün değil 1948'deki sınırlara, 1967'deki sınırlara bile razı değildirler ve siyonizm ayakta kaldıkça da razı olmayacaklardır. Onların hedefi Filistin'in tümünden gaspıdır ve ardından bunun da ötesine geçmektir. Bu durumda emperyalistlerin dayatmaları ve uzlaştırmalarıyla sonuçta biçim olarak bir şekilde "iki devletli" bir durum gerçekleşse bile, bu hiçbir şeyi çözmüş olmayacaktır. Bugünkü çatışma bu yeni durumda da yeni biçimler içinde sürecek ve muhtemelen çok geçmeden de yeni bir siyonist işgalle sonuçlanacaktır.

Son gelişmeler emperyalistlerin yönlendirdiği çizgide bir çözümlü de gitgide olanaksız kılmaktadır. Zira siyonistler tek taraflı dayatmalarla yeni topraklar gaspetmeye, Filistin halkının özgürlüğünü ve yaşam olanaklarını hepten boğmaya dayalı bir çizgide kararlılıkla ilerliyorlar. Filistin halkının buna yanıtı bugün için Hamas'ı öne çıkarmak olmuştur. Bu, direniş iradesine verilen destek yönünden kuşkusuz bir anlam taşımaktadır. Fakat bunun ötesinde Hamas'ın başarısı Filistin sorunundaki çözümsüzlüğün derinleşmesinden başka bir anlama gelmemektedir. Hamas, gerici-dinci bir siyasal hareket olarak, her etnik kökenden, dinden ve mezhepten halkların demokratik ve laik temellerde kucaklanmasına dayalı birleşik devrimci bir Filistin amaç ve hedefine yapısal olarak yabancıdır. Öte yandan hiç değilse bugünkü konuyla emperyalistlerin dayattıkları bir uzlaşmaya da hazır değildir.

Bu tablo Filistin sorunu cephesinde çözümsüzlük ve çatışmaların kontrolsüz olarak derinleşmesi demektir. Bunun anlamı bir yönüyle, direniş iradesi kırılmayan Filistin halkının bunun karşılığı olarak ağır bedeller ödemeye devam etmesi olacaktır. Fakat bu aynı olgu öteki yanıyla da, emperyalizmin Ortadoğu'ya yönelik plan ve hesaplarının Filistin sorunu üzerinden karşı karşıya kaldığı handikapların büyümesi anlamına gelmektedir.

Filistin, bugünkü Irak ve yakın gelecekteki İran'ın yanısıra

Amerikan emperyalizminin savaş vermek zorunda kalacağı bir üçüncü cephe olmak yolundadır. Belki bu savaş bugüne kadar olduğu gibi yine daha çok siyonistler üzerinden dolaylı olarak sürdürülecektir, fakat politik sonuçları yönünden faturayı aynı zamanda ABD emperyalizmi ödeyecektir. Üstelik politikadan çok militarist zorbalıkla iş gören siyonistlerden de çok çok daha fazla olarak. Bir dönem için önderliğinin teslimiyeti nedeniyle Amerikan planlarına boyun eğmek zorunda kalan Filistin halkının herkesten çok daha iyi bildiği gibi, yarım asırdan beridir tüm çektiklerinin gerisinde dolaysız olarak emperyalizm, özellikle de Amerikan emperyalizmi vardır. Emperyalizmin çok yönlü desteği olmaksızın siyonist İsrail'in ayakta kalması olanaksızdır.

Ortadoğu'daki güncel direnişin anlamı ve sınırları

Bugün emperyalizme karşı direnişin en önemli odağı olan Ortadoğu'da halkların büyük ölçüde dinci-gerici, daha sınırlı ölçüde de burjuva milliyetçi akımlarla başbaşa kalmış olmaları, bu halkların en büyük talihsizliğidir. Bu akımlar kuşkusuz halihazırda gösterilen direnişin bir parçası, bir dizi yerde önemli ölçüde de temsilcidirler. Fakat konum ve stratejileriyle gerçekte halkların direnme enerjisini heba etmektedirler. Zira onlar yapısal olarak halkları devrimci temeller üzerinde birleştirecek, birlik ve kardeşlik içinde özgürlüğe, bağımsızlığa ve refaha götürececek bir ideoloji, program ve stratejiden yoksundurlar.

Irak direnişi bunun günümüzdeki aynasıdır. Direniş ortaya koyduğu savaşma kararlılığı ve kapasitesiyle övgüye değer olsa bile, aradan geçen üç yıl içinde tüm milliyetlerden ve mezheplerden halkın birleşik devrimci-demokratik direnişini geliştirebilecek hiçbir açılım yapamamıştır. Emperyalizmin oyunlarını boşa çıkarmak üzere farklı dinlerden ve mezheplerden halkları demokratik temeller üzerinde birleştirebilmek için devrimci-demokratik laik bir program olmazsa olmaz koşuldur. Farklı milliyetlerden halkları

birleştirebilmek ise ancak onların temel ulusal demokratik haklarının açıkça tanınması ile olanaklıdır. Dinci akımlar ilkinden ve burjuva milliyetçi akımlar bu ikincisinden kategorik olarak yoksundurlar. Bugünkü duruma bakıldığında genellikle her iki akım her ikisinden de yoksundur. Oysa Ortadoğu gibi her dinden, milliyetten, mezhepten, kültürden insan gruplarının bulunduğu bir coğrafyada başarı için tutarlı bir demokratik anti-emperyalist program mutlak bir zorunluluktur. Bugün halklar arası ilişkileri tahrip eden ve onların emperyalist düşmanlarına karşı birleşmelerini zaafa uğratan her türden yapay ve sahte sorunu sorun olmaktan çıkarmanın yolu kapsamlı bir demokrasi anlayışı olabilir ancak.

Yakın geçmişte Taliban şahsında dinsel gericilik Afganistan'da iktidar idi ve bu, bu ülkede her türden demokrasinin boğulması demektir. Çeyrek asırdan beridir dinsel gericilik Mollalar şahsında İran'da iktidardır ve bu, bütün bu dönem boyunca her türden demokratik hak ve özgürlüklerin boğulması anlamına gelmiştir. Molla rejimi ne ezilen sınıflar olarak işçi sınıfına ve emekçilere, ne ezilen ulus ve milliyetlere ve ne de ezilen cins olarak kadınlara herhangi bir demokratik hak ve özgürlük tanımaktadır. Tam tersine bunların özgürlük taleplerini sistemli bir baskı ve terör politikası ile boğmaktadır.

Bu iki rejim bugün direniş cephesi içindeki dinci akımların yarım için hedefledikleri toplum düzenine de ışık tutmaktadır. Fakat örneğin Irak gibi bir ülkede buna dayalı bir kimlik ve programla başarıya ulaşmak ve iktidar olmak şansı bile yoktur. Ya da bu şans ancak Irak'ın bölünmesi pahasına ve böylece yalnızca belirli bir parçası üzerinde vardır.

Geçmişte, dünyadaki özgürlük ve bağımsızlık mücadelelerinin büyük ölçüde uluslararası devrimci akımın etkisi altında sürdüğü bir dönemde, burjuva kurtuluş hareketleri bile devrimci-demokratik bir programla hareket etmek eğilimi gösteriyorlardı. Örneğin Ortadoğu'da bu türden en önemli hareket olan FKÖ, bir yandan Filistin halkının özgürlüğü için kararlılıkla mücadele ederken,

öte yandan bunu Yahudileri de içerecek birleşik bir Filistin hedefine dayalı devrimci-demokratik çözüm programı üzerinden sürdürüyordu. Bundan dolayı da tüm ilerici-devrimci güçler ile dünya halklarının büyük destek ve sempatisini kazanıyordu. Bugün Ortadoğu'da direniş içinde yer alan özellikle dinci akımlardan gelen bir de böyle büyük bir handikap vardır. Bu akımlar anti-emperyalist olmaktan çok Batı karşıtıdır ve belirgin biçimde anti-semitik eğilimlere sahiptirler. Bu özellikler, emperyalizmin bu zaafı etkili biçimde istismarıyla da birleşince, ilerici-devrimci güçler ile dünya halkları arasında ciddi kuşuklara ve mesafeli tutumlara neden olmaktadır.

Ortadoğu önümüzdeki onyıllar içinde dünyanın kaderinin belirleneceği en önemli bölgelerden biridir. Bu bölgede halk muhalefetinin devrimci önderlikten bugünkü yoksunluğu bu açıdan büyük bir talihsizliktir. Devrimci akımların yeniden öne çıkması, emperyalizme etkili darbeler vurulabilmesinin, bu mücadelenin ilerici toplumsal hedeflerle birleştirilebilmesinin ve bunun genel dünya devrimci süreciyle de başarıyla birleştirilebilmesinin zorunlu koşuludur.

Yeniden diyoruz, zira son 20 yıl hariç 20. yüzyılın neredeyse tamamında önplanda olan bu akımlardı. Dinsel akımlar ise devrimci akıma karşı kısmen ya da tamamen emperyalizmin hizmetinde ya da dolaylı denetimi altında idiler. Gerek dünyada devrimci akımın genel gerilemesinin gerekse bizzat kendi öz yapısal zaaflarının ("milli cephe" adına kendi ulusal burjuvazilerinin kuyruğuna takılmak bunların başında geliyordu) sonucu olarak, ilerici-devrimci akımlar son 20-25 yıl içinde Ortadoğu'da belirgin biçimde geri plana düştüler. Özellikle İran Devrimi'nin yarattığı sarsıntı ve müslüman halklar arasında yolaçtığı aldatıcı umutlar, dinci akımların daha da güç kazanmasına ve direniş içerisinde ilerici-devrimci akımların o güne kadar tutmakta oldukları yeri doldurmasına yolaçtı.

Bu süreç halen de devam ediyor. Bir yandan bölgedeki devrimci

akımların hala da yenilenmiş temeller üzerinde yeni bir çıkış yapma yeteneği gösterememesi, öte yandan emperyalizmin “medeniyetler çatışması”na dayalı oyunlarının yolaçtığı geleneksel duygu ve düşüncelere uygun tepkiler, bugünkü koşullarda daha çok dinci-gerici akımları güçlendirmekte, onları öne çıkarmaktadır. Fakat bu aynı zamanda sonu olmayan bir kısır döngüdür de. Çoğu belirgin bir gerici yapıdaki dinci akımların Ortadoğu halklarını emperyalistler ve gerici burjuva-feodal diktatörlükler karşısında bir yere götürebilme şansları yoktur. Geniş yığınlarını siyasal-kültürel acıların yanısıra sosyal sefaletin de kasıp kavurduğu Ortadoğu’da özgürlük, bağımsızlık ve bunları tamamlaması gereken sosyal kurtuluş, ancak devrimci bir mecrada, sosyalizmi hedefleyen devrimci programlar temelinde ve akımlar önderliğinde olanaklıdır. Ortadoğu halklarının bölgesel büyük bir uluslar ailesi olarak gelecekteki büyük devrimci birliği ve kaynaşması da ancak bu takdirde olanaklı olabilir.

Bölge halklarına karşı emperyalizmin hizmetinde

Emperyalizmin kendi hesap ve planları doğrultusunda Ortadoğu halklarına yönelttiği büyük saldırıda en lanetli rollerden birini de Türk burjuvazisi ve devleti üstlenmiş bulunmaktadır. Bu yeni de değildir; 60 yıllık geçmişi olan ve bugünkü koşullarda yeni boyutlar kazanarak süren bir uşakça misyondur.

Bugün sivil ya da asker burjuvazi adına ülkeyi yönetenlerin tümü her ağızlarını açtıklarında ABD emperyalizminin BOP politikasının destekçileri ve bir parçası olduklarını söylemeyi adeta marifet sayıyorlar. Yakın zamanda yenilenmiş bulunan devletin “Milli Güvenlik Siyaset Belgesi” bunu bir devlet politikası olarak yeniden teyid etmiş bulunuyor.

Nitekim uygulama da tümüyle bu doğrultudadır. Başından itibaren Afganistan’da ve Kafkasya’da Amerikan emperyalizmi ile tam bir uyum içinde hareket edilmektedir. Afganistan’daki em-

peryalist işgal kuvvetlerinin komutanlığını iki dönem üstlenmek Türk devleti için halen ABD'ye sadakatın bir ölçüsü olarak övünç konusu yapılabilmektedir.

Tezkere kazasına rağmen Türkiye toprakları Irak'a yönelik saldırı için üs olarak kullanılmış, bunun böyle olduğu en üst düzeyde teyid edilmiştir. Türk burjuvazisi, karşılığında ihale kırıntıları da kaparak, Irak'taki işgalin halen tam destekçidir ve gelişmelere bağlı olarak dolaysız askeri roller de üstlenmeye eğilimlidir. Sünnileri siyasal süreçlere katmak adı altında direniş cephesini bölmeye ve güçten düşürmeye yönelik çabalar, ABD'ye hizmet ve bağlılığın bir başka göstergesi olarak sunulmaktadır. Irak cephesinde ABD ile yaşanan tek sorun halen Kürt sorunu ve muhtemel bir Kürt devleti konusundadır. Fakat gelinen yerde bu, ABD ile ilişkileri germek yerine uşaklık politika ve gayretlerini güçlendirmektir. Zira bu, bu alandaki sorunları kendi lehine hafifletmenin tek olanaklı yolu olarak görülmektedir.

Aynı lanetli uşaklık çizgisinin yeni uygulama alanı İran olacak gibi görünmektedir. ABD emperyalizminin İran'ı uluslararası kısıpkaca almak için kullandığı argümanlar, halen Türkiye'yi yönetenler tarafından da aynen yinelenmektedir. Bu kuşkusuz boşuna değildir. Bu argümanların "uluslararası camia" tarafından da paylaşılması durumu, ki bu BM'nin bu doğrultudaki muhtemel kararları anlamına gelecektir, Türkiye'nin işbirlikçi takımı için ABD'nin saldırı ve savaş planlarına destek vermenin de siyasal, hukuksal ve moral dayanağı işlevi görecektir. (Türkiye'yi yönetenlerin kendi içindeki çekişmeleri ve iktidara hakim olma gayretleri, tarafları ABD emperyalizminin İran politikası ile daha uyumlu hareket etme yarışına ayrıca yöneltecektir. Zira bu onlar için yaşanan iç çekişmede ağırlık oluşturmanın ve üstünlük sağlamanın en kestirme ve güvenli yollarından biridir.)

Türk burjuvazisinin bölgede tümüyle emperyalizmin planlarına ve çıkarlarına ayarlı politikasının öteki bir halkası ise Filistin sorunudur. Siyonist devletin bölgedeki baş müttefikinin Türk devleti

olması, Türkiye'nin ABD ve İsrail'le birlikte bölge halklarına karşı üçlü bir askeri mihver oluşturmuş bulunması olgusu, bu konuda fazla sözü gereksiz kılmaktadır. Bunu, özellikle de bugünkü gerici-dinci AKP hükümeti eliyle, Filistin halkının acılarını paylaşma ikiyüzlülüğü ile birleştirmeye çalışsa da, inandırıcı olamamaktadır. Zira gerçek politika ve uygulama bütün açıklığı ile gözler önündedir. Yakın zamanda Pakistan örneğinde görüldüğü gibi, Türk devleti artık alışılmış uygulamanın da ötesine geçerek İsrail hesabına diplomatik girişimlerde de bulunmaktadır.

Türk burjuvazisinin ve devletinin konumu, tutumu ve politikası bütün açıklığı ile ortadadır. Bu, bölge halklarına karşı emperyalizmin ve siyonizmin hizmetinde bir politikadır. Bu resmi devlet politikası aynı zamanda iktidarı ve muhalefeti ile tüm düzen partilerinin de politikasıdır. Bunun tek bir istisnası bile yoktur. Türkiye'nin ikisi de hükümet uygulamaları üzerinden denenmiş gerici islami partileri, bunun bir istisnası olmadığını ayrıca somut olarak kanıtlamış da bulunmaktadır. Ne tarihsel, dinsel ve kültürel nedenler ve ne de oy aldıkları esas seçmen kitlesinin bu çerçevedeki hassasiyetleri, bu partileri Amerikancı dış politika çizgisinden bir nebze olsun ayırabilmiştir. Dahası AKP bugünün Türkiye'sindeki en Amerikancı partidir ve başında uluslararası siyonist lobiden liyakat madalyaları almış biri bulunmaktadır.

Tüm kesimleriyle burjuvazinin ve onun hizmetindeki düzen siyasetinin tersine, Türkiye'nin işçileri ve emekçileri Ortadoğu halklarına içten ve samimi bir yakınlık duymakta, onların sonu gelmeyen acılarını paylaşmakta, büyük bedeller ödeyerek ortaya koydukları direnişe derin bir yakınlık ve sempati duymaktadırlar. Bu içgüdüsel ve bu nedenle esası yönünden kendiliğinden eğilim siyasal planda bilinçli ve sağlıklı ifadesini ilerici-devrimci akımlar şahsında bulmaktadır. Türkiye'nin devrimcileri onyıllardır emperyalizme ve burjuva gericiliğine karşı yürüttükleri mücadeleyi, başından itibaren Ortadoğu halklarının emperyalizme ve siyonizme karşı verdikleri mücadeleye duydukları büyük yakınlık ve

destekle birleştirdiler.

Bu çizgi geniş emekçi halk katmanlarına egemen kendiliğinden duygu ve eğilimlerle devrimci bir mecrada buluşmayı başarabilse, bunun salt Türkiye için değil fakat Ortadoğu halkları için de önemli sonuçları olacaktır. Kuşkusuz bugünkü durumumuzla bundan çok uzağız. Fakat içe dönük devrimci görevlerimiz bakımından olduğı kadar Ortadoğı halklarına karşı sorumluluklarımız bakımından da yapmamız gereken, ne edip edip bunu başarabilmektir.

(Ekim, Sayı: 245, Mart 2006)

Yeni bir yılın başında dünya, Ortadoğu ve Türkiye

Kapitalist dünyada ağırlaşarak süren sorunlar tablosu

Kapitalist-emperyalist barbarlığın hükümranlığı altında büyük sorunlarla, emekçi kitleler ve mazlum halklar için çok yönlü acılar ve yıkımlarla dolu bir yılı daha geride bıraktık. Bu açıdan geride kalan yılın onu geride bırakan yıllardan esasa ilişkin bir farkı yok. Dizginsiz sömürü ve sosyal yıkım, büyüyen işsizlik ve artan yoksulluk, militarizm ve saldırganlık, emperyalist savaş ve işgal, mazlum halkların arasına nifak sokulması ve birbirine boğazlatılmaları, yaygınlaşan polis devleti uygulamaları, hemen her ülkede dozu artan baskı ve terör, ırkçılık ve şovenizm vb., vb... - tüm bunlar ve sayısız başka sorun, günümüz kapitalizminin (yıldan yıla ağırlaşıyor olmanın ötesinde) artık dünya ölçüsünde değişmez görünümüdür. Bu nedenle bütün bir yıl boyunca döne döne işlenmiş tüm bu olgusal gerçekler üzerinde yeni yılı vesile ederek yeniden durmanın bir gereği yok. Belki günden güne artan öneminden dolayı kapitalist yıkıcılığın daha özel bir alanına, artık kapitalist dünyanın bir kesiminde bile kaygıyla karşılanır hale gelen vahim boyutlardaki ekolojik sorunlara kısaca işaret edilebilir.

Kapitalizmin yarattığı çok yönlü sorunlar gelinen yerde alışılmış sosyal çerçeveyi aşmış, günden güne ağırlaşan ve giderek bü-

yük bir tehlikeye dönüşen doğasal/çevresel boyutlar da kazanmıştır. Kapitalizm bugün salt dünyanın emekçileri ve ezilen halkları için değil, bütün bir insanlık için, daha da ötesi, bugünkü dengesini milyarlarca yıllık evrimin sonucu olarak bulmuş olan bütün bir canlılar dünyası ve gezegenimizin bizzat kendisi için de büyük bir tehdit unsuru haline gelmiştir. O gelinen yerde insanlığı ve dünyamızı kasıp kavuran, yokoluşla tehdit eden bir büyük veba salgını gibidir. Bu açıdan oluşturduğu tehdit, artık kapitalist dünyanın temel kurumlarına ait raporlarda bile bir biçimde itiraf edilmektedir (ki geride kalan yılın dikkate değer olaylarından biri de bu olmuştur). Fakat buna rağmen bu yönde kayda değer herhangi bir adım atılmamakta, ciddi her hangi bir tedbir alınmamaktadır. Nasıl ki insani ve sosyal yıkım kapitalizmin umurunda değilse çevresel yıkım da umurunda değildir, olamaz da. O sınırsız kâr hırsına ve dizginsiz bir kör piyasaya dayalı olarak işlemektedir. Bu işleyiş onun neden olduğu her türden yıkıcılığın temeli, temel mekanizmasıdır. Bu temel ortadan kaldırılmadan, bu mekanizma parçalanmadan, özel mülkiyete, kapitalist kâra ve kör piyasaya dayalı toplumsal düzen tasfiye edilmeden bu sorunların, emekçilerden öteye bütün bir insanlık ve gezegenimiz için ürkütücü boyutlarda yıkıcı sonuçlar üreten gidişatın önüne de geçilemez.

Bu çerçevede “ya barbarlık içinde yokoluş ya sosyalizm!” sloganı, her yeni yılın ağırlaştırdığı çok yönlü sorunlar ve açığa çıkardığı ürkütücü gerçekler ışığında, gitgide daha da acil ve güncel bir anlam ve önem kazanmaktadır. Geride bıraktığımız yıl üzerinden bugün özellikle altı bir kez daha çizilmesi gereken en önemli gerçek budur.

Emekçiler ve halklar barbarlığa direnerek çıkış yolu arıyor!

Öte yandan, geride bıraktığımız yılın gelişmeleri, dünya emekçilerinin ve ezilen halklarının bu barbarlığa boyun eğmeyeceklerinin, şu veya bu biçimde ona direneceklerinin, ondan kurtulmanın

yolunu döne döne arayacaklarının yeni işaretlerini de ortaya koymuştur.

Dünyanın her yerinde emekçiler neo-liberal sosyal yıkıma karşı seslerini gittikçe daha çok yükseltiyorlar, son yıllarda güç kazanan bu eğilim 2006 yılı boyunca da kendini gösterdi. Gösteriler, grevler, genel grevler, çeşitli türden direnişler, yerine göre bir sektörün işçilerini (Bengladeş), yerine göre bütün bir kent halkını (Meksika), yerine göre geleceği konusunda kaygılı geniş gençlik kitlelerini (Fransa ve Yunanistan) kapsayan kitlesel yerel patlamalar, Ortaçağ artığı siyasal düzenleri siyasal ve sosyal değişime zorlayan silahlı direnişler (Nepal) vb., işçi sınıfının, emekçilerin ve ezilen halkların hoşnutsuzluğunu, mücadele ve değişim isteğini ortaya koyan tüm bu türden sosyal-siyasal hareketlilikler, 2006 yılı boyunca da ülkeden ülkeye yer değiştirerek sürdü.

Emekçilerin ve halkların sosyal hareketliliği büyümesini ve yayılmasını sürdürecektir, her yeni yılın olaylar bilançosu bunu gittikçe daha açık biçimde ortaya koyuyor. Bu durumda gitgide daha çok önem kazanan ve yakıcı hale gelen asıl sorun, bu mücadelelerin devrimci bir kanala akabilmesi, devrimci bir programa ve önderliğe kavuşabilmesidir. Zayıflık halen bu alandadır ve bu alanda dikkate değer yeni gelişmelerden söz etmek olanağı henüz yoktur. Halihazırdaki hareketlilikler kurulu düzeni reformdan geçirme niyetleri taşıyalar da onu aşan devrimci perspektiflerden kesin olarak yoksun olan akımların etki ve denetiminde gelişiyor. Halen emekçilerin ve halkların gelişen mücadelesinin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorun, hareketin geleceği bakımından aşılması hayati önemde olan temel zaafiyet noktası budur.

Ortadoğu'daki direnişin önemli başarısı

Geride kalan yıl içinde emekçilerin ve halkların direnişi cephesinde dolaysız politik etkileri ve sonuçları bakımından asıl önemli gelişmeler, Ortadoğu'da yaşananlar, Ortadoğu halklarının

emperyalizme ve siyonizme yaşıttıkları oldu. 2006 yılı, ABD emperyalizminin Ortadoğu'ya istediği türden bir yeni düzen verme stratejisinin çöküşünü kesinleştirdi ve siyonizmin yarım yüzyılı aşan "yenilmezlik" efsanesinin büyük bir darbe almasına tanıklık etti. Irak direnişinin dünya jandarması Amerika'ya ve Lübnan direnişinin siyonist savaş makinesi İsrail'e vurduğu darbeler, dünya ve bölge politikası bakımından yarattıkları önemli sonuçların ötesinde, dünya halkları için birer güç ve moral kaynağı oldular.

Tüm sorunlu yapısına rağmen bölge direniş güçlerinin bunu başarmış olması, halkların direnme gücünü ve iradesini bir kez daha ortaya koydu. Bu direnişler, paranın gücünü ve en modern teknolojiye dayalı savaş makinelerini her şeye muktedir sanan dünyanın küstah efendilerini sıkıntılara boğdu, gelecek konusunda kaygılara sürükledi ve bu arada içlerindeki görüş ayrılıklarını da derinleştirdi.

Geride kalan yılın emekçiler ve halklar payına asıl büyük kazanımı hiç kuşkusuz Ortadoğu'daki direnişin bu önemli etki ve sonuçları olmuştur.

Emperyalizm ve siyonizmin halkları birbirine kırdırma politikası

Emperyalizm ve siyonizm gelinen yerde düşürüldükleri bu zor durumdan halkları birbirine kırdırmaya yönelik yeni plan ve oyunlarla sıyrılmaya çalışıyor. Filistin'de ve Lübnan'da körüklenen iç-savaş ile Irak'ta halklar arası ilişkileri geri dönülmez ölçülerde tahrip etmeye yönelik oyunlar, bunun bir ürünü olarak kuralsız bir biçimde sıradan insan kırımına dönüşen boğazlaşmalar, buna yönelik planlı bir çabanın ürünü ve göstergeleridir. Yılın son günlerinde buna bir de Somali üzerine oyunların yeni perdesi eklenmiştir ve çok geçmeden Sudan'ın eklenmesi de beklenmelidir. Amerikan emperyalizmi yerel sorunları kışkırtarak kendi çıkar ve hesapları doğrultusundaki müdahalelerinin bahanesi olarak kullanmayı artık değişmez bir yöntem haline getirmiştir. Somali ve Sudan bunun

gündemdeki yeni örnekleridir.

Saddam Hüseyin'in yılın son gününe ve İslam dünyası için kutsal bir bayramın arifesine denk getirilen idamı da aynı oyunun bir parçasıdır. Burada da bölge halklarına yönelik büyük bir oyun, çıplak bir provokasyon vardır. Bu idam hiçbir biçimde basitçe emperyalizmin, bir dönem özel olarak kolladığı ve kullandığı bir eski diktatörü yok ederek, kendi suçlarını örtme kaygısına indirgenemez. Bu suçlar dünya halkları için hiçbir özel hukuksal kanıtlama gerektirmeyecek denli zaten açıktır, bu konudaki gerçeğin ayrıntılarını değilse de özünü hemen herkes uzun zamandan beri bilmektedir. Provokatif bir zamanlamadan öteye aynı nitelikte bir gösteriye de çevrilen idamın gerisinde, daha ince ve sinsî hesaplar var. Özel hesaplara dayalı bir gösteriye dönüştürülen bu olayla birlikte Irak halklarının arasına yeni bir zehirli kama sokulmuş, Irak halklarının emperyalist işgale karşı birlik oluşturma şansları daha da zayıflatılmış, bundan da öteye, gelecekte birlikte yaşayabilme olanaklarına da yeni bir darbe vurulmuştur.

Halkların onurunu hiçe sayarak ve direnme gücünü küçümseyerek giriştikleri maceranın bunaltıcı bir batağa dönüşmesi, emperyalistleri Irak'ı önce fiilen ve sonra da resmen bölerek işin içinden bir parça kolay sıyrılmaya yöneltmiş görünmektedir. Saddam Hüseyin'in idamı çerçevesinde ilk bakışta şaşkıncı görünen pervasızlık da bu sinsî hesapların bir parçasıdır; ve bu çerçevede, son derece bilinçli ve soğukkanlı bir siyasal tercihin ürünüdür.

Emperyalist plan ve oyunları bozabilmenin büyük önemi

Emperyalizmin ve siyonizmin Ortadoğu'ya istedikleri yeni düzeni veremeyecekleri artık anlaşılmıştır, bunu yineliyoruz. Halklar, kendi aralarındaki ilişkilerin zaafı ve direnişlerine önderlik eden güçlerin sorunlu olduğu bir aşamada bile bu kadarını başarmışlardır. Olayların bundan sonraki seyri, halkların bu ilk önemli başarılarını emperyalizme ve siyonizme daha kesin darbeler vur-

mak üzere kullanıp kullanamayacaklarına, kendilerini bölmeye, mezhep ve milliyet çatışmaları içinde boğazlatıp tüketmeye yönelik oyunları boşa çıkartıp çıkartamayacaklarına sıkı sıkıya bağlıdır.

Girmiş bulunduğumuz 2007 yılının gelişmeleri bu açıdan kritik bir önem taşımaktadır. İran'a yönelik olarak epey zamandır hazırlıkları yapılan fakat geride kalan yıl içinde öyle sanıldığı kadar kolay olmadığı da artık açığa çıkmış bulunan emperyalist saldırının boşa çıkarılıp çıkarılamayacağı da bu gelişmelerin seyri ile yakından ilgilidir. Emperyalizmin böl ve yönet politikalarının boşa çıkarılması bölge ölçüsünde direnişi güçlendirecek, güçlenen direniş ise bu türden saldırılara karşı örülmüş en etkili ve caydırıcı barikat işlevi görecektir. Geride kalan yıl içerisindeki Lübnan direnişinin kendi sınırlı alanında açıkça kanıtladığı aynı zamanda bu olmuştur.

ABD'de yapılan son ara seçimlerde savaş çetesinin büyük bir darbe alınması ve Rumsfeld'in feda edilmesi, büyük ölçüde Ortadoğu direnişinin bir ürünü olmuştur. Bu aynı olgunun bir öteki göstergesi, yılın sonuna doğru yayımlanan ve büyük tartışmalara yo-laçan Baker-Hamilton Raporu'dur. Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'da saplanmış bulunduğu batağı açıklıkla saptamış bulunan bu rapor, Amerikan egemenlerinin bir bölümünün durumdan duyduğu kaygıları ve rahatsızlığı ortaya koymakta, bataktan çıkışın yollarını ve durumu en az kayıpla kurtarabilmenin çarelerini araştırmaktadır. Rapor bir bakıma, halen izlenmekte olan politikanın tümünden çökmesi durumunda gündeme gelebilecek yeni politikanın genel çerçevesini vermektedir. Duruma göre ABD, bugün hedef tahtasına koyduğu devletlerle belli tavizler karşılığında uzlaşabilecek, öte yandan bugünkü en önemli dayanaklarından biri olan Güney Kürdistan Kürtlerini bir kez daha kurban edebilecek, karşılığında da doğal olarak Ortadoğu'daki konumunu koruyacaktır. Rapor'dan belirgin biçimde yansıyan ve emperyalizmin asla özgürlük değil fakat her zaman egemenlik peşinde koştuğunu anlamazlıktan gelen Amerikancı Kürt çevrelerini haklı olarak kay-

gılandıran en önemli noktalar bunlardır.

Özetle, 2006 yılı ABD emperyalizminin Ortadoğu'da bir batağa saplandığını kesinleştirmiştir. Fakat aldığı önemli darbelere rağmen o yenilgiye uğratılmış olmaktan uzaktır. Bugünkü güç ilişkileri içerisinde ve direnişin bugünkü yapısı düşünöldüğünde, bu öyle kolay da değildir. Saplandığı bataklıktan bir dizi manevra ile ve sınırlı kayıplarla sıyrılması hala olanak dahilindedir. Mevcut direnişin zaafly yapısı, aynı anlama gelmek üzere halkları emperyalizme ve gericiliğe karşı birleştirebilme yeteneğinde devrimci bir önderliğin yokluğu, bu alanda Amerikan emperyalizminin en büyük şansısıdır. Bu, halkları birbirine düşürmeyi, milliyet ve mezhep çatışma içinde tüketmeyi kolaylaştıran, bu arada İran'daki molla rejimi türünden gerici diktatörlöklere halkların anti-emperyalist anti-siyonist muhalefetini yedekleme şansısı veren hayati önemde bir zaaf alanıdır. Bu güçler tablosu içinde Amerikan emperyalizmini manevra yapma ve durumu en az kayıpla atlatma şansısı hala da çok büyüktür. Baker-Hamilton raporunun anlamı kendi yönünden aynı zamanda budur. Siyonist devlet faktörü önemli bir engel olmakla birlikte bu rapordaki politikaların gündeme getirilmesi, İran'la sorunların belli tavizlerle bir uzlaşmaya bağlanmasını ve böylece mevcut direniş odaklarının gemlenmesini ya da tecrit edilmesini önemli ölçüde kolaylaştıracaktır.

Bütün bu açılardan 2007 yılı, tablonun daha çok netleşeceği bir yıl olacaktır.

Kendini resmen dünya jandarması ilan eden NATO

Dünya olayları çerçevesinde önemli bir başka gelişme, yılın sonuna doğru gerçekleşen NATO toplantısında, bu emperyalist saldırı ve savaş örgütünün yeni misyonuna ilişkin olarak benimsenen yeni resmi stratejidir. Bilindiği gibi, hükümet ve devlet başkanlarının katılımıyla gerçekleşen Riga Zirvesi'nde, NATO resmen dünya polisi ilan edildi. Dünyanın her yeri, her bölgesi ve ülkesi

NATO için artık bir dolaysız taraf olma ve müdahale alanıdır. Benimsenen “yeni konsept” çerçevesinde, bundan böyle bu saldırgan emperyalist ittifak, emperyalist çıkarlarının ya da hesaplarının gerektirdiği her durumda, şu veya bu bölgeye ya da ülkeye müdahale etme hakkını kendinde bulabilecektir. Bu iş sözümona dünya barışı ve güvenliği adına yapılacak ve bunun için her türlü bahane keyfi bir biçimde gerekçe olarak ileri sürülebilecektir. Yıllardır hazırlanmış söylenen ve son zirvede ilan edilen yeni “konsept”in özü esası budur.

NATO’nun dünya polisi misyonunu üstlenmesinde gerçekte bir yenilik yok, zira bu daha kuruluşunun 50. yılında (1999) yapılan Washington Zirvesi’nde ilan edilmişti. Kosova bahane edilerek Yugoslavya’ya karşı yürütülen emperyalist yıkım savaşı da bunun ilk önemli uygulaması olmuştu. Böylece NATO herhangi bir iç soruna dolaysız olarak müdahale edebileceğini, bu çerçevede gerekirse savaşa da girişebileceğini ve işgal gücü olarak hareket edebileceğini göstermiş oluyordu. Ardından Afganistan’da işgal gücü rolünü üstlenmek geldi. NATO bu ülkede halen işgalci bir savaş ve iç savaş gücü olarak bulunmaktadır ve “teröre karşı mücadele” adı altında, gerçekte ise ortak emperyalist çıkarların gereği olarak, sistemli biçimde sivil katliamlara başvurmaktan geri durmamaktadır.

Öyle görünüyor ki Afganistan’ı, özellikle de Irak’taki gelişmelerin seyrine bağlı olarak, Ortadoğu’da üstlenilecek görevler izleyecektir. Ortadoğu’da büyük bir yenilgi, sonuçta bunu ABD yaşayacak olsa bile, sistemin kendisi için büyük bir tehlike demektir ve batılı emperyalist güçlerin, dolayısıyla da NATO’nun buna seyirci kahnası düşünülemez. Afganistan’daki bataklık ile ABD’nin Irak perişanlığı, halen bu doğrultudaki eğilimleri gemlemekte, ABD’nin istemine ve baskısına rağmen NATO böyle bir savaşa dolaysız olarak karışmaya cesaret edememektedir. Dolayısıyla bu tür bir müdahale ihtimali, siyasal ve diplomatik manevraların ardından gelebilecek zorunlu bir en son çare olabilir ancak. Şimdilik emperyalist müttefikler ABD’nin saplandığı bataktan kendi çıkar-

ları doğrultusunda yararlanmaya, bu çerçevede bölgede daha çok siyasal ve diplomatik inisiyatif almaya bakmakta ve bu arada kuşkusuz ABD'yi altan alta her yolla desteklemektedirler.

Riga Zirvesi'nin kararlarında önemli olan yenilik, dünyanın her yerinin NATO için müdahale ve savaş alanı ilan edilmesi çerçevesinde bir "acil müdahale gücü"nü kurumsal bir yapı olarak benimsenmesidir. Tek başına dünya hakimiyeti hülyalarının aradan henüz 10 yıl ancak geçmişken halklar tarafından boşa çıkarılmış olması, Amerikan emperyalizmini bir saldırı ve savaş örgütü olarak NATO'ya daha çok önem vermek zorunda bırakmıştır. Bu, sorumluluğa öteki emperyalist müttefiklerini kendi denetiminde dahil edebilmenin bir yolu ve kurumsal olanağıdır onun için. Fakat bunda bir parça olsun başarılı olabilmek için o, çözümü zor iç çelişiklere ve sorunlara çözüm bulmak, bu çerçevede müttefiklerinin kabaran emperyalist iştahlarını kendi çıkarlarından tavizler verecek tatmin etmek zorundadır. Kritik önemde kararların oy birliği koşuluna, dolayısıyla her bir üyenin veto hakkına bağlanmış bulunması, ABD için bu alanda özellikle önemli bir zorluk alanıdır. Yeni stratejinin ilan edildiği Riga Zirvesi'nden bir kez daha yansıyan gizlenemez sıkıntılar bunun daha şimdiden işaretlerini vermektedir.

Öte yandan dünya jandarmalığı rolüne NATO'yu dünya ölçüsünde genişletmek politikası eşlik etmektedir. Bu çerçevede Orta-doğu'dan, Kafkasya'dan, Asya'dan ve Avustralya'dan halen zaten fiilen bir biçimde NATO ile birlikte hareket eden yeni ülkelerle (ki bunların başında Ukrayna, Gürcistan, Avustralya, Japonya, Güney Kore ve İsrail gelmektedir) genişleme politikası gündemdedir. Fakat bu denli genişletilmiş, dolayısıyla bağdaştırılması sanıldığı kadar kolay olmayan farklı emperyalist ve gerici çıkarı bir araya toplamaya yönelmiş bir örgüt için, bunun bir güç değil zaaf alanına dönüşeceği gerçeği de sorunun bir başka yönüdür.

Bu konuda son bir nokta, Türk hükümeti ve generallerinin NATO politikalarına geleneksel tam uyumlarını son zirve ve onun

yeni kararları üzerinden de ortaya koymuş olmalarıdır. Türkiye’yi yönetenler Amerikan emperyalizminin ve NATO’nun sadık işbirlikçileri olduklarını bu vesileyle de gösterdiler ve “yeni konsept” çerçevesinde gündeme getirilen “Acil Müdahale Gücü”ne hemen kalıcı askeri birlik vermeyi kabul ettiler. İç politikada birbirleriyle dalaşıp duran egemen sınıf kanatlarının emperyalizme ve NATO’ya uşaklık sözkonusu olduğunda harfîyen anlaştıklarını da buna eklememiz gerekir.

Türk burjuvazisinin ve onun adına ülkeyi yönetenlerin bu tutumunun politik önemini, NATO’nun aynı zamanda uluslararası bir iç savaş örgütü olduğu, hatta tüm tarihi boyunca fiili icraat yönünden bu misyonunun daha baskın olduğu gerçeği ışığında değerlendirmek gerekir. “Süper NATO” olarak da bilinen ve NATO’nun kirli savaş örgütü Gladio’nun Türkiye uzantısı olan Kontrgerilla’nın özellikle son 40 yılda Türkiye toplumunda oynadığı kirli rol iyi bilinmektedir. Daha az bilinen ise, tam da buna bağlı olarak Türkiye’deki faşist askeri darbelerde NATO’nun oynadığı çok önemli dolaysız roldür. 12 Eylül’ü Türk generalleri üzerinden tezgahlayan CIA’nın bunu dönemin başkanına “bizim oğlanlar başardı” diye rapor ettiği iyi bilinir, ama darbenin Brüksel’deki NATO karagahında anında kutlamalara konu edildiği pek fazlaca bilinmez ya da üzerinde fazlaca durulmaz.

NATO tüm tarihi boyunca Türkiye’deki iç sınıf mücadelelerinde dolaysız bir taraf olmuştur. Türkiye’nin işçileri, emekçileri ve devrimcileri bunu hep gözönünde bulundurmalı ve bu saldırgan suç örgütündeki gelişmelere her zaman bu gözle bakmalı, tüm kanatlarıyla Türk burjuvazisinin ve Türk generallerinin NATO’ya gösterdikleri büyük sadakati bu tarihsel ilişki üzerinden de değerlendirmelidirler.

Türk burjuvazisi emperyalizmin ve siyonizmin safında

2006 yılının gelişmeleri, tüm temel güç ve kurumlarıyla Tür-

kiye'nin işbirlikçi egemen güçlerinin (işbirlikçi burjuvazinin kendisinden hükümete ve generallere kadar) emperyalizmin ve siyonizmin hizmetinde olduklarını bir kez daha bütün açıklığı ile gösterdi. Irak, Lübnan, Afganistan ve İran'la bağlantılı tüm önemli gelişmeler üzerinden bunu açıkça gördük.

Türkiye'yi kuşatan kriz coğrafyasında Amerikan emperyalizmine tam hizmet, tüm kanatlarıyla işbirlikçi Türk burjuvazisinin, "Milli Güvenlik Siyaset Belgesi"ince saptanmış tartışma dışı ortak "milli politika"sıdır. Nitekim olaylar da bunu her aşamada doğruluyor. Geride kalan yılın bu açıdan kendine özgü bir farkı, iç daşmaların bu politikaya yeni bir güç kazandırmış olmasıdır. Generaller ve AKP hükümeti, ABD emperyalizmini desteğini sağlayarak birbirlerine üstünlük sağlamak çabası çerçevesinde, Amerikan emperyalizmine ve siyonist İsrail'e yaranmakta adeta yarıştılar ve bu yarış halen sürmektedir.

Uşaklık çizgisini derinleştiren bu etkeni, kendi yönünden Kürt sorununun yarattığı bunaltıcı etki tamamlamaktadır. Kürt halkının özgürlük ve eşitlik istemini boğma gerici hesapları ve umutları, Türkiye'nin işbirlikçi rejimi için her konuda Amerikan emperyalizminin dümen suyunda hareket etmenin bir başka temel dinamiğine dönüşmüş durumda. ABD'nin kendi gerici hesapları ve çıkarları umduklarının tam tersi gelişmelere yolaçıyor ve son yılların olayları bunu sürekli kanıtıyor olsa bile, Türkiye'yi yöneten işbirlikçi takımı bu politikadan sapmamakta, sapmamaktadır. Onlar, çok yönlü nedenlere bağlı olarak, böyle bir güç ve iradeden kesin olarak yoksundurlar.

Amerikan emperyalizminin Irak'ta çıkış yolu aramak zorunda kaldığı bir batağa saplanmış bulunması, gelinen yerde Türkiye'yi yönetenleri Güney'de bir Kürt devleti oluşumunu engelleme konusunda daha da umutlandırıyor. Hesap ve umut basitçe şudur: Baktaktan çıkış arayışı, ABD'yi kendi bünyesinde Kürt sorunu barındıran ülkelerin yardımını aramak, bu ise Kürt oluşumunu feda etmek sonucu yaratabilir. Baker-Hamilton raporu Türk gericiliği

için bu türden umutların somut bir karşılığı ve tersinden Kürtler içinse ciddi risklerin göstergesi olmuştur.

Bu tür bir gelişme, ABD payına, şimdiki İran, Suriye ve Filistin politikalarında önemli değişiklikleri gerektiren bir yeni Ortadoğu politikası çerçevesinde olanaklı olabilir ancak. Her ne kadar şimdiki yönetim buna istekli görünmüyorsa da olayların gidişi bu yönetimin politikalarını geri plana itebilir ve Amerikan emperyalizmi daha Bush çetesi fiilen işbaşındayken bile bu tür bir politika değişikliğini gündeme getirebilir. Bu ise, Türkiye'nin Kürt düşmanı işbirlikçilerinin umutlarının hiç değilse kısmen gerçekleşmesi, ABD emperyalizminin Kürt halkına üçüncü bir kez ihanet etmesi sonucuna yolaçabilir. Böyle olursa, işbirlikçi Kürt yönetiminin tüm geleceğini Amerikan emperyalizmine ipotek etmesinin faturası da bir kez daha Kürt halkına ödetilmiş olur.

Böyle olursa diyoruz, zira Türkiye'nin işbirlikçi egemenlerini yularından sağlamca tutmuş ABD emperyalizmi onları Kürt hareketiyle bir biçimde aynı cephede buluşturma hüneri de gösterebilir. Bu, ayrı bir Kürt devleti ihtimalinin ortadan kaldırılması, buna karşılık olarak Kürtlerin ezdirilmemesi ve sınırlı bazı kazanımlara razı edilmesi biçiminde gerçekleşebilir. ABD'nin Türkiye'deki Kürt sorununu bazı sınırlı tavizlerle bir sonuca bağlamaya yönelik politikasına AKP ve DYP gibi partilerden kendine özgü biçimde gelen destek, olayların bu tür bir seyrinin de ihtimal dışı olmadığını gösteriyor. Fakat işlerin tam nasıl bir seyir alacağı ve bunun Kürtler için yaratacağı akibet, ABD'nin Irak'ta saplandığı bataktan çıkmak için hangi yolu tutacağına bağlıdır.

Aldatıcı AB rüyasının çöküşü ve Ortadoğu'da yeni misyon

Geride kalan yılın Türkiye'nin işbirlikçi düzeni bakımından en önemli gelişmelerinden biri, son 20 yılda kitleleri oyalamanın ve sahte gelecek hayalleriyle sersemletmenin etkili bir aracı olan AB rüyasının henüz resmen değilse de fiilen çökmesi oldu. Bu sonuç,

düzenin efendileri de dahil olayın içyüzünü yakından izleyen hiç kimse için gerçekte bir sürpriz değildir. Nitekim yakın zamanlarda güncellenen devletin “Milli Güvenlik Siyaset Belgesi” Türkiye’yi çevreleyen kriz bölgesinde ABD ile ilişkilere genişçe yer ayırıp Türkiye’nin dış politikasını bu eksen üzerinden tanımlarken AB ile ilişkilerden yalnızca dil ucuyla bahsetmesi, bunun devlet katında resmen de kayda geçirilmesinden başka bir şey değildi.

Dolayısıyla geride kalan yıl içindeki gelişmelerde yeni olan, bunun giderek kitleler tarafından da anlaşılmaya başlanması ve bunun bilincinde olan ülke yönetimin AB hayalleri pompalamakta hız kesmesi, giderek bu konuda daha açık davranmasıdır. Yıl içinde bunun en önemli göstergelerinden biri, AB makyajı kapsamındaki sözde demokratikleşme oyununun bir kenara bırakılarak yeni baskı ve terör yasalarının çıkarılması oldu. Senenin sonuna doğru Kıbrıs restleşmesi, sorunu daha belirgin biçimde su yüzüne çıkardı. Yeni yıla girerken başbakanın “Bizim için Irak AB’den daha önemli hale gelmiştir” demesi ise bu konuda adeta resmi bir itiraf olmuştur. Böyle bir açıklamanın kendine AB misyonu biçmiş bir hükümetin başındami adamdan gelmesi, AB ile ilişkiler alanında gelinen yerin resmi düzeydeki algılanışını veciz biçimde ortaya koymuştur. “Irak AB’den daha önemli” hale gelmiştir vurgusunun gerisinde aynı zamanda Kürtlere yönelik kirli plan ve hesapların bir dışa vurumu olsa da, temelde bu açıklamayı, ABD güdümünde Ortadoğu’da daha etkin roller üstlenmek olarak anlamak gerekir.

Kürtlere yönelik hesaplar da yerini ve anlamını bunun içinde bulacaktır. Türk devletinin Güney Kürtlere yönelik politikasının halihazırda iki önemli unsuru var. İlki bağımsız bir Kürt devletinin engellenmesi ve ikincisi Kerkük’ün her halükarda Kürtlerin denetimine geçmesinin önüne geçilmesi. Irak’ta ve Irak’tan öteye Türkiye’yi çevreleyen ve Orta Asya’ya uzanan tüm kriz bölgelerinde ABD emperyalizminin hizmetinde hareket etmenin karşılığı olarak Türk burjuvazisinin ilk elden ABD’den beklentisi bundan ibarettir. Bunların gerçekleşmesi durumunda Türkiye’deki Kürt so-

rununun ABD'nin uzun zamandır telkin edip durduğu ılımlı tavizlerle yatıştırılması da gündeme gelebilecektir. Böyle bir gelişme, Kürt hareketinin İmralı'dan beri odaklandığı "barış" isteminin de bu sınırlar içinde nihayet karşılık bulması, işin aslında ise Türkiye'deki Kürt sorununa ilişkin Amerikan politikasının uygulanması olacaktır. Mehmet Ağarlar'ı "düze indirme" söylemi üzerinden konuşturan da ABD'nin son zamanlarda bu doğrultuda bir ağırlık hissetirmesi ve son "ateşkes" kararını bu doğrultuda cesaretlendirmiş olmasıdır.

Yine de bu tek ihtimal değildir. Kürt sorununun nasıl bir hal alacağı ve Kürt hareketinin hangi akibetle karşı karşıya kalacağı biraz da Irak eksenli gelişmelerin Ortadoğu'da ortaya çıkaracağı yeni güç ilişkilerine ve oluşacak yeni dengelere bağlı olacaktır. Duruma göre ABD Kürtleri tümünden feda edebilir ve Güney'deki Kürt devleti oluşumu başta Türkiye olmak üzere bölge devletlerinin ortak müdahalesinin hedefi haline de gelebilir. Bölgedeki tüm devletleri çatışmanın içine çekebilecek bir İran savaşı da bir başka yönden pekala benzer bir sonuca yolaçabilir. Bunların tümü de ihtimal dahilindedir.

Ortadoğu'da asıl büyük olaylar bundan böyle yaşanacaktır. Bu açıdan birçok şey halen belirsizdir ve bu çerçevede 2007 yılı gerçekten de kritik önemdedir. Şimdiden kesin olan ise Türkiye'nin işbirlikçi rejiminin emperyalizmin ve siyonizmin safında daha etkin bir role hazırlandığıdır. Türkiye'nin iç politik yaşamı üzerinde de çok yönlü etkileri olacak bu gelişmelere her açıdan hazırlanmak dönemin devrimci görevleri içinde apayrı bir yere ve öneme sahiptir.

(Ekim, Sayı: 246, Şubat 2007)

Sermaye düzeninin zor yılı

Dünyada ve özellikle de Ortadoğu'daki yeni gelişmelerin Türkiye ve Türk burjuvazisinin izlemekte olduğu dış politika çizgisi üzerindeki etkilerini, yanısıra AB ile ilişkilerin seyrini ayrıca ele almış bulunduğumuz için (*Bkz. Yeni Bir Yılın Başında Dünya, Ortadoğu ve Türkiye*) burada daha çok ekonomik ve siyasal cephede düzenin bugünkü durumu üzerinde duracağız.

Bugünün Türkiye'sinin genel durumunu sermaye düzeni yönünden en özlü ama aynı ölçüde en kapsayıcı biçimde ifade eden kavram krizdir. Bu ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yaşam alanlarını kapsayan, birarada kesen, çok yönlü ve çok boyutlu bir krizdir. Uzun yılların ürünü ve uzantısı olan bu kriz güncel görünüşleri içinde halen de sürmektedir ve ortada aşılabileceğine ilişkin herhangi bir belirti de görünmemektedir. Tersine, özellikle dış gelişmelerin de bunaltıcı etkisi altında, durum gitgide daha karmaşık, içinden daha zor çıkılır bir hal almaktadır.

Krizi yönetme başarısına rağmen ekonomide büyüyen sorunlar

Ekonomideki kriz, dönemsel çöküntülerin ötesinde, yapısal bir dizi sorunun ifadesi olarak uzun yıllardan beridir ve halen de sürüyor. Emperyalizme aşırı bağımlı, tam da bu nedenle gelinen yerde yönetimini neredeyse tümünden emperyalizmin finans kuruluşlarına teslim etmiş bulunan Türkiye kapitalizminin yapısal bir dizi sorunu var ve bu yapısal sorunlar üzerinden süreç yıllardan beridir bıçak sırtında gidiyor. Kronik bütçe ve dış ticaret açıkları, ödendikçe büyüyen iç ve dış borçlar, yıllardır devlet bütçesinin yarısını yutan ağır faiz yükü, adına “sıcak para girişi” denilen uluslararası borsa spekülasyonlarına bağımlılık ve bunların vurguna dayalı oyunları karşısında tam bir çaresizlik, sürekli biçimde büyüyen bir işsizlikle birlikte emekçileri açlık sınırında çalıştırma zorunluluğu vb., vb... - bütün bunlar Türkiye kapitalizmi için yapısal sorunlardır ve krizin önemli göstergeleri arasındadır. Burjuvazi kronikleşmiş bu sorunlara onyıllardan beridir herhangi bir çözüm üretmiyor. Ekonomi yapısal olarak bu sorunlarla içiçe yol alıyor ve bu sorunların yarattığı birikimlerin etkisi altında, devrevi olarak çöküntülere uğruyor. Son 10 yılda üç kez (1994, 1999 ve 2001 'de) olduğu gibi.

Türkiye'de kriz atlatılmıyor, yalnızca yönetiliyor, olduğu kadarıyla başarı burada. İMF ve Dünya Bankası reçeteleri engelsizce uygulanabiliyorsa, emekçilerin sefaletini derinleştirmek pahasına faiz ve dış borç ödeme çarkı döndürülebiliyorsa, devlet kuruluşları haraç mezat satılıp borç çarkının dönüşü bir de bu yolla bir parça kolaylaştırılabilirse, emekçilerin ücret artış talepleri engelsizce savuşturulabilir ve gerçek ücretler sistemle biçimde düşürülebilirse, binlerce işçiyi sokağa atan tensikatlar kolayca gerçekleştirilebilirse, sendikasılaşma sürdürülebilir ve böylece emekçinin eli kolu bağlanabilirse, bu durumda kriz ekonomisi de iyi kötü yönetilebilir demektir. Çok yönlü yapısal krize rağmen

men Türk burjuvazisinin en önemli şansı ve başarısı, çok farklı imkanları ve etkenleri birarada kullanarak kitleleri denetim altında tutması ve böylece krizi yönetmesini bilmesidir. Kitlelerin istemleri dizginlenebildiği, bu sayede de İMF reçeteleri ve direktifleri engelsizce uygulanabildiği ölçüde, çarklar şimdilik dönmektedir. Fakat sorunlar da sürekli yeni boyutlar kazanmakta, mevcut gidişin her an rayından çıkmasına yönelik korkular ve kaygılar da günde güne büyümektedir.

2006 yılı bu açıdan ilk belirtilerin açığa çıktığı bir yıl oldu ve yeni yıla bu açıdan daha büyük kaygı ve korkularla giriliyor. Zira yeni yıl, birikmiş ekonomik ve mali sorunların ötesinde, Türkiye'yi yönetenler için büyük siyasal gerilimlere de gebe bir yıldır. Bunun AB, Kıbrıs, Güney'de Kürt devleti, Kerkük, bölgede Amerikan emperyalizmine doğrudan tetikçilik ihtiyacı ve dayatması gibi bir dizi içinden çıkılmaz sorundan oluşan dış cephesi zaten kendi başına yeterince bunaltıcıdır. Fakat içerde de durum hiç de daha rahat değildir. Egemen sınıf bloku içinde ve devlet bünyesinde kıyasıya bir iç iktidar mücadelesi hüküm sürmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimi ve genel seçimler yılı olan 2007 yılı, bunlarla bağlantılı birikmiş sorunlar çerçevesinde, düzen içi dalaşmaların sertleşmesine sahne olacaktır, bu genel bir beklentidir. Bunun borsada özünü ve özetini bulan kumarhane kapitalizmine muhtemel yıkıcı etkilerini iyi bilen işbirlikçi büyük burjuvazi çatışmayı dizginlemeye ve tarafları uzlaştırmaya şimdiden başlamış olsa bile bu çabanın öyle kolay sonuç vermeyeceği de ortadadır. Ekonomi tüm bu iç ve dış sorunlara karşı, düzen temsilcilerinin zarif ifadeleriyle, fazlasıyla "duyarlı", aynı anlama gelmek üzere aşırı "kırılğan"dır.

Dış politikada Amerikan emperyalizmine mevcut kölece bağımlılığın ve tam uyumun gerisinde aynı zamanda dolaysız olarak ekonomik durum var. Bu tür bir uyumdan herhangi ciddi bir sapma, ekonomiyi bir anda 2001 Şubatı'ndaki türden bir çöküntü ile yüzüze bırakabilir. Bunu en iyi bilen de yine bizzat işbirlikçi büyük

burjuvazinin kendisi ve onun hesabına Türkiye'yi yönetenlerdir. Bu nedenle tümü de ABD ile ilişkiler üzerinde titremektedirler. Kendi aralarında birçok konuda görüş ayrılıklarına düşebildikleri halde bu konuda tam bir mutabakat halinde hareket etmektedirler.

Bütün bunlar Türkiye ekonomisinin, emperyalist finans kuruluşlarına ve "sıcak para" girişi sağlayan borsa spekülasyonlarına aşırı ekonomik-finansal bağımlılığının ötesinde, siyasal etkenlere aşırı bağımlılığını da gösteriyor ki, bu nokta ekonominin gidişatını anlamak bakımından özellikle önemlidir. Yakın yıllara ait bir parti metninde, kapitalist ekonominin siyasal etkenlere bu aşırı bağımlılığına ilişkin olarak bugün de tüm önemini koruyan şu değerlendirme yapılmıştı:

"Bugünün Türkiye'sinde ekonominin gidişatı ekonomik olmaktan çok siyasi nitelikteki şu iki temel etkene sıkı sıkıya bağlıdır. Bunlardan ilki, sınıf mücadelesinin seyridir. İşçi sınıfına ve emekçi katmanlara boyun eğdirmeyi ve ekonomik krizin ürettiği faturayı onlara döne döne ödetmeyi başaran burjuvazi, böylece bir parça soluklanabilmekte ve bu arada ucuz işçilik üzerinden düşük maliyete dayalı bir ihracat olanağı bulmaktadır. Özelleştirme yağması, ardı arkası kesilmeyen vergiler ve geniş çaplı sosyal harcama kısıntıları üzerinden mali kaynak sağlamakta, böylece borç ve borç faizi ödeme kolaylıkları elde etmektedir.

"Öteki temel etken ise, emperyalist devletler ve kuruluşlarla, özellikle de ABD emperyalizmi ve İMF ile ilişkilerin seyridir. İşbirlikçi burjuvazi içerde ve bölgede ABD emperyalizminin çıkar, ihtiyaç ve dayatmalarına yanıt veren bir politika izlediği ölçüde, karşılığını borç ödemelerinde kolaylıklar ve yeni kredi olanakları olarak almakta, bu ise bir süreliğine bir öteki rahatlatıcı etken olmaktadır.

"Fakat bu iki etken sorunları çözememekte, sadece durumu idare etme olanağı sağlamaktadır. Bu arada ekonomide bunalım ve yıkım üreten tüm yapı, ilişki ve dinamikler yerli yerinde kalmakta, sorunlar zaman içinde daha da ağırlaşmakta, böylece yeni ekono-

mik çöküntülerin koşulları olgunlaşmaktadır. Dahası var. Geçici ve aldatici bir rahatlama sağlayan bu iki etken bir arada, işçi ve emekçi hareketinin bugünkü zayıflığının sonucu olarak işe yaramaktadır. Devrimci sınıf mücadelesinin belirgin zayıflığı burjuvaziye yalnızca sömürü ve yağmayı pervasızca ağırlaştırma olanağı verimle kalmamakta, kredi olanağı ve kolaylıkları karşılığında emperyalizmin istem ve çıkarları doğrultusunda hareket etmesini de kolaylaştırmaktadır. Güçlü bir sınıf ve emekçi kitle hareketi bu iki olanağın bu denli rahatça kullanılmasının sonu olacak, böyle bir gelişme karşısında ise ekonomik bunalım ağırlaşmakla kalmayacak, ağır bir siyasal krizin de zemini haline gelecektir...” (**Güncel Durum ve Devrimci Görevler, Ekim, Sayı: 233, Ocak 2004, Başyazı. Bkz. Parti Değerlendirmeleri-2, Eksen Yayıncılık, s. 95-98**)

Türkiye ekonomisinin gidişatını ve bu çerçevede burjuvazinin ekonomik krizi idare etme başarısını ele alırken ekonomik olmaktan çok siyasal nitelikteki bu etkenleri her zaman önemle gözönünden bulundurmak gerekir. Bu, özetle bıçak sırtında bir ekonomi demektir. Burjuvazinin kendisi ve temsilcileri bu aynı olguyu sık sık ekonominin “hassas dengeleri” ya da “kırılganlığı” sözleriyle daha incelikli bir biçimde dile getirir dururlar. İşçiyi ve emekçiyi açlık sınırında tutmak, sözü edilen “hassas denge”nin en temel gereklerinden biridir. İMF, Dünya Bankası ve ikisinin gerisindeki ABD ile ilişkileri her zaman iyi tutmak, aynı “hassas denge”nin, aynı “kırılgan yapı”nın bir başka temel önemde gereğidir. Düzen içi siyasal dalaşmaları tadında tutmak, anlaşmazlıkları mümkün mertebe yatıştırmak ve uzlaştırmak, bir başka hassas denge koşuludur vb. Bunlar başarılılabildiği ölçüde, ekonomide işler bir dönem için de olsa iyi kötü idare ediliyor. Tekellerin kasaları doluyor, devasa borç ve faiz yükü çevrilebiliyor, orduya ve öteki baskı aygıtlarına önemli kaynaklar ayrılabilir vb. Fakat sonuçta ekonomideki hiçbir temel ve yapısal soruna herhangi bir çözüm bulunamıyor, yalnızca işler idare ediliyor.

Bugünün ekonomik tablosu bu açıdan yeterince açıktır. Son hü-

kümet döneminde tüm cumhuriyet döneminin en büyük borç ödemeleri yapılmıştır, fakat buna rağmen toplam dış borç yükü bugün (Şubat 2007) itibariyle 210 milyar doların üstüne çıkmıştır. Bu rakam 1990'da 52 milyar ve 2000 yılında 118 milyar dolar idi. Bu, son 16 yılda dörde ve son 6 yılda neredeyse ikiye katlanan bir borç yükü demektir. Dış borç yükünün ülkenin yıllık ulusal gelirene (kabaca 360 milyar dolar) oranı üçte iki seviyesine tırmanmış durumdadır. Bu bile başlı başına bir iflas tablosudur. Bu durum, onyıllardır süregelen ödendikçe büyüyen borç kuralının/çıkmasının ekonomide halen de aynen işlediğini gösteriyor. Bu kronik durumu büyüyen bütçe ve dış ticaret açıklarında da aynı şekilde görmek mümkün. Bu açıkların dış borçların yanısıra devasa boyutlarda iç borçlarla telafi edildiğini, bunun ise devlet bütçesinin yarısını bir kalemde yutan ağır bir faiz yükü anlamına geldiğini de ekleyelim (Toplam devlet borçlarının yıllık ulusal gelire oranı, resmi rakamlara göre, %65 seviyesine ulaşmış durumdadır).

Sosyal sorunların ise sözünü bile etmiyoruz. Ortadaki tüm başarı, sosyal sorunların her alanda ve tüm boyularıyla ağırlaştırılması pahasınadır demek, durumu anlatabilmek için bir bakıma yeterlidir. Türkiye'de kriz ancak bu sayede ve bu temelde yönetilebilmektedir. Ekonominin çarkı tam da sosyal sorunlar ağırlaştırılabildiği ölçüde döndürülebilmektedir. Daha somut ifadelerle; emekçiyi kolayca işsizler ordusunun içine savurabiliyorsanız, gerçek ücretleri sürekli olarak düşürebiliyorsanız, fiyatları kolayca artırılabiliyorsanız, vergi gelirlerinin %75'ni dolaylı vergilerden, yani emekçiyi düpedüz soyarak elde ediyorsanız, çarkı zar zor da olsa döndürebiliyorsunuz demektir. Ama bütün bunlar işsizliğin büyümesi, yoksulluğun ve sefaletin artması demektir; sosyal yıkım kapsamında sağlık ve eğitim hakkının gaspedilmesi, bunlara ait fonların borç ve faiz ödemelerine ya da örneğin silahlanmaya ve baskı aygıtlarına aktarılması, böylece bu vazgeçilemez temel kamusal hizmetlerin ticari kar alanlarına dönüştürülmesi demektir. Özetle sosyal sorunların her açıdan ağırlaşması ve elbette sosyal çe-

lişkilerin her bakımdan keskinleşmesi demektir.

Türkiye’de ekonomik cephede işler halen böyle götürülüyor. Bu ise ekonominin yapısal sorunlarına bir çare olamadığı gibi sosyal sorunları ve dolayısıyla krizi de zaman içerisinde yalnızca ağırlaştırıyor.

Çarkın bu biçimiyle iyi kötü dönmesini sağlayan, işçi sınıfı ve emekçi hareketinin bugün içinde bulunduğu durumdur, bunu önemle yineliyoruz. Sınıf ve kitle hareketindeki gerçek bir sıçrama tüm bu hassas dengeleri tepe takla etmedikçe, yapısal ekonomik krizin yıllardır bu denli kolay yönetilebilmesini olanaklı kılan bu öldürücü ve çürütücü tıkanma noktası aşılmadıkça, işbirlikçi burjuvazi işleri böyle götürme başarısını sürdürmeye devam edecektir. Bu elbette yeni dönemsel çöküntüleri engelleyemeyecek, fakat fatura her zamanki biçimde emekçilere ödetilerek çarklar dönmeye devam edecektir.

Düzen içi iktidar çatışmasında zorlu yıl

Türkiye’nin kapitalist düzeni siyasal planda da uzun yıllardan beridir aşılamayan, ancak dinamikleri ve dolayısıyla mahiyeti değişmiş bulunan bir kriz yaşıyor. Bu halen çıkarları karşıt sınıflar arasındaki zorlu sosyal mücadelelerin ürünü bir siyasal kriz değil kuşkusuz, değişen dinamikler ve muhtevadan sözederken bu önemli noktayı vurgulamış oluyoruz. Alt sınıflardaki tarihsel hareketlenmenin ürünü sosyal mücadelelerin siyasal krizi yarattığı, beslediği ve derinleştirdiği dönemler oldu yakın zaman Türkiye’sinde. 1960’lı, özellikle de 1970’li yılların ikinci yarısında, Türkiye’de, yaygın sosyal mücadelelerin devrimci bir kitle hareketi biçimini aldığı, böylece rejimi zora soktuğu, devlet işleyişini zaafa uğrattığı, hükümetleri etkisiz kıldığı, dolayısıyla burjuvaziyi belli sınırlar içinde yönetemez duruma düşürdüğü dönemler yaşandı. O dönemler temel kriz etkeni, ilerici-devrimci akımların içinde önemli bir yer tuttuğu sosyal mücadelelerdi ve gerici bur-

juva düzeninin kendi içi çelişkileri de bunun bir yan ürünü olarak depreşiyor, krizi derinleştiren bir etkide bulunuyordu.

Fakat 12 Eylül faşist darbesi ile toplumsal muhalefete ve devrimci hareket vurulan ağır darbeden bu yana, Türkiye'deki siyasal kriz dinamikleri arasında bu etken, sözü edilemeyecek denli tali plana düşmüş durumda. '90'lı yıllar boyunca ve halen bunun tek istisnası, Kürt sorunu eksenli toplumsal-siyasal muhalefetir. Bugün devrimci çizgiden tümüyle kopmuş, düzen içi reformist bir çizgiye oturmuş bir siyasal akım tarafından temsil ediliyor olsa da, Kürt sorunu ve dolayısıyla hareketi, düzen için ciddi bir siyasal kriz etkeni olmayı sürdürmektedir. Fakat paradoksal bir biçimde bu aynı sorun, toplumun önemli bir kesiminin şovenizmle zehirlenmesini kolaylaştırarak, burjuva gericiliğine ekonomik ve siyasal krizi yönetme imkanı da vermektedir. 12 Eylül'ün düzlediği ekonomik, sosyal ve kültürel koşullarda serpilip palazlanan dinsel gericiliğin yanısıra, Kürt sorunu üzerinden kışkırtılan şovenizm, bugün burjuvazinin elinde, kitleleri denetim altında tutmanın, onları ilerici sosyal mücadeleden ve siyasal bilinçlenmeden alıkoymanın, böylece tüm zorluklara ve açmazlara rağmen toplumu nispeten kolay yönetebilmenin iki etkili silahı durumundadır. Dolayısıyla ilerici bir kriz dinamiği olarak Kürt sorununun/hareketinin oynadığı role buradan, bu çelişik etkileri üzerinden bakmak gerekmektedir.

Yine de, yönetmekte gösterilen başarı ne olursa olsun, düzen için siyasal boyutu ile de kriz bugünün açık bir olgusudur ve Kürt sorununun oluşturduğu ağırlığın ötesinde, bunu esas nedeni düzenin kendi bünyesinden kaynaklanan sorunlardır. Siyasal kriz dinamikleri öncelikle rejimin iç işleyişinde ve burjuvazinin farklı kesimleri arasındaki çıkar ve iktidar dalaşmalarında ifadesini bulmaktadır.

12 Eylül faşist darbesinin düzen siyasetine müdahalesinin önemli sonuçlarından biri, bunu kolaylaştıran ekonomik ve sosyal faktörlerin de etkisi altında, tüm düzen partilerinin aynı program ekseninde tekleşmesi ve böylece kitleler nezdinde inandırıcılıkla-

rını yitirmesi oldu. Bu uzun yıllar boyunca, oy desteği zayıf partiler, parçalı bir parlamento bileşimi ve birbirini izleyen koalisyon hükümetleri şeklinde bir siyaset tablosu çıkardı ortaya. Düzen temsilcileri, özellikle de sermaye kuruluşları, aynı yıllar boyunca burjuva siyasetinin bir türlü aşamadığı bu krizden “siyasal istikrarsızlık” söylemiyle yakınıp durdular. Yakındıkları sorun, ihtiyaç duydukları politikaları seri ve eksiksiz biçimde uygulayacak uyumlu ve güçlü hükümetlerin mevcut parlamenter işleyiş içerisinde bir türlü çıkamamasıydı.

3 Kasım 2002 seçimlerinin ortaya çıkardığı yeni parlamento bileşimi ve tek parti hükümeti bunun nihayet ve hiç değilse bir seçim dönemi için aşılması anlamına geliyordu. Nitekim şu son 4 yıllık hükümet icraatı boyunca burjuvazi bu anlamda bir “siyasal istikrar”ın tüm sonuçlarından en iyi biçimde yararlandı da. İstenen her şey, AKP hükümeti ve parlamento tarafından tam olarak ve gecikmeksizin yerine getirildi, emekçilere yönelik çok yönlü saldırılar pervasızca uygulandı. Mevcut hükümet, bu çerçevede işbirlikçi burjuvazinin ve uluslararası sermayenin tam desteğini aldı ve işin bu yönü bakımından bu destek halen de sürüyor.

Fakat bu aynı imkanın bir de öteki yüzü vardı. Bir yönüyle burjuvazi için adeta bir nimet olan, yılların özlemini karşılayan bu aynı parlamento bileşimi ve ona dayalı hükümet, bir başka yönden ve üstelik daha baştan, bir siyasal kriz etkeni oldu. Zira parlamentoda neredeyse anayasayı tek başına değiştirebilecek üçte ikilik bir çoğunluğa dayalı parti ile ona dayalı hükümet, gerici islamcı gelecekte geliyordu ve bu konumuyla rejimin oturmuş dengelerini zorlayacak bir ağırlık ve tehdit oluşturuyordu. Geride kalan dört yıl içinde buna ilişkin bir dizi siyasal dalgalanma yaşandı. Fakat içerden işbirlikçi burjuvazinin ve dışardan Amerikan emperyalizminin dengeleyici müdahaleleri ile; bu arada AKP’nin, büyük burjuvaziye ve emperyalizme güven vermek kaygısı ve geleceğe yönelik hesapları çerçevesinde ifade uygunsa solugunu tutması sayesinde, bunun rejimin işleyişini tıkayacak boyutlara dönüşmesi bugüne ka-

dar engellendi.

Fakat bugüne kadar iyi kötü kontrol edilebilen bu ilişkiler, bu hassas dengeler siyaseti, gelinen yerde ve özellikle de girmiş bulunduğumuz yıl içinde, yerini bir çatışmaya ve belki de hesaplaşmaya bırakacak gibi görünmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimi ve yeni seçim yılı bunu belirgin bir kuvvetle zorlamaktadır. Yıllardır işbirlikçi burjuvaziye ve emperyalizme sadakatle hizmet edip güven vermeye çalışan gerici islamcı parti, gelinen yerde bunun karşılığını almak istemekte; oysa kendilerini geleneksel olarak devletin sahibi ve düzenin bekçileri olarak gören güçler -başta ordu olmak üzere- buna direnmekte, bunun önünü ne edip edip almak istemektedirler. Sorun ve çatışma buradan doğmakta, bunda ifadesini bulmaktadır.

Rejimin içten içe yaşadığı siyasal krizin bir yönü halen budur ve bu, 28 Şubat'a yolaçan özel evre dışta tutulursa, rejim için nispeten yeni, AKP hükümeti dönemiyle ilgili bir sorundur.

Bir dizi noktada bunu da kesen ve dolaysız olarak içeren öteki yönü ise, egemen sınıfın farklı kesimleri arasındaki çıkar ve iktidar dalaşdır. Evet bu, çıplak bir çıkar ve bu çıkarları kollamak, devlet katında kritik mevzileri elde tutmak ya da ele geçirmek çerçevesinde, bir iktidar dalaşdır. Cumhurbaşkanlığı seçimi ile yeni parlamentoyu ve dolayısıyla hükümeti çıkaracak yeni genel seçimlerin kritik önemi de buradadır.

Daha önce başvurduğumuz parti değerlendirmesi bu konuya ilişkin olarak da halen tüm geçerliliğini koruyan özlü bir çerçeve sunmaktadır:

“Sorunların bir de öteki cephesi var. Bu ikinci cephedeki sorunlar AKP'den değil burjuvazinin kendi iç bölünmesinden doğuyor. Burjuvazinin en güçlü ve dışa en bağımlı kesimleri ile dışa bağımlılığa ilke olarak itirazı olmayan, ama emperyalist küreselleşme politikalarının ölçsüz gerekleri karşısında sıkıntıya giren, iç pazardaki ayrıcalıklarını yitiren kesimleri arasındaki bir bölünmedir bu. Bu kesimler AB sürecine uyumun sorunları, Kıbrıs ve kısmen

de Güney Kürdistan sorunu üzerinden bugün kendi aralarında giderek daha çok dalaşmaktadırlar.

“Burjuvazinin en güçlü ve dışa en bağımlı kesimleri, kendi konularından gelen olanakların yanısıra, çatışma konusu sorunlarda emperyalist odaklarla birlikte hareket etmenin avantajlarına da sahiptirler. Burjuvazinin iç pazara daha çok bağımlı ve küreselleşmenin gerekleri adına gündeme getirilen uygulamalara daha az dayanıklı kesimleri ise, başta ordu olmak üzere devletten, yanısıra ‘milli davalar’ ve ‘ulusal çıkarlar’ söylemiyle toplumun şovenizmle yoğrulmuş duyarlılıklarından güç almaktadırlar. Geleneksel düzen partileri ile ‘düzen bekçileri’nin aynı konulardaki duyarlılıkları, bu kesimi ayrıca güçlendirmektedir.

“Kıbrıs ve Kürt sorunu üzerinden yaşanan görüş ayrılıklarının temelinde bu var. Emperyalist burjuvaziyle daha ileri düzeyde bütünleşmeyi çıkarlarına uygun görenler, gelinen yerde Kıbrıs’ı bir yük saymakta ve bu yükten kurtulmak istemektedirler. Kürt sorununda ise içerde ‘uyum yasaları’ çerçevesinde belli düzenlemelerin yapılmasını istemektedirler. Bu tutumun Güney Kürtleri’yle ilişkilere yansımaları, çatışma yerine hamilik yolunun tercih edilmesi olmaktadır.

“Milli politikalar’da ısrarı savunan öteki kesim ise, bugüne kadar izlenegelen geleneksel gerici-şoven politikaların sürdürülmesini istemektedir. Kürdistan ve Kıbrıs, onlar için kolayca feda edilemeyecek kazanılmış egemenlik ve sömürü alanlarıdır. Karşılığında bir şey alamayacakları gelişmeler karşısında bu egemenlik alanlarını yitirmeyi (Kıbrıs) ya da buna yolaçacak gelişmelerin önünü açmayı (Kürt sorunu ve Güney Kürdistan’daki gelişmeler karşısında esneklik) kabul etmemekte, buna direnmektedirler. Öte yandan bu konular üzerinden direnmeyi politik alanda güç ve etkinlik kazanmanın bir basamağı olarak değerlendirmektedirler.

“Gelinen yerde AKP hükümeti ile ordu arasında yaşanacak sorunlara temelde buradan bakmak gerekir. AKP, emperyalist odak-

ların, özellikle de ABD'nin desteği ile başa geldi ve bu desteği koruduğu sürece başta kalabileceğini düşünüyor. Bunu içte, büyük burjuvazinin TÜSİAD'da temsil edilen en güçlü kesimlerinin halihazırdaki desteğini korumak kaygısı tamamlıyor. Böylece, normalde geleneksel konumu ve temsil ettiği burjuva kesimlerin çıkarları bunu gerektirmediği halde, AB'ye uyum dayatmaları, Kıbrıs, kısmen Kürt sorunu vb. konularda emperyalist odakların ve TÜSİAD'ın tercihlerine uygun bir icraat izlemeye çalışıyor. Bununla konumunu korumayı, güçlendirmeyi ve orduyu dengelemeyi, giderek iktidarda daha güçlü bir yer tutmayı umuyor..." (Güncel Durum ve Devrimci Görevler, Ekim, Sayı: 233, Ocak 2004, Başyazı. Bkz. Parti Değerlendirmeleri-2, Eksen Yayıncılık, s. 102-103)

Görünüşe bakılırsa, daha önce sözünü ettiğimiz kriz etkeninden farklı olarak iç dalaşmaya dayalı bu ikinci sorunlar alanında belli bakımlardan farklı bir gelişme seyri yaşanıyor. AB politikasındaki iflas, buna bağlı olarak AB ile Kıbrıs konusundaki "milli" restleşme, Kürt sorunu ve Güney Kürdistan sorununda halen yaygara yapan birleşik gerici koro, bütün bu konular üzerine sürmekte olan çatışmayı hafifletmiş görünmektedir. Gerçekte ise bu ancak kısmen doğrudur, esası yönünden ise yanıltıcıdır. AB ve buna bağlı olarak halen Kıbrıs sorunu eksenindeki gelişmeler, burjuvazinin AB'yi hararetle savunan kanadının tercihleri aşmıştır. Bu konudaki katı dayatmalar AB'nin kendisinden gelmektedir ve burjuvazinin sözkonusu kanadı için fazlaca bir esneklik alanı bırakmamaktadır. Bu, seçim yılı ve dolayısıyla gerici-milliyetçi söylemlerle oy desteği kaygısı ile de birleşince, ilgili konularda görünürde benzeşen bugünkü tablo oluşmaktadır.

Fakat bu tabloya aldanmamak gerekir. İlkın, çıkarları AB ile bütünleşmeye sıkı sıkıya bağlı bulunan, ayrıca topluma başka bir gelecek ufku sunmak olanağından da yoksun olan işbirlikçi büyük burjuvazi, şu an için bu konuda geri çekilmiş görünse de, kendi yönünden AB hedefini öyle kolayca bir yana bırakmayacaktır. İkinci

ve daha da önemli olanı ise şudur: AB konusundaki umutların zayıflaması ABD'ye daha sıkı bir bağlanmayı beraberinde getirmekte ve bu ise burjuvaziyi kendi içinde tam da Kürt sorunu üzerinden bölmeye devam etmektedir. Çünkü Amerikan emperyalizminin halihazırdaki Ortadoğu politikası, Türk burjuvazisi ile Kürt güçlerini aynı cephede buluşturmaya gerektirmekte ve ABD bu çerçevede, Türkiye'ye Kürt sorununda ılımlı ve uzlaşmaya dayalı bir çözüm empoze etmektedir. Bu, bir yandan Güney Kürdistan hükümeti ile olumlu ilişkilere girilmesini ve öteki yandan içerdeki Kürt sorununun sınırlı bazı tavizlerle yatıştırılmasını gerektirmektedir. Çelişki ve potansiyel çatışma, bu politikaya zımnen yatanlar ile ona açıktan direnenler arasındadır. Taraflar için bu aynı zamanda önemli bir iç iktidar mücadelesi alanıdır. Her iki tarafın aynı ölçüde Amerikancı olması ve onun desteğini iç dalaşmada konumunu güçlendirmek için vazgeçilmez görmesi, bu çatışmayı daha da karmaşık hale getirmektedir. Aralarındaki fark, taraflardan birinin ABD desteğini her konuda ve dolayısıyla da gerektiğinde Kürt sorununda da onunla uyumlu davranarak elde etmeye çalışması, oysa öteki tarafın gösterilecek uyum karşılığında ABD'den Kürtlerin feda edilmesini beklemesidir.

Sorunu siyasal planda daha da karmaşık hale getiren ise şudur: AKP'nin mevcut icraatlarından en iyi biçimde yararlanan işbirlikçi büyük burjuvazi, büyük bir bölümüyle onun örtülü şeriatçı özlem ve hedeflerinden rahatsızdır. Bu konuda generallerle ve CHP-MHP-DYP gibi düzen partileri ile rejimin yapısı ve oturmuş dengeleri konusunda aynı hassasiyetleri paylaşmaktadır. Fakat öte yandan bir bölümüyle, esas olarak da TÜSİAD'da temsil edilen en güçlü bölümüyle, ABD'nin Kürt politikası konusunda AKP'ye paralel bir tutum içindedir. Daha doğrusu bu doğrultuda AKP'yi bizzat teşvik etmekte ve cesaretlendirmektedir. Aynı şekilde siyasal cepheden buna son çıkışlarıyla DYP meyletmekte, bu konuda (ama yalnızca bu konuda!) düzenin kudurgan bir şovenizmi bayrak edinen gerici-faşist partiler blokundan bir ölçüde farklı dav-

ranmaktadır.

Bütün bunlar çelişki ve çatışmaların, buna dayalı saflaşmaların grift yapısını göstermektedir. Bu grift ilişki ve saflaşmayı devletin zirvesini oluşturan kurumlar üzerinden de görmek mümkün. Örneğin, irticai eğilim ve hevesler karşısında devletin ve düzenin oturmuş modern burjuva yapısının korunması konusunda ordu ile aynı cephede olduğu tartışmasız olan MİT, ABD'nin Kürt politikası konusunda AKP'ye benzer bir esneklik içindedir ve son çıkışıyla ona açıkça destek vermiş olmaktadır.

MİT'in kendi çıkışı üzerinden ortaya koyduğu yaklaşım, sorunun temel önemde bir başka boyutuna da bir kez daha ışık tutmaktadır. Bu, Kürt sorunu üzerinden yaşanan bölünmenin basitçe bir iç iktidar savaşı olmanın ötesindeki anlamıdır. Burada burjuvazinin Türkiye'deki Kürt sorununun üstesinden nasıl gelinebileceği konusundaki görüş ayrılığı çıkmaktadır karşımıza. Bir kesim bu konuda, Irak işgalinin ardından oluşan durumun artık kabul edilmesi ve sindirilmesini, bu çerçevede ABD'nin bölgesel politikalarıyla da uyumlu davranılarak Güney Kürdistan'a hamilik yapılmasını savunmakta; gelinen yerde tam da bu politikanın hem Türkiye Kürtleri üzerindeki kontrolü kolaylaştıracağını ve hem de bunu Güney Kürtlere yayma olanağı sağlayacağını düşünmektedir. TÜSİAD'ın başını çektiği bu eğilime devlet katından MİT destek vermekte, düzen partileri cephesinden ise AKP ve DYP meyletmektedir.

Öteki bir kesim ise, Güney Kürdistan üzerinden Kürtlerin devletleşmesini meşrulaştırmanın Türkiye'deki Kürt sorununu daha da azdıracığını ve uzun vadede Türkiye Kürtlerinin kaybını getireceğini düşünmekte; bu nedenle içerde olduğu kadar dışarıda da Kürtlerin her türlü kazanımına karşı savaşılmaması gerektiğini, Ortadoğu politikasındaki açmazlarından da yararlanarak ABD ile uşakça işbirliğini Kürtlerin satılması ve ezilmesi koşuluna bağlamak gerektiğini savunmaktadır. Bu politikayı burjuvazi cephesinden AB konusunda temkinli ya da ona açıkça karşıt kesimler, dev-

let katında ordu ve cumhurbaşkanı, düzen partileri cephesinden ise CHP-MHP temsil etmektedir. (Bu konu hakkında bkz. *Ortadoğu'da Gelişmeler Ve Sermaye Düzeninin Büyüyen Açmazları, Ekim, Sayı: 243, Aralık 2005. Parti Değerlendirmeleri-2, s. 378-390*).

Özetle, bu alanda da AB eksenli sorunlara benzer bir görüş ayrılığı ve çatışma eksenini ile yüzyüzeyiz. Ve yine bu tür bir görüş ayrılığı ve saflaşma göstermektedir ki, düzen cephesindeki iç dalaşmalar, kudurgan bir şovenizmin de bayraktarlığını yapan resmi laik cephenin genellikle sunmaya çalıştığının aksine, hiç de basitçe bir laiklik-irtica çatışmasından ibaret değildir.

Sonuçta girmiş bulunduğumuz yıl içinde bu çatışmanın önce alevlenmesi ve sonra da bir süreliğine yeni bir dengeye oturması muhtemel olduğu gibi, beklenmedik gelişmelerle kontrolden çıkması ve rejim içi hesaplaşmalara dönüşmesi de pekala olanak dahilindedir. Daha zayıf olan bu ikinci ihtimalin önünü almak için büyük burjuvazinin en kodaman kesimleri şimdiden duruma müdahale etmekte, taraflara telkinlerde bulunmakta, özellikle AKP'yi dizginleyerek cumhurbaşkanlığı sorununu yumuşak bir biçimde çözmeye çalışmaktadırlar. Bunda başarılı olurlarsa eğer bu krizi bitirmez, fakat işlerin kontrolden çıkmasına yolaçabilecek bir çatışmayı engeller veya şimdilik erteler.

Öte yandan çatışmanın nasıl bir biçim alacağı ve hangi sonuçları doğuracağı yalnızca siyasal etkenlere bağlı olmadığı gibi yalnızca iç dinamiklere de bağlı değildir. Örneğin ekonomide beklenmedik bir ağır çöküntü, bugünün etkin taraflardan biri olan AKP'nin sonunu getirebilir ve siyasal cephede işler kendiliğinden farklı bir seyre oturabilir. Aynı şey farklı bir çerçevede, Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki macerasının alacağı yeni biçimin iç dengelere etkisi bakımından da geçerlidir. Amerikan emperyalizminin örneğin Baker-Hamilton raporu eksenindeki muhtemel bir köklü politika değişimi, beraberinde Kürtlerin feda edilmesini getirebilir ve bu da egemen sınıf bünyesinde bu konuda halen yaşanmakta olan görüş ayrılıklarını kendiliğinden ortadan kaldırabi-

lir. Ya da ABD'nin safında İran'a karşı bir savaşa katılmak orduya geniş bir inisiyatif ve etkili bir Amerikan desteği sağlayabilir. Bunun ise iç dengeler üzerinde önemli sonuçları olabilir.

Bütün bu konularda dayanaksız spekülasyonlara düşmeksizin şimdiden kesin şeyler söylemek kolay değildir, bunu zorlamanın anlamı da yoktur. Önemli olan sorunları, çatışma konularını, çatışan tarafların konum ve eğilimlerini bilmek ve bunların ışığında gelişmeleri dikkatlice izlemektir.

***

Bütün bu çatışma konuları burjuva gericiliğinin gerici bir temeldeki iç bölünmesini anlatmaktadır. Dolayısıyla ilerici-devrimci güçlerin bu çatışmanın şu veya bu boyutunda taraf olmaları, taraflardan birine yakınlık göstermeleri, hele hele destek vermeleri hiçbir biçimde düşünülemez. Düzenin bu gerici iç çatışmalarından ancak devrimci amaçlarla yararlanılabilir. Bunun içinse bağımsız devrimci bir konumda bulunmak, bunun gerektirdiği bağımsız devrimci bir inisiyatifle hareket etmek, işçilere ve emekçilere yönelerek devrimci alternatifi kitleler içinde ete kemiğe büründürmek gerekir. Ve elbette, Kürt hareketi de içinde olmak üzere burjuva gericiliğinin iç çelişki ve çekişmeleri üzerinden politika yapan, bunu yaparken de taraflardan birinin yedeğine düşmekten kurtulamayan liberal ya da milliyetçi kanatlarıyla reformist akımlara karşı sürekli bir mücadele vermek gerekir.

Daha önce yararlandığımız parti değerlendirmesine bu açıdan da başvurmak istiyoruz: "... düzen cephesinde büyüyen iç çatlakların iki yönlü bir sonucu olabilir. Bunlardan ilki, burjuvazinin iç bütünlüğünün zayıflaması ve böylece toplumsal muhalefetin gelişmesinin nispeten kolaylaşmasıdır. İkincisi ise, örneğin 28 Şubat sürecinde olduğu gibi, toplumsal muhalefetin bu iç çatışmada taraflarca yedeklenmesidir. AB hayranı liberal sol ile ordu yalakası devletçi sol, her biri kendi cephesinden olmak üzere, bu konuda şimdiden çatışan tarafların hizmetindedirler." (*Parti Değerlendirmeleri-2*, s. 104)

Bu değerlendirme bugün de aynen geçerlidir. Buna belki Şunu da eklemek gerekir:

ABD ve AB karŐıtlıęını Kürt sorununda zaman zaman tüm kabalığı ile kendini dıŐarı vuran incelikli bir Őovenizme birleştirenler de var artık reformist solda. Bunlar da işin aslında, milliyetçi duyarlılıklar maskesini takınarak kudurgan bir Őovenizmden kendi gerici burjuva çıkararı için yararlanmaya çalışan burjuva kesiminin yedeğinde hareket etmekte, onun soldaki yankıları olmaktadır. AB ve ABD karŐıtlıęının bu milliyetçi, sosyal-Şoven yozlaŐtırılıŐına karşı mücadele de günün önemli görevleri arasındadır. ABD'nin mazlum Kürt halkı üzerindeki kirli oyunlarının teşhirini, Kürt halkının tüm meşru ulusal haklarının ve bu çerçevedeki kazanımlarının açık ve kararlı bir savunusu ile birleŐtirmeyen her çaba, ikiyüzlü ve sinsiyi bir sosyal-Şoven girişim olarak Şiddetle mahkm edilmelidir.

Kürt sorununun/hareketinin çelişik etkisi

Düzenin yaşadığı siyasal krizin düzen dışı bir dinamiği olarak Kürt sorunu üzerinde de kısaca durmak istiyoruz.

Kürt sorunu 40 yıldır, zaman içinde artan bir güçle, kendini toplumun gündemine sokmuştur ve son 20 yıldır da zmnu dayatmaktadır. Bu sorunun devrimci zmnu yolu aılamadı ne yazık ki. Dünyanın ve Türkiye'nin genel atmosferi nispeten kısa bir dönem içinde devrimci bir çözüme olanak tanımadı. Bu, kendi başına bunda ısrar edecek konumdan ve güçten zaten yapısal olarak yoksun olan Kürt hareketinin devrimle her türlü bağını kesmesine, soruna düzenle uzlaŐarak bir çözüm aramasına yolaçtı. Bu sonuç bilindiği gibi İmralı teslimiyetinde ifadesini buldu.

Fakat tüm gelişmeler gösteriyor ki, özellikle de Türkiye'de Kürt sorunu, Kürt hareketi onu düzen sınırları içinde çözmeye ynelse de, bu düzenin içine bir türlü sığmıyor, sığamıyor ve dolayısıyla sınırlı bir çözüm için bile koşullar bir türlü oluŐmuyor. So-

runun dört parçalı olması ve çözüm bakımından bölgesel boyutlar kazanması ise, Türkiye için sınırlı da olsa bir çözümü kolaylaştırmak bir yana daha da zorlaştırıyor. “Büyük Kürdistan” korkusu Türk burjuvazisinin korku ve kaygılarını büyütüyor. Bu ise tarihsel inkar ve imha çizgisinden kopuşu zorlaştırıyor, reformlara dayalı kısmi bir çözüme ilişkin cesareti kırıyor. Bölgesel düzeyde işin içine Amerikan emperyalizminin girmesi de, hiç değilse halihazırda, sonuçta aynı etkiyi yaratıyor. Zira bu, sırtını ABD’ye (ve İsrail’e) dayamış ve Kerkük petrolü üzerine oturmuş bir Güney Kürt devletinin “Büyük Kürdistan”ın ilk basamağı olarak anlaşılmasına yolaçıyor. (Halen güya Türkmenlerin kaderi adına Kerkük üzerinden koparılan şoven ve saldırgan yaygaranın gerisinde de gerçekte tümüyle bu, buna ilişkin korku ve kaygılar var).

Bugün çözümsüzlük günden güne derinleşerek devam ediyor. Bu çözümsüzlük bir yandan bugün için burjuva gericiliğinin en büyük açmazını oluşturuyor. İç ve dış politik yaşamda neredeyse her şey bir biçimde buna endeksleniyor ve bu düzeni çok yönlü olarak zayıflatan bir etkide bulunuyor. Türkiye’nin Kürt sorunundan hemen her uluslararası güç bir biçimde yararlanıyor ve aynı şekilde, Kürt sorununun yarattığı ağırlığı bir parça olsun hafifletmek için Türk burjuvazisi ve devleti hemen her uluslararası güce bir biçimde tavizler veriyor.

Öte yandan, cumhuriyet tarihi boyunca, değil haklarını tanımak varlığı bile inkar edilen, sistematik bir asimilasyon politikası ile yok edilmek istenen bir mazlum halkın en haklı ve meşru taleplerini boğabilecek için, burjuvazi, toplumu kudurgan bir şovenizmle zehirliyor ve tüm özgürlükleri boğuyor. Zamanında Engels’in İrlanda sorununun İngiliz gericiliğinin ana beslenme kaynağı olduğu üzerine söyledikleri, bugünün Türkiye’inde Kürt sorunu ile burjuva gericiliği üzerinden bir kez daha doğrulanıyor.

Yıllardır Kürt sorunu, burjuva gericiliğinin elinde, toplumu her bakımdan zehirlemenin, tüm demokratik ve insani değerleri çiğnemenin, kuralsız bir kirli savaşı meşrulaştırmanın, devleti bir

kirli savaş aygıtı olarak tahkim etmenin ve her türden özgürlüğü boğmanın bir aracına dönüşmüş durumda. Gerici burjuva düzeni bir yandan bu sorunun bunaltıcı etkisini yaşarken, öten yandan onun sağladığı imkanlarla toplumu, işçi sınıfını ve emekçileri yönetiyor. (Böylece, “başka bir ulusu ezen bir ulusun özgür olamayacağı”na ilişkin veciz marksist düşünce de, bugünün Türkiye’si üzerinden doğrulanmış oluyor.)

Ekonomik krizin bu denli kolay yönetilebilmesinin gerisinde, Kürt sorunu üzerinden sistemli biçimde kışkırtılan ve emekçilerin bilincine zerkedilen şovenizmin bulunduğu daha önce vurgulamış bulunuyoruz. Bu sorun, kelimenin en tam anlamıyla, sınıfsal ilişkileri ve çelişkileri örtmenin, emekçileri kendi içinde bölmenin, sosyal duyarlılıkları törpülemenin ve dolayısıyla emekçileri sınıfsal mücedelelerden uzaklaştırmanın, böylece kitlelerin ilerici-devrimci bilinçlenmesini engellemenin, toplumda, özellikle de emekçiler arasında demokratik bilinç, ilişki ve değerlerin gelişmesini engellemenin bir bulunmaz olanağına dönüşmüş durumda, burjuvazinin elinde.

Özetle, daha farklı koşullarda devrimci sınıf mücadelesinin önemli bir dinamiği ve dayanağı olabilecek bir siyasal-sosyal sorun, bugün Türkiye toplumunu çürütmenin bir manivelası olarak kullanılabilir. Sorunu çözemeyen ve bu çözümsüzlüğün ağırlığı altında bunalan burjuvazi, çareyi sorundan bu biçimde yararlanmada buluyor. Ekonomik ve sosyal yönden ciddi sorunlarla yüz yüze bulunduğu için de, bir bakıma buna önemli bir olanak olarak da bakıyor.

Fakat bu politikanın bir sonu olmadığı açıktır. Burjuvazi bu yolla toplumu sersemletip çürütebilir, emekçileri bir dönem daha nispeten kolay bir biçimde denetim altında tutabilir, ekonomik-sosyal yıkım programlarını bu sayede nispeten kolay bir biçimde uygulayabilir, fakat Kürt sorununun ağırlığından kendini hiçbir biçimde kurtaramaz. Bu bir çıkmaz yoldur. Burjuvazinin bir kesiminin, çıkarları konusunda en bilinçli ve hassas kesiminin, bu

çıkılmazdan bir biçimde kurtulabilmek için Amerikancı Kürt politikasına eğilim göstermesi de bundandır. Fakat bu da halen düzenin önünü açmaktan çok burjuvazinin iç dalaşmalarını şiddetlendirerek yalnızca yeni bir siyasal kriz etkeni olmaktadır.

Bu çürütücü açmaz ancak dıştan, düzenin dışından, düzene karşı devrim mücadelesi üzerinden, işçi sınıfı ve emekçilerin devrimci mecrada gerçekleşecek ve gelişecek bir kitlesel çıkışıyla parçalanıp aşılabilir.

(Ekim, Sayı: 246, Şubat 2007)

ABD, Türkiye ve Kürt sorunu

Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni durum

Son dönemin en önemli olayı tartışmasız biçimde Türkiye-ABD ilişkileri alanında yaşanan gelişmelerdir. Şu günlerde üzerine büyük fırtınalar koparılan türban sorunu bile gerçekte bu gelişmenin yarattığı yeni durum içinde bir yere oturmaktadır ve özel bir ayrıntı olmaktan öteye gidememektedir.

5 Kasım'da Washington'da gerçekleşen görüşmenin simgelediği ve içeriği doğal olarak henüz bilinmeyen bir yeni ve elbette kirli anlaşmaya dayalı gelişmeler, Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni bir dönemi başlatmış bulunmaktadır. Halihazırda bunun ilk kurbanı Güney'i ve Kuzey'i ile Kürtler olmuştur. Fakat bu, daha genel planda Kürt sorunu, sağlanan yeni mutabakatın yalnızca ön plandaki çözücü halkasıdır. İlişkilerdeki görece sıkıntının oluşturduğu düğüm Kürt sorunu üzerinden çözülmüştür, fakat bu çözümü sağ-

layan kapsamlı anlaşmanın sonuçları, Türkiye'nin iç politik yaşamı kadar onu çevreleyen tüm bölgeleri etkileyecek kapsamda ve önemdedir. ABD emperyalizmi yılları bulan bir terbiye operasyonunun ardından gelinen yerde Türk burjuvazisinin Kürt sorunundaki hassasiyetlerini belirli sınırlar içinde gözetmek yoluna gitmiştir. Bu kadarı açıktır ve gözler önündedir. Asıl önemli olan, bunun karşılığı olarak aldıklarıdır ve halen bilinmeyen, fakat hiç değilse genel mahiyeti ile tahmin edilmesinde bir güçlük de bulunmayan asıl konu budur. Kürt sorunu üzerinden sağlanan anlaşma ile Türkiye halklarının olduğu kadar tüm bölge halklarının geleceğini de derinden etkileyecek bir yeni durum yaratılmıştır, gelişmenin asıl önemi buradadır.

Türkiye yönünden 60 yılı bulan bir kölece sadakatın ve uşakça hizmetin karakterize ettiği Türkiye-ABD ilişkilerinde bazı dönemlerde belli sıkıntılar yaşanagelmıştır. Geçmişte, '60'lı ve '70'li yıllarda, daha çok Kıbrıs sorunu üzerinden kendini gösteren bu türden geçici sıkıntıların yeni vesilesi Güney Kürdistan'daki gelişmeler oldu. 1 Mart tezkere kazasının beklenmedik biçimde gerdiği ilişkiler, Irak'taki emperyalist işgalin dolaysız sonuçlarından biri Güney Kürdistan'da fiili bir Kürt devletinin oluşması olunca ve bunun resmen de gerçekleşmesi riski büyüyünce, daha da sorunlu hale geldi. Gerçekte sıkıntıya giren Türk burjuvazisinin kendisi idi ve çıkışı arayan da o oldu. ABD-İsrail dayatmalarına boyun eğme ve burun sürtme operasyonunu sineye çekme sayesinde, daha 2005 yılı ortalarında ilişkiler yeniden normalleşti ve ABD'nin istediği yeni biçimi aldı. (*Ekim*'in Haziran 2005 tarihli 242. sayısının başyazısı, "Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni dönem" başlığı altında bu yeni durumu tarihsel bir çerçeve içinde çeşitli yönleriyle ele almaktadır. Bkz. *Parti Değerlendirmeleri- 2*, Eksen Yayıncılık, s.340-354).

İlişkilerin yeniden bir dengeye oturduğunun ve dünyanın bugünkü koşullarında Türk burjuvazisi ve devleti için farklı bir yol da bulunmadığının aynı dönemdeki bir başka teyidi, tam da aynı

günlerde güncellenen Milli Güvenlik Siyaset Belgesi üzerinden geldi. Devletin gerçek anayasası sayılan bu gizli belge güncellenmiş yeni biçimiyle, “*ABD ile ilişkiler tarihseldir ve çok yönlüdür*” diyor ve bunu şu temel önemde stratejik saptama ile birleştiriyordu: “*Türkiye'nin ABD ile ilişkileri Orta Asya, Balkanlar, Güney Kafkasya, Ortadoğu politikaları bakımından stratejiktir. Bu konularda işbirliği, dayanışma Türkiye'nin çıkarınadır.*” Emperyalist efendiye tarihsel sadakati ve hizmeti yineleyen bu sözler, NATO'ya hizmet gerçekte ABD'ye hizmet anlamına geldiği için, “*NATO'daki rolümüzü korumalıyız. NATO'nun farklılaşan siyasetinde yerimiz olmalı*” saptamasıyla daha da pekiştirilmiş oluyordu.

Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nin bu kritik saptamalarından çıkan iki önemli sonuç vardı. Bunlardan ilki, Güney Kürdistan'daki gelişmelerin yarattığı sıkıntılar ne olursa olsun, Türk burjuvazisi ve devleti ABD emperyalizmi ile çıkar ve kader birliğini sürdürecektir ve elbette bunun gereklerini de sadakatle yerine getirecekti. İkincisi, bizzat devletin gerçek ve hükümetler üstü kalıcı siyasetini içeren bir belgede dile getirildiğine göre, bu stratejik politika ve tercih, gerçekte tüm kesimleriyle bir bütün olarak Türk burjuvazisinin kolektif iradesini ve çıkarlarını dile getirmekte idi.

ABD emperyalizminin Kürtlere üçüncü ihaneti

Daha 2005 'te bu noktaya ulaşıldığına, tezkere kazası sonrasında oluşan sorunlar böylece geride bırakıldığına göre, 5 Kasım'la birlikte yeni olan, ilişkilerde yeni bir dönemin başlangıcı anlamına gelebilen gelişme nedir peki? Yanıt kısaca ve basitçe, emperyalist efendi olarak ABD'nin Türk burjuvazisinin Kürt sorunundaki hassasiyetlerini, tam onun beklentilerine denk düşecek düzeyde olmasa da, yeniden gözetmeye başlamış olmasıdır. Ve elbette bu denli önemli bir tutum değişikliğinin karşılığı olarak da Türk burjuvazisinden ve devletinden emperyalist planları ve girişimleri çerçe-

vesinde istediklerini alabilmesidir. Özellikle İran ve Irak konusunda, aynı ölçüde Afganistan ve krizdeki gelişmelere bağlı olarak muhtemelen Pakistan konusunda. Sudan'dan ve Filistin'den iç Asya'ya uzanan politik-dipolomatik taşeronluğun ise sözünü bile etmiyoruz.

Kolayca akla gelebileceği gibi, Türk burjuvazisi payına ABD'ce gözetilen hassasiyetlerin öncelikli alanı hiç de Türkiye'nin içi değil fakat dosdoğru Güney Kürdistan'dır. Türk gericiliği Irak'ın işgalinden beri Güney Kürdistan'daki gelişmeleri, Türkiye'deki Kürt sorununu da azdıracak ve kontrol edilemez bir boyuta vardıracak bir büyük sorun, mevcut durumda Kürt sorunundaki asıl ve acilen önlenmesi gereken stratejik bir tehlike olarak değerlendirilmekte idi. Fakat Güney Kürdistan'daki süreç ABD'nin denetimi ve desteği altında yürüdüğü sürece bu konuda yapabileceği bir şey yoktu, hoşnutsuzluğunu ve beklentilerini yineleyip durmak dışında. Kerkük referandumu burada en kritik halka idi. Bu referandum gerçekleşir ve federe Kürt devletinin beklentilerine uygun biçimde sonuçlanırsa, bu, yarının bağımsız Kürt devleti için yolun açılması anlamına gelecekti. Türk gericiliğinin Türkiye'deki Kürt sorununun gelecekte yaratabileceği tehlikeleri bugünden bertaraf edebilmek için öncelikle bu gelişmeyi durdurması gerekiyordu. Yineliyoruz, bu onun için stratejik önemde bir sorun ve asıl büyük tehlike idi.

Irak'ın ABD için bir batağa dönüşmesi ve emperyalist dünya hegemonyasının korunması ve pekiştirilmesi hedefi çerçevesinde hayati önemi bulunan Büyük Ortadoğu Projesi'nin gelinen yerde bir çıkmaza saplanması, Türk burjuva gericiliğine bu şansı beklenmedik biçimde sunmuş bulunmaktadır. ABD, Irak'ı kontrol altına almak ve Büyük Ortadoğu Projesi'yle hedeflenen amaçlarına ne edip edip ulaşmak kararlılığındadır. Bu hedefler onun için hayati önemdedir; zira buradaki her başarısızlık, emperyalist dünyada halen zaten sorunlu olan hegemonik konumunun daha da sarsılması ve giderek çözülmesi anlamına gelecektir. İran'a yönelik saldırı

şimdilik geri plana düşmüş görünse de, Amerikan emperyalizminin yeni hamlelere yönelik somut planlar ve hazırlıklar yaptığından kuşku duyulmamalıdır. İşte bu planların içinde, İsrail bir yana bırakılacak olursa, bölgedeki en önemli ve en sadık işbirlikçi olarak Türk devletine çok önemli roller düşmektedir. O bu alanda politik-pratik yönden Amerikan emperyalizmi için İsrail'den bile önemlidir. Kürt halkının özgürlük umutlarının boğulmasına dayalı pazarlıkların kirli ve maceracı zemini işte budur. Kapalı kapılar ardında bir sonuca bağlanan bu kirli pazarlıkların somut içeriği hakkında şu an için elbette ki bir bilgimiz yok. Şu an bunun bir önemi de yok; zaman çok geçmeden bunların neler olduğunu peyder pey nasılsa açığa çıkaracaktır. Şimdilik önemli olan, ABD gibi Türk burjuva gericiliğinin yularını sağlam tutan bir emperyalist efendinin, Türk burjuvazisi için en hayati değerinde olan bir konuda karşılığını fazlasıyla almadan bir şey vermeyeceğini bilmektir.

Son 30 yıl içinde Güney Kürtleri'nin ABD tarafından üçüncü bir kez satılışı işte bu çerçevede gerçekleşmiştir. Güney Kürtleri'nin gerçekleşmesi için tüm umutlarını ABD'ye bağladıkları o bağımsızlık rüyası böylece gömülmüş bulunmaktadır. Kerkük referandumunun ertelenmesi bunun ifadesidir. Bu erteleme siyasal bir karar ve tercihin ifadesidir. Somut anlamı, Kerkük'ün Kürdistan'a bağlanmayacağıdır. Bu durumda Güney Kürdistan Kerkük'süz, dolayısıyla güçsüz ve çaresiz, dolayısıyla da kolayca denetlenip idare edilebilecek bir federe devlet olarak kalmaya mahkumdur. Türk burjuva gericiliğinin Kürt sorunundaki en azgın kesimleri dahi gelinen yerde bu kadarına dünden razıdırlar ve bu kadarını memnuniyetle karşılamaya hazırdırlar. Zira onlar Irak'taki gerçekler düşünüldüğünde başka türlü olamayacağını herkes gibi gayet iyi bilmektedirler. Irak'ın işgalinden beri onlar için sorun, Güney Kürdistan'ın federe devlet olarak varlığı değil, fakat bağımsızlık potansiyeli ve bunu olanaklı kılacak temel önemde bir sorun olarak Kerkük'ün geleceği idi. Yeni durum bu açıdan onların beklentilerini fazlasıyla karşılamaktadır ve bu ABD'nin Kürt-

lere üçüncü bir kez ihaneti sayesinde gerçekleşmiştir.

Yanlış bir anlamaya mahal vermemek için şunu da kısaca ekleyelim: ABD'nin, Güney Kürtleri'nin üçüncü bir kez satışı anlamına gelen bu tutum değişikliğinin gerisinde, özellikle Kerkük kararının gerisinde, hiç de yalnızca Türk burjuvazisinin hassasiyetlerini gözetmek yoktur. Her ne kadar ABD karşılığında Türk devletinden alabileceklerini fazlasıyla almak için böyle gösterilmesinden yarar umuyor olsa da, gerçekte bunun kadar önemli olan, belki bundan da önemli olan, Şii ve Sünni kesimleriyle Arap burjuvazisinin hassasiyetleridir. Bu türden hassasiyetler gözetilmeden ABD'nin Irak üzerinde denetim kurma şansı zaten olmazdı. Bu gerçekte daha Baker-Hamilton raporunda açık biçimde ortaya konulmuş, Kerkük referandumundan vazgeçilmesi de daha o zamandan istenmişti.

Irak Arap burjuvazisinin Kerkük konusundaki tutumu tarihsel bir temele dayalıdır ve Kürt sorununun bu ülkedeki uzun dönemli çözümsüzlüğünü belirlemektedir. Kerkük sorunu olmasaydı, Irak'taki Kürt sorunu geniş kapsamlı bir özerklikle daha 1970 yılında belli bir çözüme bağlanmış olurdu. ABD'nin yarattığı ve işbirlikçi Kürt liderliğinin sineye çekmekten başka bir şey yapmadığı son oldu bitti, Güney Kürtleri'ni işin özünde, 1970 tarihli özerklik anlaşması ile elde edebilecekleri ile başbaşa bırakmıştır. şu farkla ki, o zaman bunu kendi özgüçleriyle, soluklu bir silahlı halk direnişi ile kazanmışlardı, oysa şimdi bu kadarını bile ABD sayesinde kazanmış görünüyorlar. Karşılığında ise, ABD'ye kölece sadakatlerinden ve emperyalist işgale hizmetlerinden dolayı, bölgenin hemen tüm halklarının güvensizliğini ve yer yer düşmanlığını kazanmış bulunarak. Dargörüşlü işbirlikçi bir burjuva-feodal liderlik altında mazlum Kürt halkı için gerçekte trajik bir yeni sonuç olmuştur bu.

Baker-Hamilton raporundan beri bu konuda özellikle umutlanan ve sabırla bekleyen Türk burjuvazisi sonuçta istediklerini almış bulunmaktadır. Kandil'deki gerilla kamplarına yönelik saldırı

da, gerilla kuvvetleri için yaratacağı geçici sıkıntılar dışında, gerçekte Güney Kürdistan konusunda aldıklarının örtüsü olmaktan öteye bir işlev taşımamaktadır. Hatta denebilir ki bu saldırıların sembolik stratejik anlamı bile gerçekte yine Güney Kürdistan'a yöneliktir. Böylece Kürt federe devletinin hükümranlık haklarının gerktiğinde nasıl kolayca ayaklar altına alınabileceği tüm dünyaya gösterilmiş olmaktadır. Güney Kürt liderliğinin, ABD rıza gösterdi diye bir şey yapmaktan aciz biçimde bu saldırıların sineye çekmesi ve Kuzeyli kardeşlerini hedef alan bir yoketme hareketını boş gözlerle izlemesi, devlet olma iddialarına vurulmuş bir başka ağır politik ve moral darbedir. Bu utanç verici tablo, işin özünde, Talabani-Barzani liderliğinin politik ve moral çöküşünü de belgelemektedir. Bölge halkları nezdinde Irak işgalinden beri bu zaten böyleydi, artık Kürt halkı nezdinde de bu böyledir, yeni olan budur.

Bütün bu sonuçlarda gerçekte şaşırtıcı olan hiçbir yan yoktur. Olup bitenler işbirlikçi Kürt liderliğinin tüm geleceğini emperyalistlere ve siyonistlere bağlama stratejisinin iflasını ortaya koymaktadır. Son gelişmelerle birlikte özellikle işgali izleyen günlerde dönem Kürt solcularının sözcülüğünü yaptığı Kürt amerikancılığı da çökmüş bulunmaktadır. ABD'nin bölgede özgürlük ve demokrasi değil, fakat emperyalist egemenliğini pekiştirme peşinde olduğu artık en kör gözlerin görebileceği bir açıklıkta ortaya çıkmıştır. Siyasal geçmişlerindeki nispi bilimsel aydınlanma sayesinde emperyalizmin özgürlük değil fakat her zaman egemenlik peşinde olduğunu bilen, bilmesi gereken bu Kürt dönemler kitlesi, Kürt halkına tüm Ortadoğu halklarının güvensizliğini ve düşmanlığını getireceğini bile bile, sözde özgürlük ve bağımsızlık umuduyla emperyalist işgale alkış tutmuş, amerikancılığın bayraktarlığına soyunmuşlardı. Şimdilerde derin bir hayal kırıklığı ve şaşkınlık içinde, Ortadoğu'daki büyük emperyalist nüfuz mücadeleleri ortamında ve koşullar öyle gerektirdiğinde, Kürtlerin Amerikan emperyalizmi için önemsiz bir ayrıntıdan öte bir anlam taşıyamaya-

bileceği üzerine pek derin gerçekleri yeniden keşfediyorlar!

Irak'a yönelik emperyalist işgalin hemen sonrasına ait (Temmuz 2003) **Dünya Türkiye ve Sol Hareket** başlıklı kitabın üç ana bölümü (s.66-123) emperyalist işgali sıcağı sıcağına Kürt sorunu açısından ele almakta ve eski solcu Kürt dönekler kitlesinin yaydığı amerikancı hayallere saldırmaktadır. Söz konusu bölümleri bugün yeniden okumanın, Kürt sorunu çerçevesinde son zamanlarda olup bitenleri değerlendirmek bakımından fazlasıyla yararlı olacağı inancındayız. Dönek Kürt solcuları arasında amerikancığın dorukta olduğu o günlerde söylenenler arasında aşağıya aldığımız şu pasajın özetledikleri de vardı:

*“ABD Irak'ta batağa batmış durumda ve zaman içinde bu bataklıkta derinleşecektir. Böyle olunca, kirli savaşta eğitimli ve halk hareketlerini bastırmanın gereklerine uygun biçimde ileri düzeyde donanımlı bir NATO ordusu olarak Türk ordusunun desteğine ihtiyacı olacak, nitekim bu daha bugünden seslendiriliyor da. Peki ABD ne yapacak, bunun Kürtler için sonucu ne olacak dersiniz? Bu sorunun yanıtı henüz açıkta, ama kesin olan bir şey var: ABD, Kürtlere şu veya bu biçimde üçüncü bir kez ihanet etmeden Türk ordusunu Irak'taki hesapları için gereğince kullanamaz. Demek ki ABD emperyalizmini Kürtlerin en temel ulusal haklardan yoksun mazlum bir ulus olması değil, fakat yalnızca kendi sefil emperyalist çıkarları, hesapları ve bunun gerektirdiği politikalar ilgilendiriyor. Demek ki ABD Kürtleri özgürleştirmek değil fakat yalnızca çıkarlarına uygun düştüğü sürece kullanmak peşinde. Ortadoğu'daki çıkarları için ve elbette Ortadoğu halklarına karşı.” (H. Fırat, **Dünya Türkiye ve Sol Hareket**, Eksen Yayıncılık, s. 90)*

Bugün olanların özü özeti budur, demekle yetiniyoruz.

Türkiye-ABD ilişkileri yeni durum ve Türkiye'de Kürt sorunu

Pazarlıklar Güney üzerinden yapılıyor, ilk adımlar buradan

atılıyor, stratejik önemde görülen önlemler burası üzerinden gündeme getiriliyor ama tüm bunların asıl hedefinin Kuzey, yani Türkiye'deki Kürt sorunu ve hareketi olduğunu da herkes biliyor. Ortadoğu'daki Kürt sorununun asıl alanı her açıdan Türkiye'dir ve buradaki düğüm çözülmeden, bölgede Kürt sorunu için kalıcı bir çözüm olanağı yoktur.

Eğer batı emperyalizminin Ortadoğu'daki en önemli üssü olan Türkiye gibi bir ülkede Kürt sorunu gibi kapsamlı bir sorun bulunmasaydı, amerikancı Kürtlerin emperyalizmden beklentileri hiç değilse halen Kosova'da olduğu türden kuşkusuz gerçekleşebilirdi ve böyle bir Kürt devletini, tıpkı Kosova örneğinde olduğu gibi, ilk tanıyacak ülkelerden biri de ABD ile birlikte kuşkusuz Türkiye olurdu. Ama işte gelin görün ki Türkiye'de görkemli bir Kürt sorunu var; Kürtlerin nüfus olarak ve Kürdistan'ın toprak olarak yarısı bu ülkenin hükümrancılığı altındadır ve bu ülkeye egemen amerikancı burjuva sınıf düzeni Kürtlerin inkarında, her türlü özgürlük ve eşitlik umutlarının boğulmasında kesin bir tutum ve kararlılık içindedir. Bu katı gerçek hesaba katılmadan Kürt sorununda doğru bir strateji izlemek olanağı bulunamaz. Sadece Türkiye'de de değil fakat son gelişmelerin bir kez daha kanıtlandığı gibi, gerçekte bölgenin bütününde de...

Böylece Türk burjuvazisi ve devletinin Güney Kürdistan'a yönelik tüm girişimlerinin gerisinde kendi bünyesindeki Kürt sorununu kontrol altında tutmak niyeti ve hesabı bulunduğu açık gerçeğine gelmiş oluyoruz. Kuzey'e yönelik acil adım ve önlemlerinden ilki, Güney'deki bağımsızlık umutlarının kırılması idi. Buna paralel olarak gündemleştirilen ikincisi, devrimci bir geçmişten gelen, etkili bir halk hareketi dinamiğini hareket geçirmeyi başarmış bulunan ve sorunu şu veya bu şekilde ama devletle pazarlık yoluyla bir sonuca bağlamak isteyen bir Kürt hareketinin devre dışı bırakılmasıdır. Türk burjuva gericiliğinin 5 Kasım görüşmesinin simgelediği kirli pazarlıklar kapsamında elde ettiği ikinci önemli başarı budur ve o bu konuda ABD emperyalizmiyle

birlikte AB emperyalizminin de tam desteğini almıştır. Kuşkusuz bu iki batılı emperyalist odak yıllardır seslendirdikleri sınırlı bir Kürt reformu ile sorunun yatıştırılması politikasından vazgeçmiş değildirlere. Fakat bunun önce PKK'nin temsil ettiği mevcut Kürt hareketinin olanaklıysa ezilmesi, değilse marjinalize edilerek etkisizleştirilmesinin ardından yapılması gerektiği konusunda da gelinen yerde Türk burjuvazisi ile açık bir anlaşmaya varmış durumdadırlar.

Halen yapılmakta olan budur. PKK'nin döne döne "ortak düşman" ilan edilmesi, hava hareketleri, kara hareketleri, DTP'nin çok yönlü olarak kuşatılması, PKK etkisindeki Kürt halk kitlelerinin terörize edilmesi, bunların tümü moda deyimle bu yeni "konsept" kapsamındadır, onun ilk uygulama örnekleridir. Önce Kürt sorununun tüm görkemiyle ortaya çıkmasını sağlayan ve Kürtleri örgütlü bir tarahaline getiren hareket ezilecek, ya da hiç değilse etkisizleştirilecek, ancak bunun ardından Türk burjuva gericiliği ihsan edebileceklerini "Kürt reformu" adı altında gündeme getirecektir. Verebileceklerinin kapsamını ve sınırını kendisi belirleyecek, ve elbette bu sayede, gerektiğinde de kendisi ortadan kaldırılabilecektir. '90'lı yılların ortasında eski MGK Genel Sekreterlerinden bir generalin kamuoyu önünde açıkça dile getirmekte sakınca görmediği bu politika, '90'lı yılların başından beri Türk devletinin Kürt sorunundaki değişmez temel çizgisidir. Yeni olan ve son gelişmelerle tüm açıklığı ile ortaya çıkan, ABD ve Avrupalı emperyalistlerin bu politikaya yeni bir düzeyde ve sonuç alıcı bir tarzda tam destek vermeleridir. Türkiye'deki Kürt hareketinin çok yönlü olarak kuşatılmasına, güçten düşürülmesine ve tecrit edilmesine emperyalist odakların da kendi cephelerinden katılmalarıdır.

Kürt halkı için yarattığı yeni sorunlar ve acılar ne olursa olsun bu gelişme gerçekte her açıdan hayırlı olmuştur. Böylece mazlum bir halkın içerde ve dışarda gerçek dostlarını ve düşmanlarını görebilmesi kolaylaşmış, amerikancı ve avrupacı liberal hayaller

ölümcül bir darbe almıştır. Açık biçimde ortaya çıkmıştır ki, Türkiye'deki burjuva gericiliğini, onu her yoldan ve koldan destekleyip yaşatan emperyalistlerden ayrı düşünmek olanağı yoktur. Kürt halkının özgürlük ve eşitlik mücadelesinin karşında yalnızca Türk burjuva gericiliği değil fakat aynı zamanda emperyalizm durmaktadır. Bu iki engel bir arada aşılacak zorundadır. Türk burjuva gericiliğine vuran emperyalizme de vurmak zorundadır. Bu tarihsel olarak zaten böyleydi ve en iyi dönemlerinde devrimci Kürt akımlarının hemen tümü bunu kendi programlarına böyle de yazmışlar, devrimci stratejilerini de buna göre oluşturmuşlardı. Fakat zaman değişti, dünya değişti, bu görüş ve değerlendirme eskidi diyerek hemen tümü de emperyalizme karşı mücadeleyi bir yana bırakarak kalmadılar, daha bir de emperyalizmden özgürlük umacak denli gerçeklerden koptular. Bugün katı gerçek kendini tüm görkemiyle yeniden duyuruyor. Tarihsel olarak doğru olanın güncel olarak da tüm geçerliliğini koruduğu son gelişmelerle bir kez daha tüm açıklığı ile ortaya çıkmış bulunuyor.

Burjuva gericiliği Kürt halkına karşı bütünleşmiş durumda

ABD-Türkiye ilişkilerinde yeni gelişmeler ve bunun Kürt sorunu için sonuçları, burjuva gericiliğinin kendi iç ilişkilerine de hiç değilse şimdilik yeni bir görünüm kazandırmış durumda. Dolu dizgin ilerleyen AKP kadrolaşmasının şimdilik sineye çekilmesi, türban düzenlemelerinin beklenen krize yolaçmaması, tümüyle Kürt sorunu üzerinden ABD'ye karşı çatlak sesler çıkaran bazı yıpranmış kontrgerilla mensuplarının Ergenekon'un tasfiyesi aldatmacası eşliğinde harcanması, tüm bunlar 5 Kasım'ın yarattığı yeni durumdan ayrı değildir. Son olaylar bütün açıklığı ile bir kez daha göstermiştir ki, sermaye devletinin Kürt halkı üzerindeki köleci egemenliğini şu veya bu biçim altında ama her koşulda korumak ve sürdürmek, tüm kesimleriyle burjuva gericiliğinin ortak kaygısı,

ortak paydası ve en önemlisi de ortak önceliğidir. İç çelişkilerin şu dönem için geri plana düşmesi ve ordu ile hükümetin uyum içinde hareketi bunun ifadesidir. Bugünkü koşullarda onlar payına öteki herşey şimdilik buna tabidir, bu alanda istenen ortak hedeflere varıldıktan sonra nasılsa dönüp kendi iç dalaşmalarını yeni biçimler altında sürdürmeye gerekli zamanı ve olanağı bulabileceklerdir. Ama önce bölgesel çapta Kürt halkının özgürlük ve eşitlik umutlarına etkili bir darbenin vurulması ve son 20 küsur yıllık mücadelenin kazanımlarının bertaraf edilmesi gerekiyor.

Bu elbette Kürt sorununun üstesinden nasıl gelineceği konusunda burjuva gericiliği saflarından zaman zaman görüş ayrılıklarının, buna dayalı siyasal çatlakların çıkmadığı ve yarın da çıkmayacağı anlamına gelmez. Geçmişte, '90'lı ilk yıllarda, mücadele devrimci bir çizgide ve tempolu bir biçimde geliyorken, bunun burjuva gericiliğini kendi içinden nasıl böldüğünü biliyoruz. Ama İmralı teslimiyeti ile birlikte tüm kesimleriyle gericiliğin hızla aynı politika ekseninde nasıl birleşip bütünleştiklerini de biliyoruz. Demek ki ayrılığı yaratan Kürt halkının özgürlük mücadelesinin gücü ve zorlamasıydı. Teslimiyetçi politika bu zorlamayı ortadan kaldırıncaya, olay bir anda tüm kesimler için "terör" sorununa indirildi ve Kürtlere verilebileceklerin sınırı burjuva gericiliğinin tüm kesimleri için bir anda "bireysel kültürel haklar" sınırına indi. Yani o bildiğimiz kısır ve aldatıcı AB reformlarının kendiliğinden sonuçlarına. Oysa '90'lı ilk yıllarda "federasyonun bile tartışılabileceği"ni dönemin cumhurbaşkanı bile söyleyebiliyordu, sonuçta bu onun hayatına malolsa da.

Kürt sorunu konusunda yeni bir görüş ayrılığı Irak'a emperyalist müdahalenin ve bunun Güney Kürdistan'da yolaçtığı gelişmelerin ardından geldi. Tezkere kazasının ardından ABD'nin Güney Kürtleri ile ilgili olarak Türk devleti karşısında kazandığı özel inisiyatif ve böylece devletin "kırımızı çizgileri"nin fiilen çökmesi, özellikle TÜSİAD'ın temsil ettiği büyük sermaye çevrelerinde yeni fiili durumun kabullenilmesi, Güney Kürdistan'la nor-

mal ilişkilerin kurulması eğilimine yolaçtı. Türkiye'nin kendi bünyesinde de bireysel hakları aşan bazı sınırlı reformlar olmadan bu sorunun yükünden kurtulma olanağı bulunmadığını düşünen ve ABD-AB tarafından desteklenen bu kesimler ile devletin geleneksel politikasını temsil eden ordu odaklı kesimler arasındaki bu görüş ayrılığı, son birkaç yıldır bir sorun alanı, yer yer önemli bir gerilim konusu idi.

Fakat gelinen yerde bu konudaki görüş ayrılığı da geride kalmıştır. ABD ile kirlı pazarlıklar temelinde varılan yeni mutabakat, Türk burjuva gericiliğini bir anda yeni "konsept" ekseninde birleştirip bütünleştirdi. Şimdi artık farklı ses yok ortalıkta. Güney'deki oluşumun hadım edilmesi ve Kuzey'deki direniş odağının ezilip etkisizleştirilmesi, tüm kesimleriyle burjuva gericiliğinin artık ortak politikası durumundadır. O güne kadar kudurgan bir şovenizmin sözcüsü olan CHP'nin 5 Kasım'ın ardından Güney Kürdistan'la normal ilişkilere artık geçilebileceğini dile getirmesi, aynı şekilde Genelkurmay Başkanı'nın Irak'ta adam gibi bir federeasyona bizim bir itirazımız olamaz açıklaması, gericilik bünyesindeki politik bütünleşmenin öteki yüzüydü. Sonuçta Güney Kürdistan'a ilişkin gelişmeler ABD ile varılan yeni anlaşma çerçevesinde istenen çizgiye çekilince, onu bu yeni haliyle kabullemek bir sorun, dolayısıyla da gericilik cephesi için bir görüş ayrılığı alanı olmaktan kolayca çıkmış oldu.

Yineliyoruz; burjuva gericiliği kendi bünyesindeki her türden soruna ve iç dalaşa rağmen Kürt sorunu sözkonusu olduğunda tek cephe halinde birleşebilmektir, son olaylarla bu yeniden kanıtlanmıştır. Bunun bir uzantısı olarak hükümet-ordu uyumunun bir dönem daha sürmesi beklenmelidir. Varsın bu arada AKP cumhuriyetin güdük ve güdümlü laikliğinin altını oymayı sürdürsün, Kürt halkının özgürlük umutlarını boğmak ve Kürdistan üzerindeki köleci egemenliği ne edip edip sürdürmek en öncelikli görevdir ve öteki herşey şimdilik ona tabidir. Özellikle de laiklik şampiyonu amerikancı generallerin soruna bakışı halen budur. Tam da bu ne-

denle, özellikle de yerel seçimlere kadar AKP'nin cömerçe rahat bırakılacağından kuşku duyulmamalıdır. Çünkü AKP onlar için Kürt halkının kazanımlarına siyasal ve moral darbeler vurabilmenin en etkili silahıdır şu sıralar. "Diyarbakır'ın düşürülmesi"ne ilişkin hesaplar ve hedefler salt AKP'nin değil, fakat AKP üzerinden asıl olarak devletin hesap ve hedefleridir. AKP de bunun çok iyi bir biçimde bilincinde olduğu için, Kürt halkına karşı zalimlerin kılıcı olmayı bilinçli bir tutumla seçerek konumunu güçlendirmeye, toplum ve devlet yaşamında dinci gericiliğe yeni mevziler kazandırmaya bakmaktadır. Türban düzenlemesini sorunsuz sancısız geride bırakması, denebilir ki ona bir 5 Kasım hediyesi olmuştur.

Çıkış ve çözüm için devrimci strateji bir zorunluluktur

Türk burjuvazisi tüm kesimleriyle blok halinde Kürt halkının özgürlük ve eşitlik mücadelesinin karşında durmaktadır ve bunun tarihsel-sınıfsal mantığı burada hiçbir özel açıklama gerektirmemektedir. Emperyalizmin konumunun ve tutumunun ne olduğunu ise gelinen yerde olaylar (taşınan tüm ham hayalleri de yerle bir ederek) bütün açıklığı ile yeniden ortaya koymuştur.

Türkiye dünya hegemonya mücadelesinin düğümünü oluşturan bir bölgede Amerikan emperyalizminin en önemli dayanağı, saldırı ve savaş üssü, ve elbette vurucu gücü olarak durmaktadır. Irak savaşı ile birlikte yaşanan geçici krizi izleyen tüm gelişmeler, kendileri yönünden gerçekte Türk devleti ve burjuvazisinin Amerikan emperyalizmi için vazgeçilmezliğini yeniden kanıtlamıştır. Halen çıkarları Amerikan emperyalizmi ile uyumu gerektiren Avrupalı emperyalistler için de durum farklı değildir. Dolayısıyla yalnızca Türk burjuvazisi değil fakat onun gerisindeki asıl güç olarak emperyalizm de Kürt halkının özgürlük ve eşitlik mücadelesinin önünde aşılması gereken temel önemde bir engel olarak durmaktadır.

Ne iyi ki gelişmeler Kürt burjuvazisi hakkında taşınan hayalleri de aynı katılıkla yıkılmaktadır. Tüm gelişmeler, onun kaderinin ve çıkarının Türk burjuvazisinin kaderi ve çıkarı ile sağlam biçimde içiçe geçtiğini göstermektedir. AKP'nin Kürdistan'daki siyasal gücünü ve etkisini, Kürt burjuvazisinin, büyük toprak sahiplerinin, aşiret reislerinin, tarikat ağalarının bu partide birleşmesine borçlu olduğu bilinmektedir. Bu birleşik güç Kürt orta burjuva katmanlarının asıl ağırlığını da bu partiye kaydırmıştır. İmralı'yı izleyen dönem içinde Kürt sorunu kapsamında yaşanan temel önemde bir başka gelişme de işte budur. Bu, Kürdistan'daki güç dengelerini değiştirmiş, Kürt burjuvazisi halk hareketinin yarattığı ağırlığın etkisinde kurtularak sınıf çıkarlarına uygun biçimde mevziye girmiş ve bölgede inisiyatifini yeniden etkin biçimde ele almaya başlamıştır. AKP'nin kazandığı güç bunun yansımasıdır, bu gerçekte Kürt burjuvazisinin gücüdür. AKP şu an Kürt kanadıyla Kürdistan'ın en büyük partisidir ve Kürt burjuvazisi şimdi ülkeyi yöneten bu partinin bünyesinde önemli bir ağırlığa, yönetici düzeyde (partide olduğu kadar hükümette de) önemli bir inisiyatife sahiptir. Dolayısıyla Kürt halkına karşı işlenen tüm suçlara o da aktif biçimde katılmaktadır. Kürt halkının özgürlük ve eşitlik umutlarının boğulması, demokratik Kürt hareketinin ezilmesi ve etkisizleştirilmesi için kurulan cephenin içinde tüm varlığı ve inisiyatifini ile o da yer almaktadır.

Kürt hareketi bugünkü kuşatılmışlıktan başarıyla kurtulmak ve özgürlük mücadelesini halk hareketinin gücüyle gerçekten ileriye taşımak istiyorsa, tüm bu gerçekleri hesaba katmak, gerçek dostlarını ve düşmanlarını sınıfsal ve siyasal olarak yeniden tanımlamak, ve buna dayalı bir yeni devrimci strateji ile ortaya çıkmak zorundadır. İmralı ile birlikte seçilen strateji olayların ağırlığı altında çoktan çökmüş bulunmaktadır. Bu strateji, Cumhuriyetin demokratikleşmesi temelinde Türk burjuvazisi ile bütünleşmeyi hedefliyordu ve bu arada emperyalizmin egemenliğini hiçbir biçimde sorun etmiyordu. Bu strateji içinde emperyalizm engel ya da

düşman olmak bir yana, çözümünü kolaylaştıracak etkili bir güç odağı idi. Tüm bunların gelinen yerde iler tutar yanı kalmamıştır. Türk burjuvazisi ile barışıp bütünleşerek, emperyalizmi kabullenerek Türkiye ve Kürdistan'ı demokratikleştirmeyi ummak, bilimin ve tarihin gerçeklerini bir yana bırakmaktır. Çünkü gerçek bir demokrasi, onun ürünü olabilecek gerçek bir özgürlük ve eşitlik, ancak bu güçlere karşı mücadele içinde, onlar aşılıp elde edilebilir. Bütün bunlar daha en baştan belli idi, olaylar bunu yalnızca bir kez daha doğrulamaktan başka bir şey yapmadı.

Dün olduğu gibi bugün de Kürt özgürlük mücadelesinin tüm yükünü Kürt emekçileri taşımaktadır. Fakat dünden farklı olarak bugün onlara bu mücadelede kılavuzluk edecek bir devrimci strateji ve onun taşıyıcısı olan devrimci bir önderlik yok ortada. PKK'nin mevcut stratejisi, objektif içeriği ve mantığı yönünden, tümüyle burjuva reformcu bir karakterdedir. Oysa sınıf olarak Kürt burjuvazisi özgürlük mücadelesinin karşısındadır ve açık bir sınıfsal tutumla Türk burjuvazisinin yanındadır. Kürt hareketinin halen en büyük açmazı budur, mevcut tablo içinde Kürt sorununda yaşanan en büyük anormallik de buradadır. Olayların netleştirdiği mevcut sınıfsal-siyasal tablonun ardından bu daha da göze batan bir çelişki olarak durmaktadır orta yerde.

Devrimci strateji, özgürlük mücadelesinin gerçek yükünü çeken sınıf ve katmaların sınıfsal çıkar ve ihtiyaçlarına da uygun düşen strateji demektir. Ulusal davanın sınıfsal mantığını zaman içinde adım adım unutmak ve giderek terketmek, Kürt hareketinin tarihsel nitelikte bir büyük hatası oldu ve bu onu bugünkü çıkmaza getirip saptırdı. Bundan ancak son 30 yıllık mücadelenin bu en temel dersini hesaba katan yeni bir değerlendirme ve strateji ile çıkılabilir, ortada başka hiçbir gerçek çıkış yolu görünmemektedir. Doğal olarak bu halen burjuva öğelerle bulaşık olan mevcut hareket içinde bir iç ayrışmayı göze almayı da gerektirir. Bu elbette kısa vadede belki geçici bir güç kaybı anlamına gelebilir. Fakat orta ve uzun vadede bu kayıp, benimsenecek yeni strateji sayesinde faz-

lasıyla telafi edilebilecektir. Önce Kürt emekçilerinin açığa çıkarıldığında muazzam bir kuvvet olduğu görülebilecek olan sosyal enerjisiyle ve ikinci olarak da, tam da bu sayede Türk işçi ve emekçileri ile yaşanacak yakınlaşma ve bütünleşme sayesinde... Bu yakınlaşma ve bütünleşme devrimci stratejinin öteki yönüdür ve yalnızca Türkiye’de değil bütün bir Ortadoğu’da Kürt düğümünü çözebilecek biricik gerçek olanaktır. Türkiye’deki sorunun çözüm yönünden tüm bölgeyi kilitlediğinin bu vesileyle yeniden altını çizmek istiyoruz.

Kürt sorunundaki tarihi düğümlemeyi açacak yol budur, tercih buradan yapılmak zorundadır. Bunun dışında ortada şimdiki kısır döngüyü sürdürmekten başka bir alternatif görünmüyor. Bu ise hem Kürt halkının enerjisini anlamlı hiçbir sonuca yolaçmadan tüketip duruyor ve hem de işbirlikçi burjuvazinin elinde bir bütün olarak Türkiye toplumunu gericilikle zehirlenmenin etkili bir aracı işlevi görüyor. Bunun kaçınılmaz bir sonucu olarak, iki halk arasındaki ilişkiler de sürekli olarak zehirleniyor. Burjuva milliyetçi bir dargörüşlülük bu zehirlenmeden yarının kolay kopuşu için belki bir yarar umabilir. Ama ilkin, bu tür bir kopmadan Kürt halkının gerçek bir çıkarı olamaz ve ikinci olarak, Kürt halkının işin aslında bu türden bir kopuş olanağı da yoktur. Türkiye’nin Yugoslavya ve Kürdistan’ın Kosova olmadığını, olamayacağını herhalde son olaylar daha açık ve anlaşılır hale getirmiş olmalıdır. Kosovalar ancak emperyalizmin çıkarları gerektirdiğinde ve onun özel çabaları ile yaratılabilir. Oysa bu coğrafyada emperyalizmin kimin yanında olduğu ve yüzyıldan beridir bu bölgede Kürtlere nasıl yaklaştığı iyi bilinmektedir. Sadece Türkiye’nin değil tüm bölgenin tarihsel deneyimi, Kürt halkının acılarından ve köleliğinden emperyalizmin dolaysız olarak sorumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Güney Kürdistan’daki gelişmeler bu yüzyıllık dersi bir süreliğine unutturdu dargörüşlü Kürt milliyetçisine. Ama aynı Güney Kürdistan’daki yeni gelişmeler de gerisin geri en dumura uğramış bilinçlere yeniden kazıyor bu katı gerçeği.

Kürt ve Türk emekçilerinin birleşik devrimci mücadelesi için!

TKİP tüm milliyetlerden işçi sınıfının devrimci partisidir. Onun saflarında kadın-erkek, Kürt-Türk ve öteki milliyetlerden komünistler omuz omuza mücadele ediyorlar. Onun ulusal sorunda kendi teorisi, programı ve taktiği vardır. O, başta Kürtler ve Türkler olmak üzere tüm milliyetlerden işçilerin ve emekçilerin omuz omuza mücadelesinden yanadır ve Türkiye'deki Kürt sorununun gerçek ve kalıcı bir çözümünün de ancak bununla olanaklı olduğuna inanmaktadır. Bu soyut bir inanç değil fakat tarihin ve bilimin temel dersleri ışığında ve elbetteki işçi sınıfının çıkarları ekseninde sorunu ortaya koymanın bir ürünüdür.

TKİP, gündelik faaliyetinin her alanında Kürt halkının meşru ulusal haklarını tüm açıklığı ile tam bir kararlılıkla savunmaktadır. Şovenist zehirlenmenin Türk işçi ve emekçilerinin bilincinde yarattığı kirlenmeyi gidermeye, her vesile ile onları Türk burjuvazisine karşı mazlum Kürt halkının yanında yer almaya, onun haklı ve meşru istemlerini, bu istemlere dayalı mücadelesin desteklemeye, bunun için de bizzat mücadele etmeye çağırmakta, bu mücadeleyi pratik olarak da örgütlemeye çabalamaktadır. Kuşkusuz Türkiye'nin herşeye rağmen devrimci çizgide ısrarlı tüm öteki devrimci parti ve grupları da benzer bir çaba içinde bulunmaktadır.

Fakat bu çabanın başarısı, halen Kürt emekçilerinin önemli bir bölümünü etki ve denetim altında tutan Kürt hareketinin izleyeceği çizgiye de sıkı sıkıya bağlıdır. Bugüne kadar bu çizgi Türkiyeli devrimcilerin işini kolaylaştırmadığı gibi esası yönünden zora da soktu. Sosyal mücadeleye etkili bir biçimde katılmak ve bu mücadele içinde Türk işçi ve emekçileri ile kaynaşmak gibi temel önemde bir boyutu içermedikçe sonuç başka türlü de olamazdı. Umut edelim ki, bu son gelişmeler, Türkiye'den öteye bölgesel düzeydeki gerici ve emperyalist kuşatma Kürt hareketinin kendi ger-

çek dostlarına yönelmesini kolaylaştırmaya bir vesile olsun.

Sosyal mücadelede reformistler ve ulusal mücadelede milliyetçiler, devrimcilerin karşısına, devrimini uzun ve zor bir iş olduğu, oysa sorunlara hızlı ve kolay çözümler gerektiği türünden çoğu kere açıkça dillendirilmeyen bir mantıkla çıkarlar. Biz komünist devrimciler de diyoruz ki, gerçekte devrim işin özünde en kısa ve kolay yoldur. Reformist çizginin ya da uzlaşmanın kısa ve kolay yol olduğunu sananlar tarihe ve bugünün gerçeklerine bak-sınlar. Reformizm ya da uzlaşma nerede hangi sorunu nasıl çözmüştür? Örneğin Filistin’de olup bitenin anlamı nedir? Ya Güney Kürdistan’da? Güney Kürdistan’da sorun (kaldı ki gerisinde yüzyıla yaklaşan bir mücadele var!) tam da ‘90’lı yılların başında Talabani’nin Kürt devrimcilerine önerdiği gibi, “piyasa ekonomisi ve burjuva demokrasisi” yolu ile çözülebildiyse, halen Kürtlerin üçüncü kez satılışı anlamına gelen olaylar neyin nesi?

Reformizm sorunları çözmez sadece süründürür, bu ulusal sorun da içinde tüm siyasal sorunlar için olduğu kadar sosyal sorunlar için de geçerlidir. “Sosyal refah” Avrupası adım adım tarihe karışıyor demek yeterlidir, buna kanıt göstermek için.

Öte yandan, devrim yolu reformları dışlamadığı gibi gerçek reformlar da ancak devrim mücadelesinin yan ürünleri olarak elde edilebilirler. Buna ister aynı “sosyal refah” Avrupası üzerinden bakın, ister örneğin son 20 küsur yıllık Kürt özgürlük mücadelesi üzerinden, sonuç aynıdır, reformlar devrim mücadelesinin basıncı altında elde edilmişlerdir. Devrim mücadelesinin güç kaybettiği yerde de burjuva gericiliği tarafından adım adım ortadan kaldırılmışlardır.

Kürt hareketi ve halkı halen bugünün Türkiye’sindeki tüm gücünü, kazanımlarını, mevzilerini devrimci dönemine borçludur. İmralı sonrası çizgi buna hiçbir şey ekmediği gibi kazanımların bir kısmının yitirilmesine de yolaçmıştır. Buna Türk burjuva gericiliği saflarında yaratılan ve zamanında mücadeleye hizmet eden çatlaklar da dahil. Aynı şekilde Kürt burjuvazisinin ara katmanlarının

bir kısmını yanma ve yedeğine çekme de dahil.

Reformizm sosyal mücadelede olduğu gibi ulusal mücadelede de bir çıkılmaz yoldur. Hele de Ortadoğu gibi bir coğrafyada ve hele de Türkiye gibi bir ülkede. Çıkış devrimci mücadelede, bunu esas alan devrimci bir stratejide, bunun gereği olarak da Kürt, Türk ve öteki milliyetlerden tüm Türkiyeli emekçilerin birleşik devrimci mücadelesindedir.

Melanetli 5 Kasım anlaşması ile başlayan yeni dönemin olayları bunu günden güne herkese daha açık bir biçimde ve daha katı bir gerçeklik olarak gösterecektir.

(Ekim, sayı: 250, Şubat 2008)

II. Bölüm

***22 Temmuz seçimleri ve
yeni dönem***

22 Temmuz seçimleri ve rejim krizi

Rejim krizine dönüşen gelişmelerin gündemleştirdiği 22 Temmuz erken genel seçimlerinin politik anlamı ve önemi, egemen sınıf klikleri içindeki iç çatışmanın yeni dönemdeki seyri bakımından ortaya çıkaracağı politik tabloda odaklaşmaktaydı. Seçimlerin ortaya çıkardığı yeni parlamento tablosu, seçimi zorlayan çevrelerin umduklarının aksine, iç dalaşmaya dayalı rejim krizini besleyen dinamikleri potansiyel olarak daha da güçlendirmiş bulunmaktadır. AKP'nin ezici seçim başarısı bunun ifadesidir ve bu 22 Temmuz seçimlerinin kendi sınırları içindeki en önemli sonucudur.

Düzen bekçilerinin 27 Nisan muhtırası üzerinden burjuva siyaset sahnesine yaptığı kaba müdahale, yalnızca “dinci” bir cumhurbaşkanının seçilmesini önlemeye değil, fakat aynı zamanda gündemdeki yeni seçimler üzerinden parlamentodaki güç dengesini değiştirmeye de yönelikti.

Bu hesabın ilk kısmının daha seçimler öncesinde (5 Mayıs'taki “Dolmabahçe görüşmesi”nde!) bir sonuca bağlandığı bugün açığa çıkmış bulunmaktadır. Halen Abdullah Gül'ü adaylıktan çekilmeye zorlayan belirgin çaba burada sağlanan gizli mutabakatın bir gereğidir ve seçimlerde elde edilen ezici başarıya rağmen AKP yönetimi bunu çiğnemek gücünden yoksundur. Güç yoksunluğundan da öteye, orta vadeli çıkar ve tercihleri bunu gerektirmektedir.

Hiç değilse bir süreliğine olsun belli bir rahatlık elde edebilmesi bu mutabakatın gereklerini gözetmesine sıkı sıkıya bağlıdır.

Düzen bekçilerinin yaptığı hesabın seçim sonuçlarına bağlı ikinci kısmı ise tutmamış, dahası ters tepmiştir. Bir yandan AKP'nin sağladığı büyük oy artışı, öte yandan parlamentonun temsil yeteneğindeki belirgin değişim, yeniden tek başına hükümet olmak olanağı kazanan amerikancı-dinci partiyi politik olarak güçlendirmiş, manevra alanını hiç değilse şimdilik genişletmiştir.

AKP'nin belirgin seçim başarısı rejim krizi üreten iç sorunların potansiyel olarak ağırlaşması anlamına gelse bile, 22 Temmuz seçimlerinin ortaya çıkardığı yeni parlamento tablosu, ABD ve AB emperyalizmi ile işbirlikçi büyük burjuvazinin tercih ve beklentilerine tümüyle uygundur. Türkiye'nin iç ve dış egemen güçleri, engelsiz icraat anlamında "siyasal istikrar" unsuru olacak tek partiye dayalı bir hükümet istiyorlardı ve bu doğrultuda yeni bir dönem için daha açık biçimde AKP'yi tercih ediyorlardı. İstek ve tercihleri seçim sonuçları üzerinden gerçekleşmiş bulunmaktadır. Bunun böyle olduğunu kendileri de, seçim sonuçlarının ardından yaptıkları açıklamalarla dolaysız olarak ve borsanın tutumuyla dolaylı olarak ortaya koymuş durumdadırlar.

Rejimin rengi ve iç dengeleri bakımından halen yarattığı ve ileride yaratacağı sorunlara rağmen AKP doğrultusundaki bu çok açık tercih, onun içinde bulunduğumuz dönemde emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkar, istem ve tercihlerine en iyi biçimde yanıt veren parti olmasından dolayıdır. AKP beş yıla yaklaşan hükümet icraatı üzerinden, işbirlikçi büyük burjuvazinin ve emperyalizmin dönemsel ihtiyaçlarına en iyi yanıt veren parti olduğunu fazlasıyla kanıtlamış bulunmaktadır. Düzenin iç ve dış efendileri, AKP'nin geride kalan dönem icraatını gelecek dönemdeki icraatının da bir güvencesi sayarak, onu yeni bir dönem için daha mevcut koşullardaki en iyi seçenek olarak değerlendirmiş ve bu çerçevede 22 Temmuz seçimlerinde açıkça desteklemişlerdir. İMF direktiflerini ve bunun ifadesi sosyal yıkım saldırılarını ke-

sintisiz uygulamak, emperyalist ve yerli tekellerin sömürü ve yağma faaliyeti için her açıdan daha uygun koşulları oluşturmak, emperyalizmin bölgesel politikalarına tam uyum göstermek, bu çerçevede rejimi zorlayan ve emperyalizmin bölgesel politikalarına uyumu zora sokan Kürt sorununda sınırlı tavizlerle belli bir rahatlama yaratmak için, onların bir dönem daha AKP dayalı bir hükümete ihtiyaçları vardı ve açık tercihlerini belirleyen de bu oldu.

Bütün bunlar kuşkusuz onların, dinci kökenden gelen bir parti olarak AKP'nin rejimin yerleşik dengeleri ve rengi bakımından yarattığı ve yaratabileceği sorunları görmezlikten geldikleri ya da küçümsedikleri anlamına gelmemektedir. Gerçekte onlar, bilinçli yönlendirmelerle önünü açmakla kalmayıp başından itibaren denetim altına almaya ve terbiyeden geçirmeye çalıştıkları AKP'nin, gerek kökeninden ve gerekse çekirdek kadro ve tabanından dolayı hala da belli bakımlardan bir sorun kaynağı olduğu gerçeğinin herkesten çok bilincindedirler. Fakat anlaşılması güç olmayan nedenlerden dolayı da bu konuda herkesten daha fazla rahat davranmakta, “şeriat tehlikesi” üzerine koparılan büyük gürültülere rağmen sükunetlerini korumakta ve bugün için hala AKP'yi desteklemektedirler.

Bunun başlıca nedenleri şöyle sıralanabilir:

İlkin onlar, kendi çıkar ve ihtiyaçlarına uygun hükümet icraatının bu partinin ehlileştirilmesini kolaylaştırdığını düşünmektedirler ve geride kalan dönemin toplam bilançosu bu konuda hiç de yanılmadıklarını göstermektedir. “Milli görüş” gömleğini çıkardığını söyleyerek hükümet icraatına başlayan AKP, gitgide daha çok dinci kimliğini geri plana iterek tipik bir burjuva düzen partisi haline gelmektedir (buna şu sıralar, sözkonusu “merkez”in belli bakımlardan yeniden tanımlandığı ve oluşturulduğu da eklenerek, “merkeze yerleşmek” deniliyor). Büyük burjuvazi bunda başarılı olabildiği ölçüde, '90'lı yıllarda gücü, etkisi ve yönelimi kabul ve kontrol edilebilir sınırların dışına taşan ve ancak 28 Şubat müdahalesi ile belli ölçülerde yeniden hizaya sokulan dinci akımı bir kez

daha düzenin çıkar ve ihtiyaçlarına uygun düşen bir konuma çekmiş olacaktır. Bu süreç dinci bir partinin parlamento ve hükümete hakimiyeti üzerinden gerçekleştiği ölçüde bunun sıkıntılı yan ürünleri de olacaktır kuşkusuz. Devlette dinci kadrolaşmanın özel bir ağırlık kazanmasından tutunuz da bu dinsel gericiliğe dayalı kendine özgü politik atmosferde denetlenmesi güç yeni radikal dinci akımların güç kazanmasına kadar... Fakat emperyalistler ve işbirlikçi büyük burjuvazi, bugünkü öncelikli çıkar ve ihtiyaçları doğrultusunda bunu göze almakta, doğacak arzu edilmeyen sonuçların telafasını ise daha sonrasının çözümü her halükarda bulunabilir sorunu saymaktadırlar.

İkinci olarak, düzenin iç ve dış egemen güçleri, görüntüde üzerinde yer almaya özen gösterdikleri rejim içi dalaşmayı ve bu dalaşmanın ürünü krizi yönetebileceklerini, dahası bundan rejimin belli açılardan revize edilmesinde, bazı bakımlardan yeniden yapılandırılmasında yararlanabileceklerini düşünmekte, bu hesapla hareket etmektedirler. Mevcut kriz (son yirmi yılda birçok örneğini gördüğümüz gibi) burada onlar için aynı zamanda bir olanaktır da. Onlar soruna bu türden krizleri başarıyla yönetmek ve belli dönüşümler için bir fırsata dönüştürmek olarak bakıyorlar (ve bunun teorisini bile yapıyorlar). Her şey bir yana, mevcut krizi yönetmek, onlar payına, çatışan siyasal ve kurumsal güçleri daha sıkı bir biçimde denetim altına almak ve kendi ihtiyaçları doğrultusunda daha etkin bir biçimde yönlendirmek ve kullanmak anlamına geldiği gibi, sahte bir kutuplaşma içinde işçi sınıfını ve emekçileri düzene karşı mücadeleden alıkoyabilmek başarısı anlamına da gelmektedir.

İlk nokta özellikle açıktır. Dalaşma halindeki tarafların konumlarını güçlendirmek üzere ABD ve TÜSİAD desteğine duydukları yakıcı ihtiyaç dolaysız olarak bu sonuca yolaçıyor, desteklerini almak üzere onları bu gerçek güç odaklarına daha çok bağlıyor. Özellikle AKP'nin emperyalist odaklara ve TÜSİAD'a kul köle olması, onların istek ve beklentilerini ikiletmemesi, bunun

ürünü ve ifadesidir.

İkinci nokta, yani işçi sınıfı ve emekçilerin kendi gerçek çıkar ve ihtiyaçlarına tümüyle yabancı bir sahte kutuplaşma içinde taraf haline getirilebilmesinin anlamı da yeterince açıktır. Son seçimlere hemen tümüyle bu sahte kutuplaşma içinde gidilmesi bile düzen pa-yına önemli bir başarı olmuştur ve bu başarı kendini Kürt kitlele-rinin büyük bir bölümüyle AKP'yi desteklemesi üzerinden de gös-terebilmiştir.

Fakat bunlar kadar önemli olan bir başka temel önemde nokta, düzen efendilerinin, bu çatışmadan da yararlanarak, düzen bekçi-lerini belli bakımlardan sınırlamanın yollarını aramalarıdır. Ordu-nun siyasal yaşam üzerindeki gelinen yerde soruna dönüşen sıkı ve-sayetine belli sınırlar getirilmesi, emperyalistler için olduğu kadar çıkarları onlardan ayrı düşünülemez olan işbirlikçi büyük burjuvazi için de, çoktandır bir ihtiyaç haline gelmiş bulunmak-tadır. Burjuva propagandası sistemli bir biçimde böyle göster-meye çalışsa da, bunun nedeni hiç de demokrasinin sınırlarını ge-nişletmek ya da siyasete daha geniş bir alan açmak değildir. Sorun tümüyle bu çapta bir vesayetin düzenin ihtiyaç duyduğu yeni adım ve açılımlar için belli bakımlardan bir engele dönüşmüş bulun-masıdır. Onlarca yıldır işbirlikçi büyük burjuvazi ve emperyalizm için paha biçilmez bir olanak ve kolaylık olan ordu vesayeti, geli-nen yerde düzenin iç ve dış efendilerinin yakıcı biçimde ihtiyaç duyduğu bazı yeni adım ve açılımları zora sokabilmektedir. Kıbrıs, AB, Güney Kürdistan gibi dış sorunlar ile içerde özellikle Kürt sorunu, ordunun ihtiyaç duyulan yeni adım ve açılımlara en-gel çıkardığı konuların ilk planda akla gelenleri arasındadır. Güç-lenen ve uluslararası sermaye ile daha ileri düzeyde bütünleşmek isteyen işbirlikçi büyük burjuvazi, bir süredir bundan duyduğu ra-hatsızlığı gizlememektedir ve özellikle AB'ye uyum sürecini olmak üzere çeşitli fırsatları, ordunun siyaset üzerindeki geleneksel etki ve denetimine belli sınırlar getirmek üzere kullanmaktadır. Zaman zaman gündeme gelen ve halen de gündemde bulunan anayasa tar-

tışmalarının gerisindeki temel sorunlardan biri de budur. Bu çerçevede özellikle TÜSİAD, AKP'yi, onun parlamentodaki ağırlığını bu doğrultuda bir olanak olarak görmektedir.

Bilindiği gibi AKP, bahsi geçen konularda tümüyle işbirlikçi büyük burjuvazinin ve emperyalizmin ihtiyaç ve beklentilerine uygun davranmakta, bunu geleneksel rejim bekçileri karşısında siyasal konumunu güçlendirmenin de bir olanağı saymaktadır. Ordunun müdahale tehdidini AKP'yi denetim altına almanın ve terbiye etmenin önemli bir olanağı olarak kullanan işbirlikçi büyük burjuvazi, tersinden de AKP'nin büyük seçmen desteğini ve parlamento ağırlığını, ordunun yarattığı güçlükleri aşmanın bir olanağı olarak kullanmaya çalışmakta, ordunun siyaset üzerindeki vesa-yetine sınırlar getirmek amacı çerçevesinde yeni anayasa tartışmalarını ve hazırlıklarını desteklemekte, bu doğrultuda AKP'yi açıkça cesaretlendirmektedir.

Emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin AKP'ye halen vermekte olduğu desteğin **üçüncü** önemli nedenine geliyoruz. Ölçüyü kaçırarak rejim sorunu yaratınamak kaydıyla, toplumsal yaşamda dine giderek daha belirgin bir ağırlık kazandırmak; böylece, içerde kitleler üzerinde daha kolay bir denetim kurmak ve dışarıda ABD emperyalizminin bölgesel politikalarına daha uygun düşen bir konuma yerleşmek, "ılımlı islam" projesi çerçevesinde, emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin kendi öz tercihidir. Nitekim zamanında AKP'nin önünün açılması da bu tercihin bir parçasıdır. 12 Eylül'den beri sistemli biçimde izlenen ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel politikalar buna hizmet etmekte, buna uygun bir toplumsal iklimi de kendiliğinden olgunlaştırmaktadır. AKP'nin birbirini izleyen seçim başarıları da bundan ayrı değildir; yaklaşık üç onyıldır nesnel koşullar ve öznel çabalarla olgunlaşan sürecin meyvelerinin devşirilmesidir bir bakıma. Türk-islam sentezinin, aynı anlama gelmek üzere şovenizmle karışık bir dinci gericilik eğiliminin, bugünün Türkiye'sinde ortalama Türk insanın düşünsel-kültürel kimliği haline gelmesi de, bu aynı gerçeğin bir

başka ifadesidir.

Bu olgu, emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin bugün AKP’de temsil edilen ama gerçekte AKP’nin ötesinde bir kapsama ve anlama sahip olan dinci gerici akıma soğukkanlılıkla yaklaşmasının bir açıklamasını da vermektedir bize. Rejimin ideolojik-kültürel dokusunu temelden bozmamak ve burjuvazinin modern kozmopolit yaşam tarzı için bir soruna dönüşmemek kaydıyla, emekçi kitleleri saran dinci eğilim halen işbirlikçi burjuvazi için bir handikap olmaktan çok paha biçilmez ölçüde bir olanaktır. AKP’nin ve onun üzerinden şeriatçı dinsel gericiğin gitgide daha belirgin biçimde ehlileştirilmesi başarısı, burjuvazinin bu konuda yarına yönelik olarak duyabileceği kaygıları dengelemekte ve sınırlamaktadır. Buna rağmen gelişmelerin denetim dışına taşabileceği durumlara karşı ise, bugün belli bakımlardan sınırlandırılmak istenen ordu, temel önemde bir güvence olarak durmaktadır orta yerde. İşbirlikçi büyük burjuvazi için olduğu kadar emperyalizm için de. Dün 28 Şubat üzerinden yapılanlar yarın ihtiyaç hasıl olduğunda başka biçimler üzerinden yine yapılabilecektir. Bugün için henüz böyle bir sorun yoktur, büyük burjuvazi sorunu böyle görmemektedir. Haksız da değildir. Zira halihazırda AKP’nin konumu ve temel icraatları, düzen için bir sorun oluşturmaktan çok mevcut koşullarda son derece önemli bir olanaktır.

Son seçimler bu açıdan AKP’nin burjuvazi için önemini artırmıştır. Zira o beş yıllık kesintisiz sosyal yıkım icraatına ve emperyalizme hizmette kusur etmemesine rağmen, bugün hala geniş emekçi kitleler üzerindeki politik etki ve denetimini sürdürebilmektedir. Tüm sorun, rejimin iç dengelerini ve rengini burjuvazinin ihtiyaç duyduğu sınırların ötesinde zorlamamasıdır. Bu ona döne döne hatırlatılmakta, gündemdeki cumhurbaşkanlığı sorunu başta olmak üzere hassas konularda zorlamalardan kaçınması, uzlaşma kültürüyle hareket etmesi, yani düzen bekçilerinin hassasiyetlerini bu çerçevede gözetmesi telkin edilmektedir.

Seçimlerde elde ettiği büyük başarıya rağmen AKP de bu alan-

daki sınırlarını iyi bilmekte ve halen bu telkinlerin gereklerini gözetken bir çizgide hareket etmektedir. Kuşkusuz bu salt bir zayıflığın ötesinde belli sınırlara da dayanmaktadır. Böyle yaparsa, seçmen nezdinde olduğu kadar düzenin efendileri nezdinde de meşruiyetini pekiştirirse, orta vadede etkin bir taraf olarak içinde yer aldığı iç iktidar mücadelesinde daha çok mevzi kazanacağını düşünmektedir. Onun beş yıllık icraat dönemi, sembolik önemi büyük imam hatipler ve türban konusunda belki bir sonuç yaratmadı. Fakat başta içişleri ve adalet bakanlığı olmak üzere devletteki dinci kadrolaşmada büyük bir mesafe kattığı (bugünün Türkiye’inde polis teşkilatı artık esas olarak dinci akımın elindedir), yine başta eğitim ve kültür alanı olmak üzere dinsel gericiliğe dayalı ideolojik-kültürel zehirini topluma aşılama önemli mevziler ve başarılar elde ettiği de, tartışmasız bir gerçektir. Büyük burjuvazinin ve emperyalizmin istek ve beklentilerini ikiletmemenin sesiz ve derinden elde edilen karşılığı olmuştur bunlar. Bu alandaki başarısını genişletmeye ve derinleştirmeye ihtiyacı var ve bunun için de zamana... “Uzlaşma kültürü” telkinlerine bu denli rahat karşılık vermesine aynı zamanda buradan bakmak gerekir.

Bu durum kuşkusuz rejim için de bir potansiyel tehdit ve tehliktir. Ve düzen bekçileri, kendi iktidar konumları ve buna dayalı dolaysız çıkarlarının ötesinde, modern burjuva düzenin genel çıkarları çerçevesinde, bu tehdit ve tehlikeyi açıkça algılamakta, bunu gözetken bir hassasiyet ve hazırlıkla hareket etmektedirler. Bugün daha çok kısa vadeli çıkarlarını öne alan ve olup bitenlere buradan bakan burjuvazinin düzen bekçiliği misyonu çerçevesinde onlardan beklediği de zaten bu değil midir?

(7 Ağustos 2007, www.tkip.org)

Rejim krizi ve dinsel gericilik

Eski meclisin temsil zaafiyeti ve yeni meclis

3 Kasım 2002 seçimleri ortaya “tek başına iktidar” partisi olarak AKP ve “tek başına muhalefet” partisi olarak CHP’den oluşan iki partili bir parlamento tablosu çıkarmıştı. Bu bileşim, yasama ve yürütme işlevi bakımından burjuvazinin çıkar ve ihtiyaçlarına her bakımdan daha uygun düşse bile, kitlelere “milli irade”nin temsilcisi olarak pazarlanan bir kurumun, parlamentonun görünümü bakımından belli bir sorun ve dolayısıyla sıkıntı kaynağı idi. Zira 3 Kasım 2002 seçimlerinin ürünü iki partili parlamento, kullanılan oylar üzerinden seçmenin yalnızca %55’ni ve toplam seçmen sayısı üzerinden ise ancak %40’nı temsil ediyordu. Yani gerçekte, işin bu yanı düzenin tüm kesimleri tarafından özenle geçirtilse de, salt biçimsel yönden bile seçmen çoğunluğunu temsil edemeyen bir meclis vardı orta yerde. Bir yandan yüksek seçim barajının düzen partilerinin kendisini de vuran cilveli sonuçları, öte yandan seçime nispeten düşük katılım oranı (%79) ve bu arada geçersiz oyların yüksekliği (kullanılan oyların %4’ü), bu tatsız sonuca yolaçmıştı.

Meclis'in bu çok açık temsil zaafiyeti, sözde demokrasisini esası yönünden peryodik parlamento seçimleri üzerine kurmuş bulunan ve bunu da "milli iradenin tecellisi" olarak sunan burjuva düzeni yönünden hoş bir tablo değildi kuşkusuz. Fakat öte yandan bu sınırlı ve dolayısıyla tartışmalı temsil sorunu, düzenin egemenleri için AKP'nin istenmeyen adımlarının denetlenmesi bakımından bir olanak işlevi de görüyordu, geride kalan yasama dönemi süresince. Yeri geldiğinde, oy kullanan seçmenin ancak üçte birlik desteği ile üçte ikilik parlamento çoğunluğuna sahip olduğu ve bunu gözeterek toplumun çoğunluğunun kabul edemeyeceği adımları zorlamaması gerektiği, kendisine uygun biçimlerde ve özenle hatırlatılıyordu.

Bu tür bir denetleme/sınırlama olanağının son bir örneği Nisan ayında gündeme gelen ve rejim krizine dönüşen cumhurbaşkanlığı seçimleri üzerinden görülmüştü. AKP'nin adayını engellemek isteyenler, bu durumdan hareketle bir meşruiyet tartışması açabiliyor, parlamentonun temsil yeteneğindeki zaafiyete işaret etmenin yanısıra toplam seçmenin ancak %25'ni temsil edebilen bir partinin kendi adayını topluma dayatmaya hakkı olmadığını söyleyebiliyorlardı. Öte yandan hükümet partisinin kendisi de bu gerçeğin farkında olarak davranışlarına belli sınırlar getirmek zorunda kalabiliyordu. Bunu cumhurbaşkanlığı seçimi sırasında göstermeyip de sonuçta krize yolaçmış olsa da.

22 Temmuz seçimlerinin ortaya çıkardığı yeni meclis tablosu bu açıdan önemli ölçüde farklıdır. Halen yeni mecliste grup kurabilen dört parti var ve meclisin seçmeni temsil oranı bir önceki dönemle kıyaslanmaz ölçüde düzelmiş durumda. Fakat bu "milli iradenin temsili" alanında görüntüyü kurtarmış olsa da, bu kez dinci partinin ezici seçim zaferi üzerinden daha farklı bir sorun da yaratmış bulunmaktadır. Seçmeni temsil düzeyi yükselmiş ve dört partiye grup kurma olanağı sağlamış bu yeni parlamentoya, dinci parti büyük bir seçim başarısıyla, % 46.5'lik bir seçmen desteği ile girmiştir. Bu rejimin iç dengelerini iyice bozan bir sonuçtur ve za-

man içinde kaçınılmaz olarak rejim bünyesinde ciddi bazı sorunlara yolaçacaktır. Bunun ilk işaretleri gündemdeki cumhurbaşkanlığı seçimleri üzerinden belirmiştir ve bundan sonra, başta yeni anayasa girişimleri olmak üzere dinci partinin devleti ve toplum yaşamını kendi amaç ve hedeflerine uyarlamaya yönelik her girişimiyle siyasal kriz dinamiği daha da güç kazanacaktır.

Krizi güçlendiren başarı

İşin dikkate değer bir yönü de, yeni parlamento yapısı üzerinden politik olarak hayli güç kazanmış bulunan ve bu nedenle normalde rahatlaması gereken dinci partinin bile, kendi bu beklenmedik seçim başarısının ağırlığı ile yüzyüze kalması, bundan böyle de kalacak olmasıdır. Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinin mevcut seyri bunun bir ilk örneğidir. Seçim sürecinde ve bir süre için sonrasında Abdullah Gül'ün adaylığında ısrar etmeyecek gibi görünen AKP, ciddi tereddütlerin ardından yeniden aynı adayla ortaya çıkmak zorunda kalmıştır. Zorunda kalmıştır diyoruz; zira sanılabileceği gibi bu tercih hiç de rejime ve bekçilerine meydan okumanın değil, fakat aldığı büyük oy desteğinin ağırlığı altında ezilmesinin bir ürünüdür. Temsil yeteneği güçlenmiş bir parlamentoda büyük bir oy oranıyla temsil edilen bir partinin buna rağmen seçim öncesinde gösterdiği adayda ısrar edememesi açıkça onun aczinin bir göstergesi olacaktı, bu ise onu hem seçmeni nezdinde ve hem de kendi bünyesinde sıkıntıya sokacaktı. AKP, kendisini militan biçimde destekleyen çevrelerden gelen büyük basıncın da etkisi altında, bunu göze alamamıştır; fakat tam da bu nedenle, başlangıçta hiç değilse bir dönem için ertelemeyi umut ettiği rejim krizine yeniden kapı aralamıştır.

Büyük sermaye çevreleri dikkatlerini AKP'nin yeni hizmet dönemine verdikleri, onun çıkar ve beklentileri ikiletmeyen hizmetlerinden bir dönem daha tepe tepe yararlanmaya düşündükleri için, halen bu gelişmeyi sorun etmiyor görünüyorlar. Dahası,

TOBB örneğinde olduğu gibi, büyük burjuvazinin şovenizmin olduğu kadar dinsel gericiliğin de kalesi durumundaki “Anadolu burjuvazisi” ile içiçe olan bir kesimi, AKP’nin Gül tercihinin açıklanarak destekliyor da. Fakat gerçekte, seçim sonrasında “uzlaşma kültürü” söylemleri ve buna yönelik bazı jestlerle hiç değilse şimdilik ertelenmiş gibi görünen krizin potansiyel dinamikleri, dinci partinin cumhurbaşkanlığı tercihi üzerinden daha da güçlenmiştir.

27 Nisan muhtırasının cumhurbaşkanlığı seçimine yönelik yönünün şimdilik sonuçsuz kalması anlamına gelen bu tercih, haliyle düzen bekçisi ordunun zirvesini fazlasıyla rahatsız etmiştir. 27 Nisan muhtırası ve onu izleyen 4 Mayıs Dolmabahçe görüşmesi (ve şu an bilemediğimiz bir dizi başka gizli kapaklı ilişki ve pazarlık) gerçekte dinci partiyi yeni bir terbiye operasyonundan geçirme sonucu yaratmış olsa da, işlerin gidişatının kamuoyuna ve kitlelere açık görüntüsü halen açık biçimde generallerin aleyhinedir. Seçim sonuçlarının yaygın biçimde 27 Nisan’a “halk tepkisi” olarak yorumlanması ve Gül’ün adaylığında ısrarın bu bağlama oturtulması bile başlı başına bunun için yeterli bir nedendir. Fakat olayların mevcut seyrinin de gösterdiği gibi, generallerin bu aşamada yapabilecekleri pek bir şey de yoktur. Rejim bünyesindeki tartışılmaz gücü ne olursa olsun, gerçekte kendi de temelde düzenin gerçek egemenlerinin (emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin) denetimi altında bulunan, temel önemde adımlar sözkonusu olduğunda onların iradesini aşacak ya da çiğneyecek olanaklardan yoksun bulunan bir kurum olarak ordu, şimdilik durumu bir dönem için sineye çekecek, dinci partinin yıpranmasını, siyasete yeni müdahalelerine haklılık kazandıracak özel adımlarını ve hatalarını bekleyecektir.

Düzen siyasetindeki bu potansiyel kriz durumu, her an ciddi bir yeni rejim krizine dönüşebilme riski taşıyan bugünkü bu iç bölünme, farklı koşullarda devrimci sınıf mücadelesi için önemli bir olanak olabilirdi, yazık ki bugünkü koşullarda olamamaktadır. Bugünün Türkiye’inde sınıf ve kitle mücadelesi son derece geri

bir düzeydedir. Bundan ayrı düşünülemez. Nedenlerden dolayı da devrimci hareket son derece zayıf ve etkisizdir. Böyle olunca, düzen iç dalaşmadan devrimci amaçlarla yararlanabilmek, bunu emekçi kitleleri düzenden ve düzen kurumlarından koparma olanağı olarak değerlendirebilmek mümkün olamamaktadır. Tam tersine, halen bu dalaşma bizzat düzen payına kitleleri sahte bir biçimde bölmenin ve kutuplaştırabilmenin, düzenin dinci ya da şovenist-militarist odaklarına yedekleyebilmenin önemli bir olanağıdır.

Seçim sonuçlarının ortaya çıkardığı yeni siyaset tablosu da önemli ölçüde bunun ifadesidir. Dalaşmanın tarafı odaklar emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye bağlılık ve hizmette, dolayısıyla işçi sınıfına ve emekçilere düşmanlıkta tam olarak aynı safta buldukları halde, halen kendi iç iktidar çatışmalarına emekçileri kolayca alet edebilmektedirler. 12 Eylül sonrası bütün bir dönemde, kitle hareketinin geriliği ve devrimci hareketin zayıflığı ortamında, 12 Eylül faşist askeri darbesi ile yaratılan bu son derece elverişli zeminde, her krizi kendisi için bir olanağa çevirme başarısı gösteren işbirlikçi büyük burjuvazi, özellikle 28 Şubat'tan beri laiklik-şeriat sahte ikilemi eksenindeki çatışmayı da bu doğrultuda kullanmaktadır.

Dinci partinin son seçim başarısı ve bunun kitlelerin ilerici kesimlerinde büyüttüğü kaygılar, bu açıdan onlar için yeni bir olanaaktır da. Böylece kitlelerin gerici bilincin etkisi altındaki kesimleri dinci-şovenist odaklara, ilerici bilince yakın kesimleri ise laik-şovenist odaklara kolayca yedeklenebilmekte, gerçek sınıfsal bölünme ve çatışma zemini hepten kararmakta, geri plana düşmektedir. Seçimlerle ortaya çıkan yeni parlamento tablosu ile Çankaya'nın temsil düzeyinde olsun dinci partinin eline geçmesi, bu iki olgu birarada gerilim ve siyasal kriz dinamiklerini güçlendirdiği ölçüde, emekçi kitlelerin kendileri yönünden tümüyle sahte bir kutuplaşmaya yedeklenmeleri zemini de güçlenmiş olmaktadır. Halile bu, devrimci sınıf mücadelesini geliştirmenin sorunları baki-

mından çok daha zor ve karmaşık bir döneme girdiğimiz anlamına gelmektedir.

Dinsel gericiliğin AKP’de somutlaşan gücü ve başarısı

22 Temmuz seçimlerinin sayısal sonuçları, oyların partilere dağılımı ve bunun ortaya çıkardığı yeni parlamento bileşimi üzerine, seçim ertesiinden beri yaygın tartışmalar yapılageldi. Halen de sürmekte olan bu tartışmaların asıl eksenini doğal olarak AKP’nin beklenmedik düzeydeki başarısıdır. Birçok kimse buna bir açıklama getirneye çalışıyor ve bunu yapmaya girişenlerin eğilim ve konumlarına göre, bu açıklamalar büyük bir farklılık ve çeşitlilik gösteriyor.

Kendi yönlerinden devrimciler bu olayı anlamaya çalışırken, temeldeki nedenler ile konjonktürel olanı özenle birbirinden ayırmalıdır. Burjuva temsili kurumlara yönelik seçmen tercihlerinde konjonktürel nedenlerin, bunlar zaman zaman bazı partilere oy patlaması yaptırıyor olsa bile, esasa ilişkin bir önemi yoktur. Yakın geçmişte bunun en dikkate değer örneklerinden birini, Öcalan’ın yakalanmasını izleyen büyük şovenist dalgaya binerek birinci parti olma olanağı kazanan DSP’nin, aradan yalnızca üçbuçuk yıl ancak geçmişken, %1.5 oy oranıyla siyaseten sahneden silinmesi vermişti bize. 22 Temmuz seçimlerinde de bir dizi konjonktürel olay, avantaj ya da etkenin AKP’yi seçmen desteği yönünden ayrıca güçlendirdiği bir gerçektir. Fakat adı üzerinde bunlar tümüyle konjonktür ürünü geçici olay ya da etkenlerdir, bu nedenle çok geçmeden etkilerini de yitirirler. Önemli olan, dinci bir gericilik akımının toplumun özellikle de emekçi katmanları arasında bu denli geniş bir seçmen desteği bulabilmesinin gerisindeki esasa ilişkin nedenlerdir.

Bugünün Türkiye’inde şoven milliyetçilikle birlikte, dahası ondan da güçlü olarak, dinci gericilik büyük bir ideolojik, siyasal ve

kültürel akımdır. Etkisi toplumun geniş katmanlarını, özellikle de emekçi ve yoksul katmanlarını belirgin bir biçimde sarmış bulunmaktadır ve bu çok yeni bir olgu da değildir. 22 Aralık 1995 seçimlerinden 22 Temmuz 2007 seçimlerine dinci partinin zaman içinde güçlenen seçmen desteği, bunun yalnızca seçimler üzerinden bir yansımasıdır. Seçimlerden yansıyan yalnızca bir sonuçtur; olayın temelinde, 12 Eylül’le birlikte izlenen çok yönlü politikaların karmaşık etkisi altında, toplumun gerici bir temelde yeniden biçimlendirilmesi gerçeği vardır.

Türkiye’de sosyal uyanış ve mücadelenin büyük bir güç kazandığı, bundan beslenen sol düşünce ve değerlerin toplumun işçi ve emekçi katmanları arasında önemli bir destek bulabildiği 1960’lı ve ‘70’li yıllarda, şoven milliyetçilik ve dinsel gericilik, burjuva siyaset sahnesinin iki uç ve seçmen desteği yönünden de son derece zayıf akımı idi. Oysa bugün bu iki akım burjuva siyaset sahnesinin iki ana gücü durumundadır ve bu olgu partiler olarak AKP’nin ve MHP’nin de ötesindedir. Sözkonusu akımlar bugün CHP’de (şoven milliyetçilik) ve yeni ismiyle DP’de (şoven milliyetçiliğin yanısıra dinsel gericilik) de güçlü biçimde temsil edilmektedir. Aynı şekilde, bugün dinsel gericiliğin politik odağı durumundaki AKP’de şoven milliyetçilik, şoven milliyetçiliğin politik odağı durumundaki MHP’de ise güçlü bir dinsel gericilik eğilimi vardır. Dünün dinsel gericilik odağı Refah Partisi bugün Saadet Partisi şahsında marjinalleştiği gibi benzer bir akibete yarın AKP de uğrayabilir, kaçınılmaz olarak uğrayacaktır da. Dünün büyük partisi ANAP’ın bugün marjinalleşerek çökmesi gibi. Fakat buna rağmen, sosyal mücadelenin seyrinde köklü ve sarsıcı bir değişim yaşanmadığı sürece, dinci akım ideolojik ve kültürel etkisini, dolayısıyla da politik gücünü korur ve bu temsilini bir başka partide bulur.

Özetle, bugünün Türkiye’sinde güçlü olan, AKP’nin kendisinden öteye, bir bütün olarak dinsel gericilik akımının kendisidir. Kelimenin bu anlamında, çok farklı gruplardan, çevrelerden, eğilimlerden ve elbetteki herşeyden önce tarikatlardan oluşan birleşik

“dinci parti”dir. Bu “parti”, içinden geçmekte olduğumuz dönemde akıllı ve hesaplı bir tutumla, güç ve desteğini AKP üzerinde birleştirip yoğunlaştırmıştır. Bu, bugün için hesap ve çıkarlarına daha uygun düşmektedir. Bu akım ya da “parti”, sanayide ve ticarette, kültür alanında, medyada, temel eğitimde, üniversitelerde, yargıda, özellikle de poliste olmak üzere devlet bünyesinde, yerel yönetimlerde, toplumsal yaşamın daha bir dizi başka alanında önemli bir güce ve büyük maddi olanaklara sahiptir. Aynı şekilde, 12 Eylül sonrasının ekonomik politikaları sayesinde büyük bir palazlanma yaşayan ve geleneksel büyük burjuvazinin bir kesimiyle ekonomik ve mali açıdan olduğu kadar kültürel-moral bakımdan da sağlam biçimde bütünleşen “Anadolu burjuvazisi” şahsında, sağlam bir sosyal dayanağa ve kitleler içinde önemli bir ideolojik-kültürel etkiye, dolayısıyla da politik desteğe sahiptir.

Dinci gericiliğin bağımsız bir politik akım olarak şekillenmesi, özel amaçlarla (işçiler ve emekçiler arasında başgösteren sosyal uyanışa karşı temel önlemlerden biri olarak) bizzat burjuvazi ve devlet tarafından bu doğrultuda özel olarak teşvik edildiği, yönlendirildiği ve desteklendiği ‘60’lı yıllara dayanmaktadır. Fakat Türkiye’de sosyal uyanış ve mücadele dalgası sürdüğü sürece o emekçi katmanlar arasında önemli bir güç olmayı başaramamıştır. “Politik islam” nitelemesiyle şirinleştirilen dinci gericilik akımı, bugünkü bu devasa gücünü, esası yönünden 12 Eylül ile birlikte başlayan sürece borçludur. Dolayısıyla bugün dinsel gericiliğin gücünü sorun ediyor görünen, toplumun, özellikle de ilerici eğilimli kitlelerin karşısına laikliğin ve modern değerlerin bekçisi olarak çıkan Amarikancı generaller, gerçekte dinsel akımın bugünkü güce erişmesinin baş sorumlusudurlar.

12 Eylül: Dinsel gericiliğin yükselişinde dönüm noktası

12 Eylül’ün bu açıdan oynadığı rol başlıca şu başlıklar altında

özetlenebilir:

1- 12 Eylül askeri faşist darbesinin en temel ve öncelikli icraatı, devrimci yükseliş içerisinde önemli bir güç ve etki alanı kazanmış bulunan ilerici-devrimci hareketin acımasızca ezilmesi oldu. Buna sınıf ve kitle hareketinin bastırılması ve bin bir önlem ve yasakla geleceğe yönelik olarak önünün kesilmesi eşlik etti.

2- İçişleri bu iki karşı-devrimci icraatı, her türden ilerici-devrimci düşünce ve değere karşı sistemli bir gerici kampanyası tamamladı. Meydan her türden gerici, dinci ve milliyetçi düşünceye cömertçe açıldı. Bu çerçevede “Türk-İslam Sentezi” devletin resmi ideolojik yönelimi olarak benimsendi ve toplumun bu doğrultuda biçimlendirilmesi başlıca hedef haline getirildi. Bugün dinsel gerici ile şoven milliyetçiliğin iki kol halinde toplumda etkin olması bu yönelimden ayrı değildir. Özellikle dinsel gerici devrime karşı en büyük ve emekçi katmanlara yönelik olarak en etkili dalga kıran olarak görüldü; başta İmam Hatip Okulları olmak üzere dinsel gerici ideolojisi ile taze beyinleri yıkayan gerici yuvaları bu dönemde en büyük patlamasını yaptı. Okullarda zorunlu din dersi uygulamasına geçildi vb.

3- 12 Eylül askeri faşist darbesi, dinci akımın önünü ideolojik ve siyasal planda cömertçe açmakla kalmadı, izlediği ekonomik, sosyal ve kültürel politikalarla toplumsal zemini bu gerici akım için her bakımdan ayrıca düzledi. Bilindiği gibi 12 Eylül’ün ekonomik cephedeki yüzü, ünlü 24 Ocak Kararları idi. Bu kararların başlangıç teşkil ettiği ekonomik politikaların sosyal-kültürel sonuçları, büyük bir yoksullaşma, bu yoksullaşma içinde emekçi insanın fiziki ve kültürel bakımından yıkımı, bunları birarada tamamlayan bir toplumsal çürüme oldu. Bu ise dinsel gericiliğin özellikle de emekçiler ve yoksullar arasında güç kazanabilmesi için en uygun sosyal-kültürel toplumsal ortam demektir. Dinsel gerici tam da bu zeminde adım adım güçlendi. Dünün sosyal mücadeleleri döneminde solun kalesi olan büyük kentlerin emekçi semtleri, tam da bu sayede zamanla dinsel gericiliğin beslenme yuvaları ve giderek

oy depoları haline geldi.

4- 12 Eylül rejimi dinsel gericiliğe yalnızca ilerici-devrimci hareketi ezerek değil, yalnızca ekonomik-sosyal yıkım programlarıyla sosyal-kültürel ortam hazırlayarak da değil, fakat aynı zamanda kurduğu baskı ve yasak rejimiyle emekçinin elini kolunu bağlayarak, böylece onu yoksulluk ve yoksunluk içinde çaresizlik durumuyla yüz yüze bırakarak da zemin düzlemiş oldu. Bilimin gösterdiği ve tarihin kanıtladığı gibi, sömürü ve baskı düzeni karşısında çaresizlik durumu ve duygusu, dinin ve dinsel gericiliğin emekçi sınıflar içinde güç kazanması için en elverişli toplumsal ortamdır. Sınıf mücadelesi içindeki emekçi, sermayenin acımazlıkları karşısında çaresizlik duygusunu yener, güç ve özgüven kazanır, adım adım sınıf bilincine ulaşır. Bin bir baskı ve yasakla bundan alıkonulan emekçi ise, güçsüzlük ve çaresizlik duygusu içinde gericiliğin, özellikle de dinsel gericiliğin tuzağına düşer. '70'li yılların sosyal mücadeleleri ortamında solun kalesi durumundaki emekçi semtlerinin '90'lı yılların sosyal durgunluk ortamında dinsel gericiliğin kaleleri durumuna dönüşmeleri, aynı zamanda bundan dolaydır.

Sosyal yıkım ve buna eşlik eden yoksullaşma ile emekçinin bin bir baskı ve yasakla buna karşı mücadeleden alıkonulması, 12 Eylül'den bu yana sermaye düzeninin değişmez politikalarıdır. Bu sürekli yoksulluk içinde sürekli çaresizlik durumudur ki, emekçiyi zaman içinde genişleyen kitleler halinde dinsel gericiliğin ideolojik, politik ve kültürel denetimi altına sokmuştur. Düzen bekçisi generaller bir yandan 12 Eylül'le birlikte yaratılan bu düzeni korumaya çalışmakta, öte yandan ise dinsel gericiliğin tam da emekçi desteği sayesinde rejim için bir soruna dönüşmesini şaşkınlıkla karşılamaktadırlar. Oysa onlar tamı tamına kendi öz icraatlarının dolaysız sonuçları ile yüzyüzedirler.

5- 12 Eylül dinsel gericiliğin önünü bir başka yoldan daha açtı. 12 Eylül'ün biçim olarak geride kaldığı dönemin ardından düzen siyaseti yeniden çok partili yapısına kavuşmakla birlikte artık

tek programda aynılaşmış durumda idi. Devrimcilerin MGK-TÜ-SİAD programı olarak niteledikleri bu tek program etrafında aynılaşma, zaman içinde tüm geleneksel düzen partilerini birbiri peşi sıra eritip bitirdi. Bir tek dinci parti söylem olarak bu aynılaşmanın dışına çıkabildi ve bu sayededir ki, geleneksel düzen partilerinden umudu kesen emekçileri kendine ekebildi.

Yine de işçiler ve emekçiler 12 Eylül saldırılarıyla kaybettiklerini geri almaya yönelik umutlarını korudukları sürece, bu böyle olmuyordu. Dinci partinin toplumsal umutsuzluk ortamında umut olabilmesi için emekçilerin bilincinde mücadeleye yönelik umutların kırılması gerekiyordu. Hatırlanacağı gibi, ‘87’de başgösteren ve ‘89’da büyük bir ivme kazanan sınıf hareketi dalgası, ‘91 yılı başında kırıldı. Bu aynı yıllar dünyada ‘89 çöküşünü izleyen gericilik dalgasının da doruğa çıktığı yılları işaretlemekteydi. Türkiye’de sınıf hareketi dalgasının kırılması ve solda yeni bir tasfiyeci sürecin başgöstermesi de bu aynı dönemle çakıştı.

Dinsel gericiliğin emekçiler içinde asıl büyük çıkışını bu dönemin ardından yapması, RP’nin bu yılların ardından büyük kentlerde oy patlaması yaparak birinci parti konumuna çıkması, bu açıdan rastlantı olmadığı gibi şaşırtıcı da değildir. İşçiler arasında mücadele umutlarının tükenmesi ve solun dünyadaki gelişmelerle birlikte Türkiye’de de gücünü yitirmesi, dinsel gericiliğin yeni bir etkili çıkışı için yeni bir başlangıç noktası olmuştur.

Dinsel gericiliğin güç kazanmasının öteki bazı etkenleri

Bütün bunlara dinsel gericiliğe güç kazandıran birkaç önemli noktayı daha eklemek gerekir.

Bunlardan ilki, Amerikan emperyalizminin kendi Ortadoğu hesapları ve planları çerçevesinde, ‘90’lı yılların başından itibaren Türkiye için bir “ılımlı İşlam” modeli öngörmesi ve daha o zamandan dinci partiye yönelik müdahalelerde bulunmasıdır. Bugü-

nün başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın daha henüz İstanbul Belediye Başkanı iken "ılımlı İslam"ın lideri olarak hazırlanması, bu müdahelenin en dolaysız sonuçlarından biri olmuştur. ABD bir yandan Fetullahçılardan Refah Partisi'ne kadar dinsel gericiliği her biçimiyle denetim altına alıp kendi çıkar ve hesaplarına uydururken, öte yandan bunu başardığı ölçüde onu cömertçe desteklemiştir. AKP'yi ve Tayyip Erdoğan'ı hala da bu destek ayakta tutmaktadır. Bu destek çekildiği anda AKP bugünkü gücünü ve bütünlüğünü hızla yitirecektir.

Herkesten çok bizzat AKP yönetimi bu gerçeğin bilincindedir. Kendisini gözden çıkarmaya yönelik sinyaller karşısında Tayyip Erdoğan'ın Bush'tan yeni bir randevu almak için bin bir çaba harcaması, bunun için ettiği hesapsız lafları yutarak siyonist İsrail'in önünde eğilmesi, en yakın danışmanları aracılığıyla Amerikalı efendilere "delikten süpüreceğinize kullanmaya bakın" mesajları ilemesi, bütün bunlar bu bilincin açık birer ifadesidir. Öte yandan Amerikancı generallerin tüm dış bilemelere rağmen halen AKP'ye dokunma gücü bulamamaları da, onun henüz Amerikan emperyalizmi ve elbette onunla birlikte işbirlikçi büyük burjuvazi tarafından desteklendiğini ve kollandığını görmelerinden dolayıdır.

İkinci bir nokta, dinsel gericiliğin burjuvazinin bir kesimi içinde dolaysız olarak kazandığı güçtür. Dinsel gericilik artık büyük burjuvazinin bir kesimi içinde dolaysız olarak temsil edilmektedir. Bu, burjuvazinin her dönem dini emekçi kitlelere karşı uyuşturucu bir silah olarak kullanmasından daha farklı bir durumdur. 12 Eylül'ün, özellikle de Özal döneminin ekonomik politikalarının en dolaysız sonuçlarından biri, "Anadolu burjuvazisi" denilen ama varlık ve etkinlik alanı artık hiç de Anadolu ile sınırlı olmayan yeni bir burjuva kesiminin hızla palazlanması, toplum yaşamında ve dolayısıyla siyasette gitgide daha çok öne çıkmasıdır. Düşünce ve değer yargıları bakımından TÜSİAD'da temsil edilen geleneksel kozmopolit burjuvaziye göre muhafazakar olan bu kesim, bugünün Türkiye'sinde şoven milliyetçiliğin ya-

nısıra esas olarak dinsel gericiliğin sosyal dayanağı durumundadır. Dinsel gericiliği her yolla beslemekte, desteklemekte ve onun ulaştığı politik güçten de kendi çıkarları açısından en iyi biçimde yararlanmaya çalışmaktadır. Tayyip Erdoğanlar, Abdullah Güller büyük burjuvazinin bu kesiminin siyasal sahnedeki en dolaysız temsilcileridir.

Egemen burjuva sınıfının içinde bulduğu bu dolaysız temsil olanığı, bunun sağladığı muazzam olanaklar, dinsel gericiliğin güç kazanmasının bir başka temel önemde etkenidir. Dünün geleneksel orta burjuva katmanları içinden yükselerek büyük burjuvaziye katılan bu kesim, bu kökeni sayesinde burjuvazinin alt katmanlarına, onlar üzerinden de kitlelere de daha yakındır ve onları dolaysız olarak etkilemek, yedeğinde tutmak konusunda çok daha avantajlı bir konumdadır.

Üçüncü bir nokta, özellikle '90'lı ilk yıllardan itibaren, Kürt ulusal uyanışı karşısında ve bu nedenle elbetteki Kürdistan'da, dinsel gericiliğin burjuvazi ve devlet tarafından her yolla desteklenmesidir. Din kardeşliği teması ulusal bir uyanış içindeki Kürtlere karşı devlet için en etkili silahlardan biri oldu. Bu silahın amaca uygun bir biçimde kullanılabilmesi ise ancak dinci parti eliyle olabirdi. Bunun bilincinde olan devlet, gericiliğin güçlerini dinci parti etrafında yoğunlaştırmayı bir politika olarak benimsedi. AKP'nin son seçimlerde Kürdistan'daki belirgin başarısı, öteki bir dizi konjonktürel etkenin yanısıra, bu politikanın başarısından ayrı düşünülemez.

Ve nihayet temel önemde son bir nokta. Bugün AKP'de temsil edilen dinsel gericilik akımı, geleneksel düzen partilerinden farklı ve MHP'ye benzer bir biçimde, fakat ondan çok daha güçlü olarak, belirgin bir ideolojik kimliğe ve kültürel birikime, buna dayalı geniş çaplı bir kadrolaşmaya ve bunları tamamlayan önemli bir örgüt deneyimine ve yeteneğine sahiptir. Tüm bunlar siyasal alanda ve dolayısıyla da kitlelerin desteğini elde etmede, öteki düzen partileri karşısında halen dinsel gerici akıma büyük üstünlükler sağ-

lamaktadır. AKP'nin son seçimlerdeki büyük başarısı halen de korunan bu üstünlüklerden ayrı düşünülemez.

Dinci akımların son seçimler üzerinden de kendini gösteren büyük başarısının gerisinde temelde bu etkenler vardır. Öteki her şey, bir dizi konjonktürel avantajla birlikte emperyalizmin ve büyük burjuvazinin açık tercihi ve desteği, bu temel üzerinde bir anlam kazanmaktadır.

(22 Ağustos 2007, www.tkip.org)

-III-

Dinsel gericiliğin güçlenmesinde dış etkenler

Türkiye toplumunda dinsel gericiliğin bu denli etkin bir siyasal güç haline gelebilmesinin nedenlerini ortaya koyarken dış etkenler üzerinde hemen hiç durmadık. Bu konuda yalnızca iki önemli noktayı ve yalnızca iç etkenlerle bağı üzerinden geçerken anmış olduk. Bunlardan ilki, dünyada devrim dalgasının düşmesi ve bunu özellikle '89 çöküşünün ardından dünya ölçüsünde her biçimiyle bir burjuva gericilik dalgasının izlemesi; ikincisi ise, Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'ya yönelik "ılımlı islam projesi" doğrultusunda Türkiye'deki dinsel gericiliği daha sıkı bir biçimde denetim altına alması ve özel bir biçimde destekleyerek bugünlere hazırlamasıydı.

Kuşkusuz Türkiye'de dinsel gericiliğin ideolojik, politik ve moral açıdan bu denli güçlenmesinde, özellikle Ortadoğu olmak üzere, İslam coğrafyasındaki gelişmelerin de önemli bir rolü oldu. Asya'daki Afganistan ve Pakistan'dan Kuzey Afrika'nın batı ucundaki Fas'a kadar bütün bir "Büyük Ortadoğu" coğrafyasında İslami akımların son 30 yıl içinde büyük bir güç ve etkinlik kazandığı bilinmektedir. İslami akımların politik birer kuvvet olarak bu yükselişi, Ortadoğu'nun da ötesinde, bütün bir İslam coğrafyasını kapsamaktadır (Asya'nın öteki ucundaki Endonezya ve Malezya'yı bu çerçevede özellikle anmak gerekir) ve bunun gerisinde bir dizi

gelişmeyle birlikte dünyadaki genel güç dengelerindeki köklü değişim vardır.

'70'li yılların sonu burada bir dönüm noktasıdır. Bu tarih iki önemli gelişmeyi, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali ile kısa zamanda şeriatçı bir rejimin kurulmasıyla sonuçlanan İran Devrimi'ni, bir arada işaretlemektedir. İslam dünyasında büyük etki ve yankıları olan bu iki gelişme, her biçimiyle İslami akımların toparlanmasında, politik ve moral açıdan güç kazanmasında, politik iktidar mücadelesine daha etkin bir biçimde ağırlık koymasında büyük bir rol oynadı. Amerikan emperyalizminin, İran'daki gelişmelerin kendisi için yarattığı ve yaratacağı sorunlara aldırma-sızın ve Sovyetler Birliği'ni kuşatmak üzere, "yeşil kuşak" stratejisi çerçevesinde başta Afganistan olmak üzere tüm bölgede gerici islami akımları vargücüyle desteklemesi, bu zemini kendi yönünden ayrıca güçlendirdi.

Aynı evrede dünyadaki genel gelişmeler de bu zemini güçlendirici bir yönde seyrediyordu. Nitekim Vietnam'daki tarihi zaferin ardından dünya ölçüsünde devrim dalgasının hızla düşmesine, Batı'da neo-liberal saldırı ile birlikte "yeni sağ"ın yükselişi eşlik etmekteydi. Yine aynı dönemde, Sovyetler Birliği liderliğindeki Doğu Bloku'nda, Polonya olayları ile kendini açıkça gösteren çözümlüş sancıları yaşanmakta, Ortadoğu'da ise genellikle Baasçılık türünden gerici burjuva Arap milliyetçiliğinin yedeğindeki sol akımlar hızla güç ve itibar kaybetmekteydiler.

Bütün bunlar birarada dünyada bir burjuva gericilik dalgasının yükselişi anlamına gelmekteydi ve bilindiği gibi '89 çöküşü buna görülmemiş bir ayrı güç kazandırdı. Devrim dalgasının dibe vurması, devrimci düşünce ve ideallerin geniş kitleler yönünden çekiciliğini yitirmesi, ilerici-devrimci akımların büyük bir güç ve itibar kaybına uğraması, tüm dünyada her türden gerici, dinci ve milliyetçi akıma, islam ülkelerinde ise özellikle dinci akımlara muazzam bir yeni alan açtı. O zamandan beri birçok ülkede, toplum yaşamında ve rejim katında, dinsel gericilik belirgin bir ağırlıkla

ön plana çıkmakla kalmadı, toplumsal muhalefetin önderliği de büyük ölçüde islami akımların eline geçti.

Bütün bu gelişmeler doğal olarak Türkiye’de de etkisini ve yansısını buldu. Üstelik Türkiye birçok bakımdan buna öteki ülkelerden daha çok hazırды. Zira tam da aynı tarihi dönüm noktasında, 12 Eylül askeri faşist darbesi devrimci akımları ve toplumsal muhalefeti ezerek, yığınların ilerici-devrimci umut ve özlemlerini kırarak, bu tür bir etki ve gelişmeye (bir önceki bölümde özetlemiş bulunduğumuz) son derece uygun iç koşullar yaratmış bulunmaktaydı.

Yine de burada temel önemde bir noktayı gözönünde bulundurmak gerekir. İran Devrimi’nin şeriatçı bir rejimle noktalanması tüm bölgede özellikle radikal İslami akımların gelişmesine güç ve ivme kazandırmış olsa da, bizdeki dinci akımlar bu gelişmeden yalnızca moral etki yönünden ikiyüzlüce yararlanmakla kaldılar. Bunun ötesinde, tüm temel sorunlarda düzenin uyumlu uzantıları olmak anlamında, geleneksel “ılımlı” konum ve kimliklerini korudular. Ortadoğu’daki islami akımların hiç değilse bir bölümü, gerek İran’ın etkisi altında ve gerekse de ülkelerindeki toplumsal-siyasal muhalefet içinde boy vermelerinden dolayı, Amerikan karşıtı bir çizgide geliştikleri halde, bizdeki dinci akımlar, ki ezici ağırlığı ile tarikatlar ve cemaatler içinde örgütlüdürler, devletin ve Amerikan emperyalizminin etki ve denetiminde kalmayı sürdürdüler. Emekçi kitleleri aldatmak için kullandıkları demagojik söylem ne olursa olsun, her zaman amerikancı idiler ve bugün her zamankinden çok amerikancı bir çizgidedirler. 12 Eylül döneminde en büyük palazlanmayı yaşayan cemaatin lideri olarak Fetullah Gülen’in de gösterdiği gibi, ABD onların ikinci vatanıdır. Yalnızca ikametgah anlamında değil, fakat bundan da önemli olarak Türkiye’de ve dünyada çıkarlarına hizmet edilen güç anlamında.

Bundan dolayıdır ki AKP, Amerikan emperyalizminin açık desteği ile güç olduğu ve beş yıllık hükümet icraatıyla ona hizmette kusur etmediği halde, SP bünyesindeki sınırlı bir muhalefet dışında

tüm kesimleriyle dinci akımlar AKP'nin etrafında kenetlenmiş durumdadırlar. Bu tümüyle anlaşılır bir tutumdur; zira onların sorunu Amerikan emperyalizmiyle ve onun Türkiye'deki sömürü düzeniyle değil, fakat rejim içinde etkin bir yer tutmak, yönetimi ve dolayısıyla rantı paylaşmak, bu amaç çerçevesinde ona kendi rengini vermekle ilgilidir yalnızca. Kitle desteğini alt sınıflardan alsalar da, hiç değilse yakın zamana kadar geleneksel orta sınıf özelemlerini seslendirseler de, onlar tümüyle büyük burjuvazinin etkisinde, denetiminde ve dolayısıyla hizmetindedirler.

Dünyada ve bölgede yaşananlardan aldıkları güç ne olursa olsun, bizdeki dinci gericilik akımları temeldeki güçlenmelerini, Ortadoğu'daki gelişmelerden çok Türkiye toplumunun iç süreçlerine, en başta da 12 Eylül karşı-devriminin yarattığı çok yönlü koşullara borçludurlar. Öte yandan bu akımlar hiçbir biçimde toplumsal muhalefetin değil fakat tümüyle kurulu sömürü düzeninin kendi öz ürünüdürler. Yeniden güç kazandıkları ve siyasete ağırlık koydukları '50'li yıllardan itibaren her zaman düzenin ve devletin hizmetinde hareket etmişler, bu çerçevede ilerici-devrimci akımlara karşı koç başı olmayı gönüllü olarak üstlenmişler ('60'lardaki kötü ünlü "Komünizmle Mücadele Dernekleri"nin başında her yerde dinci gericiler vardı), toplumsal muhalefete karşı dalga kıran rolünü bilinçli bir tutumla yerine getirmişler, bu rollerle uyumlu olarak her dönemin iktidarıyla en iyi ilişkiler içinde olmuşlar, her zaman egemen hükümet partilerine ('50'li yıllarda DP'ye, '60'lı ve '70'li yıllarda AP'ye, '80'li yıllarda ANAP'a, '90'lı ilk yıllarda DYP'ye) güçlü biçimde destek vermişlerdir.

Amerikan emperyalizminin ve işbirlikçi burjuvazinin özendirmeleriyle ayrı bir parti içinde örgütlendikleri dönemin sonrasında bile bu böyle süregelmiştir. Dinsel gericilik akımlarının (cemaat ve tarikatların) önemli bir bölümü buna rağmen iktidar partileri içinde kalmayı sürdürmüş, bunu hesap ve çıkarlarına daha uygun görmüşlerdir. Onların tüm güçlerini Erbakan liderliğindeki dinci partide yoğunlaştırmaları, bunu çıkar ve amaçlarına daha uygun gör-

meleri, geleneksel gerici sağ partilerin güçten düşmesi ve buna paralel olarak dinci partinin (RP) alternatif bir güç olarak düzen siyasetinde ön plana çıkması, birinci parti haline gelmesi ile birlikte, yani '90'lı yılların ortalarına doğru olmuştur.

Bu tarihsel konum ve kimliklerine bağlı olarak bizdeki gerici dinci akımlar, İnan'dan çok bölgedeki en amerikancı rejimlerden biri olan Suudi Arabistan'dan güç, destek ve ilham almışlardır. Palazlanmalarında Suudi rejiminin akıttığı mali kaynakların özel bir rolü olmuştur. 12 Eylül faşist cuntası döneminde yaşanan Rabıta skandalı örneğinde de görüldüğü gibi, Suudi rejimi dinsel gericiliğin palazlanmasına yönelik bu desteği resmi kanallar üzerinden de gerçekleştirmiştir.

Dinsel gericiliğin bugünkü düzeyde bir siyasal güç olarak gelişmesinde Ortadoğu'nun Ortaçağ artığı rejimlerinin bir öteki temel önemdeki katkısı, tarikat ve cemaat mensubu sermaye gruplarıyla girdikleri cömert karlı ilişkilerdir. Bugün tekelci büyük burjuvazinin hatırı sayılır bir bölümü konumuna ulaşan bu sermaye gruplarının hızlı büyümesinde, petro-dolar kaynağı ülkelerle girdikleri bu ayrıcalıklı ilişkilerin çok özel bir payı vardır. "Yeşil sermaye" buradan beslenerek büyük bir güç haline gelmiş ve bu gücünü dinsel gericiliği toplumda her açıdan güçlendirmek için en etkin biçimde kullanmıştır. Bugün cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturtulan Abdullah Gül'ün politikacılık öncesi tüm kariyerini merkezi Suudi Arabistan'ın Cidde kentinde bulunan İslam Kalkınma Bankası'ndaki görevine (1983-1991) borçlu olması, bu açıdan sembolik olmaktan da öte bir anlama ve açıklayıcılığa sahiptir. Bu bize Abdullah Gül'ün çıkarlarını dolaysız olarak temsil ettiği özel sermaye kesimlerinin bağlantı ve beslenme kaynakları hakkında da bir fikir vermektedir.

Amerikan emperyalizminin bölgede radikal islami akımlarla sorunlu olduğu bir evrede Türkiye'de "ılımlı islam"a dayalı bir proje ile ortaya çıkması, bizdeki dinsel gericiliği bu yönüyle iyi tanımasının, tanımaktan da öteye çok yönlü ilişkiler içinde denetliyor

ve yönetiyor olmasının bir ürünüdür. Denetim altına alınmış ve her açıdan kendi çıkar ve amaçlarına bağlanmış bu türden bir “ılımlı islam” onun için, yalnızca Türkiye’de yoksulları denetim altında tutarak işleri az-çok sorunsuz olarak götürebilmenin değil, bir model olarak bölgeye empoze edilebildiği ölçüde, Ortadoğu’da sorun kaynağı haline gelen radikal islami akımları etkisizleştirilmenin de bir aracı ve olanağıydı.

3 Kasım seçimlerinde olduğu gibi 22 Temmuz seçimlerinde de ABD ve AB emperyalizminin açık bir tutumla tüm desteğini AKP’ye yöneltmesinin gerisinde bu var. Bugünün Türkiye’inde, hele de geleneksel merkez sağın kitleler nezdinde ciddi bir etki ve itibarının kalmadığı bir ortamda, Türkiye’nin yoksullarını büyük burjuvazi ve emperyalizm hesabına kontrol altında tutan, ama tüm icraatı ile büyük burjuvazi ve emperyalizme hizmet eden bir “ılımlı islam”, onlar için tek gerçek seçenek olmanın ötesinde bulunmaz bir imkandır da. Hele de, gerek Türkiye’de ve gerekse onu çevreleyen coğrafyada kendi çıkar ve ihtiyaçlarına uygun düşen dөнemsel politikalara en iyi uyumu sağlayan parti tam da bu aynı “ılımlı islam” partisi ise...

(29 Ağustos 2007, www.tkip.org)

Ek Metin:

‘60’lardan ‘90’lara Türkiye’de dinsel gericilik

Son otuz yıldır dinsel akım ve ideolojilerin ciddi bir güçlenme yaşadığına tanık olmaktadır. 1970’li yılların sonlarında İran’da bir Molla rejiminin kurulmuş olması ise özellikle İslami inanın yaygın olduğu ülkelerde bu gelişmeye özel bir hız kazandırmıştır. Dinsel yükselişi koşullayan ve besleyen çok çeşitli etmenlerin varlığından söz edilebilir. Biz burada bu etmenlerin başlıcalarını

saymakla yetineceğiz.

Kapitalist dünya ekonomisini bir bütün olarak saran, özellikle de az gelişmiş kapitalist ülke ekonomilerinde çok daha sarsıcı bir biçimde kendini gösteren iktisadi bunalım kuşkusuz bu etmenlerin başında gelmektedir. Bu nedenden dolayıdır ki, dinsel yükseliş olgusu gelişmiş kapitalist ülkeler açısından da geçerlidir. Bu ülkelerdeki tarikat sayılarında, tarikata üye insan sayılarında “patlama” olarak nitelenebilecek bir artış söz konusudur.

Ne var ki, dinsel yükselişin bugünkü boyutlarını, yalnızca genel iktisadi bunalım faktörü ile açıklamak mümkün değildir. Zira aynı faktörün normal koşullarda dinsel gericilikten ziyade devrimci ve komünist akımların güç kazanmasına yolaçması beklenirdi. Oysa aynı süreçte çok çeşitli nedenlere bağlı olarak devrimci dalganın dünya genelinde geri çekilmeye başladığını görmekteyiz. Dinsel ideolojinin bugünkü boyutlarda bir güç kazanmasını sağlayan tam da bu iki faktörün birarada bulunmasıdır. Bir başka ifadeyle, genel iktisadi bunalım ile devrimci dalganın geri çekilmesi olgusunun eş zamanlı olarak yaşanması gerçeğidir.

Bu iki faktör aynı zamanda Türkiye’deki dinsel yükselişin de temel nedenleridir. 12 Eylül rejiminin uygulamaları, Türk burjuvazisinin Ortadoğu politikasındaki değişiklikler, emperyalist dünyanın Türkiye gibi ülkeler üzerinden uyguladığı yeşil kuşak stratejisi, Türkiye’nin İran’dan yükselen islami havayı çok daha yakından teneffüs etmesi vb. etkenler de, Türkiye’deki dinsel yükselişin üzerinde özel etkilere sahiptir.

Yukarıda en genel çizgiler halinde belirtmeye çalıştığımız nedenlere bağlı olarak, bugün gerek dünyada gerek Türkiye’de bir dinsel yükseliş olgusuyla yüzyüzeyiz. Bu durum, doğal olarak devrimci ve komünist hareketin önüne yeni bazı görev alanları çıkarmaktadır. Dinsel akımların ve düşüncenin yükselişi kaçınılmaz olarak emekçi sınıfların saflarında da bu ideolojinin önemli bir etki alanı yaratması anlamına gelmektedir. Öte yandan bu aynı gelişme, sermaye devletinin dinsel-mezhepsel inanış farklılıklarını

kullanarak işçi ve emekçileri atomize etme çabalarını besleyip kolaylaştırmaktadır. Laiklik-irtica, Alevilik-Sünnilik vb. sorunların son dönemin en önemli gündem maddeleri arasında yer alması, bu durumun dolaysız bir göstergesi ve sonucudur.

Sınıf ve emekçi hareketinin önüne bu türden yeni engellerin dikilmiş olması, devrimci ve komünistlerin önüne de ikili bir görev alanı koymaktadır. Devrimci ve komünistler bir yandan dinsel ideolojinin işçi ve emekçiler üzerindeki etkilerini zayıflatıp yok etmek görevi ile yüzyüze iken, diğer yandan da sermaye devletinin işçi ve emekçileri dinsel-mezhepsel inanış farklılıkları ekseninde bölme girişimlerini boşa çıkarmak görevi ile yüzyüzedirler. Bu görevler demetinin başarıya ulaştırılabilmesi ise herşeyden önce, din, dinsel akımlar, laiklik, alevilik vb. konularda ilkesel ve politik bir açıklığa, bu açıklık temelinde oluşturulmuş bulunan doğru bir taktik çizgiye sahip olmayı gerektirir.

(...)

* Türkiye’de ideolojik-politik hatlarını dine dayandıran bir dizi oluşum vardır. Parti ve siyasal örgütlerin yanı sıra, dinsel temelde bir örgütlenme olan bir dizi tarikat mevcuttur. Komünistler bu dinsel akımlara karşı politika ve taktiklerini belirlerlerken, salt bunların dine dayanıyor olmaları gerçeği ile yetinmezler. Bu akımların sınıfsal yapılarına, program ve politikalarına, devlete ve düzene ilişkin yaklaşımlarına, devrimci örgütlere ve komünist harekete yönelik tutumlarına, tüm bunların taşıdığı istikrara vb. bakarlar.

Türkiye’deki dinsel akımların ana gövdesini MNP-MSP-RP çizgisi ve tarikatlar oluşturmaktadır. Bu yapıların dışında alt sınıfların talep ve eğilimlerine daha yakın gözükten, düzene bazı radikal eleştiriler yönelten, anti-emperyalist söylemin daha belirgin olduğu çeşitli İslamcı çevreler de mevcuttur. Ne var ki bunlar büyük ölçüde sınırlı aydın kümelenmeleri durumundadır. Ne önemli bir güçleri, ne de anlamlı bir politik pratikleri söz konusudur. Dahası bunların pek çoğu RP içindedir ve bu partiden ayrı ve bağımsız

bir inisiyatifleri hemen hiç yoktur. Bu yapılar, bu özellikleri nedeniyle ayrı ve özel bir değerlendirmeyi gerektirmemektedir. Komünistler açısından, dinsel akımlara ilişkin tutum sorunu bu nedenle ve en azından bugün için RP ve tarikatlarla sınırlıdır.

* Bugünkü RP, '60'lı yılların sonunda kurulan MNP'nin ve '70'li yılların MSP'sinin ardıdır. Her üç parti de ideolojik-politik hatlarını dinsel temele dayandırmaktadırlar. Bununla birlikte MNP-MSP geleneği RP'ye doğru evrilirken, hiç de küçümsenmemesi gereken ideolojik-politik değişimler yaşamıştır. İdeolojik-politik temeldeki bu değişimin temelinde de sınıfsal planda yaşanan değişim süreci vardır.

MNP-MSP geleneğinin toplumsal-sınıfsal temelini, tekelleşme sürecinden ve tekellerin pekişen egemenliğinden rahatsız olan taşra burjuvazisi oluşturmaktaydı. '60'lı yılların sonunda tekeli burjuvazinin diğer burjuva fraksiyonların çıkarlarını uyumlulaştırma imkanlarının daralması, burjuvazinin alt kesimlerindeki hoşnutsuzluğu arttırmıştı. Bu süreçte, esnaf, küçük ve orta çiftçi, küçük ve orta tüccar, küçük ve orta sanayici kesimlerin bir bölümü, geleneksel olarak destekledikleri AP çizgisine tutum alıp ayrı bir partileşmeye giderek, MNP-MSP çizgisi şahsında tepkilerini ifade etmeye başladılar. Demek oluyor ki, MNP-MSP çizgisi tekeli dışı, tekellerle ve uluslararası sermaye ile henüz bütünleşmiş olmaktan uzak orta sınıfların, Anadolu burjuvazisinin temsilcisiydi. Parti, bu sınıfsal özelliğine bağlı olarak anti-tekeli ve anti-empyralist bir söylem de kullandı. Ama yine sınıfsal temeliyle bağlantılı olarak, temsil ettiği sınıfların kapitalist düzenle son derece köklü bağlara sahip olması nedeniyle, bu söylem anlamlı bir içerikten yoksundu. Daha çok kaba bir "Batı" karşıtlığı ifade etmekteydi. Herhangi bir radikal/ilerici öze sahip değildi. Bu nedenle partinin çizgisine damgasını vuran şey, mevcut düzende herhangi bir köklü değişikliğe yönelmeden, burjuva parlamentarizminin kendi kuralları içinde iktidarda söz sahibi olmak, bu yolla da temsilcisi olduğu sınıflar yararına bazı düzenlemeler yapmaktı.

MNP-MSP geleneği yerini RP'ye bıraktığında, bu akımın sınıfsal yapısında ve dolayısıyla ideolojik-politik hattında belli önemli değişimler yaşanmış bulunmaktaydı. Bu değişim, herşeyden önce bu akımın geleneksel sınıfsal tabanı olan taşra burjuvazisinin süreç içerisinde geçirdiği evrimle bağlantılıydı. Taşra burjuvazisi geçen süreç boyunca sistemle, tekelci yapı ile ve uluslararası sermaye ile (özellikle Suudi sermayesi aracılığıyla) bütünleşme yolunda küçümsenmeyecek mesafeler kaydetti. Ayrıca '80 sonrası izlenen ekonomik politikalar, Ortadoğu ve Suudi sermayesi ile yoğunlaştırılan iktisadi ilişkiler sonucu, taşra burjuvazisi içinde ciddi büyüklüklere ulaşan sermaye grupları oluştu. Bu kesimin dünya pazarı ile ilişkileri arttı. Avrupa pazarı ile de bağlantıları olmakla beraber, bu kesimler bugün kendi çıkarlarını Ortadoğu, Uzakdoğu ve Kafkasya pazarlarında, buralarda ilişkilerin geliştirilmesinde görmektedirler.

Sınıfsal planda yaşanan bu değişim partinin ideolojik-politik çizgisinde de yansımalarını bulmaktadır. Bu süreç RP'nin demagogik anti-emperyalist vurgularının iyice azalıp yüzeyselleşmesini, devletçi anlayıştan uzaklaşarak koyu bir serbest piyasacı ve özelleştirmeci haline gelmesini de koşullamıştır. Kemalizme, laikliğe ve orduya karşı partinin daha esnek bir çizgi izlemeye başlaması, ABD ile kurulan gizli-açık ilişkiler, basit bir aldatmaca değildir. Bütün bu unsurlar partinin yaşadığı sınıfsal değişim süreci ile yakından ilgilidir.

* Türkiye'de dinsel akımlar bakımından önem taşıyan bir diğer örgütlenme de tarikatlardır. Başta en büyükleri olmak üzere tarikatların pek çoğu düzene tümüyle entegre edilmiş durumdadır. Cumhuriyet döneminin başlangıcında belli baskılarla yüzyüze kalan tarikatlar, aslında daha bu dönemden itibaren, kendilerini düzene entegre etmeye dönük "havuç" politikalarıyla da yüzyüzeydiler. Tarikatlara yönelik baskı, bu aynı kurumlara çeşitli çıkar olanaklarının sağlanmasıyla elele yürüdü. Burjuvazinin kendi iktidarını sağlamlaştırdığı, tarikatların iktidara dönük heveslerinin kı-

rıldığı ‘50’li yıllar, tarikatların düzene entegrasyonu alanındaki gelişmelerin de hız kazandığı bir dönem oldu. Tarikatlar kendilerini büyük ölçüde DP-AP-ANAP ve DYP geleneği içinde ifade ettiler.

Tarikatların büyük sermaye partileriyle bu denli içiçe geçmesi olgusu, onların düzen ve devrim kutuplaşmasında saflarını açık bir biçimde düzenden yana seçmeleriyle ilgiliydi. Koyu bir anti-komünist çizgiye sahip olageldiler. ABD ve NATO’nun desteklenmesi, özel mülkiyet düzeninin kutsanması, devlete sadakatın telkin edilmesi, tarikatlara hakim davranış çizgisi oldu.

Tarikatlar bugünkü konumlarıyla tekelci sermaye düzeninin gerici payandaları durumundadırlar. Tekelci sermaye devleti bu tür örgütlenmeleri açık-gizli çeşitli yöntemlerle desteklemektedir. İçinden geçtiğimiz süreçte, tarikatların üzerlerine “sivil toplum örgütleri” yaftası asılarak düzen tarafından meşrulaştırılmaya çalışılmalarının arkasında da bu temel gerçek vardır.

* Bütünleşme düzeyinde belli farklılıklar olmakla birlikte, gerek RP gerekse tarikatlar tekelci sermaye düzeni ile önemli bağlara sahip örgütlenmelerdir. Onların genel planda kapitalist düzenle herhangi bir sorunları olmadığı gibi, tekelci düzene karşı varolan hoşnutsuzluk ve tepkileri de giderek azalmış durumundadır.

Bu akımlar gerek sınıfsal temelleri, gerekse ideolojik-politik çizgileri açısından açık bir karşı-devrimci kimliğe sahiptirler. Proletaryanın ve emekçi yığınların devrim ve sosyalizm kavgasında bu akımlar da dolaysız olarak ve cepheden hedeflenir. Bu akımlara karşı her aşamada tavizsiz uzlaşmaz bir mücadele yürütülür.

(...)

(Din, Dinsel Akımlar, Laiklik ve Alevilik Sorunu, EKİM 3. Genel Konferansı/Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler, Eksen Yayıncılık, 1995, s. 78-80, 85-88)

-IV-

Düzen muhalefetinin iflası

Resmi düzen muhalefetinin ortak perişanlığı

22 Temmuz seçimlerinde dinci partinin yaygın tartışmalara yolaçan başarısının gerisindeki temel etkenlerden biri de burjuva muhalefet partilerinin durumu, daha açık ifadeyle siyaset sahnesindeki ortak perişanlığı oldu. Şovenizm (MHP, CHP) ve laiklik (CHP) üzerinden ortaya konulan zehirleyici ve sapırtıcı çabalar bir yana bırakılırsa, dinci parti beş yıllık iktidarı döneminde, kendisini kitleler önünde zorlayacak herhangi bir burjuva muhalefet partisi göremedi. AKP'nin emperyalizmin ve büyük burjuvazinin istem ve çıkarları doğrultusunda yürüttüğü icraata karşı burjuva düzen partilerinin hiçbirinden kitleleri hedef alan ciddi ve inandırıcı bir ses yükselmedi. Bunun olmadığı bir durumda, tümü de geçmişte denenmiş ve AKP ile aynı çizgide bir icraatı çok daha kötü koşullarda ve ağır sonuçlarla uygulamış, bunun sonucu olarak da gözden düşmüş bu partilere seçmen desteğinin yeniden yönelmesi için bir neden olamazdı.

Bunda dolaydır ki, seçmen desteği alanındaki başarısını toplumun bir kesimini saran şovenist zehirden beslenmesine borçlu olan MHP bir yana bırakılırsa, başta CHP olmak üzere tüm öteki

düzen partileri son seçimlerden kesin biçimde başarısızlığa uğrayarak çıkmışlardır. Büyük burjuvazinin geleneksel “merkez sağ” çizgisini temsil eden partilerden ANAP (ki artık bir enkazdan ibarettir) seçimlere bile girememiş; “merkez sağ”ın birleşik partisi iddiası ile DP ismini alan ve böylece güya yeni bir çıkış yapmış bulunan Mehmet Ağar’ın DYP ise ona anında koltuğunu kaybettirecek denli hüsrana uğramıştır.

Bu vesileyle belirtelim ki, dinci partinin beklenmedik orandaki oy artışında, aynı zamanda düzenin resmi “merkez sağ”ını temsil eden bu partilerin özellikle de seçimler öncesinde kendini iyice açığa vuran perişan görüntüsü önemli bir rol oynamıştır. ANAP ve DYP birlik adına giriştikleri çabalarda biraz olsun ciddiyet ve inandırıcılık sergileyebilselerdi, kendi seçmen tabanlarını az çok koruyarak barajı aşabilir, böylece AKP’nin büyük gürültü yaratan başarısını da belirgin biçimde sınırlayabilirlerdi. Oysa karşılıklı burjuva ayak oyunları ile sergiledikleri sözde birlik çabaları sonuçta fiyaskoyla noktalanarak inandırıcılıklarından geriye ne kalmışsa onu da yıktı. Böylece AKP’nin önü iyice açıldı, geleneksel merkez sağ oyları kendinde toplaması hepten kolaylaştı. AKP’nin seçim başarısının nedenlerine ve gerçek sınırlarına aynı zamanda buradan da bakmak gerekir. Bu durumun seçimi hemen önceleyen aylarda oluştuğunu burada gözönünde bulundurmak ve bunu, bu partilerin bir krize dönüşen cumhurbaşkanlığı seçimleri sürecindeki tutarsız ve kaypak politikalarının yıpratıcılığı ile de birleştirmek gerekir. AKP’nin başarısını koşullayan konjonktürel, dolayısıyla geçici etkenlerden söz ederken, ötekiler yanında bu gibi durumları da kastediyoruz.

Seçimleri önceleyen kriz döneminin güdümlü ama etkili Cumhuriyet mitinglerinin tüm havasından beslenen, DSP ile kurduğu seçim ittifakı ile bu havayı daha da güçlendirmek isteyen, bu arada seçime katılmayan SHP’nin de desteğini alan, daha bir de Demirel üzerinden “merkez sağ”ın bir kesimiyle ittifak kuran, bununla da kalmayıp listelerinde tescilli faşistlere ve tarikatçılara bile yer

açabilen CHP ise, bütün bunlara rağmen ancak 3 Kasım seçimlerindeki oy oranını koruyabilmiş, buna karşılık parlamentoda önemli sayıda koltuk kaybına uğramış, sonuçta seçimlerden belirgin bir başarısızlıkla çıkmıştır. CHP'nin bu başarısızlığı artık kronikleşmiştir. Mevcut çizgi ve tutumunu sürdürdüğü sürece, hele de başında Deniz Baykal türünden toplum ve emekçiler nezdinde itibarı ve inandırıcılığı kalmayan biri varken, gelecekte bugünden daha beter durumlara düşmesi kaçınılmaz olacaktır.

Burjuva siyaset sahnesinin kronik “muhalefet bunalımı”

12 Eylül'ün düzen siyasetindeki önemli sonuçlarından biri, toplumu ve emekçileri ilgilendiren temel sorunlar üzerinden biçimsel, demagojiye dayalı ve dolayısıyla tümüyle aldatıcı bir muhalefeti bile ortadan kaldırması olmuştur. Tüm düzen partilerini temel sorunlar sözkonusu olduğunda tek program ekseninde eşitleyen ve onları “milli mutabakat” kapsamındaki bu türden sorunlarda emekçilere yönelik salt demagojik bir söylemden bile alıkoyan bu durum, resmi siyaset sahnesinde yaşanan kronik “muhalefet bunalımı”nın temelidir. Düzen partileri artık hükümetteki partiyi emek ve ülke düşmanı icraatı üzerinden zorlayıp böylece kitle desteklerini güçlendirme yoluna gitmek yerine, basitçe hükümettekilerin (yarım kalınan yerden kendilerinin de aynen sürdürmeye hazır oldukları) bu icraat içinde yıpranmasını ve böylece sıranın kendilerine gelmesini beklemektedirler.

Bu edilgenlik içinde sırasını beklemek tutumu bir dönem için her bir parti için belli sonuçlar da verdi, sonuçta herbirinin sırası bir biçimde geldi de. '90'lı yılların birbirini izleyen çok sayıda koalisyon hükümeti, hemen tümüne de bir dönem hükümette yer alabilme olanağı verdi. Fakat sırasını hükümette yer alarak geçiren her bir parti, böylece seçmen nezdindeki güven ve inandırıcılığını da tüketmiş oluyordu. CHP, DYP, MHP, ANAP, DSP vb., tüm

bu düzen partileri, '90'lı yıllar boyunca tekrar tekrar hükümet ortağı oldular ve sonuçta icraatlarıyla kitleler nezdindeki tüm inandırıcılıklarını yitirdiler. Demek oluyor ki artık savılacak sıra da kalmamıştır bu partiler için. (Bir zamanlar bugünkü dinci partininkine benzer seçim başarılarıyla tek başına hükümet olabilen, sonraki dönemlerde bunu koalisyon ortağı olarak sürdüren ANAP'ın bugünkü tükenişi, burjuva siyaset sahnesinin icraat içinde tüketen seyrine çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır.)

Bu partilerin (özellikle de sosyal-demokrat geçinenlerin) muhalefet konumunda yeniden güç kazanabilmeleri ülkenin ve kitlelerin gerçek sorunları üzerinden ortaya koyabilecekleri etkili bir muhalefetle, bu muhalefetin kitleleri sarsması, uyarması ve heyecana getirmesi sayesinde olabilir ancak, olabileceği kadarıyla. Oysa kural olarak yapmadıkları ve yapamayacak durumda buldukları da budur. Düzen siyasetinde "muhalefet bunalımı" dediğimiz açık olgu işte bunun bir sonucudur. Birçok vesileyle üzerinde durduğumuz bu soruna, burjuva siyaset sahnesinde yaşanan kronik muhalefet bunalımına, yakın geçmişte, 28 Mart seçimleri vesilesiyle, bir kez daha işaret etmiş ve öteki şeyler yanında son seçimlerdeki tablonun anlaşılmasına da ışık tutan şu değerlendirmeyi yapmıştık:

"Bugünün Türkiye'sinde ve elbette yalnızca şimdilik, yani olayların AKP'nin yıpranmasına henüz yetmediği bir aşamada, hükümet değil muhalefet bunalımı yaşanıyor. Gerek parlamentodaki CHP gerekse parlamento dışı kalan burjuva düzen partileri şahsında bunu tüm açıklığı ile görmek mümkün.

"Bunun açıklaması gerçekte son derece basittir. Gerek uluslararası sermaye ve işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkar, istem ve dayatmaları çerçevesinde uygulanan emek ve halk düşmanı politikalara, gerekse ABD emperyalizminin istem ve dayatmalarına hiçbir düzen partisinin esasa ilişkin bir itirazı yok. İMF dayatmaları çerçevesinde uygulanan ekonomik-sosyal yıkım politikaları alanı, burjuva siyaset sahnesinde esasa ilişkin tartışmaların dışındadır ve bu uzun yıllardır böyledir. Düzen partileri bu konuda de-

magoji yapmaktan bile özenle kaçınıyorlar ya da bu yola başvurdukları nadir durumlarda bunu öylesine dikkatli ve iğreti biçimlerde yapıyorlar ki, sonuçta bunun herhangi bir inandırıcılığı kalmıyor ve kitleler üzerinde tercihlerini belirleyecek bir etkide bulunmuyor.

“Bu aynı tutum, buna bir tür gizli ‘milli mutabakat’ da denebilir, kitlelerin çıkar ve beklentilerini içeren siyasal sorunlar (temel demokratik hak ve özgürlükler) için de geçerlidir. Kurumsal ve yasal planda baskı, terör ve yasak rejimini oluşturan herşey, sağından soluna kadar tüm düzen partileri için ‘milli politika’ ya da ‘devlet politikası’ kapsamındadır ve dolayısıyla tartışma dışıdır. Bu konularda tartışma bir yana göstermelik demagoji bile yapılmaz, yapılamaz, yapılmıyor da. Tek tartışma konusu zaman zaman Kürt sorunudur ve burada ise hükümet olana göre daha ileri değil, tersine daha gerici ve şoven bir çizgi savunulur (sözde ‘sol’ muhalefet partisi CHP’nin tutumu buna örnektir). Dolayısıyla yapılan, mağdur bir kesime sahip çıkmak değil, tersine, daha baskıcı ve tavizsiz davranması için hükümetin sıkıştırılması ve kışkırtılması olur. Bu ise sözkonusu mağdur kesim nezdinde hükümetten çok muhalefetin tecritini getirir.

“12 Eylül sonrası yeni dönemin bu genel olgusu, tüm düzen partilerinin aynı program ve temel politikalar temelinde tekleşmesi anlamına gelmektedir ve bugünkü muhalefet bunalımını açıklamaktadır. Kitlelerin çıkarlarını, beklentilerini ve bu arada duygularını ilgilendiren esasa ilişkin sorunlar ve politikalarda suskunluk, muhalefetteki düzen partilerini edilgen biçimde hükümettekinin yıpranmasını beklemeye itmektir. Kitlelerin sorunlarına ve istemlerine demagojik dahi olsa sahip çıkmayan, buradan bir rüzgar estirmeyen hiçbir burjuva düzen partisi, hele hükümet olan(lar) da henüz yıpranmamışsa, kitleler nezdinde prim yapamamakta, dolayısıyla seçmen desteği alamamaktadır. (Çok özel türden bir istisna oluşturan 3 Kasım’daki Genç Parti olayı, tersinden burada ortaya konulanları doğrulamaktadır)...” (H. Fırat, *Seçimler ve Sol Hareket, Eksen Yayıncılık, s.107-109*)

12 Eylül sonrası bütün bir dönemde, burjuva siyaset sahnesinde muhalefetin güç kazanması neredeyse kural olarak yalnızca hükümette olanın yıpranmasıyla gerçekleşiyor, bunu yineliyoruz. Dolayısıyla hükümetteki yıpranmadığı sürece de muhalefettekilerin zaten bir şansı olmuyor. Bu kuralın '90'lı yılların ikinci yarısına kadar tek istisnası, emekçilere yönelik sosyal demagojiyi her şeye rağmen etkili bir biçimde kullanan RP çizgisi idi. Bu çizgi AKP şahsında hükümet olalı beri artık burjuva siyaset sahnesinde emekçilerin sorunlarına demagojik düzeyde olsun seslenen parti kalmamıştır. Sağından soluna tüm düzen partilerinin ortak malzemesi kudurgan bir şovenizmdir ve bundan ise son seçimlerde de görüldüğü gibi daha çok şoven milliyetçiliğin geleneksel partisi olarak MHP yararlanabilmektedir. Buna CHP kendi yönünden laiklik savunuculuğu misyonu eklemekte, fakat bugünkü bilinç düzeyinde bunun da seçmen kitlelerinin büyük bölümünü oluşturan emekçiler için bir anlamı olmamaktadır. Dahası, bu misyon kent orta sınıflarının modern yaşama alışmış kesimlerinde destek bulsa da geleneksel düşünce, inanç ve yaşam biçimlerinin etkisi altındaki emekçilerde ters etkiye bile neden olmakta, denebilir ki tersinden gerisin geri dinci partiye yaramaktadır. Daha önceki bölümlerde üzerinde durduğumuz gibi, CHP'nin siyasal sözcülüğüne soyunduğu generallerin 12 Eylül'den günümüze uzanan çok yönlü icratları sayesinde, emekçilerin önemli bir bölümü artık dinci gericiğin ardından sürüklenecek sosyal, kültürel ve ideolojik bir ortamın içindedirler ve laikliğe yönelik söylem onları için karın doyurma-makla kalmıyor, daha bir de dine ve geleneksel değerlere karşıtlık biçiminde algılanarak ters de tepebiliyor.

Siyaseten tükenmiş düzen solu gerçeği

Düne kadar öteki şeyler yanında parçalı tablosundan dolayı yeterli seçmen desteği alamadığı söylenen düzen solu, 22 Temmuz seçimlerine tam bir birlik içinde CHP çatısı altında katılmış, ama so-

nuç buna rağmen 3 Kasım'da elde edilen oy oranıyla sınırlı kalmıştır. 7 milyonu aşkın seçmen demek olan %21'lik bu oranla halen de parlamentoda ikinci büyük parti olarak temsil edilen düzen solunun siyaseten tükendiğini iddia etmek ilk bakışta abartılı görünebilir. Fakat gerçekte durum tam olarak budur.

Bugün CHP'nin düzen siyaseti çerçevesinde olsun sol adına üstelenebileceği herhangi bir misyonunun kalmamış olması, bu tükenmişliğin bir göstergesinden başka bir şey değildir. Bu parti ne emekçilerin sınırlı iktisadi ve sosyal istemlerine sahip çıkmakta, ne de demokratik hak ve özgürlüklerin bir nebze olsun genişletilmesine destek vermektedir. Bir başka ifadeyle ne "sosyal" ve ne de "demokratik" bir misyonu vardır onun artık. Tayyip Erdoğan "biz onlardan daha sosyal-demokratız" derken kuşkusuz demagoji yapmakta, ama buna rağmen belli bir gerçeği de dile getirmekte, düzen solunun emekçilerin ekonomik ve siyasal ihtiyaçlarıyla bir bağının kalmadığını vurgulamakta, kendilerinin bunlar üzerinden daha inandırıcı bir söylemi kullanabildiklerini ifade etmiş olmaktadır.

AKP hükümetinin emperyalist ve yerli tekellerin çıkar ve ihtiyaçları doğrultusunda yürüttüğü ekonomik ve sosyal yakım programına hiçbir itirazı olmayan CHP, öte yandan demokratik hak ve özgürlükler sözkonusu olduğunda AKP'nin de gerisinde bir gerici tutumla hareket etmektedir. Kürt halkının meşru hak ve istemlerine karşı kudurgan bir gericilik, bugünün CHP'sini özgürlüklerin tümünden boğulmasına destek verir noktaya getirmiştir. 12 Eylül anayasası ile kurulmuş siyasal yapıyı bugün en hararetle biçimde savunan odur. Generallerin siyasal sözcülüğünü o yapmakta, devlet terörünü o kutsamakta, yeni anti-terör yasalarına gönülden destek vermektedir.

Emekçilerin sosyal ihtiyaçlarına ve demokratik haklarına düzenin o güdük sınırları içinde olsun ilgi göstermek demek olan sosyal-demokrat kimlikle, bu partinin artık uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Onun bugünkü tüm sorunu, tarihsel ömrünü zaten tüketmiş

bulunan ve bugün bir yandan Kürt sorununun ağırlığı altında, öte yanda Amerikan emperyalizminin “ılımlı islam” projesi çerçevesinde kaçınılmaz bir çözülüş yaşayan “laik cumhuriyet”i korumak ve kollamaktır. Bu ise onu bir yandan 12 Eylül anayasasına sarılmaya, öte yandan generallere siyasal sözcülük yapmaya götürmektedir. Aynı anlama gelmek üzere, siyaseten de tükenmeye...

İşin dikkate değer yanı, CHP'nin “üniter devlet” savunuculuğu ekseninde bayraktarlığını yaptığı kudurgan şovenizmin ona siyaseten hiçbir yarar, dolayısıyla da seçmen desteği sağlamıyor olmasıdır. Onun şovenizm balonuna üflediği hava, seçim sonuçlarının da açıkça gösterdiği gibi, neredeyse tamamen MHP'ye yaramaktadır. Yapılan muhalefetin şovenizm boyutu bu çizgiyi tarihsel olarak temsil eden faşist partiyi güçlendirmekte, CHP ise daha çok “laik cumhuriyet” savunuculuğunun siyasal rantını yemektedir. Bu ona yalnızca batı kentlerinin modern orta sınıf katmanlarının değil, dinsel gericiliğin siyaseten bu denli güçlenmesinden haklı olarak büyük bir kaygı duyan ilerici emekçi katmanların da desteğini sağlamaktadır.

Emekçilerin kısmi ekonomik, sosyal ve siyasal ihtiyaçlarından bile tümüyle kopmuş bir düzen solu, siyaseten tükenmiş demektir. Buna rağmen CHP hala da 7 milyon oy alabiliyor, parlamentoya ikinci parti olarak girebiliyorsa, bunun gerisinde toplumun ilerici-sol gelenekten gelen kesimlerinin bu partiye aşılamayan bir alışkanlıkla sol bir parti olarak bakmayı sürdürmeleri ve yaşadığı değişimi görseler bile ehveni şer mantığı ile seçimlerde onu desteklemeleridir.

Düzen solunun 12 Eylül ile birlikte yaşadığı bu değişim üzerinde burada durmayacağız. 28 Mart yerel seçimleri vesilesiyle yaptığımız değerlendirme bu konuda söylenebilecek her şeyi içeriyor ve sorunun özünü en iyi biçimde veriyor. Bu nedenle bu değerlendirmeyi içeren özel ara bölümünde **“12 Eylül öncesi ve sonrasında düzen solu”** başlığı altında sunmakla yetiniyoruz.

CHP konusunda ek bir noktaya daha değinelim. Düzen siyase-

tinde yaşanan muhalefet bunalımına ilişkin olarak yukarıya aktardığımız parçanın bir yerinde şunlar söyleniyordu: “*Tek tartışma konusu zaman zaman Kürt sorunudur ve burada ise hükümet olana göre daha ileri değil, tersine daha gerici ve şoven bir çizgi savunulur (sözde “sol” muhalefet partisi CHP’nin tutumu buna örnektir). Dolayısıyla yapılan, mağdur bir kesime sahip çıkmak değil, tersine, daha baskıcı ve tavizsiz davranması için hükümetin sıkıştırılması ve kışkırtılması olur. Bu ise sözkonusu mağdur kesim nezdinde hükümetten çok muhalefetin tecritini getirir...*”

22 Temmuz seçimlerinin Kürdistan’daki tablosu bu değerlendirmeyi doğrulamıştır. Kürt düşmanlığı Kürdistan’da CHP’yi hepten silmiş, bizzat CHP’nin de çabasıyla güçlenen yanılısama ise dinci partiye en büyük oy patlamasını yapmak olanağı sağlamıştır.

(4 Eylül 2007, www.tkip.org)

Ek metin:

12 Eylül öncesi ve sonrasında düzen solu

Sonuçta “solun güç kaybetmesi” olarak sunulan olgu, gerçekte düzen solunun sol düşünce ve değerlerin ifadesi davranışlardan tümüyle kopmuş olmasının yarattığı bir sonuçtan başka bir şey değildir. Yineliyoruz, geçmiş birikim ve anıların etkisiyle 12 Eylül’ü izleyen uzun bir dönem boyunca işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin önemli bir kesimi bu partileri desteklemeye devam etti. Fakat onların kendilerine umut bağlayan bu kitleler için kollarını kıpırdatmamaları, tersine sermayenin ve emperyalizmin dayattığı politikaları aynen uygulamaları, muhalefetteyken bile bu politikalara muhalefet etmemeleri, onların bu türden bir “sol”a bağladığı umut-

ları hepten kırdı. Onları ya sosyal demagojiyi bu partilerle kıyaslanmayacak bir inandırıcılık ve başarı ile kullanan dinci partilere yönelmeye (ki artan yoksulluk ve çaresizlik toplumsal edilgenlikle de birleşince, kitlelerin dinsel gerici odaklara bu yönelimi ayrıca kolaylaştırıyordu), ya da resmi siyasete ilgisizliğe itti. Bugün 10 milyonu aşkın “küsün”ün varlığı rastlantı değildir ve bunu salt apolitizm olarak yorumlamak gerçeklere gözlerini kapamaktır. Bu kitlenin belli bir oranı elbette toplumun en geri ve apolitik kesimlerinden oluşmaktadır. Fakat belli bir oranının ise olumlu anlamda düzen siyasetinden umut kesmiş emekçilerden oluştuğuna en ufak bir kuşku yoktur.

(H. Fırat, Seçimler ve Sol Hareket, Eksen Yayıncılık, s.141-45)

-V-

22 Temmuz seçimleri ve Kürt hareketi

22 Temmuz seçimleri çerçevesinde en çok tartışılan konulardan biri de seçim sonuçlarına göre Kürt hareketinin durumu oldu. Düzen cephesi AKP'nin Kürdistan illerindeki büyük başarısını bilinçli bir tutumla öne çıkararak Kürt hareketinin kitle desteğindeki zayıflamaya dikkat çekerken, özellikle reformist solda DTP'nin meclise bir grup sokmuş olabilmemesinin önemli bir başarıyı ifade ettiğine dair görüşler dile getirildi. Başlangıçta baraj engeli aşılarak meclise bir grupla girebilmenin büyük önemine dikkat çekmeyi tercih eden Kürt hareketi çevreleri ise, çok geçmeden görmezlikten gelinmesi kolay olmayan başarısızlığın nedenlerini irdelemeye çalıştılar ve kendilerince buna çeşitli açıklamalar getirdiler. DTP kamuoyuna sunulan resmi seçim sonuçları değerlendirmesinde halktan özür diledi. Bir dizi hata ve yetersizlik sıralayarak bundan böyle bunları aşmak gayreti içinde olacağını bildirdi (Kürt basını bu değerlendirmeyi "DTP'den seçim özeleştirisi" başlıklarıyla yansıttı). Bu arada Abdullah Öcalan da seçimlerdeki başarısızlığa işaret ederek sorumluluğu DTP yönetimine yükledi.

Bütün bunlar Meclis'e bir grupla girmeyi başaran Kürt hareketinin gerçekte 22 Temmuz seçimlerinde açık bir başarısızlığa uğradığının bilincinde olduğunu ortaya koymaktadır. Çeşitli kentlerde alınan oy oranları üzerinden bu başarısızlık yeterince açıktır ve ter-

sinden AKP'nin Kürdistan'da aldığı yüksek oy oranı, özellikle de Kürt hareketinin kalesi sayılan kentlerdeki oy patlaması, bu başarısızlığı daha da göze batar hale getirmektedir. Siyasal anlamı ve sonuçları bakımından ele alındığında, AKP'nin bu belirgin başarısı gerçekte DTP'nin oylarındaki düşmeden de önemlidir.

DTP yaptığı resmi değerlendirmede başarısızlığına kendince bir dizi açıklama getirmektedir. Kendini halka anlatamamaktan etkin bir kampanya yürütememeye, yerel yönetimlerde güven verici bir başarı sergileyememekten aday belirlemesindeki yanlışlara, Türkiye partisi olabilmek anlamında kapsayıcı olamamaktan birlikte seçime girdiği sol partilerden beklediği desteği alamamaya, bu arada AKP'nin Kürt sorunu konusunda bölge halkında yarattığı umutlara kadar uzanmaktadır, başarısızlığı gösterilen gerekçeler.

Kuşkusuz bütün bunların belli sınırlar içinde bir anlamı vardır. Fakat Kürt oylarındaki belirgin gerilemenin anlaşılmasında bunların hiçbirinin esasa ilişkin bir açıklayıcılığı yine de yoktur. DTP düzenin siyaset sahnesinde olağan bir siyasal parti olsaydı, sıralanan bu nedenlerin bir anlamı ve seçim başarısızlığına ilişkin bir açıklayıcılığı kuşkusuz olurdu. Ama durumun böyle olmadığını biliyoruz. DTP, dar anlamda bir siyasal parti olarak kendini değil fakat daha genel planda Kürt hareketini, onun kitle ve dolayısıyla oy potansiyelini temsil eden, daha doğrusu bunu kendisi üzerinden yansıtan çok özel konuma sahip bir partidir. Buradan bakıldığında, seçimlerde başarısız kalan hiç de dar anlamda DTP değil fakat geniş anlamda Kürt hareketinin kendisidir. Dolayısıyla bu durumda başarısızlığı Kürt hareketi üzerinden ele almak ve açıklamak gerekmektedir.

Soruna bu çerçeveden bakıldığında ise, Kürt hareketinin oy desteğindeki gerilemenin yeni bir durum olmadığı, bunun İmralı teslimiyeti sonrasında genel bir eğilimi olduğu görülür. Kürt hareketindeki köklü çizgi değişiminden beri kitle desteğinde bir çözülme ve erime yaşanmaktadır ve her yeni seçim bunu doğrulamaktadır. İmralı'daki çizgi değişiminin ardından gerçekleşen 3 Kasım 2002

seçimlerinde DEHAP, yaklaşık 2 milyon oya denk düşen %6.2 oranında bir oy almıştı. 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde SHP ve reformist sol partilerle yapılan ittifaka rağmen %4.7 ile bu oranın altına düşüldü. Son 22 Temmuz seçimlerinde ise, hiç değilse bağımsız adayların gösterildiği kentlerde alınan oylar üzerinden bakıldığında, bu kez 28 Mart'ın da gerisine bir tablo var orta yerde. Bu, oy oranında, gerçekte ise kitle desteğinde sürekli bir gerileme eğilimidir ve gerçekte şaşırtıcı da değildir. Açıklaması, parlamenter bir parti olarak DTP'nin ne yapıp yapamadığında değil, fakat İmralı ile birlikte Kürt hareketinde yaşanan köklü yön ve kimlik değişimindedir.

Kürt hareketi seçimlerde oy desteği olarak da kendini gösterebilen geniş kitle desteğine ulusal özgürlük uğruna verilen umut verici bir devrimci mücadele sayesinde kavuşmuştu. Bu mücadele çizgisi terkedildiğinden beri bu yolla kazanılan kitle desteğinde önlenemez bir çözümlüş kendini göstermektedir ve bu gelişme haliyle seçim sonuçlarına da yansımaktadır. Parlamenter başarı geçmiş dönemin devrimci başarılarının yan ürünü olarak ortaya çıkmıştı. İkincisi ortadan kalktığına göre, ilki artık bu sayede devam edemezdi. Oysa Kürt hareketi ve DTP hala bunun rehaveti içerisinde hareket etmekteydiler. Azçok istikrarlı bir kitle tabanına sahip olduklarını ve Kürt sorunu çözümlenmeden kaldıkça da bunu iyi kötü koruyabileceklerini sanmaktaydılar. Yaptıkları özeleştiriye, hata ve yetersizlikleri aşmaya dönük vaatlerine de bu gözle bakmak, ortaya çıkan yeni durumun artık nihayet bilince çıkarılması saymak gerekir.

Abdullah Öcalan seçimleri ilişkin ilk değerlendirmesinde DTP'yi eleştirirken, bu kadarını bile sayemde aldınız, kendinize çekin düzen vermezseniz gelecekte bunu bile elde edemezsiniz, mealinde sözler söyledi. Her zamanki gibi başarısızlığın tüm sorumluluğunu kendi dışına havale eden bu sözlerde yine de birbirini tamamlayan ikili bir gerçek saklıdır. Söylediklerinin ilk kısmını, mevcut desteği hala da devrimci dönemin bugüne kalan birikimine

borçlusunuz biçiminde; ikinci kısmını ise, devrimci dönem artık geride kaldığına göre yeni reformist çizginin gerektirdiği türden sistemli ve etkin bir politik çalışma içine giremezseniz eğer, bu desteği yenileyemez ve dolayısıyla bugünkü düzeyi bile koruyamazsınız biçiminde anlamak gerekir.

Kürt hareketinin eski kitle desteği artık çözülmektedir; 28 Mart yerel seçimleri vesilesiyle de bu gerçeğin altını önemle çizmiştik ve durumu “Devrimci mücadeleyle yaratılan, teslimiyet ve tasfiye çizgisi ile korunabilir mi?” biçiminde özetlemiştik. Bu, devrimci ulusal direniş çizgisiyle, bunun yarattığı umut ve coşkuyla kazanılmış bir kitle desteği idi. Alt sınıflara dayanmakla kalmıyor, gelişmenin belli bir evresinde Kürt orta sınıflarının belli kesimlerini içerecek biçimde genişlemiş de bulunuyordu. İmralı teslimiyeti ve bunun ürünü yeni çizgi ortaya tümüyle yeni bir durum çıkardı. Alt sınıfların ulusal bilince ulaşmış kesimleri herşeye rağmen harekete desteklerini sürdürseler bile eski devrimci umut ve coşkularını artık yitirmiş durumdadırlar. Bu nedenle Kürt hareketine gerçek siyasal destekleri aslında pasif bir siyasal davranış olan oy desteğinin de gerisindedir.

Hareketin önlenemez yükselişi ile saflara sonradan katılan, bunda kendi sınıf çıkarları bakımından da çok yönlü yararlar gören ve sonuçta hareketin geriye çekilmesinde önemli bir rol de oynayan orta burjuva katmanlar ise, İmralı’dan başlayarak safları gitgide daha çok terketmektedirler. Kürt hareketinin düzenle uzlaşma ve bütünleşme çizgisine kaydığı bir dönemde, tam da orta sınıfların arzulanabileceği bu köklü yön değişimi sonrasında, bu aynı kesimlerin artık hareketin saflarında kalması için fazlaca zorlayıcı bir neden de kalmamış demektir. Düzen zemininde politik yaşama geçildiği bir evrede, PKK eksenli bir Kürt hareketi bu kesimler için artık bir olanak olmaktan çok bir yük idi. Kürt hareketinin eski etki ve cazibe merkezi olmaktan çıktığı, belirsiz bir bekleyiş içinde çözülmeye yüz tuttuğu bir evrede, onlar bencil sınıfsal çıkar, hesap ve beklentilerine uygun bir biçimde yeniden düzen partileri safla-

rında politika yapmaya dönebilirlerdi artık. Sınıfsal konumları ge-
reği harekete en son katılanlardı, en ilk terkedenler oldular. Kürt ha-
reketinin oy kaybı ile tersinden AKP'nin oy patlaması, öteki et-
kenler yanında etkisi kaçınılmaz olarak alt sınıfların davranışına da
yansıyan bu gelişmeden ayrı düşünülemez

Bugünün kendine özgü koşullarında AKP, her açıdan bu ke-
simler için biçilmiş bir kaftandı. Herşeyden önce Kürt sorunu ko-
nusunda duyarlı olduğu, dahası devletin hakim zirveleri olmasa bu
sorunun çözümüne yönelik adımlar atma niyeti de taşıdığı izleni-
mini başarıyla yaratmış bir partiydi. Öte yandan bir hükümet par-
tisi olarak önemli rant kaynaklarını elinde tutuyordu ve arkasında
ABD desteği olduğu için bu konumunu bir dönem daha koruyabi-
lecek gibi görünüyordu. Bu ikisine ek olarak, Irak işgalinden beri
tüm Kürtlerin ilgi ve umut odağı haline gelmiş bulunan Güney Kür-
distan yönetiminin de belirgin biçimde desteğine sahipti. Bütün
bunlar Kürt orta sınıfları payına, ulusal istem ve duyarlılıklarla ba-
ğını tümenden kesmeden kendi sınıfsal çıkarlarına daha uygun bir po-
litika yapma zeminine geçebilmek olanağı demektir. Kürt büyük
burjuvazisi, toprak sahipleri, aşiret reisleri, tarikat şeyhleri zaten
AKP saflarında birleşmiş durumda idiler. Bunlara önemli bir bö-
lümüyle orta sınıflar da katılınca, bu birleşik güç ve etki odağının
geleneksel bağların güçlü olduğu Kürdistan'da küçük-burjuvazi-
den ve köylülükten önemli bir kesimi de ardından sürüklemesi hiç
de zor değildi.

Dinci partiyi güçlendiren bu etkenlere bizzat dinin ve dolayı-
sıyla dinsel gericiliğin Kürt emekçileri üzerindeki belirgin etkisini
de eklemek gerekir. Türkiye Kürdistanı'nın büyük bölümünde aşi-
ret ve tarikat bağları üzerinden geleneksel olarak dinsel gericilik
çok güçlüdür ve etkin biçimde örgütlü bir güçtür. Ulusal özgürlük
mücadelesi bu etkiye belli sınırlar içinde bir darbe vurdu, fakat mü-
cadele devrimci-demokratik bir çizgide derinleşemeyip de en dar
anlamda ulusal özelemler ve istemler sınırında kalınca, başta din ol-
mak üzere geleneksel gerici düşünce ve ideolojilerin kitleler, özel-

likle de köylülük üzerindeki etkisi de büyük ölçüde ayakta kaldı. Ulusal uyanış ve mücadele coşkusu ön planda olduğu sürece, siyasal tercih ve davranışlarda bu etki geri planda kalabiliyordu. İmralı ile birlikte bu dönem kapanınca ve Türkiye’de toplumu düzeyinde de dinsel gericilik gitgide daha çok güç kazanınca, buna toprak olarak zaten fazlasıyla uygun olan Kürdistan’da dinsel gericiliğin ulusal hareketin kitle desteğini bir bölümüyle kendine çekmesi de kolaylaştı.

Bunu kuşkusuz AKP’nin Kürt sorunu konusundaki ikiyüzlü aldatıcı politikası ile birlikte düşünmek gerekir. Bu, sanıldığından da önemli bir noktadır. Sünni-Şafi kökenden Kürt halk kitlelerinde dinsel kimlik halen çok güçlüdür ve bu ulusal bilinçte ilerleme sağlayan kesimler için de önemli ölçüde geçerlidir. Siyasal bilinci zayıf, halktan ortalama bir Kürt seçmeni için AKP, hem ulusal istemleri konusunda duyarlılıklar gösteren, dahası bu konuda bir şeyler yapabileme olanağı da olan ve hem de geleneksel eğilim ve değerlerini temsil eden bir parti görünümündedir. Bu görünüm AKP’de birleşmiş Kürt mülk sahibi sınıflar tarafından Kürt halk kitlelerini etkilemek ve AKP’ye yönlendirmek için özellikle kullanılmıştır. Seçimler vesilesiyle tüm öteki düzen partilerinin şoven milliyetçiliğin bayrağı sallaması, özellikle ordu tarafından Güney Kürdistan’a saldırı çığırkanlığının körüklenmesi ve AKP’nin ise böyle bir harekate karşı görünmesi, bu çabalara daha güçlü bir inandırıcılık kazandırmıştır.

Sorun gerçekte AKP’nin de ötesindedir. Parti olarak AKP’nin başarısı geçici olmaya mahkumdur. Fakat ulusal duyarlılıkları da en dar sınırlar içinde bile olsa bir biçimde seslendirebilen dinsel gericilik için aynı şey söylenemez. Kürt burjuvazisi bunu örgütleyerek, bu yolla halk kitleleri üzerindeki etki ve denetimini yeniden genişleterek, geçmişin devrimci-demokratik geleneğinden gelen ve bunun ilerici etkilerini doğal olarak halen de taşıyan Kürt hareketinin etki alanını iyiden iyiye kırımaya çalışmakta, bu konuda başta devlet olmak üzere bir bütün olarak Türk gericiliğinden de tam des-

tek almaktadır. İmralı'dan yapılan açıklamalar, Kürt hareketinde AKP'ye karşı sertleşen söylemler, bugün AKP şahsında kendini gösteren bu tehlikenin çok iyi algılandığını göstermektedir. Kürt hareketi halen bu gelişmenin önünü alabilmenin yolunu bulmaya çalışmaktadır

Fakat açmaz bizzat köklü kimlik ve çizgi değişimindedir. Kürt sorunu reformist bir çizgiye çekilerek, “demokratik cumhuriyet” adı altında kurulu düzenle barışıp bütünleşme stratejisi benimsenerek, burjuva gericiliğinin Kürt halk kitleleri üzerindeki etkisini yeniden kurabileceği bir zemin bizzat Kürt hareketi tarafından yaratılmıştır. Bu değişim Kürt halk kitlelerini yeniden düzenden ve emperyalist odaklardan bir şeyler bekler hale getirmiştir. Güney Kürdistan'da olayların seyri bunu ayrıca güçlendirmiştir. AKP'nin Kürt sorunu konusunda yarattığı belli belirsiz duyarlılık izleniminin bu denli kolay büyük bir siyasal etkiye dönüşebilmesi bundan ayrı değildir. Artık sözkonusu olan Kürt sorununun gerçek özgürlüğe ve tam eşitliğe dayalı köklü devrimci çözümü değil, fakat sınırlı reformlarla bir parça tatmin edilmesidir. Böyle olunca, bu konuda bir şeyler yapabileceği izlenimini veren ve politik gücü de buna daha çok elverişli görünebilen bir gericilik odağı, tüm öteki avantajlarıyla birlikte bir anda ilgi ve umut kaynağı haline gelebilmektedir. Hele de halen Güney Kürtleri'nin hamisi durumundaki ABD'nin desteğine de sahipse ve onun bölgesel Kürt politikasıyla uyumlu hareket etmeye eğilimliyse... Özetle, Kürt sorununun düzen sınırları içinde çözülebileceği ve çözülmesi gerektiği düşüncesi, sorun üzerine söz söyleyebilen herhangi bir düzen partisi için bir anda geniş bir potansiyel etki alanı açabilmektedir.

Açmazın bir başka yönü, Kürt emekçi kitlelerinin sınıfsal çıkar, özlem ve ihtiyaçları ile ilgilidir. Kürt hareketi, erken bir zamandan itibaren fiilen herşeyi ulusal istem ve özlemlere indirgediği için, devrimci ulusal kimliğini koruduğu dönemde bile bu alanda fazlası ile sorunlu idi. Reformist çizgiye geçtiği andan itibaren bu bir başka yapısal açmazdır artık. Mevcut çizgi düzeni aşmamaktadır

ve burjuva sınıf kimliğine denk düşmektedir. Fakat hareket buna rağmen halen kitle desteğinin esasını Kürt halkının en yoksul katmanlarından almaktadır. Oysa yeni çizgi temelinde bu katmanlar için yapabileceği pek az şey vardır, fiilen ise hemen hiçbir şey yapmamaktadır. DTP'nin özeleştirisinde buna da yer verilmektedir, ama klasik burjuva politikasının sosyal demogoji silahının ötesine geçilecekse eğer, gerçekte ne yapabileceğine ilişkin olarak da halen bir açıklık yoktur. ABD ve AB'nin dayatmalarına etkin bir biçimde karşı çıkmadan, demokrasi ve Kürt sorunu konusunda hala da çözücü umut kaynağı olarak görülebilen İMF patentli TÜSİAD politikalarına karşı çıkmadan bu alanda ne yapılabilir ki? "Yerel iktidarlaşma" mevzileri olarak görülen belediyeler ise hükümetlerin boğucu kuşatma politikası koşullarında en sıradan hizmetleri bile vermekte zorlanmakta ve böylece Kürt yoksullarındaki umutsuzluğu derinleştirmektedirler. Bizzat DTP'nin oy kaybını aynı zamanda belediyelerin emekçiler payına hiç de tatmin edici olmayan icraatlarına bağlamaları da bunun bir itirafıdır.

"Kapsayıcı olmak", Türkiye partisi kimliğine bürünmek, böylece Türk emekçileriyle de yakınlaşmak sorununa gelince. Bu, iyi niyetli ama duygusal sınırlar içinde kalan jestlerle değil fakat Kürt ve Türk halklarının ortak çıkarlarına dayalı bir politik çizgi ve çabayla olabilir ancak. Oysa bu Kürt hareketinin devrimci döneminde bile başaramadığı bir şeydir. İmralı'dan beri ise artık düzenin egemenlerine ve devlete güven vermek asıl kaygıdır. Türkiye partisi olmak iddiası, "Türkiye'ye sözümüz var" söylemi, Türk halk kitlelerinden çok düzenin egemenlerini hedef almakta, onlara güven vermeyi, onlarla ilişkileri onarmayı ve Kürt sorununu sınırlı tavizler temelinde çözmeyi amaçlamaktadır. Bu politika bu niteliği ile Kürt ve Türk halklarının yakınlaşmasına bir katkı sağlamadığı gibi, Kürt halk kitleleri üzerinde burjuva politikası için daha geniş bir etki alanı açmaktadır. DTP'den AKP'ye oy kaymasını aynı zamanda bu politikanın geriye dönük yansımaları saymak gerekir.

Son seçimlerde ortaya çıkan tablonun da etkisi altında Kürt ha-

reketi halen reformist konum sonrasının kendini gitgide daha belirgin biçimde gösteren açmazlarıyla yüzüyüzedir. Buna karşı bir çıkış yolu bulabilmesi ise fazlasıyla tartışmalıdır. Bizzat DTP'nin seçim sonuçları üzerinden yaptığı özeleştirel değerlendirme bile buna tanıklık etmektedir. DTP, bu özeleştiri kapsamında dile getirdiklerinin tümünde kendini yenilese ve güçlendirse bile, kitle desteğindeki erimenin önünü almayı başaramayacaktır. Zira bunlar bu erimeyi yaratan değil yalnızca hızlandıran nedenlerdir. Erimenin temelinde çizgi değişimi, devrimci çizgiden reformist çizgiye geçiş vardır. Bu nedenle biz 28 Mart seçimleri sonrasındaki yargımızı burada bir kez daha yineliyoruz: Devrimci mücadeleyle kazanılanların düzenle uzlaşma ve bütünleşme çizgisiyle korunması mümkün değildir.

(25 Eylül 2007, www.tkip.org)

-VI-

Reformist solda bunalım ve bölünme

22 Temmuz seçimleri ve sol hareket

Seçim sonuçlarından hareketle sol hareket üzerine bir değerlendirme yapmanın bugünkü koşullarda gerçekte fazlaca bir anlamı yoktur. Halen kitlesel bir etki alanından ve dolayısıyla da sözüedilebilir bir seçmen desteğinden yoksun durumdaki bir sol hareket için seçimler, hele de devrinci olmak iddiası taşıyorsa, etkin bir siyasal çalışmaya ile kitlelerin bilincini, örgütlenmesini ve eylemini geliştirmek için özel bir fırsat olmaktan öte herhangi bir anlam taşımaz. Bu ise seçimlerin sonuçlarıyla değil fakat bütün bir ön süreciyle ilgilidir. Aslolan bu süreç içinde izlenen politika ve bu politika doğrultusunda ortaya konulan pratik çabadır.

İzlenen politikalar üzerinde seçimi önceleyen süreçte durmuş bulunuyoruz. (*Bkz., Seçimler, Sol Hareket ve Devrimci Sınıf Çizgisi, Ekim, sayı: 247, Haziran 2007*). Parlamenterizmi artık açık bir kimlik haline getirmiş bulunan reformist solun büyük bir bölümü, önceki iki seçimde olduğu gibi 22 Temmuz seçimlerinde de, soruna Kürt hareketinin oy potansiyeli üzerinden bakmanın ve bunu kendi parlamenter hayallerine dayanak yapmanın ötesine gidemedi. Bu çizgide hareket edenler böylece bir kez daha seçimlere ilişkin bağımsız bir politik çizgiden ve çalışmadan yoksun kal-

dılar. Politikayı doğal olarak oyları üzerine hesap yapılan Kürt hareketi belirlemekte, reformist sola da buna uyum sağlamak düşmektedir. İlgil çevrelerin 3 Kasım'dan beri standart davranışı budur. Son seçimlerde bunu bir kez daha bütün açıklığı ile görmüş olduk.

Seçim dönemini kaplayan temelsiz parlamenter heyecan dışında bu politikanın reformist sola kazandırdığı şey de yok aslında. Dahası birbirini izleyen hayal kırıklıkları nedeniyle gelinen yerde ödeteceği siyasal fatura bile var. Fakat buna rağmen bu çevreler halen bu çizgiden ayrılamıyorlar. Zira parlamentarizm artık onların yeni siyaset alanıdır ve bu alanda ise Kürt hareketinin oyları üzerine hesaplar yapmaktan başkaca bir seçenekleri yok. Yine de bu kısır ve kişilikten yoksun politika, son seçimler döneminde ÖDP ve SDP'de yolaçtığı sorunlar üzerinden de izlenebileceği gibi, reformist solda bir bunalım etkeni haline gelmiş bulunduğu ilk işaretlerini vermiş bulunmaktadır. Üstelik bu iki partiden ilki Genel Başkanını, ikincisi ise "Onursal Genel Başkanı"yı son seçimlerde parlamentoya sokmak olanağı bulunduğu halde. Başka güçlerin sırtından siyasetin yarattığı akibet iç parçalanma ve çözülme olmaktadır.

Yarattığı bu türden sorunlara ve sonuçlara rağmen Kürt hareketi eksenli bu kuyrukçu parlamentarist politika süreceği gibi de görünmektedir. 22 Temmuz seçimlerinin hemen ardından yoğunlaşan "çatı partisi" tartışmaları bunun ifadesidir. Büyük iddialar eşliğinden yaratılan liberal çatılar bir bir çatırdarken bu yeni "çatı partisi" hazırlığı garip gelebilir, ama değil; bu tasarı bir kez daha tümüyle seçimlere, buna dayalı bir politik yaşam hesabına yöneliktir. Reformist solun bu kesimi şimdiden birbuçuk yıl sonrasının yerel seçimlerine kendini odaklamış bulunuyor ve buna bu sefer de işte bu "çatı partisi" oluşumu üzerinden katılmaya hazırlanıyor.

Bir seçimin ardından tüm tartışma ve hazırlıkların bir sonraki seçime odaklamak, tipik parlamentarist davranış tarzıdır. Reformist solda zaman artık seçim dönemlerine göre akmakta, planlar buna

göre yapılmakta, politikalar buna göre saptanmaktadır. Düşünülen “çatı partisi” oluşumu da, halen onun en hararetli savunusunu EMEP ile SDP’nin merkez kanadı yapıyor olsa da, gerçekte bir kez daha Kürt hareketinin yeni bir politik açılım hazırlığıdır. Söylemiş bulunuyoruz; bunun böyle olması tümüyle anlaşılır bir durumdur, zira reformist solun parlamenter hayallerinin eksenini Kürt hareketinin oy potansiyelidir. Böyle olunca, seçime yönelik konularda kendini onun politikalarına endekslemek, bu hayallerle hareket eden, kendine artık bu alanda bir siyasal varlık ve yaşam alanı arayanlar payına zorunlu bir davranış çizgisidir.

Reformist kesimden bu politikanın dışında kalanlar da var kuşkusuz. Bu seçimler için ÖDP’nin bir kanadının, son birkaç seçimden beri ise TKP’nin tutumu bu oldu. ÖDP’nin bir kanadının tutumunun gerisinde yatan nedenler üzerinde ÖDP’deki iç bunalımı ele alırken duracağız. TKP’ye gelince, tüm varlığı ile reformizm/parlamentarizm alanında yer alan bu partinin reformist blokun parlamentarist eksenli birliklerinin dışında kalması hiç de devrimci ilkelere değil, fakat hemen tümüyle izlemekte olduğu milliyetçi çizgiye ilişkin bir sorundur. Beynini ve omurgasını kent küçük-burjuvazisinin iyi halli kesimlerinin tuttuğu TKP, yakın geçmişin reformist geleneğinin en kötü yönlerini günümüze taşıyan ve bunu Kürt sorunu konusunda gitgide daha kaba biçimler alan sosyal-şoven bir tutum üzerinden de gösteren bir partidir. Seçimlerde sergilenen ayrı duruş, büyük ölçüde bu sosyal-şoven yaklaşımın bir gereği olarak Kürt hareketinden uzak durma tercihinin bir sonucudur. TKP’de bu tutum 28 Şubat’tan beri özellikle belirgin bir hal almıştır ve o günden bugüne de sürekli derinleşmektedir.

Birçok durumda fakat özellikle de seçimler döneminde reformist solla birlikte hareket etmeye özel bir eğilim gösteren, son üç seçim döneminde bunu çok kaba tutarsızlıklar halinde sergilemiş de bulunan ESP’nin tutumu da politik özü bakımından reformist cepheden bir farklılık oluşturmamaktadır. ESP’yi reformist seçim blokunun dışında bırakan hiç de dönüp en son anda sarıldığı ilke-

ler değil, fakat basitçe pratik pazarlıklar, daha yumuşak bir ifadeyle seçim hesaplarına yönelik beklentilerdir. Bu beklentilerin bir türlü arzulanan karşılığı bulamaması, onu her seferinde son anda farklı bir tutum benimsemeye ve bunu da sosyalizmin bağımsız tutumu olarak sunmaya götürmekte, fakat haliyle bunun hiçbir inandırıcılığı olmamaktadır. Artık herkes çok iyi bilmektedir ki, Kürt hareketi son seçimlerde reformist partilere başkanları üzerinden yaptığı jestin bir benzerini ESP'ye yapmış olsa idi, o da tereddütsüz olarak seçimlere "bin umut adayları" platformu üzerinden katılmış olurdu.

Geleneksel devrimci-demokrat sol üzerine seçimlerin ardından söylenebilecek pek bir şey yok. Zira her seçim döneminde olduğu gibi bu son seçimlerde de solun bu kesimi pratik salınede yoktu. Artık hiçbir iler tutar yanı, dolayısıyla da inandırıcılığı kalmamış bulunan sözde boykotçu tutum bu seçimlerde de yinelendi. Bu özel politizasyon dönemini devrimci amaçlarla etkin bir biçimde değerlendirmek, böylece, sol adına kitlelerin karşısına sahte bir alternatif olarak çıkan reformizme ve parlamenterizme karşı da etkili bir devrimci pratik tutum geliştirmek yerine, rejimin niteliği ve parlamentarizmin kötülükleri üzerine kenardan söylenip durmak yolunu seçtiler bu kesime dahil gruplar. Politikası olmayanın pratik çabası da olmaz; solun bu kesimi üzerine seçimlerin ardından söylenecek bir şey yok derken, bunu anlatmış oluyoruz.

Seçimler döneminde daha baştan bağımsız devrimci bir platformla ve net bir politik tutumla ortaya çıkan ve bunu da etkin bir politik çalışma ile birleştirenler, bir kez daha yalnızca komünistler oldular. Seçimler baskın seçim biçiminde gündeme girmiş bulunduğu halde, komünistler, kendileri yönünden tüm seçim dönemlerinin en etkin ve başarılı kampanyasını örgütlemeyi başardılar. Haftalar boyunca büyük kentlerin işçi ve emekçi bölgelerinde yoğun ve tempolu bir çalışma yürüttüler. Yeni ilişkilere ulaştılar, yeni çalışma bölgeleri açtılar, politik çalışma deneyimlerini zenginleştirdiler. Böylece parlamantarizme karşı ilkeli bir

devrimci tutumun kararlı temsilcileri olmakla kalmadılar, bunu pratik çalışma üzerinden de somutlamış oldular. 3 Kasım'dan beri her yeni seçimde olduğu gibi ve her yeni seçimde bir öncekini aşan bir kapsam ve başarıyla birlikte. (Komünistlerin seçim faaliyetine ilişkin değerlendirmeleri için bkz. *Sınıfın Devrimci Programını İşçi ve Emekçi Kitlelere Taşıyan Etkin Bir Seçim Faaliyeti, Kızıl Bayrak, Sayı: 30, 3 Ağustos 2007*)

Reformist solda bunalım ve bölünme

3 Kasım seçimleri bazı devrimci çevreleri de yedeğine alan reformist sola taze bir parlamentarizm heyecanı getirmişti, oysa 22 Temmuz seçimleri bunalım, bölünme ve hayalkırıklığına yolaçmış bulunmaktadır. Reformist blokun 3 sol partisinden ikisinin, ÖDP ve SDP'nin bir dönemdir yaşadığı iç bunalım, seçimler önceleyen günlerde şiddetlenmiş ve gelinen yerde fiili bölünmeler ile sonuçlanmıştır. Bu gelişmenin, seçim dönemine denk gelmekten öteye, bizzat seçimlerde izlenen politikayla da dolaysız bağları bulunmaktadır. Özellikle ÖDP örneğinde bu yeterince açıktır. Fakat konumuz seçimler olmakla birlikte bizi buradan ilgilendiren yanı yine de bu değildir. Tarafların kendi açıklamaları da açıkça göstermektedir ki, bölünmeye varan görüş ayrılıklarının daha temelli ve eskiye uzanan nedenleri vardır, seçim dönemi ve politikaları bunun bir bunalım halinde patlak vermesine yalnızca vesile olmuştur.

Her iki partide bu gelişmelerin kendine özgü skandallar biçiminde dışa vurması, liberal solun yaşadığı tasfiyeci çürümenin yeni bir göstergesi sayılmalıdır. ÖDP'deki skandal gelişme, parti genel başkanının salt koltuk uğruna, kongreden sonraki en yetkili organ olan Parti Meclisi'nin açık iradesini çiğneyerek partiyi terkedip gitmesidir. Genel Başkan Ufuk Uras'ın meclise girmek üzere partiden bu açık firarı, ÖDP'deki bunalımın tüm boyutlarıyla kamuoyuna yansımalarına vesile olmuştur.

SDP bünyesinde ve bu partinin onda dokuzu demek olan Kur-

tuluş grubu içindeki bölünme ise, bizzat taraflar tarafından dışarıya “cinsel taciz olayı” üzerinden yansıtıldı. Yaşananların ve bölünmenin gerçek nedeni elbette bu değil, ama vesilesi tamı tamına bu türden bir skandal ve bu da bir başka çürüme emaresi. Tekil bir “cinsel taciz iddiası”nın bir partideki görüş ayrılıklarının bölünmeyle sonuçlanmasına vesile olmasını başka türlü nitelemek olancağı yazık yok. Konuya halen yabancı olanlara tuhaf gelecek bu durum hakkında bölünmenin taraflarından biri şunları söylemektedir:

“Aylardır içine sürüklendiğimiz kriz, bu krizin bizi karşı karşıya bıraktığı örgütsel likidasyon ve nihai bölünme, tüm bu süre zarfında bir kesim tarafından cinsel taciz karşısında farklı duruşlar sergilenmesi olarak anlatılageldi. Bizler ise sürecin bu şekilde okunmasının gerçekliği yansıtmadığını çeşitli zeminlerde birçok kez dile getirdik. Ancak yine bu süreçte, cinsel taciz konusuna yaklaşımlarımızda da farklılık olduğunu görmüş ve bu konuyu kongre/konferans süreçlerinde sağlıklı bir biçimde tartışma gerekliliğini tespit etmiş olduk. Bu gereklilik çerçevesinde cinsel taciz konusuna bakışımızı bütünlüklü bir perspektif halinde ortaya koyma ve tartışmaya açma ihtiyacı hissediyoruz...”

Ve bu sözleri, bölünmeye yolaçan skandal iddianın “teorik” arka planına ilişkin olarak “*Cinsel Taciz Üzerine*” başlığı taşıyan 19 A4 sayfası kapsamında uzun bir inceleme izliyor! (*Devrim Yolunda Kurtuluş, Sayı: 2 Eylül 2007*).

Herhalde hiçbir şey liberal soldaki çürümeyi bundan daha veciz bir biçimde gösteremezdi.

ÖDP’de bunalım ve bölünme

ÖDP’de seçim döneminde fiili bir bölünmeye varan iç bunalım hakkında, Ufuk Uras ve yedi MYK üyesi tarafından kongrenin hemen öncesinde yayınlanan bildiride şunlar söylenmektedir: “*Seçim siyaseti konusundaki taktik farklılaşmalar ve bunlar üzerinden*

yaşanan tartışmalar süreci belirtiyor. 5. Olağan Konferans'ta Genel Başkan seçimi ile ilgili başlayan tartışmalar, seçim politikaları ve bu bağlamda gündeme gelen partinin iç hukukuna ilişkin yorum farklılıkları nedeniyle gelişirken, esas itibariyle iki temel küme ortaya çıkıyor. Karşılıklı güvensizlik ve kuşkuvarın derinleştirdiği bu tartışmaların ardındaki ideolojik ve politik farklılıklar ise bugüne kadar net olarak ortaya konulamamış durumda.”

Konuyu çok daha önce kamuoyu önüne “ÖDP'ye Sahip Çıkmak Zamanı” başlıklı ve 1250 imzalı bir bildiriyle taşıyan öteki kanat ise bölünmenin seçim siyaseti üzerinden patlak verdiğini kabul etmekte, fakat sorunun gerisinde daha köklü nedenler bulunduğunu dile getirmektedir. Son ÖDP Kongresi'nin hemen öncesinde Ufuk Uras grubunun açıklamasına yanıt olarak “Devrimci Siyaset Devrimci Parti” başlıklı bir yeni metin yayınlayan bu grup, sorunun patlak vermesine ilişkin olarak şunları söylemektedir:

“Ufuk Uras'ın 5.Kongre'de aday oluş biçimini ve sonrasında izlediği tutum sorunlu olsa da, bugün yaşadığımız sorunun esas kaynağı, bağımsız adaylık sürecinde izlenen tutum olmuştur. Bu tutum, Parti Meclisi ve MY içinde ciddi bir ikilik ortaya çıkarmış ve bu ikilik bütün parti tabanına yayılarak bugünkü biçimine bürünmüştür. Sorunun ortaya çıkış nedeni budur.” Bu sözler, DTP'den gelen bağımsız adaylık önerisine ilişkin sürecin ve tartışmaların özetinin ardından şöyle devam etmektedir: “Bu sorunun Parti çevresinden bir başka ismin aday gösterilmesiyle çözülmesi mümkünken, Ufuk Uras adaylığın kendisine önerildiği, bu yüzden mutlaka kendisinin aday olması gerektiği görüşünde ısrar etmiştir. Son aşamada PM'nin adaylığını 35 oyla reddetmesi üzerine de 'size siyasi hayatınızda başarılar dilerim' diyerek kendisini destekleyenlerle birlikte PM'den ayrılmış, daha sonra DTP'nin Bin Umud adayları arasından adaylığını açıklayarak, ÖDP genel başkanlığından ve parti üyeliğinden istifa etmiştir.”

Doğruluğu tartışma götürmeyen bu açık tabloya rağmen, ÖDP'nin bu ay içinde toplanan olağanüstü kongresi, aynı Ufuk

Uras'ı yeniden ÖDP'ye Genel Başkan olarak seçmekte bir sa-
kınca görmemiştir.

Bu davranış aslında ÖDP'nin siyasal bir parti olarak bittiğinin tescili demektir. "Parti olmayan parti" olmakla övüne gelen ÖDP'de siyasal parti kimliği zaten fazlasıyla tartışmalı idi. Fakat bu son gelişmelerin ardından bu iddianın artık hiçbir ciddiyeti kalmamıştır.

Ufuk Uras'ın seçim sürecindeki davranışı başlı başına bir si-
yasal skandal örneğidir. Bir parti genel başkanı düşününüz ki, so-
mut bir siyasal soruna ilişkin olarak, kongreden sonraki en yetkili
parti organı olan Parti Meclisi çoğunluğunun açık iradesini hiçe sa-
yıyor, aynı parti organındaki yandaşları ile birlikte, kalanlara "si-
yasal yaşamları"nda başarı dileyerek başında bulunduğu partiyi ter-
kediyor. Ve bunu da salt kişisel olarak parlamentoya girebilmek
uğruna yapıyor. Yani kişisel koltuk hevesi, bir partinin kongreden
sonraki en yetkili organının açık iradesinin çiğnenmesi ve partinin
terkedilmesi sonucuna yolaçabiliyor.

Fakat bundan beteri, bu gelişmeler üzerine toplanan ÖDP kon-
gresinin tutumudur. Zira ÖDP kongresi, skandalı kişisel boyuttan
parti boyutuna, kolektif parti iradesi düzeyine taşımıştır. Bunu da,
partisini parti organlarının açık iradesine rağmen ve koltuk uğruna
terketmiş bir eski genel başkanı, yeni genel başkan olarak yeniden
onurlandırmak yoluyla yapmıştır. Partiden kovulacak adamı tutup
yeniden partinin başına geçirmiştir.

"Parti olmayan parti"nin bugün vardığı yer işte budur.

ÖDP'deki sorunların seçim taktiğinden ve bunun yolaçtığı ör-
gütsel paralizasyondan öteye boyutlarına gelince. "*ÖDP'ye Sahip
Çıkmak Zamanı*" başlıklı ve 1250 imzalı bir bildirin bu konudaki
iddiası şudur:

*"Bugün ÖDP dışında özellikle CHP'nin sağ / milliyetçi bir çiz-
giye savrulması karşısında solda ciddi bir boşluğun doğduğu bi-
linmektedir. Ancak, bu boşluğu doldurma adına ÖDP'nin tabanı ve
yetkili organları dışında tepeden inme emrivakilerle AB/Türkiye*

projesini temel alan sol liberal bir yönelime sürüklenmesine izin verilemez. Böyle bir yönelim 'solda yenilenme' adına emperyalist sermaye güçlerinin temel yönelimleri doğrultusunda solda yeni bir AKP karikatürü yaratma çabasından başka bir şey olmayacaktır. ÖDP'nin seçimler boyunca bağımsız adaylık üzerinden yaşadığı tartışmanın temelinde de bu yatmaktadır..”

Ufuk Uras'ı koltuk heveslisi bir parti firarisi olmaktan çıkarıp bir andan önemli bir siyasal misyon adamı haline getiren bu iddialardaki gerçeklik payını ölçecek durumda değiliz. Fakat buradaki söylemin ve ithamın ÖDP'ye göre alışılmamış ölçüde devrimci kaçtığını da açık yüreklilikle söyleyebiliriz. ÖDP'desi son gelişmelerin denebilir ki en hayırlı yönü de bu olmuştur.

İfade uygunsa ÖDP'de şimdi devrimci söylem zamanı. Oğuzhan Müftüoğlu'nun başını çektiği grup için bu özellikle böyle. Artık devrimden, devrimcilikten, geçmişin devrimci mirasından, ilkelere, örgütten, disiplinden, işçi sınıfından vb., vb. sözedilmektedir. Liberalizm, örgütsel gevşeklik, ilkesiz birlikçilik ve hatta hatta parlamentarizm eleştirilmekte, “parlamentoya endeksli bakışaçısı” mahkum edilmektedir. Başka güçlere bel bağlamanın bir yana bırakılması, emekçilere gidilmesi, sokaklara çıkılması tavsiye edilmekte, kolay başarı peşinde koşmak yerilmekte, “Özgücüne dayanan doğru siyasetlerle iğne ile kuyu kazılarak, bedeller ödenerek, kitlelerin güveni kazanılarak elde edilebilecek” başarı tarzı yüceltilmektedir. Devrimci dönemin Devrimci Yol'unu tasfiyeci bir sürükleniş içinde tarihe gömüp yerine liberal bir baktan öte bir şey olmayan ÖDP'yi geçirenler, bugün referanslarını döne döne '70'li yıllardan ve Devrimci Yol'dan vermektedirler. 11 yıllık yaşamı içinde ÖDP kongresi salonuna ilk kez olarak Mahir Çayan'ın portresi asılmaktadır, dersek yeni durumu daha veciz biçimde özetlemiş oluruz.

“En çok eskitilen kavramlardan biri de 'devrim'. 'Artık devrime ihtiyaç yok, devrim dönemleri kapandı' diyorlar. Bu konudaki inanç yitimi en büyük sorunudur solun. Gündelik başarı arayışla-

rına yol açan nedenlerden biri de bu. Oysa devrim toplumların gelişme yasasının en temel değişmez ilkesidir. Dünya tarihi mutlaka yeni bir devrimler çağı yaşayacaktır. Belki tarihte yaşanmış örneklerinde olduğu gibi değil, ama mutlaka kendi yolunu çizecek bir devrimler çağını dünya yeniden yaşayacak. Bunu kendi anayasasına almayan bir mücadelenin bir manası yoktur.”

“Yapılmak istenen aslında 'yenilenme' diye diye geçmişin devrimci değerlerini çürütürerek liberal-sol bir projenin önünü açmaya çalışmaktan başka bir şey değil. Dünya çapında esen büyük sol-liberal fikirlerin hegemonya mücadelesi yaşanıyor. Bu hegemonyaya direnenleri, sol-liberal fikirlerin rahat gelişmesi için engel olarak görüyor, ortadan kaldırmak istiyorlar.”

Bütün bunları ve daha fazlasını Oğuzhan Müftüoğlu söylüyor! Bu gecikmiş ve inandırıcılık olanağını yitirmiş söylem ÖDP bünyesindeki tükenişi ne ölçüde sınırlar, ÖDP'yi AKP'nin sol versiyonu olmaktan ne denli kurtarır bilinmez. Fakat yine de, devrim ve devrimci örgüt kaçkınlarının toplanma merkezlerinden biri olan ÖDP'nin kurucularından biri bugün bunları söylemek ihtiyacı duyuyorsa, bunlar salt söylemden öte bir şey ifade etmeseler bile, ÖDP'deki çürüme ve çözülme her şeye rağmen “hayırlara vesile” bir gelişmenin işareti sayılabilir. Liberal sol düşünce, yönelim ve değerler 30 yıla yaklaşan bir süredir tasfiyeciliğin başını çekerlerin bile eleştirisine konu oluyorsa eğer, bu herşeye rağmen olumlu bir gelişmedir. Gerçek devrimcilere, bu türden söylemlerin yaratılabileceği yanılgıları ve incelmış biçimiyle yeni tuzakları boşa çıkarmak gibi önemli bir görev yüklese de.

ÖDP bahsini son bir notla kapatalım: Kongre iki ayrı grubu, iki ayrı iradeyi kamuoyu önünde kesinleştirmiştir. Fakat adeta kendi ilke yoksunluğunu ve liberal şekilsizliğini yansıtmak istercesine, genel başkanlığı bir tarafa, Parti Meclisi çoğunluğunu ise öteki tarafa vererek, partideki şekilsizliği ve dolayısıyla belirsizliği devam ettirmiştir. Böylece ÖDP'de iki başlı bir yönetim durumu yaratmıştır. Bu, bunalımın önümüzdeki dönemde yeni biçimler içinde

şiddetlenerek süreceği ve büyük bir ihtimalle de, fiili bölünmenin resmi biçim kazanması doğrultusunda seyredeceği anlamına gelmektedir.

SDP’de bunalım ve bölünme

Başlığı böyle koymuş bulunsak da halihazırdaki bölünmenin biçim olarak SDP’de değil, fakat onun onda dokuzu demek olan Kurtuluş Grubu içinde yaşandığını belirterek başlamalıyız söze. Bunun SDP’ye nasıl yansıtılacağını ise yakın dönemde toplanacağı söylenen “Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP) Üçüncü Konferans ve Kongre”si gösterecek.

Kurtuluş Grubu bünyesindeki bölünmeyi kamuoyu önüne resmen taşıyan **“Kurtuluş’ta Ne Oldu, Nasıl Oldu?”** başlıklı metin, başlangıç satırlarında konuyu şu dramatik sözlerle sunuyor:

“Aylardan beri Kurtuluş hareketini her boyutuyla etkilemekte olan kriz bölünmeyle sonuçlanmış durumdadır. Ülkedeki siyasal atmosferin bu denli ısındığı bir dönemde kuşku yok ki her bölünme gibi yaşadığımız bölünme de örgütsel ve politik etki alanımızı daraltmıştır. Kurtuluşçular iddialarından bir adım daha uzaklaşmış, sosyalist sol nezdinde sosyalist demokrasi ve farklılıkların bir arada durabileceği tezi inandırıcılığını biraz daha yitirmiştir...”

Daha girişteki bu tespit özellikle önemlidir. Zira SDP’nin üzerine en çok sözettği iki temel konuda, birlik ve örgütsel demokrasi alanında, pratikte açık bir başarısızlığa uğradığını, inandırıcılığını yitirdiğini zorunlu biçimde dile getirmektedir.

Zamanın bölünmek değil birleşmek zamanı olduğunu kuşkusuz iyi bildiklerini, “ancak ne yazık ki” gerçek hayatta işlerin başka türlü seyrettiğini, yaşanan kriz ortamının “sorunun uygun yol ve yöntemlerle çözümünü olanaksız hale getirdi”ğini söyleyen metin, krizin dışı yansıma/yansıtılma biçimine ilişkin olarak ise şunları söylemektedir:

“Soruna sonda bakıldığında taciz meselesi nedeniyle ortaya

çıkmuş bir ayrışma görülmektedir. Bu nedenle tartışma bu ekseninde sürdürülmekte, bir taraf diğer tarafı 'taciz işbirlikçisi' olmakla, 'kadın sorunu ve sosyalist demokrasiyi reddetmekle' suçlamakta, hatta bu konuda parti dışına yönelik bir propaganda ve ajitasyon çalışması sürdürerek diğer siyasal anlayışlar nezdinde bulunduğumuz zemini mahkum etmeye çalışmaktadır. Öncelikle ifade etmek gerekir ki bu tutum son derece haksız ve adaletsiz bir tutumdur. Her şeyden çok içinde olduğumuz parti zeminine zarar vermiş, politik yapıyı likide ve tasfiye ederek seçim sürecinden partimizin ve emek-barış-demokrasi güçlerinin daha kazançlı çıkmasına engel olmuştur.

"Oysa gerçekte yaşanmış olan ayrışma süreci kriz dinamikleriyle yoğrulmuş yaşamımızda bir son noktadır. Örgütsel ve politik planda seyreden kriz dinamikleri hareketin içinde barındırdığı tüm çelişkilerin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Krizler, bir 'an' değil bir 'süreç' olarak ele alındığında doğru okunabilir." (Devrim Yolunda Kurtuluş, Sayı: 1 Ağustos 2007).

SDP bünyesindeki kriz dinamiğine ilişkin bu felsefi anlatımın maksadını, metnin girişine bu amaçla konulmuş bulunan şu cümlesi daha kestirmeden özetlemektedir: *"Her saniye yaralar; sonuncusu öldürür."* SDP bünyesinde yaşananlarda "öldürücü saniye", haliyle "cinsel taciz olayı" skandalıdır. "Taciz işbirlikçisi" olmakla suçlananlar, kopma noktasının bu olduğunu reddetmiyorlar, ama diyorlar, bu yalnızca son saniye olayı idi, oysa bizi bugünkü dönülmez bölünmeye ve tasfiyeye sürükleyen koca bir sürecin çok yönlü birikimi oldu.

Diyalektik sürece dair güzel bir sözün biçimsiz bir durumun anlatımına ve izahına alet edilmesinin uygunsuzluğu da aslında buradadır. Yansıyan bilgiler açıkça göstermektedir ki, Kurtuluş grubu bünyesindeki bunalım ve bölünme kendi başına alındığında ciddi siyasal görüş ayrılıklarına dayanmaktadır. Fakat bu görüşlerin sözde savunucuları, mücadeleyi ve ayrışmayı dosdoğru buradan yaşayacaklarına, birbirlerinin karşısına dolaysız siyasal sorunlara iliş-

kin görüşler üzerinden çıkacaklarına, “cinsel taciz olayı” türünden skandallara sığınmaktan yarar umuyorlar. Daha bir de bunu alıp kadının sorunundaki ilkesel hassasiyetle cilalamaya, böylece siyasal bir bayağılaşmaya estetik bir biçim vermeye çalışıyorlar. Bu bayağılık öyle bir noktaya varıyor ki, taraflardan birinin lideri konumundaki Mahir Sayın, “iki cinsel taciz olayı vesilesiyle gözlerimin açılmasıyla partimizin içine saplandığı batağı görmem” ve muhalefet bayrağını yükseltmem olanaklı hale geldi diyebiliyor. Bizzat kendi eliyle ve çok özel çabalarla yarattığı liberal batağı uzun yıllardır görmeyen, göremeyen birinin gözleri “iki cinsel taciz olayı vesilesiyle” açılıyor ve partisinin battığı batağı böylece görüyor. İddianın bu sunuluşu bile başlı başına bir bayağılık örneğidir, ama öyle anlaşılıyor ki buradan hareketle yaratılan bir tartışma, “son saniye” işlevi görerek bile olsa Kurtuluş grubunu dönülmez biçimde bölmeye yetebiliyor.

Oysa gerçek batağın nerede olduğu ve neler üzerinden yansıdığı “**Kurtuluş’ta Ne Oldu, Nasıl Oldu?**” başlıklı metinde yeterli açıklıkta yer almaktadır:

“Birlikçilik Kurtuluş’un hem güçlü hem de zayıf yanı olagelmıştır. Güçlü yanıdır; zira başka sosyalistlerle yan yana geliş için bir olanak sağlamakta...(dır). Zayıf yanıdır çünkü kendi içindeki birliğin alacağı hasardan çekinerek temel meselelerin “eylem birliği zemininde tartışılmasını” ertelemekte ya da bu meselelerde anlaşılmuş gibi yapmaktadır. (...) Belki de ÖDP’de geçen uzun yıllarda, günlük politika ile uğraşamamış olmaktan kaynaklı reel politiker bir eğilim her türlü tartışma kulvarını tıkamaktadır.”

“‘Sosyalist demokrasi ile örgütsel liberalizm’ arasındaki ‘sınır çizgisi’ silikleşmiş, bir örgütte olması gereken ‘sınırlar’ kaybolmuştur. Sürece ‘örgüt’ adı altında örgütsüzlük egemendir ve parti üyesi olmakla, parti sempaticanı olmak arasında bir fark kalmamıştır...”

“Devrimci teori ile devrimci pratik arasındaki diyalektik bütünlük ortadan kalkmıştır...”

“Spekülatif ilişkiler politik ilişkilerin önüne geçmiş ve örgütsel yaşamımızı kuşatmaya başlamıştır. Kadroların önemli bir çoğunluğu güncel politika üretmekten, en temel yaşamsal sorunlara zihin yormaktan uzaklaşmış ve apolitik ilişkiler içerisine sürüklenmiştir...”

“Bütün bunlardan daha önemli ve daha vahim olanı ise üyeler arasında ‘kader birliği’ ve ‘ortak ruh hali’ aşınmış, kadrolar arasında güven ilişkileri zedelennmiş, kolektif gelecek idealleri ve özelemleri, hedefleri ve amaçları muğlaklaşmıştır...”

Burada çizilen, politik ve örgütsel bir çürümenin bütünsel tablosudur. Ortaya konulan tespitlerin özü ve özeti budur.

Sözkonusu metin bu tespitleri Kurtuluş Grubu’nun bölünmeden kısa bir süre önce yaptığı değerlendirme toplantısında varılan ortak sonuçlara ilişkin bir metinden aktarıyor. Yani yukarıdaki tespitler, taraflardan birine değil, fakat bölünme öncesi bütünlüğü içindeki Kurtuluş Grubu’na ait.

Yukarıya bir kısmını aldığımız tespitleri genişçe aktaran **“Kurtuluş’ta Ne Oldu, Nasıl Oldu?”** başlıklı metin, ardından şöyle devam ediyor:

“Yukarıdaki saptamalar yapıldığında henüz ortada taciz krizi yoktur. Ama görüldüğü üzere başka boyutta örgütsel ve politik kriz vardır. Yukarıdaki saptamaların hiçbiri laf olsun diye yapılmamıştır. Hatta ortalama bulunarak yapılmış saptamalardır. Gerçekte ise durum çok daha vahimdir. Yapılmış saptamalar, örgütsel düzeyde hem bir sorunun yaşanmakta olduğunu ve hem de yaşanmakta olan sorunun örgütsel ve politik içeriği hakkında bilgi vericidir. Görülmektedir ki kendi içimizde var olan sorunlar politik olduğu kadar örgütsel ve aynı zamanda da devrimcilik algılayışlarına kadar sirayet etmektedir.

“İşte taciz meselesi böyle bir akaryakıt istasyonunda çakılan bir kıvılcımdı...”

Bu kıvılcım’ın sonrasına ilişkin olarak söylenenler ise şunlar:

“Bu süreç yukarıdaki belgede saptanmış olduğu gibi, giderek

yapının likidasyona uğradığı ve tasfiye olduğu bir süreçtir. Tüm organları felç olmuştur. Komiteler işi gücü bırakıp bu meselenin kurgusal yönleriyle ilgilenmektedirler. Yetmiyormuş gibi her şey faş edilmiş, sanal âlemde ve sokakta her şey konuşulur hale dönüşmüştür. Likidasyon ve tasfiye yalnızca yapı için geçerli değildir, aynı zamanda yapının dışındaki insanlar da tasfiye rüzgarına yakalanmaktan kurtulamamıştır.”

Sonuç şudur: “Kurtuluş hareketi likidasyon ve tasfiye sonucu bir bölünme yaşanmıştır... Tüm örgütsel politik sorunlarımızı daha doğru zeminde çözmek varken bu fırsat değerlendirilememiş ve son on yılın kazanımları kaybedilmiştir. Örgütsel zemin parçalanmıştır, likide olmakla kalmamış aynı zamanda tasfiye olmuştur.”

Özetle ortada ÖDP'ninkine benzer bir iflas tablosu vardır. Devrimcilik bitmiş, örgütlülük ve örgüte dair herşey, irade ve eylem birliği, disiplin ve demokrasi tüketilmiş, liberal birlik politikası iflas etmiş, zıddına dönüşerek artık döne döne bölünme üretir hale gelmiştir. Sonuç, “Kurtuluş hareketi likidasyon ve tasfiye” içinde tükenmesi olmuştur.

Kurtuluş Grubunun (ki bunu gerçekte SDP olarak düşünmek gerekir) bölünmesinde ciddi siyasal sorunlar üzerine görüş ayrılıklarının da sözkonusu olduğunu söylemiştik. Fakat buna rağmen bunlar üzerinde durmayı öncelikli bulmuyoruz. Politik, örgütsel ve moral açıdan içinde bulunduğu gerçek durum yukarıda bizzat kendileri tarafında sunulan tablodan görülebilen bir çürümüş bünyede, ideolojik-siyasal temellere dayalı görüş ayrılıklarının esasa ilişkin bir anlamı yoktur. Sorunları ve çatışmayı cinsel taciz skandalları üzerinde ortaya koyarak bir bakıma bunu kendileri de kabul etmiş olmaktadırlar.

Yine de salt bir fikir vermek sınırları içerisinde bazı başlıklardan sözedebiliriz. Bu başlıklardan ilki, tahmin edilebileceği gibi Kürt sorunudur. Siyasal varlığını ve olduğu kadarıyla da faaliyetini bu soruna endekslemiş bulunan, bunu da Türk emekçileri içerisinde çalışma yapmaktan çok Kürt hareketiyle dostluk ve day-

nışına protokolleri içinde gerçekleştiren bir harekette bu konuda bir tartışmanın eninde sonunda patlak vermesi şaşırtıcı olamazdı. “*Kurtuluş’ta Ne Oldu, Nasıl Oldu?*” başlıklı metnin bildirdiğine göre, “cinsel taciz sorunu” üzerinden kendilerine, dolayısıyla SDP yönetimine yüklenenler, “Bu hareketin Kürt sorunu dışında bir politikası yok mu?” diye soruyorlarımış. Bu kuşkusuz daha çok bir Kürt halkıyla dostluk ve dayanışma derneği gibi çalışan SDP’de son derece yerinde bir sorudur. Fakat yazık ki yanlış birileri tarafından sorulmuştur ve çok da olumluya yorulmayacak saiklere dayalıdır.

İkinci bir temel önemde konu, birlik sorunu ve “çatı partisi” projesidir. “Bu hareketin Kürt sorunu dışında bir politikası yok mu?” diye soranların döne döne bölümüne üreten liberal birlik politikasından artık umutlarını kestikleri ve bu arada “çatı partisi” projesine de sıcak bakmadıkları anlaşılıyor. (Görüşleri karşı grup tarafından aktarıldığı için sorunu böyle ihtiyatlı ifade etmek yoluna gidiyoruz.)

Halen SDP merkezi üzerinden temsil edilen kanat ise birlik politikasının derinleştirilmesini, yeni birlik arayışlarına girilmesini savunuyor ve “çatı partisi” projesini hararetle destekliyor:

“SDP hem birlik partisidir, hem de yeni birliklerin yolunu açmaya aday partidir. O nedenle sosyalist solun yeniden yapılanması ve birliği için Sosyalist Forum Girişimi içerisinde yer alıyor...”
“SDP’nin yeni güçlerle yenilenmeye ve bir ‘Yeniden Kuruluş’a ihtiyacı var.”

Ve nihayet yeni dönemin parlamenter projesi olarak “çatı partisi”:

“22 Temmuz seçimleri aynı zamanda SDP’nin kuruluş sürecinden beri dile getirdiği ‘demokratik cephe’yi ve bu cephenin legal biçimi olarak ‘çatı partisi’ni de güncel ihtiyaç haline getirdi. DTP ve EMEP bu konuda gecikmeksizin adımlar atılmasını, girişimde bulunulmasını istiyor. TÖP, EHP, SODAP böyle bir girişimin öznesi olacaklarını söylüyor. Solun geniş kesimleri bu dağı-

nıklığa hızla son verme, parlamento kürsüsünü sokağın sesi ve eylemiyle birleştirme arayış ve girişimlerini çeşitli kanallardan sürdürüyor.”

“Demiri tavında dövmek gerekir. Konferans, artık uzak geleceğe ertelenemeyecek olan ittifak politikalarında da cesur adımlar atmalıdır. Başta emek, barış ve özgürlük güçleri olmak üzere tüm toplumsal muhalefeti, emekçilerin ve ezilenlerin temel sorunlarını merkezine alan bütünlüklü bir ‘demokrasi programı’ etrafında derleyip toparlayacak, ortak çatı altında güçlerini birleştirecek kolektif iradeyi göstermelidir.” (SDP Üçüncü Konferansa Giderken..., Devrim Yolunda Kurtuluş, Sayı: 3, Ekim 2007)

***

3 Kasım’dan beri kendini parlamentarizme endekslemiş ve bu çerçevede Kürt hareketinin yedeğine girmiş bulunan liberal solda bunalım ve bölünme artık açık bir olgudur. Parlamenter hayal kırıklıkları bu bunalımı şiddetlendiriyor olsa da asıl neden daha derinlerdedir. ‘90’lı yılların liberal açılımları açık bir iflasla sonuçlanmış bulunmaktadır. Türkiye’nin sert ve gerilimler dolu ortamında reformist solun kendini üretme olanağı olmadığı gibi, kendisini kuşatan zorluklara dayanma gücü ve yeteneği de yoktur. ÖDP ve SDP’deki çözülme aynı zamanda bunun bir yansımasıdır ve çok geçmeden bu kendini EMEP bünyesinde de bir biçimde gösterecektir.

Geçmişin maddi ve moral devrimci birikimini liberal zeminlerde tüketmekle kalmayan, yeni dönemde mücadeleye akan sınırlı güçlerin önemli bir bölümünü de bu aynı zeminlere çekerek kötürümleştiren reformist solun bunalımını ve çözülmesini yakından izlemek, anlamak ve elbette devrimci açıdan değerlendirebilmek, dönemin devrimci görevlerinin bir parçasıdır.

(17 Ekim 2007, www.tkip.org)

III. Bölüm

***Rejim krizi ve devrimci
sınıf çizgisi:***

Burjuva gericiliğinin iç dalaşması ve devrimci sınıf çizgisi

Bir rejim krizi halini almış bulunan düzen içi çatışma yeni karşılıklı hamleler ile sürüyor, rejim baştan aşağı yeni bir güç dengesine oturuncaya kadar da (ki bu da halihazırda kolay görünmüyor) sürececek gibi görünüyor. Çıkışlar beklenmedik biçimler içinde gündeme geldiği ölçüde yarattığı etki ve heyecan da büyük oluyor, olup bitene ilgi doğal olarak artıyor. Her adımı izleyen yeni yeni yorumlar, olup bitene yüklenen derin anlamlar üstüste yığılıyor. Oysa bu çatışma yıllardan beridir var, belli safhalardan geçerek ilerlemekte, zaman zaman sertleşmekte, ardından beklenmedik biçimde yumuşayarak bir süreliğine yeni bir dengeye oturmakta, sonra şu veya bu vesileyle yeniden kızışmakta, bu böylece sürüp gelmektedir ve birçok belirti daha uzun bir süre de böyle sürüp gideceğini göstermektedir. Çatışan tarafların güçleri, olanakları, dayanakları, bugünün koşullarında düzen içinde ve düzen hesabına birbirleri ölçüsünde tuttıkları vazgeçilmez yer, çatışmanın bu sınırlar içinde kolayca ve nispeten kısa bir zaman diliminde sona ermesini alabildiğine güçleştirmektedir. Bu bir rejim krizidir ve halihazırda kendi sınırları içinde çözümü kolay gözükmemektedir.

Bu iç çatışmanın bir sonuca ulaşmasını hızlandırabilecek ya da yönünü değiştirebilecek iki önemli dış kuvvet var. Bunlardan ilki emperyalist odaklardır. Emperyalist cephe şimdi olduğu gibi duruma, döneme, ihtiyaçlara göre taktik bir tutum olarak kah birini kah ötekini değil de daha kesin bir stratejik tercih olarak taraflardan birini etkili bir biçimde arkaladığı bir durumda, bu ötekinin direnme gücü ve olanaklarına önemli bir darbe olur ve çatışma rejiminin yeni bir biçim içinde yeni bir dengeye ulaşması ile zamanla durulur. Burada kendi içinde alternatifler, ya “ılımlı islam cumhuriyeti” ya da faşist askeri bir darbenin ardından “laik cumhuriyet” biçimi içinde ulaşılabilecek yeni bir denge durumudur.

Bunlardan hangisinin başarı şansı elde edebileceği emperyalizmin, özellikle de Amerikan emperyalizminin bölgesel tercih ve hesapları ile sıkı sıkıya bağlantılı olacaktır. Bu tercih ve hesapları ise Amerikan emperyalizminin kendi iradesini de aşan bir dizi gelişme ve etken etkileyecek, ya da dosdoğru belirleyecektir. Halihazırda emperyalizm bu türden kesin bir tercih yapmak ihtiyacı ve zorunluluğu içinde değil. Tersine bu çatışmalı durumun sürmesinden yana, zira böylece kendisinden destek almak üzere birbirleriyle yarışan taraflara belli politikaları dikte ettirmek daha da kolaylaşmaktadır. Ayrıca çatışmanın her iki tarafı halen emperyalizm için aynı ölçüde vazgeçilmezdir. Fakat uluslararası ve bölgesel durumda ciddi yeni gelişmeler ve bunun belirleyeceği tercihler, özellikle Amerikan emperyalizmini bir tercih yapmak zorunluluğu ile yüzyüze bırakabilir.

Çatışmanın seyrini ve akibetini belirleyebilecek ikinci önemli kuvvet ise, devrimci bir raya oturacak güçlü bir sınıf ve emekçi kitle hareketidir. Bugünün koşullarında gerçekleşmesi kolay görünmeyen bu türden bir gelişme ise, burjuva gericiliğinin bugün çatışan iki odağını hızla aynı cephede birleştirecek ve zaten bu andan itibaren onlar için sorun, rejimin alacağı biçim olmaktan çıkıp ne pahasına olursa olsun burjuva düzenin temellerinin korunması halini alacaktır. Aralarındaki tüm sorunlara, zaman zaman didişme

boyutlarına varan gerginliklere rağmen Kürt sorununun ağırlığının kendini hissettirdiği her evrede tarafların hızla aynı politika ekseninde kenetlenmeleri, birbirleriyle cepheden uğraşmayı geçici olarak bir yana bırakabilmeleri, bunun bugünden özel bir örneğidir.

Gelişmeleri temelden etkileyebilecek bu birbirinden tümüyle farklı iki dış etkene bir de büyük bir ekonomik çöküntü ihtimali eklenebilir. Bu türden bir çöküntü dünya kapitalizminin merkez üssü ABD’de halen korku ve endişe ile beklenmektedir ve ilk sarsıntıları aralıklı olarak kendini göstermektedir. Böyle bir çöküntünün tüm ağır sonuçları her şeyi ile emperyalist merkezlere bağımlı Türkiye ekonomisine fazlasıyla yansır, siyasal krizi ağırlaştırır ve böylece büyük ihtimalle dinci partiyi de götürür. Fakat bu, taraflar arasındaki çatışmanın bitmesi değil, yeni biçimler içinde ve yeni güç dengelerine dayalı olarak sürmesine yolaçar yalnızca. Türkiye’nin mevcut dinci burjuva gericiliği hükümetteki dinci partiyi aşan bir ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel dayanağa sahiptir ve devrime büyüyecek bir sosyal-siyasal mücadele dışında onun hakkından gelmek düzenin kendi sınırları içinde artık öyle kolay değildir. Kaldı ki düzenin ona her zaman fazlasıyla ihtiyacı da vardır, yeter ki belli sınırları aşmaya, belli yerleşik dengeleri sarsmaya girişmesin.

Öte yandan ekonomik çöküntünün ağırlığına ve sonuçlarına işçi sınıfı ve emekçilerin gösterebileceği direncin gücüne bağlı olarak faşist bir askeri darbe de ihtimallerden biri haline gelir. Bu durumda burjuva gericiliği kendi iç çelişkilerini ordu zoruyla bastırma ve dinsel gericiliğin halihazırdaki yükselişini bu yolla dizginleme olanağı bulur. Güncel değil ama daha orta vadede bakıldığında, asıl tehdit ve tehlike dinsel gericilikten çok budur. Ortadoğu’da işlerin seyri, yakın dönem deneyimleri, hele de güncel Pakistan deneyimi, emperyalist-siyonist cepheyi radikal islamı azdırması kaçınılmaz bir “ılımlı islam” macerası konusunda daha ihtiyatlı kılmaktadır. Bu ise zaman içinde desteği karşı cepheye kaydırma ihtimalinin belirgin biçimde güçlenmesi demektir.

Süreç gitgide hızlanmaktadır ve olayların akışı tabloyu nasılsa daha da netleştirecektir.

Saldırı inisiyatifi 22 Temmuz'dan beri dinci partide

Son kapatma davasının yarattığı aldatıcı görüntünün aksine, sürmekte olan çatışmanın aktif tarafı halen dinci partidir ve bu aşağı yukarı 22 Temmuz seçimlerinden beri böyledir. Kendilerini laik düzenin savunucuları olarak gösterenler birbirini izleyen çıkışlarını 22 Temmuz seçimlerinden önce yaptılar, fakat seçim sonuçları karşısında demoralize oldular ve o zamandan beri gerçekte ya beklemede ya da savumadadırlar. Bunun tek istisnası son kapatma davası oldu, ki dinci partinin birbirini izleyen ve kendisine mevzi üstüne mevzi kazandıran girişimleri karşısında bunu da artık yapmak zorunda idiler. Fakat ulaşılan yeni güç dengesinin anlamlı bir göstergesi olarak, dinci parti buna anında yeni bir “Ergenekon Operasyonu” ile yanıt vermek yoluna gidebildi ve bunu kapatma davasını bloke etmek üzere anayasayı kendi ihtiyaçlarına göre düzenleme hazırlığı ile birleştirebildi. Her ne kadar bunların ikisi de sonuçta bir parça ayağına dolansa da.

Son karşılıklı çıkışlar hukuksal görüntü içinde süren sert bir iç siyasal mücadele ile yüzyüze olduğumuzu gösteriyor ve bu çıkışlardaki karşılıklı pervasızlık, bu çatışmanın giderek daha sert biçimler alabileceğinin de göstergesi oluyor.

Beş yıla yaklaşan ilk hükümet dönemini düzenin geleneksel efendilerine ve emperyalizme güven vermek kaygısı içinde ve bunun belirlediği bir davranış çizgisinde geçiren, bu çerçevede kendi özel hesaplarına dayalı aşırı çıkışlardan kaçınan AKP, 22 Temmuz seçimlerinin ardından artık harekete geçmiş bulunmaktadır. Çıkışlarının ilki cumhurbaşkanlığı seçimi idi ve bu konuda istediği sonuca beklenenden de rahat bir biçimde ulaştı. Böylece 27 Nisan e-inuh-tırası'na karşı taraf için hazını kolay olmayan bir yanıt vermiş oldu.

Gelgelelim hazım beklenen de kolay oldu. Burjuva gericiliğinin laik cephe kanadını oluşturanların umudu ve etkili gücü konumundaki amerikancı generaller bu adımı daha ilk haftanın ardından kolayca sineye çektiler ve yeni duruma hızla uyum sağladılar. “Sayın cumhurbaşkanı” direnişi aradan daha yalnızca birkaç gün ancak geçmişti ki yerini “sayın cumhurbaşkanı”na bırakmakta gecikmedi. Hazım işte bu denli kolay oldu ve birkaç günlük direniş bir komedi olarak kaldı.

Dinci partinin yeni anayasa girişimleri bu çıkışların ikincisi idi, çeşitli nedenlerle buna yönelik hazırlıklar sürüncemede kalsa da, bu sonuçta gündemleştirilmiş bir konu olarak duruyor halen orta yerde ve bu arada dinsel gericiliğe yeni alanlar açan küçük çaplı değişikliklerle de yol alınmaya çalışılıyor.

Ardından 5 Kasım Washington görüşmesinin simgelediği gelişmeler geldi ve dinci parti bu sayede birçok avantajı bir arada elde etti. İlk Amerikan emperyalizminin ve onun üzerinden Avrupalı emperyalistlerin zaten sürmekte olan desteğini pekiştirdi. İkinci olarak, Tezkere kararına anlam kazandıracak gelişmeyi sağlayarak, yani emperyalist efendilerden Güney Kürdistan’a hareket izni ko-parmayı başararak, böylece Kürt halkının özgürlük mücadelesini bastırmayı şu sıra tüm öteki sorunları içinde en öncelikli sorun olarak gören amerikancı generalleri tatmin etti, bu gelişme üzerinden onlarla ilişkilerini yumuşattı ve hatta geliştirdi. Ardından bunun bir uzantısı olarak, ilk hava hareketi ile aynı günlere denk gelecek biçimde “Ergenekon Operasyonu” bombasını patlattı. Bu gerçekte tam bir sis bombası idi; zira operasyon yalnızca Susurluk süreci içinde yıpranmış ve “ulusalçı” denilen anti-amerikan kesimlerle flörtleri göze batar hale gelmiş bazı devlet çetecilerini hedef aldığı halde, olup bitenler kamuoyuna ve kitlelere şu sıralar “ergenokon” olarak kodlanan kontrgerillanın tasfiyesi olarak sunulmaya çalışıldı. Böylece, ABD ile Kürt halkına karşı kurulmuş yeni cephenin bu doğal yan sonucu, devletin tam merkezinde duran amerikancı-natocu karanlık kirli örgütlenmeden devletin arındırılması olarak

yutturulmak istendi.

Dinci parti bununla iki sonucu bir arada elde ediyordu. Hem gerçek kontrgerillanın üstünü örtmeyi başararak generaller de içinde düzenin tüm efendilerini memnun ediyordu, hem de “ulusalcı” söylemle kendisine muhalefet edenlerden tetikçi bazı öğeleri içeri tıkararak güç gösterisi yapmış oluyordu.

Yeni yıla girişle birlikte burjuva gericiiliğinin dinci odağı buna yeni bir hamle eklemeye girişti. Üstelik laiklik-irtica didişmesi içinde son yılların en hassas sorunlarından biri haline gelerek kendi dar sınırlarını çoktan aşmış türban meselesi üzerinden. Bu önemli çıkışta yanına faşist partiyi de alması dinci partinin ilk avantajı, ordunun suskunluğu ikinci ve bu suskunluğun burjuva gericiiliğinin laik kanadında yarattığı kargaşa ve moral bozukluğu ise üçüncü avantajı oldu. Ardından Güney Kürdistan’a Amerikan izni ve desteği ile yapılan kara hareketinin tam bir fiyaskoya dönüşmesinin ordu ile ordunun siyasal sahnedeki uzantısı muhalefet partilerini birbirine düşürmesi geldi. Bu dinci parti için yeni bir çifte avantaj oldu; zira böylece hem karşıt cephe kendi içinden çatlamıştı, hem de bu arada utanç verici fiyaskonun siyasal sorumluluğundan kolayca sıyrılmıştı.

Fakat öte yandan, anayasal değişikliğe rağmen türbana ilişkin yeni düzenlemenin hayata geçirilememesi, burjuva gericiiliğinin laik cephesinin direnme güç ve olanaklarını, ve hem de tersinden, dinci partinin gücünün hala da belli sınırları olduğunu ortaya koymuş oluyordu.

Dinci partinin gücü ve pervasızlığı nereden geliyor?

Dinci partinin 22 Temmuz’dan beri birbirini izleyen bir dizi hamle yapması onun artık hükümet olmaktan öteye bir iktidar gücü olmaya soyunduğunu, devleti adım adım ele geçirmeye, bunun bir parçası olarak idari, hukuksal ve siyasal yapıyı kendine uyarlamaya, toplum yaşamına buna uygun bir şekil vermeye ça-

lıştığını gösteriyor. Büyük burjuvazinin etkin bir bölümünün yanısıra ordu ile bürokrasinin önemli bir kesimi ile parlamentodaki ana muhalefetin hala da laik düzen bekçisi olarak orta yerde durduğu koşullarda dinci partinin buna cüret edebilmesi, onun gelinen yerde bu gücü artık kendisinde görmesinden geliyor ve bu çok temelsiz bir inanç da değil kuşkusuz.

Halen dinci partiyi güçlü kılan ve gitgide de güçlendiren bir dizi etken var. Bunların başlıcalarını şöyle sıralamak mümkün:

Herşey bir yana, dinci parti bugün tek başına hükümet kurabilecek düzeyde güçlü bir oy desteğine ve dolayısıyla parlamento çoğunluğuna sahip. Demokrasi adı altında sürdürülen parlamenter oyunun biçimsel kuralları uygulamada kaldığı sürece, bunun her şeye rağmen önemli bir avantaj ve politik güç ifadesi olduğuna kuşku yok. Dahası biçimsel parlamenter kuralların dışına çıkılmadığı sürece dinci partiye burjuva siyaset sahnesinin içinden etkili bir alternatif çıkarabilmenin olanağı da halen yok ve görünür bir gelecek için de olacak gibi görünmüyor. Parlamenter burjuva muhalefeti derin bir iflası yaşamaktadır ve kitlelerin geniş kesimleri nezdinde yeniden itibar kazanabilme şansından yoksundur.

İkincisi, parlamenter çoğunluk ve tek başına hükümet kurabilme olanağı, dinci partiyi bir bütün olarak tekelci büyük burjuvazi için bugün vazgeçilmez kılıyor. Zira 5 yılı aşan icraatı ile bir bütün olarak büyük burjuvazinin ihtiyaç duyduğu her türlü emek düşmanı önlemi alabildiğini ve her türden sosyal saldırıyı gerçekleştirebileceğini kanıtlamıştır, her yeni icraatı ile kanıtlamaya da devam etmektedir. Salt bu açıdan bakıldığında burjuvazinin hiçbir kesimi ondan şikayetçi değildir. Tam tersine, azgın ve kualsız bir sömürü ve yağma için bugünün koşullarında dinci parti burjuvazinin tümü için gerçekte vazgeçilmezdir.

Üçüncüsü ve elbette önem bakımından gerçekte birincisi, emperyalizmin halen sürmekte olan desteğidir. AKP emperyalist efendilerin her alandaki istem ve beklentilerine en iyi biçimde yanıt vermeye çalışarak bu desteği almakta ve korumaya çalışmaktadır. İç

iktidar didişmesi onu bu konuda daha titiz davranmaya, emperyalizmin desteğini koruyabilmek için bir dediğini ikiletmemeye yöneltmektedir. Dinci parti çok iyi bilmektedir ki, emperyalizm desteğini çektiği andan itibaren düşüşü hızlı ve kaçınılmaz olacaktır.

Dördüncüsü, sırtını dayadığı özel tekелci gruplardan alınan güçtür. AKP bugün bir bütün olarak işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkarlarına hizmet ediyor olsa da, bu onun burjuvazinin bir kesiminin (son 30 yıl içinde palazlanan ve bugün artık etkili bir tekелci sermaye kesimi haline gelen dinci ya da muhafazakar Anadolu büyük burjuvazisi) özel çıkarlarını da temsil ettiği gerçeğini değiştirmez. Nitekim siyasal sahnede laiklik-şeriatçı kutuplaşması adı altında olup bitenler, gerçekte tekелci büyük burjuvazinin iki ana grubunun sömürü ve yağmada daha etkin bir konum elde etmek için yürüttükleri bir iç iktidar mücadelesinin siyasal yansımasından başka bir şey değildir. AKP'nin arkasında bugün özel bir güçlü tekелci sermaye kesimi vardır ve tam da bu sayede bu kesim günden güne daha da güçlenmekte, bu durum başta TÜSİAD olmak üzere geleneksel tekелci sermaye kesimlerini gitgide daha çok rahatsız etmektedir. Fakat öteki kesim de elde ettiği politik avantajlara dayanarak iktidarda daha etkin bir konum kazanmak üzere halen hırsla yüklenmektedir. Türkiye'de dinsel gericiliğin feodal, yarı-feodal öğeler ile geleneksel orta burjuva katmanlara dayalı olarak sistemin eteğinde ve büyük burjuvazinin uyumlu bir eklentisi olduğu dönem artık geride kalmıştır. Bu kesim içinden güçlü tekелci gruplar çıkarmıştır ve bunlar devlete hakim olmak ve topluma kendi iktidar mevzilerini güçlendirecek biçimler vermek çabasıdadırlar. AKP bunun taşıyıcısıdır ve kendine özgü sınıfsal gücü aynı zamanda buradan gelmektedir. Özetle dinsel gericilik artık egemen burjuva gericiliğinin kitleleri denetim altında tutmakta yararlandığı bir yan eklentisi değil, fakat sistemin etkin ve asli bir öğesidir. Giderek de hakim öge olmak isteği ve çabası içindedir.

Beşincisi, dinci partinin beş yılı aşkın bir süredir tek başına hükümet ediyor olmasının ve çok daha uzun süreden beridir başta bü-

yük kentler olmak üzere belediyelerin büyük bir bölümünü elinde tutuyor olmasının ona sağladığı muazzam kadrolaşma olanağıdır. Dinci parti devleti ele geçirmede sanıldığından da büyük bir başarı sağlamıştır. Bugün hükümet ve meclisin ötesinde, cumhurbaşkanlığı, polis teşkilatı, bürokrasinin önemli bir bölümü, YÖK ve üniversitelerin kayda değer bir bölümü, medyanın önemli bir bölümü, dinci partinin elinde ve hizmetindedir.

Altıncısı, dinci partinin köklü bir örgütsel gelenekten gelmesi ve oy desteğinin ötesinde güçlü, bilinçli, hırslı, gayretli ve özgüveni giderek artan bir kadrosal ve kitlesel güce sahip olmasıdır. Bu onu belki bir ölçüde MHP hariç tüm öteki alışılmış burjuva parlamentar partilerden ayıran önemli bir yanı ve üstünlüğüdür. Buna hemen tümü de bugün dinci parti etrafında saf tutmuş ve onun başarısını kendi başarıları olarak gören her türden şeriatçı tarikat ve cemaat örgütlenmeleri de dahildir.

Nihayet yedincisi, onun bugün düzenin en büyük başağrısını oluşturan Kürt sorunu kapsamında sahip olduğu özel üstünlüktür. Dinci parti Kürdistan'ın halen en büyük partisidir, Kürt burjuvazisinin, toprak sahiplerinin, aşiret reislerinin, tarikat şeflerinin önemli bir bölümü, Kürt büyük burjuvazisinin ise hemen tümü bu partiyi desteklemektedir ve onun saflarında örgütlüdür. Bu bugünün koşullarında ve Kürt sorunu çerçevesinde, dinci partiye düzen içinde ayrı bir güç ve ayrıcalık da sağlamaktadır. Kürt halkının yeminli düşmanları olan generaller bile, halen bu açıdan dinci partiyi sorunun denetim altına alınıp bastırılmasında önemli bir olanak olarak görmektedirler.

Bütün bu üstünlük, avantaj ve olanakların bileşkesi olarak ortaya çıkan çok önemli sınıfsal, siyasal ve idari güç dinci partiyi 22 Temmuz'dan beri daha atak davranmaya, devleti ele geçirmek, toplumsal ve kültürel yaşamı kendine göre yeniden düzenlemek üzere bir dizi hamle yapmaya yöneltmiştir. Bu çabalar onun alışılmış türden bir hükümet partisi olmaktan öteye bir iktidar partisi olmaya ve öyle davranmaya yönelmesi anlamına gelmektedir. Rejim kri-

zini yaratan, ağırlaştırılan ve süreklileştiren tam da bu yöneliştir.

Çatışmanın yeni aşamasının anlamı ve gözler önüne serdikleri

Bu yönelişin bir yerde aynı çapta bir karşı girişime yolaçması kaçınılmazdı ve kapatma davası tam da bunun ifadesi olmuştur. Bu da kendi yönünden son derece cüretli bir girişimdir ve dinci partinin gösterdiği tepkiler bunu ayrıca doğrulamaktadır.

Kapatma davasının esası yönünden siyasal bir girişim olduğuna kuşku yok. Fakat zaten gitgide sertleşen çatışmanın taraflar yönünden hukukla yakından uzaktan bir alakası da yok. Hukuk kılıfı burada meşruiyet kaygısından öte bir anlam taşımamaktadır ve çatışmanın sertliği ölçüsünde bu kılıfı minareye uydurmak olanağı da artık kalmamıştır. Her iki taraf yönünden de.

Burjuva gericiliğinin sözde laik cephesi 22 Temmuz'dan bugüne dinci partiye siyaseten katlanıyordu, bugün ona karşı kapatma davası da siyaseten açılmış bulunmaktadır.

Tersinden dinci parti de hukuksal değil tümüyle siyasal bir zeminde kendini savunmaktadır (ve yandaşı medya bunu tüm açıklığı ile de dile getirmektedir). Kapatma davasını bloke etmeye yönelik anayasa değişikliği girişimleri bunun ifadesidir (sözde "hukuk"un kaba bir siyasal müdahale ile zorlanmasına çarpıcı bir örnek).

Aynı şekilde son günlerin yeni "Ergenekon Operasyonu" tümüyle siyasal bir saldırdır ve dinci partinin pervasızlığını olduğu kadar zayıflığını da gözler önüne sermiştir. Bir güç gösterisi halinde gerçekleştirilen ve dinci medyada geleneksel düzen medyasını aratmayan rezillikte bir cadı kazanı halinde kaynatılan bu operasyon, birkaç tanınmış şoven "ulusal solcu"yu, ardından ise tümüyle Perinçekçi partiyi hedef almıştır. Bu AKP payına eşegini döğemeyenin semerini döğmesinden başka bir anlama gelmemektedir işin aslında. Zira Perinçekçi parti ile *Cumhuriyet* gazetesi düzen içi

çatışmanın odak değil fakat yalnızca kenar güçleridir, çatışmanın sonucu üzerinde esasa ilişkin bir etkide bulunma gücünden ve olanağından da yoksundurlar. AKP'nin kendisine cepheden yönelen bir kapatma davasına böyle yan güçler üzerinden yanıt vermesi, bir yanıyla görünürdeki tüm cüretine rağmen gerçekte ihtiyatlı davranmak zorunda olduğunun, öte yanıyla da elde ettiği tüm güce rağmen bu gücün hala da rejimin yerleşmiş dengeleri içinde bir sınırı bulunduğu, dolayısıyla zayıflığının bir göstegesidir.

Zayıflık bundan da ibaret değildir. Bu operasyonun gerçekleştirilmesi tarzı ve özellikle de ona dinci ve AKP yanlısı basında eşlik eden kampanyanın niteliği, AKP'nin mayasındaki kirli, zorba ve her türlü ahlaki değerden yoksun rezil yönü gözler önüne sermiştir. Bu çerçevede pek de hayırlı bir gelişme olmuştur. AKP, burjuva gericiliğinin etkili bir odağı olarak kendi düzenini kurmak gayretindedir ve bu uğurda her yolu mübah görebileceğini kanıtlamış durumdadır.

Öte yandan çatışmanın bu son evresi, güçler dengesindeki belirli kaymaları da daha açık görülür hale getirmiştir. Bunlardan ilki TÜSİAD'ın tutumudur. TÜSİAD üzerine büyük gürültüler koparılan ve emperyalist merkezlerde anında tepkiye konu olan kapatma davasına biçimsel bir tepki vermekte bile gecikmiştir ve kuşkusuz bu anlamlı davranışı nedensiz değildir. Öte yandan, halen TÜSİAD'ın medya alanındaki sözcüsü durumundaki Aydın Doğan grubu, hem son "Ergenekon Operasyon"una kısmen tutum alarak ve hem de kapatma davasını bloke etmeye yönelik anayasal düzenlemeleri "hukukla oynama" sayarak, AKP'ye karşı bir tutum ortaya koymuştur.

Bu, icraatının ilk beş yıla yaklaşan döneminde AKP'nin hizmetinden tepe tepe yararlanan ve büyük kârlar devşiren büyük burjuvazinin bu geleneksel kesiminin gelinen yerde dinci partinin devlete egemen olma girişiminden artık rahatsızlık duymaya başladığının bir göstergesidir. Sömürü ve saldırı politikalarını hayata geçirmek sözkonusu olduğunda AKP onlar için hala da vazgeçil-

mezdir ve bugünün koşullarında alternatifini de yoktur, bunu yine-
liyoruz. Fakat onlar dinci partinin 22 Temmuz'dan beri sergilediği
girişimlerden de rahatsızdırlar ve belli sınırları aşmaması gerektiği
konusunda hassastırlar. Bu sınırların aşılmasının, yaratacağı öteki
sorunların ötesinde, AKP'yi özel biçimde arkalayan yeni yetme
tekelci gruplara sömürü ve yağmada özel avantajlar kazandıracak-
ğının ve kendi durumlarını ise zora sokacağına bilincindedirler.
Halen de çatışan tarafların üzerinde durmaya, tarafları uzlaşmaya
ve gerilimi yatıştırmaya çağırarak üst hakemlik konumunu koru-
maya çalışsa da, gerçekte TÜSİAD giderek bu çatışmaya belirli bir
ağırlık koymak eğilimindedir. Dinci partinin pervasızlığı onu buna
gitgide daha çok zorlamaktadır.

Öteki bir gelişme ABD ile ilişkiler üzerinden yansıyanlardır.
ABD emperyalizmi halen dinci partiye sahip çıkıyor ve son ka-
patma hamlesi karşısında ona açık biçimde destek veriyor. Bunun
gerisinde, dinci parti hükümetinin emperyalist merkezlerin istem-
lerini ikiletmemesinin ötesinde, şu dönem ABD için en öncelikli
olan bazı hassas konularda onunla uyuma önem vermesi vardır. Şu
sıra bunların başında ise Afganistan'a asker gönderme sorunu var.
Afganistan'da işlerin sarpa sarması ve ek asker gönderememe so-
rununun halen NATO bünyesinde önemli bir krize dönüşmesi,
konunun ABD için taşıdığı önemi göstermektedir. Kapatma davası
sonrasında ve Dick Cheney ziyareti öncesinde, Genelkurmay'ın
karşı açıklamalarına rağmen hükümetin ek asker gönderilebilece-
ğini açıklaması, 5 Kasım mutabakatının gereği olduğu kadar iç çatı-
şmanın bu yeni hassas evresinde emperyalist efendinin desteğini
güçlendirmeye yönelik bir çıkış da olmuştur. Nitekim etkili em-
peryalist basın organlarında karşılığını bulmakta da gecikmemiş-
tir, kapatma davasına karşı "başyazılar" peşpeşe yayınlanmıştır.

Ordu şimdilik bunu "devlet politikası"na dayanarak savuştur-
maya çalışmış olsa da, sorun halen ortada durmaktadır. "Devlet po-
litikası" Afganistan'a gönderilecek asker karşılığında ABD'den
Güney Kürdistan konusunda daha açık bir taviz gerektirmekte, fi-

yaskoya dönüşen operasyonun da gösterdiği gibi, ABD ise bu konuda henüz beklenen düzeyde rahat davranmamaktadır. Hükümetin Afganistan çıkışının zayıf yanı da bu olmuştur. Fakat sonuçta bu sorundan dinci parti kendince yararlanmış, emperyalist merkezlerin desteğini güçlendirmiştir. Ayrıca kendileri de aynı emperyalist merkezlerin denetiminde olan laik cehpeyi açmaza da almıştır.

Yeni “Ergenekon Operasyonu”nun salt AB ve ABD karşıtı ögelere yöneltilmesi, bir öteki açmaza alma taktiği olarak gerekli başarıyı sağlamıştır. Zira hem devlette yuvalanmış çetelere yönelme aldatıcı söylemi ile karşı tarafı zan altında bırakmış, fakat hem de işi anti-amerikan bir çevreyle sınırlayarak hareketsiz kalmasını sağlamıştır. Bu, haliyle emperyalist merkezleri dinci parti lehine ayrıca memnun etmiştir. Olayların seyrinin de gösterdiği gibi son operasyon tümüyle ABD ve AB karşıtı çizgideki Perinçekçi İP’i vurmuştur ve “kızıl elma” ittifakının bazı güçsüz bileşenleri dışında, iç dalaşmanın öteki tarafı bunu hiç de sorun etmemiş. Dahası sadık amerikancılar olarak bundan örtülü bir memniyet bile duymuştur.

***

Durum halen budur ve şu son karşılıklı hamlelerinin akibetine göre çatışma yeni biçimler içinde sürecektir. Bugünkü koşullarda çatışmayı daha belirgin biçimde yatıştırabilecek en etkili gelişme, dinci partinin geri çekilmesi ve ilk beş yıllık icraatı sırasında olduğu gibi belli sınırları aşmaması olabilir ancak (ki bu ona anında TÜ-SİAD’ın tam desteğini kazandıracaktır). Dinci partinin işinin bir başka biçim içinde zamanla bitirilmesi anlamına gelecek bu türden bir geri çekilme ise halen çok olanaklı görünmemektedir.

İç dalaşmanın sosyal mücadeleye etkisi ve devrimci sınıf çizgisi

Sınıf ve kitle mücadelesinin zayıf, devrimci hareketin etkisiz ol-

duğu bir aşamada burjuva gericiliği içindeki bu türden bir çatışmanın sosyal mücadeleye etkisi haliyle büyük ölçüde negatif olmaktadır. Oysa farklı koşullarda bu durum rejim bunalımını derinleştirmenin önemli bir olanağı olabilir. Halen, yaşanan çatışma rejimi, onun başta parlamento, yargı ve ordu olmak üzere temel kurumlarını kendi içinde ne denli itibardan düşürüp yıpratırsa yıpratır, sonuçta emekçi kitleler aldaticı argümanlarla bu çatışmanın bir biçimde tarafı haline getirilebilmekte, böylece sosyal mücadeleye ket vurulabilmektedir. Son atışmanın son yılların en önemli işçi-emekçi eylemleri çıkışının üzerine gelmesi ve onu bir süreliğine de olsa hızla gündemin dışına itmesi, bunu çok somut olarak ayrıca göstermektedir. Aynı şekilde son yılların en dirençli, militan, geniş katılımlı ve içeriği yönünden de anlamlı Newroz ıkışı, bunun rejimi zorlayacak politik etkisi, önemli ölçüde gericiliğin i didişmesinin gölgesinde kalabilmiş, böylece yaratabileceği politik etkiyi sınırlayabilmiştir.

Yine de sınıf ve kitle hareketinde son ayların birbirini izleyen olumlu ıkışlar, özellikle işçi sınıfı içinde belirtileri gitgide artan ve umut vaadeden hareketlenmeler, rejim içi çatışmanın emekçilerin bilincinde yarattığı tozu dumanı dağıtmanın, rejim zaafiyeti ortamında kitle hareketine daha etkili ıkışlar yaptırabilmenin temel önemde bir olanağı olarak duruyor önümüzde. Çatışmalı ortamın kızıştığı bir aşamada, hükümetin kitle hareketinin güçlü çıkışını hesaba katmak ve elbette bir gerici manevra olarak sosyal güvenlik konulu son saldırı yarasını bir süreliğine geri çekmek zorunda kalması da, kendi sınırları içinde buna bir göstergedir.

Tüm bu olanakları devrimci bir zeminde ve yönde değerlendirilmenin temel koşulu, düzen içi çatışmanın tümüyle üstünde ve karşısında bir devrimci konum ve tutum içinde olabilmektir.

şaşmaz biçimde devrim hedefine dayalı bir devrimci stratejik çizgiye sahip olmanın ötesinde, bunun bugün için temel önemde bazı taktik gerekleri var. Bunların başlıcalarını şöyle sıralamak mümkün:

İlkin, çatışmanın yarattığı toza dumana rağmen ve bunun tuzağına düşmeksizin, devrimci sınıf mücadelesinin asli gündemleri üzerinde yoğunlaşmak, bunları öne çıkarmak ve böylece emekçilerin dikkatlerini kendi asli sorunları ve çıkarları üzerinde toplamaktır, gerekli olan. Kendi gündemlerinin gericiliğin iç çatışmasının gölgesinde kalmasını engelleyebilmek, içinden geçmekte olduğumuz evrede ilerici-devrimci hareketin en önemli taktik başarısı olacaktır.

İkincisi, bu çatışmada taraflardan birinden birine hiçbir biçimde herhangi bir olumlu misyon atfetmekten, bunun sonucu olarak taraflardan birine karşı şu veya bu biçimde ya da ölçüde hayırhah bir zayıflık sergilemekten özenle kaçınmaktır. Önümüzdeki çatışma işbirlikçi büyük burjuvazinin iki kliği arasında geçmektedir. Taraflar aynı ölçüde emeğe ve özgürlüğe düşmandırlar, aynı ölçüde emperyalizmin ve siyonizmin hizmetindedirler, aynı ölçüde devrimin ve sosyalizmin yeminli düşmanıdırlar. Tüm kanatlarıyla burjuva gericiliği bu çatışmanın en sert anlarında bile işçi sınıfına, emekçilere ve Kürt halkına yönelik saldırılarını kesintisiz olarak sürdürmekte, dahası iç çatışmanın tozu dumanına rağmen bu konuda açıktan ya da örtülü olarak dayanışma içinde hareket etmektedirler. Devrimci tutum, bu çatışmanın üstünde ve tam karşısında olmak, çatışmadan devrimci amaçlarla yararlanmak, ama bunu hiçbir biçimde çatışan taraflardan birinden birine karşı en ufak bir zayıflık ya da hayırhah tutum sergilemeden yapabilmektir.

Üçüncüsü, çatışmanın taraflarının emekçileri yanlarına çekmek üzere kullandıkları sahte argümanların yine emekçiler içinde etkili bir teşhirini yapmak, bunu genel devrimci siyasal çalışmanın kendiliğinden etkilerine bırakmaksızın özel bir kaygı ve iş haline getirebilmektir. Bu çerçevede, örneğin özgürlükler alanını geliştirmek ya da devleti çetelerden arındırmak aldatımacasına karşı dinci partinin, ya da çağdaş ilerici değerlerin ve laikliğin savunuculuğu aldatımacasına karşı amerikancı generallar etrafında saf tutanların maskesini indirmek büyük önem taşımaktadır.

Dördüncüsü, bu çabayı daha etkili kılabilmek için, bugün burjuva gericiliğinin çatışan kliklerinin karşılıklı olarak istismar ettiği konularda devrimci programın kendi taleplerini öne çıkarmak ve etkili bir ajitasyonun konusu haline getirmek gerekir.

Örneğin, özgürlükleri genişletmek adı altında dinsel gericiliğe yeni alanlar açmak için gündeme getirilen gerici girişimlerin karşısına, “Sınırsız söz, basın, örgütlenme, gösteri ve toplanma özgürlüğü!”, “Sıkıyönetim, Olağanüstü Hal, Anti-terör, İller İdaresi vb. tüm faşist yasaların iptal edilsin!”, “Tüm çalışanlar için grevli ve toplu sözleşmeli sendika hakkı!”, “İnkâr ve imhaya son! Kürt halkına özgürlük!”, istemleriyle çıkılmalıdır.

Dinci partinin devleti çetelerden arındırmak aldatmacasının karşısına “Açık-gizli tüm faşist-militarist örgütlenmelerin dağıtıl-sın!” şiarı ile çıkılmalı ve bu çerçevede devletin tam kalbinde du-ran amerikancı-natocu kontrgerilla örgütü ile JİTEM çetesi özel bir hedef haline getirilmelidir.

Aynı şekilde kendini çağdaş ilerici değerlerin temsilci ve laik-liğin bekçisi olarak sunan burjuva gericilik odağının karşısına temel demokratik istemlerin yanısıra, özellikle laiklik konusunda ger-çek devrimci-demokratik istemlerle çıkılabilmelidir. Gerçek bir “inanç ve vicdan özgürlüğü” isteminin yanısıra, laiklik konu-sunda şu temel demokratik istemler ileri sürülmelidir: “Din ve dev-let işleri tam olarak ayrıl-sın!”, “Diyanet Teşkilatı dağıtıl-sın!”, “Devletin dinsel kurumlara her türlü yardımına son verilsin!”, “Gericilik yuvası tarikatlar ve cemaatler dağıtıl-sın!”, “Her türden mezhepsel ayrıcalıklara ve baskılara son verilsin!” vb.

Beşincisi, tam da burjuva gericiliğinin iç çatışmasının alev-lendiği bir evrede ilerici-devrimci güç ve eylem birliğini her za-mankinden daha çok önemsemek, daha güçlü tutmaktır. Bu, bu-günkü koşullarda taktik devrimci görevlerin az-çok başarıyla üstesinde gelebilmenin zorunlu koşullarından biridir. Son geliş-melerin basıncıyla da olsa Kürt hareketinin bir süredir sergilediği olumlu eğilim de, bu çerçevede önemli bir imkandır.

Öte yandan, burjuva gericiliğinin iç çatışmasından da yararlanarak devrimci alternatifini gerçekten güçlendirebilmek için bu çatışmanın taraflarına bakışta doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir zaafa düşmemek özel bir önem taşımaktadır. Yazık ki solun bazı kesimleri bu açıdan halen belli zaafı içindedirler. Laikliğin savunusu adına burjuva gericiliğinin bir kesimiyle belli-belirsiz flörte eğilim duyanlar olduğu gibi, özgürlükleri savunmak adına örneğin türban sorununda dinci gericiliğin yedeğine düşebilenler de olmaktadır. Kürt hareketi ise, soruna salt ulusal sorun üzerinden bakmanın getirdiği bir tek yanlılık ve faydacılıkla, bu açıdan daha belirgin bir zaafiyetin temsilcisidir ve gücü ölçüsünde bunun solun bir kesimi içinde yayılmasının kaynağıdır da.

Solun farklı kesimlerinde kendini farklı biçimler içinde gösteren bu türden ilkesiz-oportunist eğilimlere karşı sistemli bir mücadele, dönemin devrimci görevlerini devrimci bir çizgide omuzlayabilmenin ve burjuva gericiliğinin iç çatışmasından devrimci amaçlarla yararlanabilmenin bir başka zorunlu koşuludur.

Bütün bunlara, gerçekte temel önemde teorik-stratejik bir anlamı ve önemi olan, ama tam da bu nedenle bunu her taktik evrede de tüm yakıcılığı ile hissettiren son bir nokta eklenebilir. Halen Türkiye’de gittikçe ağırlaşmakta olan bir rejim krizi var ve bunun üzerine her an dünyadaki muhtemel çöküntünün de bir uzantısı olarak ağır bir ekonomik krizin binmesi beklenmektedir. Nitekim tam da bu nedenle devrimci ve reformist kanatlarıyla Türkiye solunda da şu sıra kriz üzerine tartışmalar öne çıkmaktadır.

Krize devrimci hazırlığın belirleyici önemde bir yanı devrimci program ve strateji sorunuysa, öteki bir yanı devrimci sınıfsal dayanak sorunudur. Biz ise işte sorunun bu ikinci yönüyle ilgiliyiz şu an. Sınıfı dışı ya da küçük-burjuva gelenekleri genetik denecek ölçüde güçlü Türkiye solu, rejim krizinin ya da kapitalist iktisadi krizin karşısına ancak sınıfsal bir dayanak ile çıkılabileceğini, bu olmadığı sürece en zor, en bunalımlı dönemlerinde bile rejimin kılma bile dokunulamayacağını artık anlamak zorundadır.

Bugünün Türkiye'sinde bu sınıfsal dayanak temelde ve esas olarak işçi sınıfıdır. Emekçilerin tüm öteki kesimlerini az çok başarılı bir biçimde mücadeleye çekmek, devrimci bir çizgide yönlendirebilmek için bile, bu sınıfa dayanmak olmazsa olmaz koşuldur. Krizlerin gelip çattığı evre bunun için gerçekte çok geç bir aşama olsa da devrim ve krize devrimci bir alternatif geliştirme iddiasında az-çok ciddi her devrimci akım, eldeki güç ve imkanlarının ifade uygunsa onda dokuzuyla mutlaka sınıf çalışmasına yüklenmek zorundadır.

Bu yapılmadığı sürece krize devrimci hazırlık üzerine edilen her söz boş ve maddi karşılığı olmayan bir söylemden öteye gidemeyecektir. Krizleriyle devrevi olarak tarihsel iflasını da ilan eden kapitalist düzenin ve burjuva sınıfının karşısında değil zafer kazanmak bir parça varlık gösterebilmek bile ancak bu alandaki başarıyla orantılı olabilecektir.

(Ekim, Sayı: 251, Mart 2008)

Düzen içi dalaşma ve devrimci sınıf çizgisi!

“Çatışan tarafların güçleri, olanakları, dayanakları, bugünün koşullarında düzen içinde ve düzen hesabına birbirleri ölçüsünde tuttukları vazgeçilmez yer, çatışmanın bu sınırlar içinde kolayca ve nispeten kısa bir zaman diliminde sona ermesini alabildiğine güçleştirmektedir. Bu bir rejim krizidir ve halihazırda kendi sınırları içinde çözümünü kolay gözükmemektedir...”

Ekim'in rejim krizindeki yeni safhayı ele alan Mart 2008 tarihli kapsamlı başyazısından (**Rejim Krizinde Yeni Safha...**, Sayı: 251) aldığımız bu değerlendirme çatışmanın izlemekte olduğumuz yeni evresi ışığında daha bir anlam kazanmaktadır. Olaylar halen bu çizgide seyretmekte, çatışan tarafların karşılıklı güç ve olanakları, birbirlerine üstünlük sağlamalarını güçleştirmekte, bu ise bir yandan çatışma sürecini uzatırken öte yandan da şiddetini artırmakta, sonuçta bu çatışmanın ürünü rejim bunalımını derinleştirmektedir.

Çatışmanın halihazırdaki somut seyri, çatışan tarafların bu çatışmanın kendi sınırları içinde bir sonuca ulaşamayacakları bilinci ile hareket ettiklerini, tutum ve hamlelerini buna göre ayarladıklarını, tayin edici bir güç olarak ABD desteğine oynadıklarını göstermektedir. Dinci parti için yeterince açık olan bu davranış çizgisi gerçekte ordu cephesi için de aynı ölçüde geçerlidir. Generallerin eski etkili generallere “çizik atan” son operasyon

karşısındaki dikkate değer sessizlikleri, bundan da öteye, kapalı kirli görüşmelerde kendilerine önden bildirildiği kesin olan son operasyona verdikleri örtülü onay, bunu doğrulamaktadır.

Çatışmanın yeni safhasının kendine özgü anlamı

Türban düzenlenmesinin Anayasa Mahkemesi tarafından 2'ye karşı 9 gibi net bir çoğunlukla iptal edilmesi ve kapatma davasına ilişkin kaygıları da artıran bu kararın anında başta Genelkurmay Başkanı olmak üzere generaller tarafından alkışlanması, hükümetteki dinci partinin bir karşı hamlesini kendiliğinden davet etmekte idi. Dinci partinin halen böyle bir karşı hamle için yeterli gücü ve avantajları fazlası ile vardı (Bu gücün kaynaklarının derli toplu bir sunumu konusunda *Ekim*'in anılan değerlendirmesine bakılabilir...). Öyle anlaşılıyor ki tüm sorun bunun anlamlı bir zamanlama ile gündeme getirilmesi idi.

Biri kuvvet, öteki ordu komutanlığı yapmış iki eski önemli organın tutuklanması ve derhal "terör davası" suçlusu olarak F tipine gönderilmeleri sonuçlanan son 1 Temmuz operasyonu bu karşı hamlenin etkili bir ifadesi oldu ve dinci partinin halihazırdaki gücünü ve olanaklarını bir kez daha gözler önüne serdi. Ergenekon Operasyonu'nun 6. dalgası olarak sunulan bu karşı hamlenin zamanlaması da ayrıca anlamlı idi. Ayları bulan bir hazırlığın ürünü yeni operasyon tam da Yargıtay Başsavcısı'nın kapatma davasına ilişkin sözlü iddianamesini sunacağı güne denk getirildi ve böylece kapatma davasına karşı yeni bir meydan okuma sergilenmiş oldu. Hatırlanacağı gibi benzer bir anlamlı zamanlama, kapatma davasının açılışının hemen ardından yapılmıştı.

Yine de, dinci partinin halihazırdaki gücünü ve olanaklarını görmek fakat bunları gereğinden fazla da abartmamak gerekir. Onun siyasal sahnede sarsıntı yaratan karşı hamleleri halen kendisine dış bileyen asıl güç odağı olarak ordunun kendisine değil, fakat odağında onun bulunduğu cephenin bir kanadına yöneliktir.

“Ulusalcılar” olarak nitelenen ve çok değişik eğilimden güçlerden oluşan bu özel koalisyonun en belirgin özelliği, Kürt sorunu ve Kıbrıs sorunu konusunda azgın bir gerici şovenist tutum içinde olmaları ve bu tutum üzerinden ABD-AB politikalarına muhalefet etmeleridir. Dinci parti, saflarında yıpranmış kontrgerilla artıklarının da bulunduğu bu kesimi hedef alarak, böylece hem ABD desteğini pekiştirmekte ve hem de kendileri de ABD desteğine muhtaç generalleri açmaza almış olmaktadır. Bu onun kendi cephesinden hayli hesaplı ve akıllıca bir taktikle hareket ettiğini göstermektedir. Karşı tarafı en zayıf yanından vurmakla kalmamakta, bu vuruşuyla çatışmanın akıbetini tayin etme konumu ve kudretine sahip güçlerin desteğini pekiştirmeyi hedeflemektedir.

Olayların seyri ve bugün gelinen aşama, çatışmanın belli bir tarafın üstünlüğü ile sonuçlanabilmesinin ABD desteğine bağlı olduğunu göstermektedir. Dinci cephenin başını çeken AKP başından itibaren bunun bilinci içinde davrandı ve tüm temel konularda ABD politikalarına tam uyum sağlayarak bu desteği aldı. Bu desteği halen korumaktadır ve gücünün asıl kaynağını da AB desteği ile birlikte bu oluşturmaktadır. Kamuoyuna Türkiye’nin yakın tarihindeki tüm kirli işlerin asıl odağı olan kontrgerillanın tasfiyesi olarak yutturulmaya çalışılan, gerçekte ise Kürt sorunu ve Kıbrıs sorunundaki ABD muhaliflerini hedef alan Ergenekon operasyonu, bu desteği ayrıca pekiştirecektir. Yeni operasyonun Kıbrıs konusunda emperyalist çözüme yönelik önemli görüşmelerin yaşandığı bir evrede gündeme gelmesi bu açıdan ayrıca anlamlıdır. Buradan bakıldığında son operasyon toplam mantığı ve sonuçları yönünden bir Amerikan operasyonu olarak da ele alınabilir. ABD, kapatılma kısılcındaki AKP’yi rejim bünyesindeki muhaliflerinin üzerine sürmeyi önemli bir fırsat olarak değerlendirmiş olabilir.

Türkiye’deki ve bölgedeki emperyalist çıkarların sadık bekçisi olduğunu yakın tarihimizin tüm olayları ile kanıtlamış bulunan NATO’cu düzen ordusuna gelince, emperyalist çıkar ve politikalara uyum ve hizmette onun dinci partiden aşağı kalır yanı yoktur.

Fakat düzen içi dalaşmanın etkin bir tarafı olarak en büyük handikapı, Kürt sorunu ve Kıbrıs sorunu gibi geleneksel “milli” sorunlardır. Bu konularda emperyalist dayatmalara uyum sağlamakta zorlanması, yaşanan çatışmada ABD’nin desteğini almasını zora sokmakta, bu konularda uyuma hazır dinci partiye ise tersinden önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Ordunun artık en üst düzeyde görevlerde bulunmuş emekli generalleri de hedef alan bir aşamaya ulaşmış bulunan Ergenekon operasyonu karşısındaki tutumu bu çerçevede özel bir öneme ve anlama sahiptir. Sözkonusu generaller “ulusalcı” kanada dahildirler ve bu kanat anılan “milli” sorunlar üzerinden çığırkanlık boyutlarında bir şovenist-militarist saldırgan söylemle hareket etmekte kalmamakta, izlediği bu çizginin öncü vurucu gücü olarak da sürekli biçimde orduyu göstermektedir. Bu, bu konularda zaten açmazda olan orduyu emperyalist efendiler karşısında kendi gerçek konumunun çok ötesinde bir şaibe altında bırakmaktadır. Çok sayıda eski generalin “ulusalcılar” safında bulunması ve bunların kamuoyu önünde aynı söylemlere sözcülük etmeleri, bugün ordunun tepesini tutan amerikancı generaller için ayrıca önemli bir handikap oluşturmaktadır.

Son operasyon ve bu operasyon karşısındaki anlamlı sessizlik, bu açıdan orduyu rahatlatmış ve orta vadede konumunu güçlendirmiştir. Amerikancı ordu kendi açısından “ulusalcı” safradan kurtulmuş, onun söylem ve hedefleriyle arasına belirgin bir çizgi çekmiş, böylece emperyalist efendilerle ilişkilerde daha rahat bir konum kazanmıştır. Eski generallerle destekli “ulusalcı” kanat düzen ordusu için hem bir handikap ve hem de anılan özel “milli” sorunlar üzerinden basınç kaynağı idi. Şimdi terör çetesi ve darbecilik suçlamaları üzerinden bertaraf edilmesi, orduyu hem emperyalist efendiler karşısında bir şaibeden ve hem de ordu saflarını etkileyen bir basınç kaynağından kurtarmıştır.

Sessiz kalmanın da ötesinde işin aslında son operasyonlara verilen örtülü destek, şu an ordunun tepesini tutan amerikancı ekibin

bunun bilinci ve hesabıyla hareket ettiğini göstermektedir. Ordunun kendi yönünden bu akıllıca bir taktiktir ve bugünkü görüntünün aksine orta vadede ona dinci cephe karşısında önemli bir manevra kabiliyeti ve emperyalist merkezlerle ilişkide üstünlük kazandıracaktır.

Burjuva gericiliğinin iç dalaşmasına karşı devrimci sınıf çizgisi!

Siyasal sürecin seyri içindeki her ciddi bunalım, solda gerçek konum ve kimliklerin daha net bir biçimde ortaya çıkmasına vesile oluşturur. Toplamında 28 Şubat'tan bu yana bir rejim bunalımı olarak yaşanan çatışma süreci boyunca ve özel olarak da onun her bir özel safhası vesilesiyle, reformist akımlar şahsında bu somut olarak görülebilmektedir.

Komünistler reformist solun bağımsız bir siyasal çizgi ve programdan yoksun olduğunu, tüm söylemlerine rağmen düzen zemininde ve düzen içi çatlaklarda politika yapmaktan öteye gidemediğini birçok vesileyle vurgulaya geldiler. '60'lı yıllarla birlikte yeni bir düzeyde kendini bulan geleneksel sol hareketin temel programatik temaları, siyasal demokrasi ve milli bağımsızlık idi. '70'li yıllarda devrim hedefine dayalı bir programın iki temel ögesini oluşturan bu sorunlardan her biri, 12 Eylül'ün yarattığı tasfiyeci yıkımın ardından düzen icazetine kapılanmış reformist akımların kimliğini belirleyen ana tema haline geldi. Kimileri için bu siyasal demokrasi, öteki birileri içinse milli bağımsızlık idi.

Devrimi terketmek, düzen icazetine kapılanmak, bağımsız bir politik çizgi izlemek olanağını da yitirmek demektir. Zira devrim ve iktidar perspektifinin yitirildiği bir durumda bağımsız bir politik çizgi izlemek olanağı kalmaz. Geriye düzen çatlaklarında politika yapmak, benimsenen ana politik temaya göre şu veya bu düzen gücünün dümen suyunda hareket etmek kalır.

28 Şubat'ın belirgin hale getirdiği düzen içi çatlaklar, reformist

solun yeni tablosuna da yeni açıklıklar getirdi. Siyasal demokrasiyi ağırlıklı bir kimlik olarak benimseyenler, AB sürecinin de beslediği burjuva liberal umutlarla, sözde demokrasi mücadelesi uğruna emperyalizmin ve tekelci burjuvazinin yedeğinde hareket eder hale geldiler. Bunun tipik temsilcileri liberal Kürt hareketi ile birlikte ÖDP oldu. Milli bağımsızlık kaygısını öne alanlar ise, 28 Şubat’la birlikte bunu “gericiliğe karşı laiklik savunusu” söylemi ile de birleştirerek, emperyalist küreselleşmenin yıkıcı etkilerinden rahatsız burjuva kesimler ile düzen ordusunun yedeğinde politika yapar hale geldiler. Düzen ordusunun Kürt sorunu ve Kıbrıs sorunu gibi geleneksel “milli davalar”da emperyalizm ile yaşadığı uyumsuzluklar, böylelerine ulusal bağımsızlık savunusu, sınırlarını aşmış dinsel gericiliğe karşı terbiye operasyonu ise laikliğin ve çağdaş değerlerin savunusu olarak görünebildi. Zamanla kaçınılmaz bir biçimde belirgin bir sosyal-şoven nitelik kazanan bu burjuva kuyrukçu çizginin tipik temsilcisi ise majestelerinin komünist partisi olarak TKP oldu.

Son gelişmeler bu ulusal liberal çizgi ile demokrat liberal çizginin bir kez daha açıkça görünmesine vesile oldu. Çatışmanın şiddeti içinde düzen kurumlarının sürmekte olan yıpranmasının, sözde ulusalcı düzen ordusuna ilişkin ham hayallerin önemli bir darbe almasının, amerikancı kontrgerillanın gizlenmesine ve aklanmasına dönüşen “Ergenekon operasyonu”nun AKP’nin sahte demokrat maskesini düşürmesinin yanısıra, son operasyonun hayırlı sonuçlarından biri de bu olmuştur.

Tüm kesimleriyle burjuva gericiliğini ve tüm kurumlarıyla burjuva devletini hedef alan ve bunu kurulu düzenin emperyalist dayanaklarına karşı mücadeleyle birleştiren çizgi, bugünün Türkiye’inde devrimciliğin olmazsa olmaz koşuludur. Bu stratejik koşul olmaksızın ideolojik-politik bağımsızlık korunamaz ve herhangi bir devrimci taktik izleme olanağı da kalmaz.

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/28, 11 Temmuz 2008)

Çatışmanın seyri içinde çökmekte olan hayaller

Ergenekon iddianamesine ilişkin ilk resmi bilgilendirme ile buna paralel olarak AKP destekçisi besleme basına gayri resmi olarak sızdırılanlar, soruşturmanın mahiyetini ve sınırlarını olduğu kadar işlevini de tüm açıklığı ile bir kez daha ortaya koymuştur. Dinci basında aylardır pompalanan ve solun bir kesiminde bile liberal hayalleri besleyen iddiaların aksine, bu soruşturma devletin kirli işlerini ve darbeci geleneğini değil, fakat yalnızca AKP hükümetine karşı belli girişimleri ve bunu da yalnızca belirli sınırlar içinde hedeflemektedir. “Terör örgütü” iddiası çerçevesinde davanın asıl ek-senini oluşturacak gibi görünen Danıştay saldırısı provokasyonu ile *Cumhuriyet* gazetesi bombalamalarının en önemli iddialar olarak öne çıkması bunu göstermektedir.

Davanın halihazırdaki sınırlarını burjuva gericiliğinin iki kanadı arasındaki çatışmanın bugünkü seyri belirlemektedir. Muhtemel yeni sınırlarını ise kapatma davasının akibeti belirleyecektir. Başsavcı iddianamede “darbe günlükleri”ne yer verilmediğini net sözlerle ifade etmiş, fakat tutuklanmış bulunan iki eski orgenerale ilişkin olarak daha sonra bir ek iddianame hazırlanacağını da buna eklemiştir. İşin püf noktası da işte buradadır. Böylece AKP, kapatılma ihtimaline karşı darbe soruşturması tehditini elinde tutmuş olmaktadır. Parti kapatılmazsa eğer, Ergenekon davası büyük ihti-

malle bu sınırlar içinde kalacak, Veli Küçük odaklı çetenin AKP'ye karşı giriştiği bazı kirli işleri ele almakla yetinecektir. Kapatılma durumunda ise ek iddianame yoluyla darbe günlüklerinin ve iddiasının gündeme gelmesi büyük ihtimaldir. Eski Genelkurmay başkanı Hilmi Özkök'ün Abdullah Gül'ü makamında ziyaret etmesi, bundan onur duyduğunu özenle vurgulaması ve darbe günlüklerine ilişkin muhtemel bir soruşturma durumunda tanıklık yapabileceğini açıklaması, bu çerçevede dinci partinin elinde tuttuğu tehdit kozunu güçlendirmiştir.

Burjuva gericiliğinin iki kanadı arasındaki çatışmanın halihazırdaki tablosu budur. Dinci gericilik cephesi iki eski önemli orgeneralı tutuklayarak en etkili çıkışını yapmış, böylece elindeki potansiyel kozu somutlamış, fakat darbe iddialarını şu aşamada soruşturma dışı tutarak karşı gelişmeleri beklemeye koyulmuştur. Artık dikkatler Ergenekon soruşturmasından kapatma davasına kaymıştır ve bundan sonrasını bu davanın akibeti belirleyecektir.

Son haftalarda olup bitenlerin en hayırlı yanı, sol safları da etkileyen burjuva hayallerin peşpeşe çökmesi olmaktadır. Bu gericilik hayallerin bir yanında düzen ordusu, öte yanında AKP durmakta; bu gericilik odaklarından ilki olmayan bağımsızlık ve laikliğin güvencesi olmak, ikincisi ise askeri vesayet rejimine son vermek ve demokrasiyi geliştirmek misyonu ile onurlandırılmaktadır. Oysa iki kanat arasındaki çatışmanın seyri artık en kör gözlerin bile görebileceği bir açıklıkta bu hayallerin temelsizliğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Ergenekon operasyonunun 6. dalgasının ulusalcı kanadın en önemli iki emekli generalini kapsamaması ve bunun da ordunun bugünkü komuta kademesinin gizli onayı ile gerçekleştiğinden kimsenin kuşku duymaması, düzen ordusuna ilişkin burjuva hayallere öldürücü bir darbe oldu. Ergenekon operasyonu ile etkili bir moral darbe yiyen ve perişan duruma düşen "ulusalcı" cephe tarafından körüklenen bu hayallerin esası, düzen ordusunun ABD karşısında milli bağımsızlığın ve dinsel gericilik karşısında laikliğin

temsilcisi ve güvencesi olduğu idi. '90'lı yılların ortalarına doğru Perinçekçi parti tarafından özel bir çabayla körüklenen bu gerici safсата, özellikle 28 Şubat'tan sonra solun ve toplumsal muhalefetin bir kesimini de etkisi altına aldı. Kürt sorunu konusundaki yapısal zayıflık ve içinde bulunduğu kısır döngüyü kıramayan sınıf ve kitle hareketine karşı güçlenen inançsızlık, orduya ilişkin bu burjuva hayallerin solun bir kesiminde de etki alanı bulmasını kolaylaştırdı. Oysa bilimin genel gerçekleri bir yana, Türkiye'nin yakın tarihinin somut gerçekleri de, bu türden gerici burjuva hayallerin her türden dayanaktan yoksun olduğunu bütün açıklığı ile ortaya koymakta idi.

Bilindiği gibi benzer hayaller çok daha açık ve yaygın biçimde '60'lı yıllarda da Türkiye solunun geniş kesimlerini etkisi altına almıştı. O dönemin ulusalcı güçleri de bu hayalleri üstelik bugünkünden daha inandırıcı bir biçimde körüklüyor, dönemin sol eğilimli askeri darbelere de sahne olan uluslararası atmosferi ile kemalizmle bulaşık sol düşüncesi, bu çabanın etki bulmasını alabildiğine kolaylaştırıyordu. Bu ham hayallerin çok geçmeden acı bir hayal kırıklığı ile yıkıldığını biliyoruz. Düzen ordusu Amerikancı bir faşist darbe ile sol hareketi ve toplumsal muhalefeti acımasızca ezmiş, Türkiye'nin amerikancı düzeninin baş koruyucusu ve kollayıcısı olduğunu, kendisi hakkında hayaller besleyenler de dahil herkese bütün açıklığıyla göstermişti.

Yine de o dönemde bu hayallerin taşınabilmesinin belli bir mantığı vardı. Az önce işaret etmiş bulduğularımıza, başka şeyler yanında, 27 Mayıs'ın çarpık anısı ile dönemin güçlü toplumsal mücadelesinin ordu saflarındaki yankısı da eklenebilir. Oysa o günden bugüne, özellikle de iki askeri faşist darbe sürecinde, dolayısıyla bizzat düzen ordusu eliyle, Amerikancı sermaye düzeni her açıdan pekiştirildi. Düzen ordusu kurulu düzenin en büyük güvencesi olduğunu olaylarla kanıtladı. Ve o bunu, o günden bugüne Türkiye'nin tüm ilerici-devrimci dinamiklerini döne döne ezerek yaptı. Bugün de sınıf ve kitle hareketinin önünü kesen tüm ku-

rumsal ve yasal düzenlemelerin baş savunucusu odur. Kürt halkının özgürlük ve eşitlik mücadelesini her türlü kirli yöntemi kullanarak kanla boğmaya çalışan da odur. Bugünün Türkiye'sinde hala siyasal özgürlük yoksa, emekçi kitleler savunmasız halde dinsel gericiliğin ağır bir kuşatması altında ise, ülke toprakları emperyalist saldırı ve savaşlar için çiftlik rahatlığında bir üs alanı ise, birbirini izleyen faşist askeri darbeler ve kurumlaştırılan terör rejimiyle cılız ve güçsüz düşürülmüş ilerici-devrimci dinamiklere hala da nefes aldırılmıyorsa, tüm bunların en dolaysız sorumlusu, bizzat düzen ordusunun kendisidir. Böyle bir orduya kalkıp hala bir takım ilerici misyonlar atfetmek iflah olmaz bir hayalciliktir ve tüm ham hayaller gibi yıkılmaya mahkumdur. Nitekim yıkılmaktadır da. Ergenekon operasyonunun her yeni dalgası bu gerici hayallere de vurulmuş bir darbe olmaktadır.

Ergenekon iddianamesinin giderek belirginleşen çerçevesi ise, tersinden AKP hakkında taşınan gerici hayallerin dayanaksızlığını ortaya koymaktadır. AKP bir dinsel gericilik odağıdır, herşey bir yana, demokratikleşme misyonu onun bu gerici burjuva doğasına temelden aykırıdır. Dinsel gericiliğin Türkiye'nin büyük sosyal kaynaşmalara sahne olan yakın geçmişinde oynadığı uğursuz rol ancak ordununki ile kıyaslanabilir. Düzen ordusunun çıplak zorla, ezerek ve boğarak yaptığını, öteki koldan dinsel gericilik uyuşturarak, dahası ilerici aydınlanmanın karşısına gerektiğinde çıplak zorla da çıkararak yaptı. Türkeş'in faşist komandoları henüz ortada yokken, Fetullah Gülenler Komünizmle Mücadele Dernekleri üzerinden aynı misyon çerçevesinde sahnede yerlerini almışlardı bile.

Dinsel gericilik, burjuva düzeninin, Türkiye'nin '60'lı yıllarda başgösteren sosyal hareketliliği sürecinde, sola ve sosyal uyanışa karşı kullandığı öteki temel silahıdır ve bu belli bakımlardan, özellikle de belli dönemlerde, ordudan bile daha etkili bir silahtır.

Bu gericilik akımı 12 Eylül'ün düzlediği siyasal zeminde, yarattığı özel sosyal-kültürel atmosfer içinde ve bizzat generallerin sunduğu özel olanaklarla alabildiğine gelişip palazlandı. Bu geli-

şime, dayandığı özel sosyal katmanların ekonomik-mali palazlanması eşlik etti ve onu bugün Türkiye'nin en etkili siyasal gücü haline getirdi. Bugün bir bütün olarak burjuvazinin elinde sola, emekçilere ve Kürt halkına karşı en güçlü silah durumundadır. Bu konumu ve misyonu ile o, demokratikleşmenin taşıyıcısı olmak bir yana, bunu gerçekleştirebilecek gerçek sosyal-siyasal dinamikleri bizzat boğmaktadır. Bir yandan dinle uyuşturarak, öte yandan çıplak zorla ezerek... Düzen bekçisi generallerin onun bu misyonu ile hiçbir sorunları yoktur. Tıpkı tersinden onun da generallerin düzen bekçiliği misyonu ile bir sorununun olmaması gibi. Onlar sola, emekçilere, Kürt halkına ve bölge halklarına karşı emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin hizmetindedirler ve aynı saftadırlar.

Tüm sorun aralarındaki iç iktidar mücadelesinden çıkmaktadır. Dinsel gericilik odağı olarak AKP bu mücadelede üstünlük sağlamak için ordunun zayıf yanlarını istismar edebilmekte, son olaylar üzerinden görüldüğü gibi, durum gerektirdiğinde ona en zayıf yanından dokunabilmektedir. Fakat bunun demokratikleşme ile, kontrgerillanın tasfiyesi ile, darbeci geleneğin sorgulanması ile uzaktan yakından bir alakası yoktur. Ergenekon operasyonunun iddianame ile açığa çıkan sınırları bunu tüm açıklığı ile ayrıca göstermekte, böylece amerikancı ve AB'ci liberal düzen aydınları tarafından körüklenen gerici hayallere de darbe vurmaktadır.

Düzen ordusu ve dinsel gericilik, yalnızca yakın tarih içinde değil halen de Türkiye'nin ilerici gelişimi ve devrimci geleceği önünde aşılması gereken iki temel engel olarak durmaktadırlar. Bunlardan birinden biri hakkında taşınabilecek en küçük bir hayal, sol ve devrimcilik adına büyük bir gafletin ifadesi olabilir ancak.

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/28, 18 Temmuz 2008)

Rejim krizi ve sol

Kapatma davasının nihayet karar aşamasına yaklaşması ile birlikte rejim krizinde de yeni bir evreye gelinmiş olmaktadır. Fakat bu dananın kuyruğunun kopacağı nokta değildir. Zira kapatma davasının muhtemel tüm sonuçları kapatılmanın hedefi durumundaki AKP'nin kendisi tarafından hesaba katılmış, sindirilmiş, plan ve hazırlıklar da buna göre yapılmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi'nin alacağı karar yalnızca tarafların konumlanma ve davranış tarzına etkide bulunacak, krizin kendisi ise karardan bağımsız olarak fakat kararın niteliğine göre yeni biçimler alarak sürecektir.

Kapatma davası ve rejimin selameti

Karar büyük bir ihtimalle kapatma yönünde olacaktır. Buna olmak zorundadır demek belki daha doğrudur. Zira aksi yönde bir sonuç, halen zaten üstün bir konumda bulunan dinci gericilik kanadına yeni bir güç kazandıracak, laik cephe içinse, bu en önemli silahının boşa düşmesiyle, tam bir siyasal-moral bozgun anlamına gelecektir. Dolayısıyla çatışmanın bugünkü dengesinin aşırı ölçüde bozulmaması için, bir bakıma da rejimin selameti için, AKP'nin kapatılması neredeyse bir zorunluluktur. Rejim kapatmanın sonucu-

larını kaldırmaya hazırdır; AKP'nin dilinden düşürmediği B ve C planları bir bakıma bunun ifadesi ve güvencesidir. Oysa AKP'nin aklanması anlamına gelecek bir karar için aynı şey söylenemez.

Bu arada düzenin efendileri, yani Amerikan emperyalizmi ile ona göbekten bağlı büyük sermaye çevreleri, düzenin dengesini bozan ve temel kurumlarında ciddi yıpranmalara yolaçan krizi kontrol altına almak, rejimin iç yapılanması ve işleyişinde bir an önce yeni bir dengeye ulaşmak için daha etkin bir çaba içine girmiş görünmektedirler. Fakat bunda kısa vadede fazla bir başarı şansları yok.

Zira ilkin, çatışmanın bugünkü düzeyinde “makul” bir uzlaşma noktası bulmak kolay değildir. Dinci gericilik iktidar bünyesinde ve toplum yaşamında kazandığı mevzileri genişletmek ve pekiştirmek gayretindedir ve sahip olduğu güç ve olanaklar çerçevesinde bundan taviz vermek için de bir neden görmemektedir. Oysa krizi yaratan ve şiddetlendiren tam da budur.

İkinci olarak, uzlaşma ve yeni bir dengenin arayıcısı güçlerin kendileri de gerçekte dolaysız olarak çatışmanın içindedirler ve mevcut krizin etkenleri arasındadırlar. Bu, böylece taraf olanların hakem olma olanaklarını da ortadan kaldırmaktadır. Buna bir ölçüde, tarafları kontrol olanaklarına sahip konumda bulunan ve tarafların desteğini almak için birbirleri ile yarıştıkları ABD'nin kendisi de dahildir. Onun dinsel gericiliği özel tarzda kollayan tutumu olmasa, işler zaten bu noktaya varamazdı.

“Ulusalçı” kanadın bozguna döneşen tasfiyesi

Sürmekte olan rejim krizinin halihazırdaki en önemli sonuçlarından biri, Ergenokon olarak kodlanan operasyonlar dizisi ile laik cephenin “ulusalçı” kanadının tasfiyesidir. Dinci gericilik cephesi tarafından bu kanada önemli bir siyasal-moral darbe indirilmiş, yıllardır “ulusalçı ordu” efsanesi ile efsunlanmış tabanı da büyük ölçüde demoralize edilmiştir. Bir yıl arayla yüzbinlerin ka-

tılabildiği mitinglerden birkaç bin kişilik mitinglere düşmek, bu sonucun en veciz ve acınası ifadesi olmuştur. Amerikancı düzen ordusuna ilişkin temelsiz efsanelerin başpapazı Perinçek, kapatıldığı F Tipi'nden tabanına moral aşılama için o artık kabak tadı vermiş derin subjektivizmiyle hala da yüksek perdeden konuşup dursa da, gerçekte durum budur.

ABD'nin gücü ve çatışan taraflar karşısındaki üstün hakem konumu da burada ortaya çıkmaktadır. Zira tümüyle siyasi bir tercihin ifadesi olarak gündeme getirilen bu operasyonlar dizisinin gerçek amacı, hiç de kirli işlerin deşifasyonu ve cezalandırılması değil, fakat tümüyle ABD'ye karşı çatlak seslerin tasfiyesidir. Bu çatlak sesler düzenin en temel kurumunun en üst düzeyinde görev yapmış generallerden çıksa bile, sonuç Garnizon mahalinden alınıp F Tipi'ne kapatılmak olabilmektedir. Ergenokon operasyonunun en derin mesajı budur. İçeri tıkılanların sürmekte olan tüm sızlanmalarına rağmen işbaşındaki generallerin olup bitenleri boş gözlerle izlemeleri, dahası bu operasyona örtülü onay vermeleri, aynı mesajın bir başka yansımasıdır.

Rejimin karşı karşıya bulunan tarafları aynı ölçüde amerikancıdır ve birbirlerine üstünlük sağlamak için en büyük ihtiyaçlarının ABD desteği olduğunu herkesten iyi bilmektedirler. ABD ise halen taraflardan birinden birini tercih etmek yerine iki tarafı bir arada idare etmekte, mevcut çatışmadan dönemsel ihtiyaçlarına en uygun düşecek bir yeni rejim yapılmasına ulaşmak üzere yararlanma yolunu seçmektedir. Çatışmanın halen bir sonuca bağlanmadan belli bir denge içinde sürüp gitmesinin gerisinde de zaten bu vardır.

Soldaki tutum açıklığının sınırları

Devrimci ve reformist kanatlarıyla sol hareketin tümünde halen dikkatler rejim krizinin seyri üzerinde odaklanmış bulunmaktadır. Konuya ilişkin çeşitli değerlendirmeler birbirini izlemekte,

bu değerlendirmelerden çatışmanın gerici niteliği konusunda giderek daha açık bir bilinç ve çatışan taraflara alet olmamak konusunda daha açık bir tutum yansıtmaktadır. Bu kadarı kuşkusuz olumlu bir tablonun ifadesidir. Böylece toplumsal muhalefetin düzen içi çatışmalara dolgu malzemesi yapılması zora girmekte, sınıf ve kitle hareketinin bağımsız gelişimi olanağı güçlenmektedir. Günümüzdeki durumun 28 Şubat sonrasında temel önemde bir farkıdır bu. 28 Şubat sonrasında laikliği savunmak adına solda ve toplumsal muhalefet saflarında yarattığı ve etkisi yıllar boyu süren büyük kargaşa düşünöldüğünde, bugünkü farklı tutumun önemi daha iyi anlaşılır.

Fakat yine de mevcut durumu gereğinden fazla abartmamak, dahası alınan tutumun sınırlarını da açıklıkla görmek gerekir. Reformist odaklardan peşpeşe gelen ve mevcut tutumun anlamını ve sınırlarını abartan değerlendirmeler karşısında bu ayrıca bir önem kazanmaktadır.

Bir kere, mevcut iddiaların aksine solda halen de bu konuda asgari bir tutum ortaklığından söz etmek olanağı yoktur. Kürt hareketi de içinde reformist cephedeki zaafiyet göze batar ölçülerde orta yerde durmaktadır.

Her iki kanadın temsil edildiği Parti Meclisi'nin son bildirisi yeterince açık ve kuvvetli olmayan ifadelerle çatışan taraflarla araya belirli sınırlar çizmiş görünse de, gerçekte ÖDP'nin genel başkan Ufuk Uras tarafından temsil edilen kanadı, en bayağı liberal iddialar ve hayaller eşliğinde, halen dinci gericiliğin yedeğindedir.

Yakın zamana kadar nispeten daha olumlu bir tutum içinde görünöüp AKP'nin ikiye bölünmesini teşhir eden bir çizgide bulunsa da, son DTP kongresi üzerinden Kürt hareketinden yansıyanlar da umut kırıcıdır. Yeni genel başkan Ahmet Türk'ün "*Fırat'ın batısındaki Ergenekon'u soruşturırken, doğusundaki gerçek Ergenekonları unutmayalım*" ifadeleri olup bitenlerin özünü karartmakta ve çatışmanın AKP odaklı kanadı hakkında kaba hayaller yaymaktadır. "*İtalya'da örneğini gördüğümüz gibi bir temiz eller*

operasyonuyla demokrasimizi zehirleyen bu ittihatçı uzantıları temizlemeliyiz” sözleri bu temelsiz hayalleri daha açık bir biçimde ortaya koymaktadır. DTP'nin homojen bir parti olmadığı, Türk'ün açıklamalarının Kürt hareketinin ortak eğilimini yansıtmadığı elbette doğrudur. Ama sonuçta ÖDP'de olduğu gibi DTP'de de genel başkanlar düzeyinde açık bir tutarsızlık olduğu gözler önündedir.

Son bir örnek olarak soldaki tutum ortaklığına kendince övgüler düzen TKP'den sözedilebilir. Burjuva gericiliğinin halen solu ve toplumsal muhalefeti şaşırtma şansına sahip çıkışlar AKP odaklı dinsel gericilik cephesinden gelmektedir. Böyle olunca da solun önemli bir bölümünün buna alet olmaması tutumu haliyle TKP'yi memnun etmektedir. Ama bu, yıllardır burjuva gericiliğinin öteki kanadı hakkında hayaller kuran, bunun bir uzantısı olarak halen de muhalefetini “AKP karşıtlığı” çizgisinde sürdüren bu partinin kendi gerçeğini örtmeye haliyle yetmemektedir.

Tüm bu örnekler solda olduğu iddia edilen ortak tutumun dayanaktan yoksunluğunu göstermektedir. Reformist solun dikkate değer bir bölümü halen de burjuva gericiliğinin iç çatışması konusunda açık ve tutarlı bir tutum almak yeteneğinden yoksundur. Bu tutarsızlık reformist hareketin doğasında vardır. Reformizm doğası gereği burjuvazinin farklı kesimleri ya da devletin farklı kurumları hakkında ham hayallerle hareket eder. İzlediği siyasal çizginin sınırları bunu kendiliğinden koşullar.

Reformist hareketin hiç değilse bir kanadının şu sıralar burjuva gericiliğinin iç çatışmasına alet olmayı reddetmesi elbette olumlu bir tutumun ifadesidir. Ama bu solda tutum ortaklığı konusunda yaratılmak istenen liberal hayallere prim vermeyi, hele de sözü edilen olumlu tutumun devrimci açıdan son derece dar ve iğreti sınırlarını gözden kaçırmayı hiçbir biçimde gerektirmez.

(Kızıl Bayrak, 2008/30, 25 Temmuz 2008)

Geçici olmaya mahkum gerici uzlaşma!

Rejim krizinin bir safhası geride kaldı. Mahkeme tarafından kabul edilen Ergenekon İddianamesi'nin resmen açıklanması ile Anayasa Mahkemesi'nin kapatma davasına ilişkin kararı bunun ifadesi oldular. Bu iki gelişme adeta tek merkezli bir planlama çerçevesinde kısa sürelerle birbirlerini izledi ve böylece Askeri Şura kararları öncesinde tablo belirli bir açıklık kazandı. Toplamı üzerinden bakıldığında, taraflar arasında yeni bir geçici uzlaşma ve denge durumu sağlanmış bulunuyor. Taraflardan biri darbe soruşturmasının bloke edilmesi karşılığında kendisi için bir olanak olmaktan çok gerçekte bir handikap olan “ulusalci” eklentisini feda ederken, öteki taraf kapatmadan ve siyasal yasaklardan kurtulmakla birlikte “laikliğe karşı fiillerin odağı” haline gelme damgasını siyeye çekmek durumunda kaldı. Geçici olmaya mahkum iğreti uzlaşmanın yeni dengesi bu çerçevede kurulmuş oldu

Topluma pompalanan uzlaşma havası

Sonuç her iki taraf için de çatışma sürecinin hayli gerilim yüklü bir safhasını en az kayıpla atlatmak anlamına gelmektedir. Herbiri kendi cephesinden birer hukuk komedisine dönüşen, işin aslında ise daha baştan tümüyle siyasal nitelikte olan Ergenekon ve

kapatma davalarının işlevi ve vardığı nokta sonuçta bu oldu. Şimdi sırada, gizli ve kirli pazarlıklarla önden zaten kendi aralarında sağlanmış bulunan geçici uzlaşma atmosferini ortak bir çabayla topluma yaymak, böylece rejime ve temel kurumlarına bir süreliğine de olsa nefes aldirmek var.

Bunun ilk önemli belirtilerini Ergenekon iddianamesinin açıklanmasının hemen sonrasında ve kapatma davası kararının hemen öncesinde medya üzerinden (özellikle de böyle bir uzlaşmayı emperyalist odaklarla birlikte şu sıralar özellikle arzulayan Aydın Doğan medyası üzerinden) zaten izliyorduk. Anayasa Mahkemesi kararının açıklanmasının hemen ardından ise pek az istisnaıyla neredeyse her koldan buna yönelik açıklamalar birbirini izlemeye başladı. AB'Den, AB'den, daha resmen açıklanmadan kokusunu aldığı karara verdiği ilk tepkiyle İstanbul Borsa'sından, TÜSİAD'dan, sanayi ve ticaret odalarından, tek tek tekerci gruplardan, Başbakan'dan, CHP dışındaki hemen tüm düzen partilerinden, sözümona kanaat önderlerinden, bu arada Fetullah Gülen'den, yükselen ortak ses bu oldu. Tüm bu gericilik korosu, Türk demokrasinin bir olgunluk sınavı verdiğinden, kurumların ve kuralların işlediğinin bir kez daha görüldüğünden, mahkemenin sağduyulu kararıyla Türkiye'nin önemli bir badireyi başarıyla geride bıraktığından, siyasetin belirsizlikten ve istikrarsızlıktan, ekonominin kriz tehlikesinden kurtulduğundan, Türkiye'nin önünün artık açıldığından dem vurmakta, uzlaşma ve bütünleşme telkin etmekte-dirler.

Bunlar daha kararı izleyen ilk birkaç saatin yansımaları. Aynı söylemleri yarından itibaren Ergenekon mağduru olanlar hariç tüm düzen medyası üzerinden de izleyeceğimizi ve bunun günler boyu süreceğini hatırlatmaya ise gerek yok herhalde.

Geçici uzlaşmanın hassas dengesi

Oysa yaratılmak istenen aldatıcı izlenimin aksine, rejim krizi-

nin tüm temeli yerli yerinde duruyor. Beklediği kapatmanın gerçekleşmemiş olmasından duyduğu derin hayal kırıklığını gizleyemeyen CHP lideri Baykal, mahkeme kararı krizi çözmedi, saptamakla kaldı derken kuşkusuz bu çerçevede tümüyle haklıdır. Rejim krizi boyutlarında yaşanan bir iç iktidar mücadelesiydi ve son gelişmeler, bu mücadelede bir sonuca değil fakat yalnızca bir geçici uzlaşma durumuna işaret etmektedir. Uzlaşma belirli bir dengede yaratıldığı ölçüde de çatışmanın önümüzdeki dönemde yeniden alevlenmesi kaçınılmazdır, zira mevcut hassas dengenin korunması kolay değildir. AKP'nin yeni kapatma girişimlerine karşı bir güvence çerçevesinde gündeme getireceği yeni bir anayasa tartışması bile krizin yeniden alevlenmesine yetebilecektir örneğin.

Uzlaşma hassas bir denge üzerinden sağlamıştır, dedik. Anayasa mahkemesinin aldığı kararın tablosu bunu tüm açıklığı ile göstermektedir. AKP kapatılmaktan, liderleri siyasal yasaklardan şimdilik kurtuldu ama mahkemenin 11 üyesinden 10'u partinin "laikliğe karşı fiillerin odağı" haline geldiği saptamasında birleşti ve bu sonuç bizzat mahkeme başkanının ağzından "önemli bir ihtar" olarak kamuoyuna duyuruldu. Buna rağmen kapatılmadıysa eğer bu, gizli ve kirli uzlaşmanın gerekleri çerçevesinde, 10 üyeden 4'nün bu fiillerin henüz bir kapatmayı gerektirecek düzeyde olmadığını "düşünmesi"nden dolayı oldu. Sonuçta AKP kapatılmadı ama aklanmadı da, tersine "önemli bir ihtar"ı gerektirecek düzeyde suçlu bulundu. Uzlaşmanın bu hassas sınırlarda gerçekleşmesi gerekiyordu; zira kapatmanın karşıtı olarak aklanma, dinci parti lehine büyük bir dengesizliğe yolaçacaktı. Bu ise çatışmanın öteki kanadı için düşünülecek şey değildi.

Türban kararının iptalinin ardından şimdi de AKP'nin kendisine çeki düzen vermesi ve rejimin hassas dengeleriyle bir daha oynamaması gerektiği anlamına gelen bu sınırlarda bir karar, çatışmanın ordu odaklı militarist-laik kanadı için sanıldığından da önemli bir kazanımdır. Hele de Ergenekon soruşturması temel düzen kurumlarına ilişkin her türden sorgulamayı konu dışı tut-

muşken ve bu haliyle dava kontrgerillanın gizlenmesine, dahası safralardan kurtulurak daha da güçlenmesine hizmet ediyorken...

Kararın açıklanmasının ardından başbakanın yaptığı ilk açıklama, AKP'nin karşı tarafın beklentilerine yanıt vermeye hazırlandığı gösteriyor. Fakat bunun gereklerini gözetmek onun için sanıldığı kadar kolay değil. Arkasında seçmen desteği ve elinde birçok açıdan önemli imkanlar varken, o düşürüldüğü bu durumdan çıkmayı kaçınılmaz olarak deneyecektir. Ama onun buna yönelik her ciddi girişimi de bugünkü iğreti uzlaşmanın bitişi anlamına gelecektir.

Özetle, Anayasa Mahkemesi kararı mevcut krizi görünüşte ve bir süreliğine hafifletecek olsa da, bunu çok geçmeden çatışmanın yeni bir düzeyde patlak vermesi kaçınılmaz olarak izleyecektir.

Kazanan bir kez daha ABD oldu!

İşlerin kontrolden çıkmaya başlaması, temel düzen kurumlarının günden güne artan yıpranması ve en önemlisi de siyasal belirsizliğin ekonomik etkileri, bir süredir büyük sermaye çevrelerini taraflar arasında bir uzlaşma arayışına yöneltmişti. Bir dizi belirti bunun ABD'nin ağırlık koymasıyla gerçekleştiğini göstermektedir. Temmuz ayı ortasında önemli bazı Amerikalı üst düzey yöneticiler Türkiye'yi ziyaret etmiş, bunlardan resmi görevi bulunmayan ama etkili biri olduğu bilinen eski Ankara Büyükelçisi Mark Parris, Türkiye'den dönüşünün hemen sonrasında, kapatma davasında uzlaşma ihtimalinin belirgin biçimde arttığını bildirmişti. Bu aynı Mark Parris'in kararın açıklanmasından hemen sonra açıklama yapması ve gerçekte destekçisi olduğu AKP'yi yaşananlardan ders çıkarmaya çağırması, bu çerçevede fazlasıyla dikkate değerdir. Böylece o bir yandan taraflar arasında uzlaşma sağlamaya yönelik başarılı arabulucu rolünü dışa vururken, öte yandan ise kapatma riskini atlatmış AKP'ye bunu sağlayan uzlaşmanın gereklerini bir de kamuoyu önünde hatırlatmak ihtiyacı duymaktadır. AB temsil-

cilerinden de bu yönlü açıklama ve telkinler gelmesi ayrıca dikkate değerdir.

Uzlaşma çabaların baş mimarı ABD, sonuçta yaşanan sürecin de en kazançlı aktörü durumundadır. O çatışan tarafları birarada bir terbiye ve kendi ihtiyaçlarına uyarlama operasyonundan geçirmiştir. Bunun bir yanı, laik cephenin özellikle Kıbrıs ve Kürt sorunlarında ABD karşıtı çatlak sesler çıkaran “ulusalci” kanadının tasfiyesidir. Ergenekon operasyonunun tüm anlamı ve gerçek sınırı budur. Açıklanan iddianame bunu bütün açıklığı ile teyid etmiştir. Düzenin tüm temel kurumlarını aklayan iddianame, suçlamalarını ABD ve AKP karşıtları sınırlarında tutmuştur. Bu sınırları aşan söylem ve iddialar, somut kanıtlarla desteklenmediği ölçüde, gerçekte esas alınan sınırları gizlemeye, böylece davanın gerçek amacını örtüneye yönelik bir hileden ibaret kalmaktadır.

ABD'nin elde ettiği kazanımların öteki yani, kapatma tehditi altındaki AKP'yi arkalamak yoluyla bu dönemde ona en kritik sorunlarda adım attırmasıdır. Kıbrıs görüşmelerindeki ilerlemeler, Güney Kürdistan ile kurulan resmi ilişkiler, Ermenistan ile başlayan görüşmeler, İran politikasında oynanan rol, Afganistan'da üstlenilen ek yeni roller, tüm bunlar kapatma davası süreci içinde peş peşe gelen adımlar oldu. Tümü birarada, AKP'nin kapatma davasına karşı desteğine ihtiyaç duyduğu ABD-AB ikilisine sunduğu acil hizmetler kapsamında gerçekleşti. Bunlara içerde işçi sınıfına, emekçilere ve Kürt halkına yönelik olarak kesintisiz biçimde sürdürülen saldırıları eklemiyoruz. Zira bu açıdan AKP, kendisine dış bileyenler de dahil, gericiliğin tüm iç ve dış odakları için zaten ideal bir seçenektir. Yıllardan beridir ve halen de.

Aynı terbiyeden düzen ordusu da geçmiş bulunmaktadır. Emekli de olsa en üst düzeyde görev yapmış bazı generallerin onur kırıcı biçimde tutuklanmasına verilen onay bunun en veciz ifadesi olmuştur. Bu generallerin hedef alınmasının esas nedeni hiç de darbe girişimcisi olmaları değil fakat belirli konularda ABD'ye karşı bazı çatlak sesler çıkarmalarıdır. Darbe günlükleri üzerinden ya-

ratılan tartışma ise aynı terbiye operasyonunun bir başka yanındır. ABD'nin onay vermediği bir durumda darbeci geleneği olan düzen ordusunun darbe yapmaktan aciz olduğu, buna yönelik girişimlerin traji-komik bir akibetle sonuçlandığı böylece gözler önüne serilmiş olmaktadır. Kandil'in sınırsız bombalanması karşılığında da olsa Güney Kürdistan'la kurulan resmi ilişkiye verilen onay, Kıbrıs görüşmeleri karşısında göze batır düzeydeki pasif tutum, görünüşteki redlere rağmen Afganistan'da üstlenilen yeni roller vb., terbiye operasyonunda düzen ordusu payına düşenlerin öteki bir bölümüdür.

Varılan geçici uzlaşma ile ulaşılan yeni denge durumu, tarafları Amerikan emperyalizmine daha çok muhtaç hale getirmektedir. Bu ise özellikle bölge planları çerçevesinde Türkiyeli işbirlikçilerinden daha kolay yararlanabilmesi için ABD payına önemli bir olanaaktır.

Alternatif düzene karşı devrim olmalıdır

Tüm kesimleriyle olmasa da, yeterli açıklık ve tokluktan yoksun olsa da, sol hareketin önemli bir bölümünün burjuva gericiliğinin iç çatışmasına alet olmayı reddetmesi, özellikle Amerikancı liberallerden buna yönelik olarak gelen gerici cereyana prim vermemesi önemlidir, buna ilişkin düşüncemizi yineliyoruz. Ama bu kendi başına hiçbir biçimde yeterli de değildir. Önemli olan, kendi aralarındaki dalaşmadan bile kitleleri sahte bir biçimde taraflaştırmak ve kontrol altında tutmak doğrultusunda yararlanmayı başaran burjuva gericiliğinin karşısına devrimci bir odak olarak çıkmayı başarabilmektir. Bu ise düzenin karşısına devrim adına çıkmayı, ortaya asgari sınırlarda da olsa devrimci program, buna dayalı hedefler ve istemler koymayı, buna uygun şiarlar yükseltmeyi, bunları devrimci bir mücadele anlayışı içinde gerçekleştirmeye yönelmeyi gerektirir. Oysa büyük bir bölümüyle reformist bir çizgide bulunan sol hareket bu tür bir yönelimden yapısal olarak

yoksundur.

Çatı Partisi etrafında dönen tartışmalar ve girişilen hazırlıklar bunun güncel plandaki aynasıdır. Bu hazırlık içinde olanlar, bunun seçimlere ve parlamentoya yönelik bir girişim olmadığı üzerine yemin bilahâ etseler de, bir nebze olsun inandırıcı olamamaktadırlar. Onlar her seçim öncesinde değişik biçimler içinde gündeme getirdikleri bu türden her proje için aynı şeyi söylemişlerdir. Oysa yaşananlar bu girişimlerin seçim ittifakı sınırlarından öteye geçemediğini, bu çerçevede parlamentarist hesap ve hayallerin yansıması olduğunu göstermiştir. Bu kez de durum aynıdır. Dahası bu kez ortaya konulan projenin biçimi bile kendi başına bunu ortaya koymaya yeterlidir. Aynı ayrı parti ve örgütler, kendi varlıklarını koruyarak neden bir çatı partisi altında bir araya gelme ihtiyacı duysunlar ki? Belli ki bunun tek nedeni seçimlere bu aynı partinin çatısı altında girebilmektir. 2002’de Blok olarak gündeme getirilen, sonra SHP çatısında somutlanan, bir ara Zeytin Dalı ittifakı olarak önerilen proje, şimdilerde ise Çatı Partisi biçimini almıştır. Değişen yalnızca isimlendirmedir, amaç ve kaygı aynıdır.

Bu projenin bu denli önemsenmesini gerisinde parlamentoya bağlanan umutlar vardır. Bu türden umutlar ise bugünün Türkiye’inde düzen kurumları hakkında gerici hayalleri güçlendirmenin ötesinde, kitlelerin devrimci inisiyatifine ve eylemine dayalı gerçek bir devrimci alternatif geliştirebilmenin önünde büyük bir engeldir.

Reformist sol bu parlamentarist hayallere bağlılığını sürdürdükçe, yaşadığımız kriz ortamında solun ortak tutumuna ve eylemine dayalı devrimci bir alternatif boş bir söz olarak kalmaya mahkumdur. Oysa günümüzün nesnel ve acil devrimci ihtiyacı budur. Yazık ki bunu reformist sola rağmen gerçekleştirebilecek bir devrimci akımlar tablosu da yoktur ortada. Herşeye rağmen devrimci bir konumda olanların bir kısmı reformist ittifakın yedeğinde, öteki bir kısmı ise fiilen sahnenin dışındadır.

Bunları umutsuzluk yaymak için değil fakat gerçeği dosdoğru

görmek ve hesaba katmak için dile getiriyoruz. Biz komünistler olarak devrimci bir çizgide kendi bağımsız devrimci faaliyetimizi yürütüyoruz ve yürütmeye de devam edeceğiz. Öte yandan bunu, bugünün koşullarında burjuva gericiliğine karşı kitlelerin devrimci bilincinin ve eyleminin gelişmesine hizmet edecek her türden ortak çabayla birleştirmeye de hazırız. Fakat bunu yaparken, kriz içindeki düzene alternatif adı altında devrimden umudunu kesmiş kesimlerce ileri sürülen ve düzen kurumlarına bağlanan umutların ifadesi olan eğilim ve girişimlere hiçbir biçimde prim veremeyiz. Düzene karşı devrim alternatifine dayalı bir çizgi, düzen hakkında şu veya bu türden hayaller yayan her türden oportünist tutum ve çabaya karşı mücadele ile birleştirilmek zorundadır.

(Kızıl Bayrak, 2008/31, 1 Ağustos 2008)

Liberal ham hayaller

Dikkate değer bir biçimde Askeri Şura çalışmasının hemen öncesine denk getirilen kapatma davası kararını izleyen ilk haftanın ardından şimdi tablo artık daha da net. Burjuva gericiliğinin iki kanadının iç dalaşmasında geçici bir uzlaşmaya varıldığı, bunun bizzat ABD'nin ağırlık koyması ile yeni bir dengede sağlandığı, fakat bu dengenin de fazlasıyla iğreti olduğu, her an yeniden bozulabileceği üzerine artık yaygın bir görüş birliği var. Askeri Şura'dan yansıyan ve CHP'de bile huzursuz tepkilere yolaçan tablo ile Güngören katliamını en rezil bir biçimde saptırmak çabası varılan uzlaşma ve uyumu ortaya koyarken, bunu izleyen yeni YÖK atamaları yeni bir krizin daha bugünden ilk işaretlerini veriyor.

Fakat aralarındaki ilişkilerin seyri ne olursa olsun, burjuva gericiliğinin her iki kanadı içerde sermayenin hizmetinde emekçilere ve Kürt halkına karşı, dışarda emperyalizmin ve siyonizmin hizmetinde bölge halklarına karşı tam bir uyum içinde hareket etmektedirler. Kriz sürecinin ayrıca kanıtladığı daha temelli gerçek budur. Bu konuda aralarında esasa ilişkin herhangi bir görüş ayrılığı yoktur. Olduğu kadarıyla da bu, tam da bu aynı kriz süreci içinde, özellikle de 5 Kasım'da sağlanan Washington mutabakatından beri, en aza indirildi. Amerikan emperyalizminin kriz sürecine müdahalesinin en önemli sonucu bu oldu. O, tarafları kendi çı-

kar ve ihtiyaçlarına uygun düşen bir çizgide yakınlaştırmayı ve uyumlulaştırmayı başardı. Bunu görmek için bir yıl öncesine kadar en önemli görüş ayrılığı sorunu olarak görülen Irak ve Güney Kürdistan politikasına, ya da Türkiye'deki Kürt sorununun ele alınışına bakmak yeterlidir.

Gel-gitler halinde yaşanan yüzeydeki didişmenin gerisindeki daha esaslı gerçek budur. Yaşanan krizin kontrollü bir süreç halinde seyretmesinin gerisinde de bu var. Devletin kilit mevzilerine ve rant kaynaklarına hakim olmak arzusu yüzeydeki didişmeye yolaçarken, Amerikancı sermaye düzeni temelindeki köklü çıkar birliği, tüm temel sorunlarda uyumlu bir işbirliğine yolaçmaktadır. Birleştirici ortak çizgi, emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazin hizmetinde emekçilere ve bölge halklarına karşı düşmanlıktır. Yalnızca genel planda ve uzun vadeli olarak değil, gündemdeki sıcak sorunlar üzerinden de, yani gündelik politika olarak da.

Bu esaslı olgunun devrimci politika açısından büyük önemi vardır. Zira buradan bakıldığında, tüm iç dalaşmalarına rağmen tüm kanatlarıyla burjuva gericiliğinin işçi sınıfı, emekçi kitleler ve ezilen halklar karşısında bir ve aynı cepheyi, kokuşmuş düzen cephesini oluşturdukları görülür. Bunun karşısına ise ancak işçi sınıfının, emekçilerin ve ezilen halkların birleşik devrim cephesi çizgisi ile çıkılabilir. Düzen cephesine karşı devrim cephesi, devrimci bir politikanın asgari stratejik temeli budur. Safını buradan kurmayan, öteki herşeyi mutlak biçimde buna tabi kılmayan her politika gerçekte kurulu düzenin kendi sınırları içinde kalır, düzen çatlaklarından beslenir, iflah olmaz bir oportünizmin ifadesi olur ve şaşmaz bir biçimde reformist kimliği işaretler.

Devrimci politikanın, aynı anlama gelmek üzere devrimci taktiğin temeli, zorunlu ve belirleyici koşulu, devrimci stratejidir. Devrimci strateji yoksa, siyasal sürecin tüm seyri boyunca belirleyici değilse, devrimci politika için de asgari ve zorunlu koşul yok demektir. Bunun olmadığı bir durumda ise devrimci iddia ve söylem her türlü dayanaktan yoksundur ve yalnızca kaba bir aldat-

macanın ifadesidir.

Uzun yıllar sol saflarda en bayağı bir oportünizmin temsilcisi olan, ardından general yalakalığına soyunan ve kurulu düzenin bayağı bir savunucusu haline gelen Perinçek, yıllar önce, politika egemen sınıf bünyesindeki çatlaklardan yararlanmak değilse nedir diye soruyordu. Bu soruyla o, gerçekte düzen sınırlarında bir politika anlayışını, bayağı bir burjuva kuyrukçuluğunun politikaya bakış tarzını ortaya koyuyordu. Bu politika anlayışı onu ve partisini egemen sınıfın bir kesimine karşı öteki kesimiyle safa girmeye, gelinen yerde de bunun kurbanı olmaya götürdü.

Devrimci politika elbette burjuva gericiliğinin iç çelişkilerini hesaba katar ve bundan devrimci amaçlarla yararlanmaya çalışır. Ama bu, devrimci politika devrimci stratejinin ışığında belirlendiği için ve şaşmaz biçimde ona hizmet ölçüde böyle olur. Öte yandan bu, hiçbir zaman devrimci politikanın esas içeriğini de oluşturmaz. Devrimci politika esas içeriğini düzen çatlaklarından değil, fakat düzenle cephe cepheye olmaktan alır. Fakat ortada devrimci strateji yoksa, dost ve düşman saflar ve ilişkiler toplumun temel sınıf ilişkileri ve bunun politik izdüşümleri üzerinden tanımlanmıyorsa, egemen sınıf iktidarını yıkmak ve yerine devrimci sınıfın devrimci iktidarını kurmak izlenen stratejinin esasını oluşturmuyorsa, ortada devrimci bir politika için temel ve zorunlu koşul da yok demektir. Bu durumda kurulu düzenin iç çelişkilerinden yararlanmak adına yapılan herşey, gerçekte çelişki içindeki egemen sınıf gruplarından birinden birinin safında, en azından yedeğinde yer almaktan başka bir sonuç yaratmaz. Perinçekçi politikanın ibretlik akibeti de bunu kendi yönünden tüm açıklığı ile gösteriyor. Düzen çatlaklarında politika yapmanın bu iflah olmaz temsilcisi şimdi umutsuzluk içinde “millete gitmekten”, kitlelere dayanmaktan, bunun dışında yol kalmadığından dem vuruyor. Bu yeni söylemiyle o, başta ordu olmak üzere düzen kurumlarına dayalı politik hesaplarının acınası biçimde boşa çıkmış olmasının yarattığı hayal kırıklığını dışa vuruyor.

Fakat Perinçek'in şoven bir burjuva milliyetçiliğinin temsilcisi haline gelerek yaşadığı uç politik savrulma yanıltıcı olmamalıdır. Onun politika üzerine ortaya koyduğu yaklaşımın ideolojik özü, gerçekte tüm kesimleriyle reformist solun politika anlayışının ortak eksenidir. Politikayı egemen sınıflar arası çelişkiler üzerinden kurmak, bir başka ifadeyle düzen çatlakları üzerinden politika yapmak, hep yinelediğimiz gibi reformist solun ortak özelliğidir. Şu farkla ki, bazıları buna ilişkin tutumlarını daha kaba ve ölçsüz biçimde açığa vururlarken, öteki bazıları bu konuda daha utangaç ya da ihtiyatlı hareket etmekte, daha ince bir oportünizmden yarar ummaktadırlar.

Son 10 yıldır, bu 28 Şubat süreci sonrasında beri demek oluyor, reformist solun bir kesimi bağımsızlık, laiklik ya da daha genel planda "cumhuriyetin kazanımlarını savunmak" adına burjuva "ulusalci" güçlerin ve düzen ordusunun dün en suyunda politika yapmak yolunu tutarken, öteki bir kesimi demokrasi, "askeri ve sayet rejiminden kurtulmak" ve Kürt sorununda barışçı çözüm adına AB yanlısı burjuva kesimlerin, geline yerde ise AKP'nin dün en suyunda hareket ediyorlar ve AB yandaşlığını bayrak edinen Amerikancı burjuva libaralleriyle flört ediyorlar.

Birinci kesim son zamanların gelişmeleriyle dersini almış bulunuyor. Bununla, izlediği politik çizgiden gerekli sonuçları çıkarmış ve böylece kuyrukçu zaafiyetini gidermiş bulunuyor demek istemiyoruz; yalnızca gelişmelerin burjuva gericiliğinin bu kanadı üzerine kurulan hayallere büyük bir darbe vurduğu anlatmak istiyoruz. Eğer bu hayallerden geriye olup bitenlere rağmen bir şey kalmış idiyse, bu da Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla uçup gitti. Bu alandaki hayalkırıklığı öylesine büyüktür ki, etkisini CHP üzerinde bile gösterebiliyor. Son günlerde düzen ordusuyla girilen alışılmadık polemikler bunu yansıtıyor.

Oysa öteki kesimin, AB'ci burjuva gericilik cephesinin yedeğinde sözde demokrasi mücadelesi verenlerin hayalleri, son dönemin gelişmeleri üzerinden daha da depreşmiş bulunuyor. Bunu

depreştirense Türkiye tarihinin gördüğü en kirli ve rezil bir psikolojik savaş ve manüplasyon eşliğinde süren Ergenekon operasyonudur. Liberal solun bu kesimi artık git gide daha açık biçimde bunu, bir yanından da olsa devletin çetelerden arınması, askeri vesayet rejiminin güçten düşmesi olarak sunmakta, buna yönelik çabalara verilecek destekle bu sürecin derinleştirilmesinden sözdebilmektedir. Bu, çatışma halindeki burjuva gericiliğinin bir kanadının sergilediği kaba bir oyuna ilişkin liberal ham hayallerin dipsiz kuyusudur.

Artık tüm açıklığı ile ortaya çıkmıştır ki, Ergenekon operasyonu, ABD'ye karşı çatlak sesler çıkaran "ulusalci" ekibin en rezil yöntemlerle bertaraf edilmesinin yanısıra, AKP hükümetine karşı komplolara girişmiş üç-beş çetecinin harcanmasıyla devletin tam kalbinde duran kontrgerilla çetesinin aklanması ve gizlenmesi operasyonudur. Bunun ötesinde hiçbir anlamı yoktur.

Burjuva gericiliğinin iç çatışmasının seyri Amerikancı vesayet rejimini pekiştirdiği bir durumda, bundan askeri vesayet rejiminin zayıfladığı sonucunu çıkarmak bir başka liberal ham hayaldir. Türkiye'nin kendini özgü askeri vesayet rejimi cumhuriyetin kuruluşundan kök alıyor olabilir; ama II. Dünya Savaşı'nı izleyen bütün bir dönemde tümüyle Amerikan emperyalizmin denetimine ve hizmetine girdiği tartışmasız bir olgudur. Türkiye'de özgürlük mücadelesinin tüm kazanımlarını boğan ve gerçek demokrasi dinamiklerini felce uğratan faşist askeri darbeler dolaysız olarak ABD ürünü olmuştur ve bunlardan ikincisi, gerçekleştiği gün Brüksel'deki NATO karargahında özel kutlamalara konu edilmiştir. Askeri vesayet rejiminin 28 Şubat Müdahalesi olarak somutlaşan yakın yıllara ait yeni ürünü de, yine ABD destekli bir operasyon olarak gerçekleşmiş ve ortaya aynı operasyonun bir parçası olarak bugünkü AKP'yi çıkarmıştır.

Türkiye'nin bütün bir yakın tarihi bu ülkede askeri vesayet rejiminin ABD-NATO damgası taşıdığını ve ikiyüzlülüğü bir kimlik haline getirmiş Avrupa'nın da örtülü desteğini aldığını göster-

mektedir. Ergenekon operasyonu vesilesiyle üzerine çok konuşulan gülünç darbe girişimleri bile kendi yönünden bu aynı olguyu kanıtlamaktadır. Zira bu girişimler ABD istemedikçe ve destek vermedikçe, Türkiye’de ordunun darbe yapmaktan aciz olduğunu göstermiştir.

Türkiye’nin gerçekleri bunlarsa eğer, tüm seyriyle amerikancı vesayet düzeninin pekişmesine yolaçan olaylar zincirinden askeri vesayet rejiminin zayıflamakta olduğu sonucunu çıkarmak, en hafif ifadeyle düşünme gücünü yitirmek, bir kez daha liberal ham hayallerin dipsiz kuyusuna düşmek demektir. Rejim krizine ABD müdahalesi elbette orduyu da terbiyeden geçiriyor, gücünü ve etkisini belli yönlerden sınırlıyor. Fakat hangi yönde ve ne ölçüde? ABD’nin Türkiye’ye ve onu çevreleyen bölgeye yönelik planlarına çıkarılan güçlükleri bertaraf etme yönünde ve yalnızca bu ölçüde. Bunun için Kıbrıs ve Kürt sorunlarını hatırlatmak yeterlidir. Ordu terbiyeden geçirilerek bu konularda ABD politikalarıyla uyumlu hale getiriliyor. Bunun demokrasiyi geliştirmekle, “sivil siyasetin alanını genişletmekle”, tersinden askeri vesayet rejimini zayıflatmakla uzaktan yakından bir ilgisi yok. Bunlar amerikancı liberal kalemlerin sistemli biçimde sola pompaladığı aldatıcı hayallerdir. Ordunun politika üzerindeki vesayeti ABD’nin dönemsel ihtiyaçlarına ve tercihlerine sorun yarattığı ölçüde ABD onu elbette sınırlama yoluna gider. Ama bu aynı gerçeğin kendisi, yine ihtiyaçlarının gerektirdiği her durumda onu kullanabilmek olanağı anlamına da gelir.

Bu olanaksa tüm haşmeti ve melanetiyle yerli yerinde duruyor.

(Kızıl Bayrak, 2008/32, 7 Ağustos 2008)

Yiyici asalakların dalaşması neyi yansıtıyor?

AKP hükümeti ile TÜSİAD'ın en büyük oligarklarından Doğan Grubu arasındaki yeni dalaşma, bir anda düzen siyasetinin ana gündemi haline geldi. Tarafların karşılıklı olarak yazılı ve görsel sermaye medyasını neredeyse yarı yarıya ellerinde tuttukları ve burjuva muhalefet partilerinin de dalaşmada taraf haline geldikleri gözönüne alındığında, bu sonuç şaşırtıcı da değildir.

Dalaşmanın bir anda bu boyutlara ulaşmasında taraflar adına yeni çıkışların en üst düzeyden yapılmış olması var. Doğan Grubu'nun medya üzerinden ve yolsuzlukları konu eden kontrollü saldırısını AKP ve hükümet adına başbakan doğrudan yanıtlayınca, bunu da çıkarıcılık ve vurgunculukla suçladığı hasmına karşı savaş ilanına çevirince, olay bir anda çığırından çıktı. Kaba şantajı dayalı bu savaş ilanını karşı cepheden grubun başı bizzat yanıtladı. O da kendince şantaja meydan okudu ve bugüne kadar gizli sürdürülmüş kirli çıkar ilişkileri hakkında bazı iddialar attı ortaya.

Şimdi taraflar bir yandan karşılıklı olarak birbirlerini çıkarıcılıkla, şantajcılıkla, vurgunculukla ve ahlaksızlıkla suçlarken, öte yandan birbirlerinin hırsızlıklarını, yolsuzluklarını, vurgunlarını, bu gibi durumlara uygun düşen ifadeyle, kirli çamaşırlarını bir ucundan da olsa ortaya dökmekle meşguller.

Ortaya dökülenler halen son derece sınırlı olmakla birlikte

yine de önemli öğeler içeriyor. Aydın Doğan'ın medya gücünü pazarlık ya da şantaj aracı olarak kullanarak hükümetlerin sağladığı kolaylıklarla önemli vurgunlar vurduğunun aslında bir haber değeri yok. Bu, bu ülkede yaşayan ve politik yaşamı izleyen hemen herkes tarafından artık iyi kötü biliniyor. Daha önemli olanı bizzat başbakan tarafından "bizim Çalık"lara sunulanlar hakkında ortaya dökülenler. Aynı şekilde, başbakanın öfke patlaması halinde tehditler ve şantajlar savururken, bugüne kadar işi "saygıyla", "gizli" biçimde götürelim demiştik ama artık böyle olmayacak diyerek, alışılmış patavatsızlığı ile tüm toplum önünde açığa vurduğu gizli ve kirli çıkar ilişkileri gerçeği.

Yine de bu çatışmanın güncel boyutları ve kendi dar sınırları üzerinde durmak fazlaca anlamlı değil. Ayrıca buna gerek de yok. Zira çatışma halen kontrolden çıkmış bulunduğu için taraflar bunu özel yorumlar ve açıklamalar gerektirmeyecek bir açıklıkta kendileri zaten yapıyorlar. Bunun bir çıkar ve rant paylaşımı kavgası olduğu, öteki herşeyin buna kabaca alet edilmeye çalışıldığı ifade uygunsuz ayan beyan ortada.

Fakat halen olup bitenlerin kendi sınırlarının ötesindeki anlamı önemlidir; zira bizzat bu çatışma üzerinden özel bir yeni evresini izlemekte olduğumuz rejim krizinin temeldeki nedenlerini, aynı anlama gelmek üzere sınıfsal mantığını anlamak bakımından, halen yaşanmakta olanlar son derece açıklayıcıdır. Buradaki açıklayıcılık buna ilişkin devrimci tahlili kolaylaştıran veriler sunmasında değildir, bu daha baştan yeterli açıklıkta zaten yapılmıştır. Yeni olan, bunun taraflar tarafından da bu denli kaba biçimde açığa vurulması, dolayısıyla devrimci tahlilin bu denli açıklıkla doğrulanmasıdır.

Ekim'in rejim krizini konu alan yazılarımızda daha önce de başvurduğumuz "*Rejim Krizinde Yeni Safha*" başlıklı önemli değerlendirmesinde, AKP'nin rejim krizine dönüşen gücünün kaynakları altı madde halinde özetleniyor ve bunların dördüncüsünde, bu son dalaşmanın kendinden öteye anlamına da ışık tutan şu görüşler dile getiriliyordu:

“Dördüncüsü, sırtını dayadığı özel teknelci gruplardan alınan güçtür. AKP bugün bir bütün olarak işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkarlarına hizmet ediyor olsa da, bu onun burjuvazinin bir kesiminin (son 30 yıl içinde palazlanan ve bugün artık etkili bir teknelci sermaye kesimi haline gelen dinci ya da muhafazakar Anadolu büyük burjuvazisi) özel çıkarlarını da temsil ettiği gerçeğini değiştirmez. Nitekim siyasal sahnede laiklik-şeriatçı kutuplaşması adı altında olup bitenler, gerçekte teknelci büyük burjuvazinin iki ana grubunun sömürü ve yağınada daha etkin bir konum elde etmek için yürüttükleri bir iç iktidar mücadelesinin siyasal yansımasından başka bir şey değildir. AKP’nin arkasında bugün özel bir güçlü teknelci sermaye kesimi vardır ve tam da bu sayede bu kesim günden güne daha da güçlenmekte, bu durum başta TÜSİAD olmak üzere geleneksel teknelci sermaye kesimlerini gitgide daha çok rahatsız etmektedir. Fakat öteki kesim de elde ettiği politik avantajlara dayanarak iktidarda daha etkin bir konum kazanmak üzere halen hırsla yüklenmektedir. Türkiye’de dinsel gericiliğin feodal, yarı-feodal öğeler ile geleneksel orta burjuva katmanlara dayalı olarak sistemin eteğinde ve büyük burjuvazinin uyumlu bir eklentisi olduğu dönem artık geride kalmıştır. Bu kesim kendi içinden güçlü teknelci gruplar çıkarmıştır ve bunlar halen devlete hakim olmak ve topluma kendi iktidar mevzilerini güçlendirecek biçimler vermek çabasıdadırlar. AKP bunun taşıyıcısıdır ve kendine özgü sınıfsal gücü aynı zamanda buradan gelmektedir. Özetle dinsel gericilik artık egemen burjuva gericiliğinin kitleleri denetim altında tutmakta yararlandığı bir yan eklentisi değil, fakat sistemin etkin ve asli bir ögesidir, giderek de hakim öge olmak isteği ve çabası içindedir...” (*Ekim, Sayı: 251, Mart 2008, Başyazı*).

Sürmekte olan rejim krizinin bütün bir sınıfsal özü ve mantığı burada yeterli açıklıkta özetlenmiştir. Buradan bakıldığında güncel dalaşmanın anlamı da bütün açıklığı ile ortaya çıkmaktadır. Yaşananların gerisinde dün ve bugün “bizim Çalık”lara cömertçe sunulanların, yerine göre Aydın Doğanlar’dan esirgenmesi vardır.

“Bizim Çalık”lar istediklerini kolayca almaktadırlar, zira onlar AKP’nin ve dolayısıyla bugünkü hükümetin arkasındaki özel sermaye gruplarıdır. AKP’nin hükümet olmasının olanaklarından elbette en iyi onlar yararlanacaklardır. Aydın Doğanlar ise alacaklarını birçok durumda alabilseler bile, “bizim Çalık”larla karşı karşıya kaldıkları durumlarda çoğu kere kaybetmektedirler.

AKP, bugünkü koşullarda işçi sınıfı ve emekçilere karşı “bir bütün olarak işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkarlarını” en iyi şekilde temsil eden ve bunu da izlediği politikalarla kanıtlayan bir partidir. Bunun sonuçlarından büyük burjuvazinin tüm kesimleri en iyi biçimde yararlanmış, AKP dönemi onların cirolarını ve karlarını misliyle katladıkları bir dönem olmuştur. Bugün karşı karşıya geldiği o aynı Doğan Grubu bu partinin hükümet olduğu dönemde ve 2007 yılı itibariyle tam dört kat büyümüştür. Doğan Grubu’nun vassalı olduğu Koç Grubu ise 2010 yılı için koyduğu hedeflere daha 2005 yılında ulaşmış, holdingin cirosu 5 yılda (2002-2007) tam 5.5 kat büyümüş, bu sayededir ki dünyanın en büyük 500 şirketi sıralamasında 168 basamak birden atlayarak 190’ıncı sıraya yükselmiştir. İşin bu yanında herhangi bir sorun yoktur. AKP bu açıdan bir bütün olarak işbirlikçi büyük burjuvazinin hizmetindedir. Bu çerçevede büyük burjuvazinin bütünü tarafından desteklenmekte, bugün için hala da vazgeçilmez görülmektedir.

Fakat öte yandan AKP, “islami sermaye” denilen yeni yetme, hırslı ve vurguncu, hızla büyümek isteyen, bu çerçevede hükümet ve devlet gücüne hakim olmanın ne demek olduğunu da iyi bilen belli sermaye gruplarının özel çıkarlarını temsil etmektedir. Büyük burjuvazinin kendi iç ilişkileri, demek oluyor ki çıkar çelişmeleri ve çatışmaları sözkonusu olduğunda, AKP’nin siyasal gücü ve hükümet olanakları öncelikle bu sermaye kesimlerine hizmet etmektedir. Tüm sorun işte buradan çıkmaktadır.

Burjuva toplumunda devlet, bir bütün olarak sermaye sınıfının elinde işçi sınıfı ve emekçiler üzerinde bir baskı ve egemenlik aracı olmak temel işlevinin yanı sıra, sermaye grupları arasında sömürü

ve rant kaynaklarının bölüşümünde de özel rollere sahiptir. Bu rol Türkiye gibi sermaye sınıfının tarihsel olarak devletin olanaklarıyla beslenip palazlandığı ve bir ülkede özellikle belirgindir. Sabah-ATV'nin bulunmaz koşullarda kime peşkeş çekileceği, Mersin'de rafineri kurmak olanağının “orayı bizim Çalık'a verdim” kolaylığı içinde hangi sermaye grubuna sunulacağı buna sıkı sıkıya bağlıdır.

Nitekim son dalaşmanın da buradan patlak verdiği bizzat tarafların beyanlarıyla gözler önündedir. Doğan Grubu büyük Hilton arazisi vurgunu için istediği imar iznini alamayınca, rafineri kurmak olanağını da “bizim Çalık” a kaptırınca, aylardır dosyası elinde bulunan Deniz Feneri skandalını gürültüyle gündeme getirme yoluna gitmiş, tüm kıyamet de buradan kopmuştur.

Boğazına kadar yolsuzluğa ve rüşvete batmış olmak bugün AKP'nin en zayıf yanıdır. Kapatma davasıyla onu hırpalayan, anti-laik eylemlerin odağı ilan edenler, buna rağmen onu istedikleri yönde sınırlamakta ve oy desteğini zayıflatmakta başarısız kalınca, şimdi çözümü bu zayıf halkaya yüklenmekte buluyorlar. Bu doğrultuda kullanabilecekleri bolca malzeme bulacaklarına kesin gözüyle bakılabilir. Daha şimdiden ortaya dökülenler bunu gösteriyor. AKP 6 yıldır tek başına hükümet partisidir ve bundan daha uzun bir süredir de belediyelerin büyük bölümüne egemendir. Bu ona kamu olanaklarını yandaş sermaye gruplarına diletiğince peşkeş çekmek olanağı verdi. Onu denetim altına almak ve sınırlamak isteyenler, bundan böyle, böylece biriken büyük vurgun, yolsuzluk ve rüşvet olaylarından yüklenecekler.

Sorunun bu yanı Doğan Grubu'nu aşmaktadır ve işin doğrusu o konumu buna en az uygun olan sermaye grubudur. Zira kendisi de boğazına kadar pisliğin içindedir, dalaşmanın borsa üzerinden anında kendisine faturaya dönüşmesi de bundandır. Tayyip Erdoğan'ın bu gruba yönelik ölçsüz tehdit ve şantajlarının gerisinde de bu vardır.

Sorun Doğan Grubu'ndan öteye TÜSİAD'da simgelenen büyük burjuvazinin geleneksel kesimlerinin sorunudur.* Kapatma dava-

sını belirli bir uzlaşma zemininde bir sonuca bağlamanın AKP’de esasa ilişkin bir değişiklik yaratmadığını ve onun politik gücünü yandaş sermaye grupları için daha belirgin biçimde kullandığını görmek bu kesimi giderek daha etkili arayışlara itecektir. Ordunun tepesindeki son değişim ve bunu izleyen belli tutumlar onlara bu konuda ek olanaklar sağlayacak gibi görünmektedir. Ekonomide büyüyen sorunlar ile Gürcistan krizinin yolaçtığı dış politika açmazları AKP’yi kısıkaca almanın olanaklarını ayrıca çoğaltmaktadır.

Fakat en önemli sorun AKP’nin oy desteğini zayıflatmaktır, bu olmadıkça onu denetlemenin güçlükleri sürecektir. Bunun yolu ise en zayıf halkadan, ortaya dökülecek yolsuzluk ve rüşvet dosyalarından geçmektedir. Halihazırda olup bitenler bunun yalnızca bir ilk açılışdır.

Yıllardır sürmekte olan rejim krizi, düzenin temel kurumlarını siyasal yönden yıpratın bir süreç olarak da işledi. İç dalaşmanın kendisi kadar bu vesileyle ortaya saçılıp dökülenler bir bakıma bunu kendiliğinden sağladı. Fakat devrimci hareketin ve toplumsal muhalefetin çok yönlü zayıflığı ve yeteneksizliği nedeniyle bundan devrimci amaçlar doğrultusunda gereğince yararlanılmadı. Rejim krizi şimdi yeni bir boyut kazanıyor. İç dalaşmaya tarafların birbirlerinin vurgunlarını, hırsızlıklarını, yolsuzluklarını karşılıklı olarak sergilemeleri ekleniyor. İşçiler ve emekçiler arasında etkin ve verimli bir siyasal bilinçlendirme çalışması için şimdi koşullar çok daha elverişli. Bu durumda tüm sorun ilerici-devrimci güçlerin bundan yararlanma gücüne ve yeteneğine kalıyor.

(Kızıl Bayrak, 2008/37, 11 Eylül 2008)

* *Ekim*’in andığımız değerlendirmesi, kapatma davası sürecinde TÜSİAD’ın hesaplı tutumuna ilişkin değerlendirmelerini şöyle sürdürmektedir:

“... Bu, icraatının ilk beş yıla yaklaşan döneminde AKP’nin hizmetinden tepe tepe yararlanan ve büyük kârlar devşiren büyük burjuvazinin bu geleneksel kesiminin gelinen yerde dinci partinin

devlete egemen olma girişiminden artık rahatsızlık duymaya başladığının bir göstergesidir. Sömürü ve saldırı politikalarını hayata geçirmek sözkonusu olduğunda AKP onlar için hala da vazgeçilmezdir ve bugünün koşullarında alternatifi de yoktur, bunu yine liyoruz. Fakat onlar dinci partinin 22 Temmuz'dan beri sergilediği girişimlerden de rahatsızdırlar ve belli sınırları aşmaması gerektiği konusunda hassastırlar. Bu sınırların aşılmasının, yaratacağı öteki sorunların ötesinde, AKP'yi özel biçimde arkalayan yeni yetme tekelci gruplara sömürü ve yağmada özel avantajlar kazandıracığının ve kendi durumlarını ise zora sokacağıının bilincindedirler Halen de çatışan tarafların üzerinde durmaya, tarafları uzlaşmaya ve gerilimi yatıştırmaya çağırarak üst hakemlik konunun korumaya çalışsa da, gerçekte TÜSİAD giderek bu çatışmaya belirli bir ağırlık koymak eğilimindedir. Dinci partinin pervasızlığı onu buna gitgide daha çok zorlamaktadır..."

Yerel seçimler ve siyasal sonuçlar

Geride kalan yerel seçimlerin kendi sınırlarının ötesinde bir siyasal anlam ve işlev taşıdığı daha baştan belli idi ve nitekim sonuçları da bunun böyle olduğunu daha ilk andan itibaren gösterdi.

Yerel seçimlerin ortaya çıkardığı yeni seçmen desteği tablosunun en dolaysız sonucu, AKP dışı çevrelerde yarattığı genel psikolojik rahatlama olmuştur. Buna en sağdan en sola kadar tüm kesimler dahildir. AKP'nin son 20 yılın Türkiye'sinde alışık olunmayan güçlü seçmen desteği ve özellikle 22 Temmuz seçimlerinin ardından buna eşlik eden hükmedici pervasızlığı, AKP dışı siyasal çevrelerin, bundan da öte toplumun üzerine adate bir ağırlık olarak çökmüştü. 29 Mart seçimleri bu açıdan durumu belirgin biçimde değiştirmiştir. Burada önemli olan AKP'nin kaybettiği oyun oranı değil, fakat kendisine ve kendi dışındaki çevrelere egemen yaygın beklentinin aksine oy kaybetmiş olmasıdır. Hala da belirgin bir seçmen desteğine sahip olduğu halde, bu destek hala da kendisini izleyen iki burjuva muhalefet partisinin toplamına eşit olduğu halde, belediyelerin büyük bir bölümünü hala da elinde tutmayı başardığı halde, seçim sonuçları karşısında aldığı büyük moral darbe bunun ifadesidir.

AKP yerel seçimlerde elde edeceği yeni bir başarı ile siyaseten sahip olduğu üstünlüğü pekiştirmeyi umuyordu. Umduğu gerçekleşmedi ve seçime ilişkin değerlendirmelerde şu sıra sıkça vurgulandığı gibi, kendisi için kaçınılmaz bir başaşağı gidiş süreci nihayet başladı. Bu düşüş kaçınılmazdır; zira günümüzün dünya konjonktürü ile Türkiye'nin gündemindeki yakıcı sorunlar, AKP için bir yeniden toparlanma şansı bırakmamaktadır.

Dinci kimliği ve siyasetinin modern burjuva yaşam biçimine yönelik olarak yarattığı tehdit ve kaygılar, onu modern burjuva yaşama bağlı burjuva katmanların desteğinden daha şimdiden yoksun bırakmıştır. Büyük kentlerdeki oy dağılımının somut tablosu bunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu çevreler dinci gericilik karşısında adeta can havli ile CHP'ye ve kısmen de MHP'ye sarılmışlardır. Bu iki partinin büyük ölçüde kendiliğinden artan seçmen desteğinin gerisinde önemli ölçüde bu vardır.

Öte yandan gündemde ekonomik kriz ve bunun acil hale getirdiği yeni sosyal saldırı paketleri var. Bunlar ise onun hala da korumayı başardığı büyük kentlerin işçi ve emekçi desteğini gündengüne zayıflatacaktır. Bu zayıflamanın hızı ve kapsamı kadar yaratacağı yeni siyasal etki ve sonuçları da sosyal mücadelenin gücü, genişliği ve temposuna sıkı sıkıya bağlı olacaktır. Devrimcilerin bunu önemle gözönünde bulundurması gerekir. Kitle hareketi güç kazanırsa AKP'nin yitireceği emekçi desteğinin devrimci siyasal mücadele kanalına akması kolaylaşacaktır. Zayıf kalırsa, burjuva muhalefetine, özellikle de tazelenmiş gücüyle pusuda bekleyen Saadet Partisi'ne yönelecek, yani bir kez daha düzenin kendi çarıkları içinde heba olacaktır.

AKP'nin Kürtlerden yana ise denebilir ki hiç şansı kalmamıştır. Zira o, düzenin iç dengeleri bakımından kendisine oy oranı ile kıyaslanamaz bir büyük siyasal güç kazandıran Kürt seçmen desteğini, Kürt sorunundaki politik icraatı ile değil fakat yalnızca yarattığı aldatıcı beklentilerle elde etmişti. Fakat Kürt halkını beklentilerle oyalama dönemi hiç değilse AKP payına artık geride

kalmıştır. Kürt sorunu gelinen yerde çözümünü, dolayısıyla somut icraatı dayatmaktadır. Bu icraat kısıntı düzeyinde kalırsa, AKP için yaratacağı sonuç şu son seçimlerde olduğu gibi olabilir ancak. Kürt hareketini muhatap alma ve dikkate değer tavizler verme düzeyinde olursa, bunun da hiç değilse kısa dönemli etkisi yalnızca Kürt hareketinin daha da güçlenmesi olacaktır.

Geriye bir de dış politika alanı, Ortadoğu'da, Kafkasya'da ve Afganistan'da ABD emperyalizmi hesabına ve hizmetinde üstlenilecek yeni roller kalıyor. Yeni dışişleri bakanı bayan Clinton'un hemen ardından yeni başkan Barack Obama'ya da ayağının tozuyla Türkiye ziyareti yaptıracak kadar acil ve yakıcı hale gelmiş bu yeni rollerin iç siyasete etkisi ise yalnızca kitleler nezdinde güç ve itibar kaybı olabilir. Bu yeni süreç, seçmen desteğine etkisi hesabıyla Filistin halkının acıları üzerine iki yüzlü manevralar ve "one minute" şovları yapanların gerçek yüzlerini daha çok açığa çıkaracaktır.

Bütün bunlar bir arada, bir yeniden toparlanma bir yana, mevcut gücünü koruyabilmek için bile AKP'nin pek bir şansı kalmadığını göstermektedir. Kaldı ki her düzen partisi gibi AKP de bir burjuva çıkar grupları koalisyonudur. Siyasal güç ve sürekli güçlenme eğilimi bu koalisyonu genişletip güçlendirirken, tersinden bir eğilim, hele de beklenmedik biçimde gelen dikkate değer bir düşüş, onda çatlama ve giderek çözümler yaratır. AKP'yi bekleyen akıbet de budur ve konjonktür bunu hızlandıracak özelliklere sahiptir.

29 Mart seçimlerinin ikinci önemli sonucu, düzenin iç siyasal dengelerinde yeni bir durum yaratmış olmasıdır. AKP 22 Temmuz ile 29 Mart arası süreçte ve ABD'nin tam desteği altında bu dengiyi belirgin biçimde kendi lehine çevirmişti. Devleti başlıca kurumlar üzerinden ele geçirme girişimindeki pervasızlık, Ergenekon operasyonunun üst düzey generallere kadar uzanması ve bunun hükümetle ilişkilerinde sözde "laiklik bekçisi" ordunun havasını belirgin biçimde kırması, düne kadar muktedir gibi görünen ve öyle

de olan bazı sermaye gruplarına yönelik yıldırıcı girişimler, tüm bunlar güç dengelerinde AKP'nin elde ettiği üstünlüklerin somut ifadesi idi. 29 Mart'tla birlikte bu denge bozulmuştur ve yeni bir biçimde kurulmayı beklemektedir. Bunun düzen içi dalaşmayı yeniden alevlendirip alevlendirmeyeceği AKP'nin alacağı tavra ve göstereceği dirence bağlıdır. Gücünün yeni sınırlarını kendisi görür ve bunu gözetken bir geri çekilme yaşarsa, yeni denge nispeten yumuşak biçimde kurulur. Ters durumda çatışmanın sertleşmesi kaçınılmazdır. 29 Mart tablosu ona dış bileyenlere önemli avantajlar sağlamıştır.

Buradan bakıldığında Kürdistan'da alınan sonuçların siyasal anlamı ve etkisi görüldüğünden de büyüktür. Seçimin hemen öncesine kadar Kürt sorununun bloke edilmesinde vazgeçilmez bir kouna ve bu sayede orduyla ilişkilerinde de önemli bir avantaja sahip olan AKP, seçimlerin hemen ardından bu üstünlüğünü önemli ölçüde yitirmiştir. Bu, hala da Kürdistan'daki tek düzen partisi olması gerçeğine rağmen böyledir. Ondan beklenen DTP'nin gücünü kırmak ve "kale"lerini düşürmekti. Seçimlerde bunun tam tersi gerçekleşti. AKP, DTP karşısında ve özellikle de düşürülmesi hedeflenen kentler üzerinden ezici bir yenilgiye uğradı.

Kürt sorununda vazgeçilmezliği büyük bir darbe almış olsa da ekonomik krizin faturasını halk kitlelerine fatura edilmesinde AKP büyük burjuvazinin tüm kesimleri için hala da vazgeçilmezliğini koruyor. Bu onunla en sorunlu büyük sermaye grupları için böyledir. Gerçekte kendilerinde büyük bir rahatlama yaratan seçim sonuçlarını AKP'ye karşı kullanmakta son derece ölçülü davranmalarının gerisinde de bu vardır. Bu kendileri payına son derece akıllıca ve hesaplıca da bir davranıştır. Ağırlaşan krizin faturası tek başına hükümet partisi eliyle kitlelere nispeten daha kolay bir biçimde fatura edilecek, bunun siyasal faturası ise kendilerini hırpalayan bu aynı partiye gerisin geri çıkacaktır. Bu da onlar için haliyle çifte bir kazanım olacaktır.

Sermaye hesabına uygulanan program ve politikalarla bir so-

runu olmadığı için yıllardır bir kısraklık içinde kıvranıp duran ve yeniden güç olabilmek için hükümet partisinin kendiliğinden yıpranmasını bekleyen gerici burjuva muhalefeti yerel seçim sonuçlarıyla birlikte artık nihayet sıranın kendisine gelmekte olduğunu düşünerek umutlanmış görünüyor. Ama süreci hızlandırmak için yapabileceği pek bir şey yok, kendiliğinden yıpranmanın sürmesini sabırla beklemek dışında.

CHP, seçim sonuçlarının da gösterdiği gibi, modern yaşam biçimi konusunda hassas tüm burjuva kesimlerin bir bakıma çaresizlik içinde sarıldıkları bir parti durumunda. Yine çaresizlik içinde kendisini bir bakıma ehveni şer olarak destekleyen sınırlı bir ilerici kesim dışında işçiler ve emekçiler için bir şey ifade etmiyor. Özgürlük ve eşitlik mücadelesi ekseninde politize olmuş Kürt kitleler içinse hiçbir şey ifade etmiyor.

MHP ise her zaman olduğu şovenizmin meyvelerini devşiriyor. Seçimlerdeki nispi başarısını bir kez daha buna borçlu. Bunun ise belli sınırları var ve Kürt sorunundaki muhtemel bir yumuşama bu etkiyi daha da sınırlayacaktır.

Burjuva muhalefet partileri içinde sınıf ve emekçi hareketi için en tehlikeli parti halihazırda Saadet Partisi'dir. Bu tehlike AKP'den kopacak işçi ve emekçileri sosyal ve siyasal demagojiyle yeniden dinsel gericiliğin etki sahasında tutma olanaklarından geliyor. Bunu ne denli başarıyla kullanabileceğini ise önce Gazze saldırısı sırasındaki Filistin kampanyasında ve ardından seçimlerdeki söylemiyle bir kez daha gösterdi. Bunun ilk sonuçlarını da büyüyen seçmen desteği ile devşirmiş görünüyor. Krizin AKP'den kopuşlarını kaçınılmaz olarak hızlandıracağı emekçi kitleleri kendine çekecek dinamik bir kitle hareketinin geliştiremediği koşullarda Saadet Partisi'nin bu başarısı büyüyerek sürecektir.

Yerel seçimlerin temel önemde bir üçüncü siyasal sonucu, AKP'nin Kürt hareketinin etkin olduğu illerde uğradığı büyük hezimetin siyasal anlamıdır. Birçok yorumcu haklı olarak bunu AKP'nin Kürt politikasının çöküşü olarak değerlendirmektedir. Fa-

kat bu aynı zamanda ve işin aslında, AKP'den öteye devletin Kürt politikasının çöküşüdür. AKP özel konumuyla devlet politikasının uygun bir taşıyıcısı idi yalnızca. Onun muhtemel bir seçim başarısı Kürt hareketinin halk desteğini yitirmekte olduğuna kanıt olarak gösterilecek ve örneğin önümüzdeki günlerde Erbil'de toplanacak Kürt konferansında PKK'nin koşulsuz olarak silahsızlandırılmasına dayanağı olarak kullanılacaktı. Bu hesap, seçim sonuçlarının ortaya çıkardığı tablo ile boşa çıkmış bulunmaktadır. Bu çerçevede, oransal artışlarla değil de dolaysız siyasal sonuçlarıyla değerlendirildiğinde, 29 Mart seçimlerinin tartışmasız biçimde kazançlı tek gerçek partisi DTP ve onun üzerinden Kürt hareketi olmuştur. Bizzat başbakanın referandum söylemleri meydan okumaları karşısında Kürt kitlelerini siyasal temsil yeteneği bir kez daha kanıtlanmış olan Kürt hareketinin pazarlık yeteneği ve gücü de böylece artmıştır.

Bu sorun, bu pazarlıklardan ne çıkacağı ya da Kürt sorunu gibi derin tarihsel ve sosyal köklere sahip karmaşık bir sorunun kurulu düzenle pazarlık masalarında azçok tatmin edici bir çözüme kavuşup kavuşmayacağı değildir. Sorun, ABD'nin şu sıra uygulamaya çalıştığı Kürt planı çerçevesinde Kürt hareketinin bugüne kadarki birikiminin azçok bir kolaylıkla tasfiye edilebileceğine ilişkin ham hayallerin çökertilmiş olmasıdır. Denebilir ki bu, 29 Mart yerel seçimlerinin en önemli siyasal sonucu olmuştur ve AKP'nin havasının kırılmasında başlı başına önemli bir rol oynamıştır.

Seçim sonuçlarının sol hareket açısından anlamı üzerinde şimdilik durmayacağız. Şu kadarını söylemekle yetinelim. Parlamenter ölçülerle değerlendirildiğinde, solun seçimlerdeki varlığı bir hiçtir ve bu da bugünün Türkiye'sinde bu yoğun gericilik ortamında son derece anlaşılır bir durumdur. Devrimci ölçülerle değerlendirildiğinde ise, sorun devrim ve sosyalizm eksenine oturan etkin bir devrimci çalışmanın seçimler vesilesi ile kitlelere ne ölçüde götürülebildiği ile değerlendirilebilirdi ancak. Bunu ise, yazık ki bugünün Türkiye'sinde komünistler dışında hiçbir sol siyasal parti,

grup ya da çevre yapmamıştır. Bunu yapamayan sol, yapması gereken şeyin bu olduğunun da hiçbir biçimde farkında değildir. Seçim sonuçlarını aldıkları oy sayısı üzerinden değerlendirmeye yönelik girişimler bunun bir başka kanıtıdır.

(Kızıl Bayrak, Sayı:2009/13, 1 Nisan 2009)

IV. Bölüm

Kapitalist dünyada kriz

Sistemin krizi ve Türkiye

Dünya: Çok yönlü bunalım ve genel istikrarsızlık

Kapitalist dünyada bugünkü durumu karakterize eden en belirgin özellik, günden güne ağırlaşan çok yönlü bir bunalım ve genel bir istikrarsızlıktır. Gündemde olan ve genel bir çöküşe dönüşmesi korkuyla beklenen ekonomik krizdir ama gerçekte sistemin krizi tüm öteki alanlarda da yeterince belirgindir.

Örneğin daha 3-5 yıl öncesine kadar üzerine büyük gürültüler koparılan neo-liberal ideoloji ve küreselleşme söylemi hızla değerden düşmektedir. Ekonomiye devlet müdahaleleri ve korumacı önlemlerin ilk örnekleri, ironik bir biçimde bizzat neo-liberalizmin kabesi ABD’de gündeme gelmektedir. Bir öteki dikkate değer örnek, yıllardır emperyalist yayılmanın, dolayısıyla yeni emperyalist saldırı ve savaşların örtüsü olarak kullanılan “teröre karşı mücadele” söyleminin her türlü inandırıcılığını artık yitirmiş olmasıdır. Son Gürcistan krizinin de tanıklık ettiği gibi, 11 Eylül sonrasında bu ekseninde örülen emperyalist mutabakat da giderek çözülmektedir. Bu söylemin gerçekte emperyalist yayılmanın bir aracı olarak kullanıldığını artık öteki bazı emperyalistler bile söylemekte, hiç değilse ima etmektedirler. Vladimir Putin’in 2007 Şubatı’ndaki Münih konuşması bunun açık bir örneği olmuştur.

Bunalım siyasal cephede de yeterince açıktır. '80'li yıllardan beridir kesintisiz olarak uygulanan neo-liberal saldırı politikaları daha baştan "sosyal devlet" in sonu demektir, bu ise zaman içinde kaçınılmaz olarak sosyal barışın sonu anlamına geliyordu. Nitekim bunun etki ve sonuçları günden güne daha açık bir biçimde ortaya çıkmakta, tüm kapitalist toplumlar da sosyal-siyasal bir krizi mayalamaktadır. Program ve politikada aynileşen burjuva partilerinin inandırıcılıklarını yitirmesi, burjuva parlamentarizminin gözden düşmesi, kitlelerin bilincinde sistemin meşruiyeti inancının zaafa uğraması, ve nihayet kitlelerin günden güne büyüyen hoşnutsuzluğu ve buna eşlik eden hareketliliği, tümü birarada bunun yansımalarıdır. Bugünden ilk belirtileri görülen yarının büyük sosyal kaynaşmalarına çok yönlü hazırlığın, bu çerçevede polis devletine geçişin emperyalist metropollerde genel bir eğilim halini alması ise bu aynı gelişmenin öteki yüzünü oluşturmaktadır. Aynı şekilde, batılı emperyalist metropollerde resmi çevrelerce sinsi ama sistemli bir biçimde körüklenen ırkçılık ve yabancı düşmanlığının güç kazanması da...

Öte yandan bugün sistemde giderek belirginleşen bir emperyalist hegemonya krizi var. ABD'nin hegemonyası çözülmekte, çok kutupluluk eğilimi ve buna yönelik çıkışlar güç kazanmaktadır. Önüne geçilemez bir süreç olarak başlamış bulunan bu gelişme, dünya çapında istikrarsızlığı artırmakta, mevcut dengeler gitgide bozulmakta, uluslararası ilişkiler son derece kırılğan bir hal almaktadır. Aynı nedenle militarizm dizginlerinden boşalmakta, silahlanma yarışı kızışmakta, bölgesel sorunlar ağırlaşmakta ve bunlar yer yer yerel savaşlar biçimini almaktadır. Uzun onyıllar boyunca emperyalist çıkarların uyumlulaştırılmasına ve çelişkilerin denetim altında tutulmasına da hizmet eden emperyalist kuruluşlar bunu artık eski kolaylıkta yerine getirememektedirler. NATO'nun gizlenemeyen iç bunalımı bunun en dikkate değer güncel örneğidir. Benzer sorunlar AB, G8, DTÖ ve BM bünyesinde de yaşanmaktadır.

Sosyal krizin aldığı boyutlar ise yakın zamanda patlak veren “açlık isyanları” üzerinden kendini en veciz bir biçimde ortaya koymuştur. İnsanlık halen kapitalizm tarihinin en büyük servet-sefalet kutuplaşmasını yaşamaktadır. Bu kutuplaşma sınıflar, ülkeler ve bölgeler arasında, yani her alanda ve her düzeyde, kesintisiz bir biçimde sürmektedir. Bir yandan iktisadi-mali açıdan orta büyüklükteki devletlerden bile daha güçlü ulusötesi teknelci grupların sayısı çoğalırken, öte yandan milyarlarca insan açlık, yoksulluk ve yoksunluk içinde kıvrınmaktadır. Kutuplaşma refahın kalesi sayılan emperyalist metropollerde de büyük boyutlara ulaşmıştır. Bu ülkelerde yoksulluk sınırının altında yaşayan kitlelerin sayısı hızla artarken, sosyal hakların sistemli biçimde budanması ve sosyal güvenlik kurumlarının adım adım tasfiyesi de aynı hızla sürmektedir.

Bütün bunlara gezegenimizi tehdit eden ve dolaysız olarak kapitalizmin ürünü ve sonucu olan ekolojik krizi de ekleyebiliriz. Kapitalizm insan soyu ile birlikte tüm canlı yaşamı, gezegenin tüm ekolojik dengesini tehdit etmektedir ve bu yıkıcı tehdit günden güne büyümektedir. Buna ilişkin veriler bizzat burjuva dünyasının kendi içinden döne döne ve büyüyen kaygılar eşliğinde dile getirilmektedir. Fakat bunun emperyalist karar mercileri üzerinde (gözboyama amaçlı bazı göstermelik girişimlerin ötesinde) herhangi bir etkisi olmamaktadır. Kapitalist sitemin mantığı ve işleyişi, doğa ve insan soyu için bu büyük tehlikeyi bizzat üretmekle kalmamakta, büyüyen tüm belirtilere rağmen onu görmezlikten gelmeyi de gerektirmektedir. Aşırı kâr hırsı, piyasa anarşisi ve bunlara eşlik eden kıran kırana rekabet koşullarında, büyük kapitalist şirketlerin “ekolojik denge” yakınmalarına dönüp bakma olanağı (buna “lüksü” de diyebiliriz) yoktur. Tüm tarihi boyunca kapitalizminin mantığı “benden sonra tufan” olmuştur.

Örnekleme amacı sınırlarındaki değinmelerin ardından krizin özellikle güncel bakımdan öne çıkan bazı yönleri üzerinde biraz daha yakından duralım.

Kapitalist dünyada “Büyük Çöküş” korkusu

Kapitalist dünya ekonomisini saran yeni kriz halen günün en önemli sorunlarından biridir. Halihazırdaki seyri kapitalist dünyanın bütününde kaygıyla izlenmektedir. Sözkonusu olan, 30 yıldır sürmekte olan durgunluk içinde bunalımdan bir genel çöküşe doğru gidiş eğilimidir, bir “Büyük Çöküş” tehlikesidir.

Finansal cephede kendini gösteren ve ABD’de bazı büyük mali kuruluşların iflasına (buna sürekli yenileri eklenmektedir) yolaçan kriz, kısa zamanda batının tüm büyük kapitalist ekonomilerini durgunluğa ve daralmaya sürükledi. Kapitalist dünyadaki güncel korku ve endişeler, bunun bir çöküşe dönüşme ihtimali üzerinedir. Çöküşün krizin bu yeni evresinde gerçekleşip gerçekleşmeyeceği şimdilik belli değildir. Fakat bu korku ve beklentinin kendisi bile kapitalist dünya ekonomisinin onulmaz iç çelişmelerinin yeni bir göstergesi ve itirafından başka bir şey değildir. Kapitalizm işte böyle bir sistemdir. İleri düzeyde gelişmiş üretici güçler ve birikmiş muazzam zenginlikler bir yanda, herşeyin bir büyük çöküş içinde bir anda mahvolması tehlikesi öte yanda. Bu, kapitalizmdir. Bu, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki yapısal çelişkinin kendini en yıkıcı bir biçimde dışa vurmasıdır. Bu, sınırsız kar hırslına ve piyasa anarşisine dayalı bir sistemin, kendi mantığının ve işleyişinin sonucu olarak soluksuz kalması, boğulmasıdır. Bu, emperyalist kapitalizmin temel bir niteliği olan fakat gelinen yerde akıl almaz boyutlara ulaşmış bulunan asalaklığın ve çürümenin gözler önüne serilmesidir.

Öte yandan ekonomik krizin kendisi, neo-liberal politikaların ve onları da içerecek biçimde emperyalist küreselleşmenin iflasını da belgelemektedir. ‘70’lerin ortasında başgösteren ve kendini uzayıp giden bir genel durgunluk durumu olarak ortaya koyan ekonomik krizden çıkış için ‘80’li yıllardan beri uygulanan politika ve stratejiler ile artık işler götürülememektedir. Krizin ana üssü ve kapitalist dünya ekonomisinin sürükleyici gücü ABD’de artan

devlet müdahaleleri bunu göstermektedir. “Piyasanın sihirli eli” işleri zıvanadan çıkardı ve bu gibi durumlarda hep olduğu gibi, şimdi bir kez daha devletin müdahaleci eli devrede. Fakat duruma bir çare bulması bu kez pek kolay görünmüyor. Kriz ağırlaşırca tüm dünyada panik artacak, herkes kendi başının çaresine bakma telaşı içinde davranacak (bunun şimdiden bazı ilk belirtileri var), bu ise bugüne kadar en büyük emperyalist devletlerce bu türden krizleri bloke etmekte, etki ve sonuçlarını sınırlamakta az-çok başarıyla uygulanan ortak müdahale iradesini hepten felce uğratacaktır. Oysa bu türden bir uluslararası ortak müdahale bir büyük çöküş tehlikesine karşı olmazsa olmaz önkoşuldur.

Emperyalist metropollerde başgöstermiş bulunan krizin hali-hazırdaki sosyal etkileri kendini büyüyen işsizlik, artan enflasyon ve yeni bir düzeyde yoksullaşma olarak göstermekte, bunların tümü birarada çalışan kitlelerin yaşamını büsbütün ağırlaştırmaktadır. Krizin beraberinde bir çöküş getirmesi ise dünyanın işçileri, emekçileri ve ezilen halkları için bugüne dek örneği görülmemiş çok yönlü bir büyük iktisadi-sosyal ve kültürel yıkım anlamına gelecektir.

Muhtemel bir çöküşün iktisadi ve sosyal etkileri konusunda hemen herkes referans kaynağı olarak 1929 Büyük Çöküşü’ne işaret etmektedir. Oysa arada 80 yıllık bir zaman dilimi ile birlikte kapitalist dünya ekonomisinin o günden bugüne ulaştığı muazzam gelişme düzeyi vardır. Günümüz kapitalist ekonomisi 1929 ile karşılaştırılamayacak denli büyümüş, karmaşık bir hal almış ve her bakımdan içiçe geçmiştir. Karşılıklı etkileme/etkilenme çapı ve hızı muazzam boyutlarda artmıştır. Borsa sarsıntılarının dakikalarla ölçülen bir zaman dilimi içinde tüm dünyada yankılanması bunun ifadesidir. Dolayısıyla bir kez daha ABD’de baş gösterecek bir çöküntü bu kez tüm dünya ekonomisinde gerçek bir deprem etkisi yaratacaktır. Kapitalist dünya ekonomisinin bu yeni gerçekliği, muhtemel bir çöküş durumunda, görülmemiş boyutlardaki yıkıcı etkilerini doğal olarak sosyal alanda da gösterecektir. Çöküşün

emekçiler ve halklar için yaratacağı sonuçları bu gerçekliğin ışığında düşünmek gerekir.

Bu türden bir çöküşün ekonomik-sosyal sonuçlarından öteye toplumların yaşamını ve uluslararası ilişkileri derinden etkileyecek önemli siyasal sonuçları da olacaktır. Bir yanda sosyal huzursuzluklar, kaynaşmalar ve mücadeleler, öte yanda faşizm, militarizm ve yeni emperyalist savaşlar, bu çerçevede ilk elden akla gelenler olmaktadır.

Kapitalizmde krizler paradoksal sonuçlar üretir. Kriz koşulları devrimi olduğu kadar karşı-devrimi de besler. Devrimci sonuçlar kadar, ağır bir sosyal yıkımın (ki bu kitlesel işsizlik ve işçi sınıfı saflarının zaafa uğraması, emekçilerin fiziki ve kültürel yıkımı demektir) ardından yıkıcılığı ölçüsünde gerici siyasal sonuçlar da üretebilir. Dünyada 1929 büyük çöküşü bir yandan devrimci süreçleri beslerken, öte yandan geniş kitlerin de alet edilebildiği görülmemiş boyutlarda bir siyasal gericiliğe, önce faşizm dalgasına ve ardından da yeni bir emperyalist paylaşım savaşına yolaçmıştır. Üstelik bu, uluslararası işçi sınıfının ve ezilen halkların devrimci partiler önderliğinde bugünle kıyaslanmaz ölçüde güçlü ve hazırlıklı oldukları, dolayısıyla da krizin sonuçlarından devrimci amaçlarla yararlanmak olanaklarına nispeten sahip buldukları bir tarihi evrede böyle olabilmıştır.

Krizin devrimci sonuçlar üretmesi sınıf mücadelesinin o güne kadarki seyriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Eğer işçi sınıfının örgütlü ve mücadelecı bir hazırlığı yoksa, devrimci bir önderlik altında birleşmemişse, küçük-burjuva ve yoksul katmanları ardından sürüklemeye belli bir sürecin içinden geçmemişse, kriz gelip çattığında altında ezilmesi riski de aynı ölçüde büyük demektir. Ama eğer iyi kötü bir hazırlık varsa, devrimci parti varsa, bu parti sınıfı birleşmede belli mesafeler almışsa, bir kriz durumunu yeni düzeyde güçlenmenin ve krizi devrimci bir krize doğru ilerletebilmenin önemli olanaklarına da sahip demektir.

Krize devrimci hazırlığın gerekleri çerçevesinde tüm bunları

gözönünde bulundurmak ayrı bir önem taşımaktadır. Devrimci bir parti her halükarda krizden en iyi biçimde yararlanmakla yükümlüdür. Tarihi devrimci misyonu bunu gerektirir.

Hegemonya krizi, militarizm ve kızışan emperyalist nüfuz mücadeleleri

Dünyada ekonomik cephedeki krizi halen siyasal cephede çok yönlü bir istikrarsızlık tamamlamaktadır. Uluslararası ilişkilerdeki bu istikrarsızlık ekonomideki son krizi incelemektedir ve temelinde, yaşanmakta olan hegemonya krizine bağlı olarak kızışan emperyalistler arası nüfuz mücadeleleri vardır. Bu mücadelelerin odağında ise emperyalist dünyanın düne kadarki hegemon gücü ABD emperyalizmi durmaktadır. Nüfuz mücadelelerinin, militarizmin, silahlanmanın, tehdit ve kışkırtmaların, bölgesel savaşlara varan müdahalelerin başını o çekmektedir, demek istiyoruz.

Amerikan emperyalizmi, dünya hegemonyasını süreklileştirmek ve gelecekteki muhtemel emperyalist rakiplerini mevcut üstünlüklerini kullanarak daha baştan etkisizleştirmek ve denetim altında tutmak için, '89 çöküşünden beri, yani 20 yıla yaklaşan bir süre boyunca, hummalı bir çaba içinde oldu. ABD, 11 Eylül saldırılarını bu doğrultuda yeni bir manivela olarak kullandı; 21. yüzyılı bir "uzun savaşlar yüzyılı" ilan ederek buna Afganistan'dan başladı; çok geçmeden bunu Irak'a yönelik emperyalist savaş ve işgal izledi. Aynı dönemde NATO'nun genişlemesi üzerinden Doğu Avrupa'yı denetimi altına aldı, böylece Rusya'yı adım adım kuşattı. Bu aynı yolla Avrupa üzerindeki denetimini de korumaya ve pekiştirmeye, AB'nin bir rakip olarak sıyrılmasını engellemeye çalıştı.

Fakat 20 yılı bulan tüm bu çabaların bugünkü bilançosu Amerikan emperyalizmi payına tam bir hüsrana sonuçlanmaya doğru gidiyor. ABD tüm bu ileri atılma çabalarına rağmen genel bir gerileme dönemine girmekten kurtulamamıştır. Halkların sergile-

diği direnme kapasitesinin dolaysız baskısı altında halen sürekli bir güç ve itibar kaybı içerisinde. Kendi içinde ciddi mali, ekonomik ve sosyal sorunlarla yüzyüzedir. Aynı zamanda bugünkü ekonomik krizin de merkez üssü durumundadır. Düne kadar tartışılmayan hegemonyası ise bugün artık her açıdan tartışılır hale gelmiştir. Son kriz bu doğrultuda yeni bir darbe olacak, özellikle Avrupalı emperyalist müttefiklerinin daha özerk davranma eğilimlerine güç kazandıracaktır.

Gerilemekte olan ama buna rağmen tek süper güç konumunu korumak da isteyen ABD, bu çerçevede saldırgan bir politika izlemekte, militarizmi azdırmakta, genel bir silahlanmayı kışkırtmakta, bölgesel sorunları azdırıp kullanarak ve “uluslararası terörla mücadele” yalanına dayanarak bölgesel müdahalelere, savaşlara ve işgallere başvurmaktadır. Hegemonyasının çözülüyor olması, ama öte yandan da bunu ondan devralmak üzere karşısına dikilebilecek güç ve hazırlıkta bir emperyalist rakibin halen dünya sahnesinde bulunmaması, ABD'nin saldırganlığını azdırmakta, onu daha pervasız çıkışlara yöneltmektedir.

Öte yandan, öteki emperyalist güçler de ABD kuşatmasından ve buna eşlik eden dayatmalardan gitgide daha çok rahatsızlık duymakta ve yer yer buna yönelik itirazlar ortaya koymaktadırlar. İçlerinden bazıları bu doğrultuda günden güne daha çok güç ve özgüven kazanmakta, dünya egemenliği üzerinde hak iddia etmekte, “çok kutupluluk” istemleriyle tam da bunu dile getirmektedirler. Halen bu tutumun başını Rusya çekmekte, özünde aynı tutumu paylaşan Çin ise şimdilik daha temkinli bir biçimde hareket etmektedir. Rusya gelinen yerde artık tüm açıklığı ile ilan ettiği tutumunda başarı gösterdiği ölçüde, bunun zamanla öteki emperyalistler üzerinde de cesaretlendirici etkide bulunacağı ise hemen hemen kesindir.

Rusya'nın son çıkışlarının (Gürcistan savaşı) ardından gitgide daha açık biçimler kazanmakta olan bu mücadele, dünyanın bugünkü istikrarsızlığının en temel nedenidir. Emperyalist dünyada

başgösteren hegemonya krizine de bağılı olarak dünya yeni bir nüfuz ve paylaşım mücadeleleri dönemine giriniş bulunmaktadır. Halen olup bitenler bu kapsamdadır ve yeni bir emperyalist dünya savaşı tehlikesini de içinde barındıran büyük mücadelenin ilk çarpışmalarıdır.

Türkiye’yi çevreleyen bölge: Emperyalist nüfuz mücadelelerinin ön hatları

Öte yandan, tüm bu mücadelelerin odaklandığı başlıca alanlar, başta Ortadoğu olmak üzere Türkiye’yi çevreleyen bölgelerdir. ‘90’lı yıllarda Balkanlar’da yaşanan ağır bunalım, batılı emperyalistlerin bölge üzerinde kurdukları denetimle, bugün önemli ölçüde yatışmış ve kontrol altına alınmıştır. Buna karşılık Ortadoğu, Kafkasya ve Orta Asya üzerine halen sert bir emperyalist rekabet ve mücadele vardır. Öteki stratejik nedenlerin yanısıra dünyanın enerji kaynaklarının büyük bölümünün bu bölgelerde yoğunlaşması, onları emperyalist nüfuz mücadelelerinin esas alanı ve ön safları haline getirmiştir. Enerji kaynakları üzerinde denetim kurmak mücadelesine bir süredir bunların iletim hatları (“enerji koridorları”) üzerindeki denetim mücadelesi de eklenmiştir. Afganistan, Irak ve son olarak da Gürcistan savaşları bu mücadelenin ürünüdürler. İran’a yönelik muhtemel bir emperyalist müdahalenin temeldeki nedeni de budur. Pakistan’da sürmekte olan ağır siyasal bunalımın gerisinde de yine bu vardır.

Emperyalistler arası nüfuz mücadeleleri halen bu bölgeler üzerinden savaş biçimine bürünmüş durumdadır. Bugün için doğrudan karşı karşıya gelecek durumda olmayan emperyalist odaklar, bunu halen bu bölgesel müdahalelerle dolaylı biçimde yapmaktadırlar. Daha Doğu Bloku’nun yıkılışını izleyen birinci Körfez Savaşı’ndan beri bu böyledir. ABD bu savaşla petrol kaynakları üzerindeki daha geniş ve etkin bir denetim kurmak, böylece aynı zamanda batılı emperyalistler üzerindeki denetimini de güçlendirmek iste-

mişti. Irak'a el koymaya yönelik ikinci emperyalist savaş da aynı politikanın bir ürünü oldu. NATO'nun '99 baharında Yugoslavya karşı gündeme getirdiği savaşın aynı zamanda Rusya'ya bu bölgede hiçbir etki alanı bırakmamak amacına yönelik olduğunu da biliyoruz.

ABD'nin öteki batılı emperyalist ülkelerin de desteğini alarak Afganistan savaşı üzerinden Orta Asya'ya yaptığı çıkış ise gerçekte Rusya ve Çin'e karşı yeni bir büyük hamle idi. Bu onu petrol ve doğal gaz deposu Orta Asya'nın tam kalbine taşımış, ona Rusya ve Çin'in arasına bir kama gibi yerleşme olanağı da sağlamıştır. Böylece emperyalist akıl hocalarınca dünya egemenliğinin olmazsa olmaz koşulu kabul edilen Avrasya egemenliğine yönelik önemli bir adım atılmıştır. Halen tam bir batağa dönüşmüş bulunan ve çok yönlü faturası gündün güne büyüyen Afganistan işgalinin buna rağmen yeni takviyelerle sürdürülmek istenmesinin gerisinde de bu büyük stratejik hesap vardır. ABD ve batılı emperyalistler, bu müdahaleyle Rusya ve Çin'e karşı elde ettikleri üstünlükleri ne edip edip korumaya çalışmaktadırlar. Afganistan bu açıdan ABD için Irak'tan çok daha önemlidir. Irak'tan asker çekmek yanlısı "ılımlı" başkan adayı Obama'ın Afganistan daha çok asker göndermekten sözetmesi bundan dolayıdır. Afganistan batağından çıkış çareleri arayan NATO'dan gerekirse Talibanla da uzlaşılabilceğini ilişkin seslerin yükselmesi ve bu doğrultuda örtülü bazı ilk girişimlerin yaşanması da bu çerçevede anlam kazanmaktadır. Amaç sonuçta Afganistan mevzisini korumaktır, ne pahasına olursa olsun. Bu mevzinin yitirilmesi, özellikle ABD için, dünya egemenliği hayallerinin tümünden çökmesi anlamına gelecektir.

Rusya'nın Gürcistan'a yönelik savaşı ise, tersinden, ABD kuşatmasına karşı bir önemli çıkış oldu ve çok kutuplu dünya sisteminin bölgesel bir savaşla uygulamaya konulması anlamına geldi. Bu farklı özelliği ile o, uluslararası ilişkilerde yeni bir dönemi de başlattı. Bugüne kadar savaşa dayalı bu tür çıkışlar hegemon güç ABD'den gelir, tüm öteki emperyalist güçler ise buna bir biçimde

katlanmak, ya da Avrupalı emperyalistler örneğinde olduğu gibi onun yedeğinde bizzat katılmak zorunda kalırlardı. Gürcistan savaşı ise Rusya'nın ABD'nin etki sahasına dolaysız bir müdahalesi oldu ve o bunu hemen ardından ABD hegemonyasını bundan böyle tanımayacağı meydan okuması ile birleştirdi. ABD bunun rövanşını alamaz da Rusya'yı yeniden hizaya sokamazsa eğer, ki bu da kolay görünmüyor artık, bu olay tek kutuplu dünya döneminin sonunu işaretleyen bir dönüm noktası anlamına gelecektir.

Amerikan işbirlikçileri için sıkıntılı dönem

Türkiye emperyalist dünyada kızıyan bu büyük mücadelede Amerikan emperyalizminin, daha genel planda ise batılı emperyalistlerin safındadır. ABD'ye göbekten bağımlılığı, Avrupalı emperyalistlerle ilişkileri, NATO üyeliği ve İsrail'le özel ilişkileri, Türk burjuvazisini ve devletini dört ayrı koldan bu aynı emperyalist safa bağlamaktadır. Türkiye halen Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki en önemli savaş ve saldırı üssüdür. ABD ve İsrail'le kurulmuş üçlü bir saldırgan askeri mihverin bir parçasıdır. NATO'nun Ortadoğu'daki ve Kafkasya'daki ileri karakoludur. Batılı emperyalist ittifakın hedefi durumundaki Rusya ve İran gibi ülkelerle olan ekonomik ilişkilerine, ayrıca İran'la Kürt halkına karşı kurduğu ittifaka rağmen, mücadelenin daha genel sahnesinde bu ülkelere karşı batılı emperyalistlerin hizmetindedir.

Son olarak 2005 yılında güncellenen ve devletin stratejik tercihlerini ve politikalarını içeren Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nde, *"ABD ile ilişkilerin tarihsel değerinde ve çok yönlü"* olduğu özenle vurgulanarak, *"Türkiye'nin ABD ile ilişkileri Orta Asya, Balkanlar, Güney Kafkasya, Ortadoğu politikaları bakımından stratejiktir. Bu konularda işbirliği, dayanışma Türkiye'nin çıkarıdır."* denilmektedir. Bu stratejik belirleme, dünya egemenliği üzerine sürmekte olan büyük mücadelede Türk burjuvazisinin yerini ve safını tüm açıklığı ile otaya koymaktadır.

Nitekim onun dış politika pratiği de buna uygundur. Türkiye halen Balkanlar'da ve Afganistan'da ABD ve NATO safında işgalci güç olarak yer almaktadır. Irak'taki işgalin en önemli destek üsüsüdür, Kafkaslar'da ABD taşeronluğu yapmaktadır, Lübnan'da asker bulundurmaktadır, İsrail ile çok yönlü yakın ilişkileri içerisindedir ve ABD-İsrail ikilisi ile yıllık düzenli askeri tatbikatlar yapmaktadır. Özetle Türk burjuvazisinin safı bellidir. O bölge halklarına karşı Amerikan emperyalizminin safındadır ve bu lanetli tarihsel çizgisini yakın yılların bölgeyi saran sıcak gelişmeleriyle ayrıca kanıtlamıştır.

Fakat dış politikada, özellikle de bölgesel dış politikada, onun için asıl sıkıntılı dönem şimdi başlamaktadır. Zira son dönemin yeni gelişmeleri halklara karşı nispeten rahat bir biçimde uygulanan bu işbirlikçi politikaya temel önemde yeni bir boyut eklemiştir. Türk burjuvazisi ve devleti şimdiden itibaren Amerikan emperyalizminin safında Rusya'ya ve İran'a karşı da durmak zorundadır. Bu ise genel tercihler yönünden değil fakat uygulama yönünden görüldüğü kadar kolay değildir. Gürcistan krizi bu alandaki güçlüğü tüm çıplaklığı ile ortaya çıkardı.

Bugüne kadar safı batı emperyalizminden yana olan ve kendi jeostratejik konumunu bölge üzerinden onlara adeta pazarlayan Türk burjuvazisi, öte yandan batının doğrudan ya da dolaylı biçimde hedefi durumundaki bölge ülkeleriyle buna rağmen kârlı iş ilişkileri kurabiliyordu. Rusya ve İran'la ilişkiler bunun örneği idi. Türk burjuvazisinin her iki ülke ile de kapsamlı ekonomik-ticari ilişkileri var. Dahası petrol ve doğal gaz yönünden her ikisine belirgin biçimde bağımlıdır.

Uluslararası ilişkilerdeki son kriz bu ikili konumu zorlayan sonuçlarını şimdiden göstermiştir. NATO savaş gemilerinin boğazlardan Karadeniz'e çıkışına verilen izin Rusya ile ilişkilerde anında etkisini göstermiş, Rusya açıkça ilan etmese de ticari ilişkileri şimdiden sınırlama yoluna gitmiştir. Bu daha işin başıdır. İlişkilerdeki daha büyük krizler ve dış politikadaki açmaz kendini asıl

bundan sonra gösterecektir. Artık bir tarafın ileri karakolu iken öteki tarafı da kârlı ilişkilerle idare etmek dönemi geride kalmıştır. Rusya-ABD ilişkilerinde gerginlik tırmanırsa eğer, ki öyle de görünüyor, bunun böyle olacağı hemen hemen kesindir. Aynı şey İran'a yönelik muhtemel bir emperyalist-siyonist saldırı durumu için de geçerlidir.

Güncel uluslararası gelişmelerin Türk burjuvazisi için yarattığı tek sıkıntı bu değildir. Dünya ekonomisinde büyümekte olan krizin Türkiye ekonomisine yansımalarının sonuçları belki bundan da ağır olacaktır. Nitekim bunun da ilk işaretleri daha şimdiden görülmektedir. ABD'den gelen her iflas haberinin İstanbul borsası üzerinden anında yankılanması bunu göstermektedir. Kendi sorunları zaten sürekli büyümekte olan ve 2001 çöküşünün ardından girdiği nispeten rahat dönemin sonuna yaklaşmış bulunan Türkiye ekonomisi, ABD ekonomisindeki başaşağı gidişin sonuçlarını dolaysız olarak ve en ağır biçimde yaşayacak ekonomilerden biridir.

Türkiye rejim krizinden çok boyutlu bir düzen krizine doğru yol almaktadır.

(Ekim, Sayı: 253, Ekim 2008)

(Bu metnin orijinal başlığı, “Dünya, bölge ve Türkiye: Genel Durum ve Güncel Gelişmeler” biçimindedir... Burada içeriğine daha uygun düşen bir başlık tercih edilmiştir... - Red.)

Bütünlüğü içinde kapitalizmin krizi

Dünya kapitalizminin bütününe saran ekonomik kriz tüm dünyanın ana gündemi olmayı sürdürüyor. Şu veya bu olay ya da gelişme kısa süreliğine de olsa elbette zaman zaman öne çıkabilir, fakat girmiş bulunduğumuz dönemin ana gündemi artık kapitalizmin küresel çaptaki krizidir. Tüm öteki olay ve gelişmeler bundan böyle bu zemin üzerinde bir anlam taşıyacaklardır. Krizden beslenecek, gerisin geri krizi besleyeceklerdir.

Krizden çıkışa biçilen vadeler

Dünya kapitalizminin mevcut krizini değerlendirirken iki önemli noktayı gözönünde bulundurmak gerekir. Bunlardan ilki krizin şiddeti ve süresi, öteki ise ekonomik alanın ötesindeki sosyal ve politik boyutlarıdır. Bu ikincisi, ekonomik krizin sistemin bütünsel krizi içinde değerlendirilmesi zorunluluğu olarak da ifade edilebilir.

Krizin ağırlığını itiraf etmek zorunda kalan sistem sözcüleri ve savunucuları halen aşılmasına süreler biçmekte, buna ilişkin iyimser tahminlerde birbirleriyle yarışmaktadırlar. Resmi çevrelerdeki yaygın kanı (buna pompalanan iyimserlik de denebilir), krizin bir-iki yıl içinde, en geç 2010 yılında aşılacağı yönünde. Daha

temkinli olanlar ise en az 2 yıl olmak üzere 2 ila 5 yıllık sürelerden söz etmektedirler. Sonuçta burjuva dünyasının kendi içinde bile, etki ve sonuçları bakımından önümüzdeki yıllara damgasını vuracak bir kriz gerçeği üzerine herhangi bir kuşku ya da tartışma yoktur.

Fakat zaman gerek süre gerekse yıkıcı etkileri yönünden burjuva dünyasının krize ilişkin en temkinli tahminlerinin bile aşılacağı göstermekte gecikmeyecektir. Bunun gerisinde, bugünkü krizin kapsamı ve niteliği vardır. Sözkonusu olan 30 yıldır çok çeşitli yollarla ertelenen bir genel yıkımın (depresyonun) kendini artık nihayet her türlü önlemi boşa çıkaracak biçimde dayatmasıdır. Mevcut kriz bugün henüz bu türden bir genel yıkımın öncü sarsıntıları sınırlarında seyretmektedir. Fakat bu kadarı bile kapitalist dünya ekonomisini istisnasız tüm ülkelerde genel bir durgunluğun (resesyon) ve daralmanın içine çekmeye yetebilmiştir. Korkulan depresyondur. Tüm önlemlere rağmen ardı arkası kesilmeyen sarsıntılar bunun gerçekleşme ihtimalini günden güne büyütmektedir. Krizin ana üssü kapitalizmin emperyalist metropollerini, en başta da ABD olduğu için, bu türden bir çöküşün etki ve sonuçları kelimesinin en tam anlamında dünya ölçüsünde olacaktır.

Krizin onyıllardır ertelenen büyük birikimi

Son 30 yıl içinde genel bir durgunluk içinde bulunan kapitalist dünya, bu sınırlardaki bir krizin bir genel yıkıma dönüşmesini ikili bir mekanizma ile engelleme geldi. Bunun bir yolu, neo-liberal saldırı politikaları ile bir yandan sömürüyü yoğunlaştırmak ve öte yandan ise sermaye için yeni kârlı sömürü alanları açmak ve yöntemleri bulmak oldu. Akla gelen hür türden neo-liberal saldırı, '90'lı yıllardan itibaren "küreselleşme" adı altında sürdürülen tüm politika ve uygulamalar, buna hizmet etti ve bunda önemli bir başarı da elde edildi. Burada mevcut krizin bu alanda gösterilen

tüm başarıya rağmen patlak verdiğini önemle gözönünde bulundurmak gerekir.

Genel durgunluğun bir depresyona yolaçmamasını, tersine belli canlanma dönemleri eşliğinde sürmesini olanaklı kılan ikinci temel mekanizma ise, finans dünyasında oluşan korkunç boyutlardaki şişkinlik (burjuva ekonomi dünyasının popüler deyişi ile “köpük”ler) oldu. Bu mekanizma ticari çarkın sorunsuz olarak işlemesini, her türden tüketimin kapitalist manada gerçek sınırlarının çok üstünde gerçekleşmesini ve böylece üretim çarkının da dönmesini olanaklı kıldı. İşte şimdi felce uğrayan bu mekanizmadır. Krizin öncelikle finans dünyasındaki bir kriz olarak patlak vermesi de bundan dolayıdır. Tüm kapitalist ekonomi çarkının ne edip edip dönmesini olanaklı kılan finansal cambazlıkların, gerçek karşılığı olmayan geniş çaplı borç ve kredi denizinin, her türden sanal oyunların ve spekülasyonların içyüzü açığa çıkmış, büyü bir anda bozulmuş, finansal balonlar birbiri ardına sönmeye başlamıştır.

Finans krizinin anında “reel ekonomi”ye sıçraması da bu çerçevede kaçınılmazdı. Zira finansal krize yolaçan tüm yol ve yöntemler son tahlilde tam da ona hizmet ediyordu. Finansal alan, “reel ekonomi” alanında yeterli kâr oranıyla iş göremeyen muazzam sermaye fazlasını kendine çekerek, böylece bu alanı kârlılık oranı yönünden rahatlatmakla kalmıyor, yarattığı sanal şişkinliklerle reel ekonominin ticari çarkının (ki bu kapitalist artı-değer sömürsünün nihai “gerçekleşme” alanıdır) dönmesini de olanaklı kılıyordu. Böylece durgunluktan çöküşe geçiş sürekli olarak engelleniyordu. Finans dünyasının bu yolla yarattığı ve uzun yıllara yaydığı büyüül çözümler bir yerinden belverince, bunun gecikmeksizin “reel ekonomi” (kapitalist üretim süreci) üzerinde yıkıcı sonuçlar yaratması da bu nedenle kaçınılmazdı.

Finansal çarkın bozulması, kapitalist ekonominin aşırı üretim bunalımı gerçeğini tüm açıklığı ile gözler önüne sermiştir. Nitekim kriz şimdi finansal ve ekonomik kriz olarak iç içe seyrediyor. Çö-

ken ya da çöküş tehlikesi yaşayan finansal kurumlara artık çöken ya da çöküş tehlikesi içinde bulunan dev üretim sektörleri eşlik ediyor. Tüm büyük ekonomilerin peşpeşe durgunluğa ve daralmaya girmesinin yanısıra, muazzam boyutlardaki Amerikan otomotiv sanayisinin halihazırdaki iflas riski, bunun çarpıcı bir güncel göstergesidir.

Sonuç olarak uzun yıllardır finansal cambazlıklarla döndürülen çark artık bir yerinden kırılmıştır ve dünya kapitalizmi kendini genel bir kriz içinde bulmuştur. Resesyona şimdiden çarpıcı bir olgudur ve korkulan, etki ve sonuçları yönünden 1929'da patlak veren "Büyük Depresyon"u kat ve kat aşacak bir büyük yıkım/depresyondur.

Krizden çıkış yolları ve siyasal sonuçları

Bu krizden çıkış için burjuva dünyasının önünde iki yol durmaktadır. Bunlardan ilki, krizi işçi sınıfına ve emekçilere fatura etmektir. Bu, son 30 yıldır yapılmakta olan yeni bir düzeyde şiddetlendirmek anlamına gelmektedir. İkincisi, sermaye birikimindeki aşırılığı ve aşırı üretim fazlasını geniş çaplı bir "değersizleşme" süreci içinde ortadan kaldırmaktır. Bu ise geniş çaplı iflaslar zincirinden ekonominin yeni bir düzeyde askerileştirilmesine ve büyük çaplı yıkıcı savaşlara kadar, sosyal-siyasal ve kültürel faturası olağanüstü ağır bir dizi yol ve yönleme kapıyı ardına kadar açmak anlamına gelir. Zira kapitalizm, genel bir ekonomik çöküşe evrilme potansiyeli taşıyan geniş çaplı bir krizden, her zaman üretici güçlerin ve birikmiş zenginlerin geniş çaplı bir tahribi olmaksızın, kendini kurtaramaz.

Kapitalizmin kendi mantığı içinde krizden çıkışın bu birbirini tamamlaması gereken iki yolu, bir arada bizi krizin sosyal ve siyasal boyutlarına taşımaktadır. Bu, mevcut krizin etki ve sonuçlarının hiçbir biçimde ekonomik ve finansal alanın kendi dar sınırları içinde ele alınamayacağı anlamına gelmektedir.

Geniş çaplı sosyal saldırılar, bu yolla sömürünün yoğunlaştırılması ve emekçilerin kazanılmış haklarının sistemli biçimde gaspedilmesi, kapitalist dünyanın son otuz yıldır krize karşı uygulanan politikası olageldi. Mevcut kriz buna rağmen patlak vermiştir ve şimdi bu politikaları yeni bir düzeyde uygulamak, krizin ağır faturasını emekçilere ödetmek, sermaye dünyası için tutmaktan kaçınamayacakları temel bir yoldur. Bu ise abartmasız tüm kapitalist dünyada sosyal dengeleri altüst edecek, tüm sosyal-kültürel sorunları ağırlaştıracak, sınıf çelişkilerini görülmemiş ölçüde keskinleştirecektir.

Yeni düzeyde bir sosyal yıkım, özellikle de işsizlik ve yoksulluk, her toplum için güçlü bir sosyal bunalım dinamiği demektir. Burjuva dünyası, elbette bugünleri de düşünerek, uzun zamandan beri buna göre hazırlanmakta, her türden bahaneyi kullanarak, gerek kurumsal ve gerekse yasal yönden polis devletine geçişi hızlandırmaktadır. Bu, burjuvazinin sosyal yıkıma/bunalıma eşlik etmesi kaçınılmaz sosyal kaynaşmalara önden hazırlığıdır. Bütün bunlar her kapitalist ülkenin kendi içinde ekonomik krizin sosyal ve siyasal krizle kopmaz organik bağlarını ortaya koymaktadır.

Sonuçta olayların sosyal ve siyasal alandaki seyri, ilkin krizin seyri ve şiddetine, ve ikinci olarak krizin faturasının kime ve nasıl ödetileceğine, faturanın kendilerine kesilmesine karşı işçi sınıfı ve emekçilerin ortaya koyabilecekleri örgütlü dirence sıkı sıkıya bağlıdır.

Dünya sahnesinin bütününde ise aynı etkiler kendini militarizmin yeni bir düzeyde tırmanması ve emperyalistler arası mücadelenin şiddetlenmesi olarak gösterecektir. Bunda da esası yönünden bir yenilik yok kuşkusuz. '89 çöküşünün ardından yöneldiği dünya imparatorluğu hevesiyle Amerikan emperyalizmi bunun önünü neredeyse 20 yıldır sınırsızca açmış durumdaydı. Bu çerçevede günden güne artan silahlanma yarışı ve yayılma eğilimi gösteren emperyalist bölgesel savaşlar, şimdiden dünya siyasetinin temel önemde bir olgusudur.

Fakat kriz, hele de onun ağırlaşacak seyri, bu mücadeleyi alabildiğine şiddetlendirecektir. Zira kapitalizmin kriz dönemleri her ülkede tekeller arası rekabeti ve dünya sahnesinin genelinde ise emperyalistler arası rekabeti normal dönemlerle kıyaslanamaz ölçüde şiddetlendirir. Marx'ın *Kapital*'deki ifadeleriyle, işler yolunda gittiği sürece az çok normal bir seyir izleyen kapitalist rekabet mücadelesi, "*sorun, kârın değil zararın paylaşılması halini alır almaz, herkes keni payına düşen zararı en aza indirme ve bunu başkasının sırtına yükleme çabasına düştüğü*" için, görülmemiş boyutlarda şiddetlenir. Bu bilimsel gözlem her kapitalist ülkenin kendi içinde tekeller arası rekabet için olduğu kadar, dünya sahnesinin genelinde de tekeller arası ve emperyalist devletler arası ilişkiler için de geçerlidir. Bu nedenle krizin muhtemel bir ağırlaşması durumunda emperyalistler arası ilişkiler hızla bozulacak, mücadele elbette başta iktisadi ve mali alanlarda olmak üzere tüm alanlarda, demek oluyor ki politik ve askeri planda da şiddetlenecektir.

Küresel ekonomik krizin emperyalist dünyada bir hegemonya krizinin yaşanmakta olduğu bir evrede gündeme gelmesi, bu çatışmanın şiddetini ayrıca artıran temel önemde bir etken olacaktır. Mevcut krizin merkez üssü ABD'dir ve en büyük yıkıcı etkiyi kaçınılmaz olarak o yaşayacaktır. Hegemonyası çözülen ve krizle birlikte yeni bir düzeyde sorgulanmaya başlayan güç de ABD'dir. Ama ABD dünya sahnesinde buna rağmen halen en büyük güçtür ve askeri açıdan önemli üstünlüklere sahiptir. Tüm bunlar birarada ABD saldırganlığını şiddetlendirecek etkenlerdir; halklarla ilişkilerde olduğu kadar mevcut ve potansiyel emperyalist rakipleriyle ilişkiler alanında da. Bugüne dek ABD ekonomisinin gücü onu emperyalist dünyanın hegeyon gücü konumunda tutmakla kalmadı, ona muazzam boyutlarda bir savaş makinasını finanse etmek olanağı da sağladı. Şimdi bu ilişkinin tersine döndüğü bir dönemin içindeyiz. Amerikan emperyalizminin önünde şimdi savaş makinasını kullanarak hegemon güç süresini uzatma ve tık nefes olan

ekonomisine nefes aldırma sorunu var. Bugünkü Amerikan saldırganlığının önemli bir etkenidir bu ve kriz buna yeni boyutlar ekleyecektir.

Her bir ülkede ekonomik krizin seyri ve şiddeti ile sosyal-siyasal alanda olaylarını seyri arasındaki sıkı bağa ilişkin olarak söylediklerimiz, dünya sahnesinde emperyalist dünyanın içi ilişkileri için de aynı şekilde geçerlidir. Şu an krizin seyri, alabileceği muhtemel boyutlar konusunda kesin şeyler söylenemeyeceği için, bunun emperyalist dünyanın iç ilişkilerine etkileri (dolayısıyla bunun tüm insanlık için yaratabileceği ağır yıkım) konusunda da kesin şeyler söylemek olanağı yoktur. Bugünden ancak olayların gelişme yönü, yani eğilimler saptanabilir.

İşçi sınıfı ve ezilen halkların devrimci inisiyatifinin tarihi önemi

Küresel çaptaki ekonomik krizlerin emperyalist dünyadaki hegemonya krizi ile birleştiği durumlara kapitalizmin tarihinde iki önemli ve kapsamlı örnek var. Bunlardan ilki, militarizmin tırmanmasına, birinci dünya savaşına ve Ekim Devrimi ile başlayan fırtınalı sürece, ikincisi sert sınıf mücadelelerine, faşizme, ikinci bir dünya savaşına ve yeni bir devrimler dalgasına yolaçtı. Bu tarihi durumları kadere bir bakışla bugünün olaylarının gelişme seyrine bire bir uyarlamaya kalkmamalıyız elbette. Fakat yine de önümüzdeki sürecin olaylarına bu tarihi verilerin ışığında, demek oluyor ki, geniş bir ufukla bakabilmeliyiz.

Kapitalizm bunalımlarla birlikte savaşlar ve devrimler üretiyor, geride kalan tarihi bunu kanıtıyor. Şimdi yine günden güne şiddetlenen bir bunalımlar ve kendini bugünden bölgesel çapta gösteren savaşlar dönemi içindeyiz. Biriken muazzam sorunlar ve keskinleşen sınıf çelişkileri devrimler için de toprağı gitgide daha çok mayalıyor. Bu durumda, burjuva gericiliğinin devrimin olanaklarını boğmaya yönelik karşı-devrimci hamlerini boşa çıkarmak

ve insanlığı yeni bir büyük emperyalist savaşın telafisi zor yıkımından korumak, işçi sınıfı ve halkların gelmekte olan yeni devrimler döneminin olanaklarının ne ölçüde değerlendirilebileceğine sıkı sıkıya bağlı olacaktır.

(*Ekim, Sayı: 256, Ocak 09*)

Ek metin:

“Kriz bizim krizimiz değil” mi?

Bugünkü kriz dünya ölçüsündedir, sistemin ana merkezlerinde patlak vermekte ve bir anda tüm dünya üzerinde etki ve sonuçlarını göstermektedir. Bu da anlaşılır bir şeydir. Zira neredeyse son iki on yıldır burjuva dünyasında üzerine fırtınalar koparılan küreselleşme sürecinin genel bir sömürü ve yağma politikasından öte bir anlamı varsa eğer, o da işte tam da burada ifadesini bulmaktadır. Kapitalist dünya sistemi bugün üretim ve dolaşım süreçleri yönünden artık organik bir bütündür. Kapitalizmin emperyalizm aşaması sistemi dünya pazarı düzeyinden dünya ekonomisi düzeyine taşımış, emperyalizmin ayırddedici özelliklerinden biri olan sermaye ihracı bunda temel bir rol oynamıştı. Üretici güçler geniş ölçekte ulusal sınırların dışına taşımış ve böylece kapitalizmin ekonomik bunalımlarına küresel bir temel kazandırmıştı. Büyük bunalımların emperyalist dünya savaşlarını gündeme getirmesi de bunun ürünü olmuştu.

20. yüzyılın ikinci yarısında gelişmenin bu kez bizzat üretim sürecinin uluslararasılaşması düzeyine vardığını biliyoruz. Bir metanın son biçimini almasının artık dünya ölçüsündeki çok sayıda üretim sürecinin bir sonucu olarak gerçekleşebilmesi bunu anlatmaktadır. Bu, kapitalist dünya ekonomisinin artık binbir bağla birbirine bağlandığını, genişlemesine olduğu kadar derinlemesine de iç içe geçtiğini göstermektedir. Dünya ekonomisinin bir parça-

sındaki bir gelişmenin anında tümünde şu veya bu şekilde yankılanması, borsadaki nabız atışlarının birbirleriyle endeksli halde seyretmesi, tüm bunlar bunun bir ifadesidir.

Kapitalist ekonominin bugünkü bu gelişme düzeyi, şu veya bu ülkenin kendi sınırları içindeki kriz dinamiklerini ortadan kaldırmıyor, ama özellikle de sistemin hakim ekonomilerinde patlak veren bir bunalımın bir anda kendini bir küresel ekonomik bunalım halinde ortaya koymasının ekonomik temellerini ortaya koyuyor.

Buradan bakıldığında bugünkü bunalım, bir bütün olarak sistemin iflasının, onun insanlığın tarihi-toplumsal gelişmesinin önünde bir engele dönüştüğünün dile gelmesinden başka bir şey değildir.

Bu aynı olgu, Türkiye’yi yönetenlerin “kriz bizim kendi krizimiz değil, dünyadaki krizin bize yansımalarının bir sonucu” söyleminin ilkelliği ölçüsünde demagojik niteliğini de ortaya koyuyor. Kriz özel olarak sizin değil ama bir parçası olduğunuz, bir parçası olmakla da övündüğünüz kapitalist dünya sisteminin krizidir. Ekonominiz binbir bağla bu sisteme bağlı, işçinizi açlık sınırlarında çalıştırarak ürettiğiniz malları bu pazara sürüyor, sanayiniz için temel girdileri bu pazardan alıyorsunuz. Borsanız üçte iki oranında bu sisteme dahil finans spekülörlüklerinin elinde, siz devlet olarak bütçe açıklarınızı buradan giren “sıcak para” ile finanse ediyorsunuz. Tekelci şirketleriniz üretim çarklarını bu sistemin finans piyasalarından aldıkları yüklü borçlarla çevirebiliyorlar vb., vb.

Tüm bunlar böyleyse eğer, kalkıp kriz bizim kendi krizimiz değil demeniz tam bir arsızlık ifadesi olmalıdır. Kriz, dahil olmakla, organik bir parçasını oluşturmakla övündüğünüz sisteminizin krizi, yani bu anlamda sizin kendi öz krizinizdir.

(Ekim, Sayı: 256, Ocak 09)

Kriz ve devrimci mücadelenin sorunları

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de kriz artık açık bir olgudur. Bunu kuru ekonomik veriler kadar sınıflar mücadelesinin ilk sıcak karşılaşmaları da bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır. Resmi ekonomik veriler Türkiye ekonomisinin durgunluk içine girdiğini ve çok geçmeden bunu daralmanın (eksi büyümenin) izleyeceğini kesinleştirmiştir. Öte yandan kapitalistler krizi gerekçe göstererek fabrika ve işletmeler düzeyinde ilk dolaysız saldırılarını gündeme getirmişler, tersinden ise sınıf ve emekçiler cephesinde krize karşı ilk anlamlı tepkiler gelmeye başlamıştır. Direnişler, protestolar, 29 Kasım merkezi Ankara eylemi, bayramın ardından yeniden çoğalan eylem ve direnişler, sınıf ve emekçiler cephesinden kriz olgusunu mücadeleyle teyit edilmesi anlamına gelmektedir.

Hükümet cephesindeki hafifsemelerin ve başbakanın alaylara konu olan yaklaşımlarının aksine sermaye çevreleri daha en baştan gelmekte olan krizin kapsamı ve şiddeti konusunda gerçekçi bir tutumla hareket ettiler. Daha ilk adımda dolaysız saldırılara girişmekle kalmadılar, hükümeti de ısrarla krizi karşılayacak yeni saldırı paketleri hazırlamaya ve bunun bir parçası olarak IMF ile anlaşmaya zorladılar. Şu sıralar bu gerçekleşmekte, krizin bu ilk safhasındaki saldırıların kapsamı hazırlıkları süren yeni bir IMF antlaşması ile somutlanmaktadır.

Mevcut kriz dünya ölçüsündedir ve kapsamı ile şiddeti yönünden ancak 1929 krizi ile kıyaslanabilmektedir. Ama dünya kapitalizminin bugünkü gelişme aşamasında küresel çaptaki bir ekonomik krizin bir çöküşle sonuçlanması, kapsamı ve şiddeti yönünden olduğu kadar etki ve sonuçları yönünden de 1929 Büyük Çöküşü'nü her bakımdan geride bırakacaktır. Krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerine, dolayısıyla yolaçacağı sosyal ve politik sonuçlara da buradan bakmak gerekir. Her halükarda etkisi yıllarca sürecektir uzun bir kriz döneminin başlangıç aşamasındayız. Ve ayağı az çok yere basan hiç kimse, her ülkenin kendi içinde ve dünyanın tümünde, büyük sosyal ve siyasal çalkantılara yolaçmanızın bu krizin geride kalmasını bekleyemez. Mevcut krizi, Türkiye'nin son yirmi yıllık evresi içinde yaşanan alışılmış dönemsel çalkantılarından ayıran da bu özelliğidir. Bu çapta bir krizin sonuçları da doğal olarak daha farklı, kapsamlı ve yıkıcı olacaktır. Sosyal mücadelenin seyrini ve bu arada ilerici-devrimci hareketi derinden etkileyecektir.

Bu durumda devrimci sınıf partisi de krize, üstelik dar anlamda ekonomik ve sosyal sonuçlarına karşı da değil, dünya ölçüsünde olduğu kadar ülke ölçüsünde de yolaçacağı karmaşık politik etki ve sonuçları gözeterek, uzun süreli ve soluklu, dirençli ve dinamik, yaratıcı ve inisiyatifli bir mücadeleye hazırlanmak görevi ile yüzyüzedir.

Kriz sistemin iflasının itirafıdır, alternatif toplumsal devrim ve sosyalizmdir

Kapitalizmin aşırı üretim krizi kapitalist üretim tarzının temel çelişkinin, üretici güçler ile üretim/mülkiyet ilişkileri arasındaki çelişkinin, kendini en yıkıcı bir biçimde, bir tür patlama olarak ortaya koymasıdır. Bu, sistemin teklediğinin, tarihsel gelişmenin önünde artık aşılması gereken bir engele dönüştüğünün, sistemin kendi öz işleyişinden gelen bir itirafıdır. Bu temel önemde teorik gerçek, devrimci partinin toplumsal devrime dayalı mücadele perspektifi bakımından büyük önem taşır. Kriz dönemlerinde apayrı

bir önem taşıyan bu perspektif devrimci çalışmanın ve mücadele-
nin temelini oluşturmali, yön verici ilkesi olmalıdır.

Marksizmin kurucuları marksist dünya görüşünün gelişme-
sinde köşe taşı oluşturan temel eserlerinde, üstelik tam da kapita-
list aşırı üretim krizlerini ele alırlarken, bu perspektifin teorik te-
mellerini tüm açıklığı ile ortaya koymuşlardır. Ekonomik
bunalımları, “*modern üretici güçlerin, burjuvazi ve onun ege-
menliğinin varlık koşullarını oluşturan modern üretim ilişkilerine
ve mülkiyet ilişkilerine isyanı*” olarak tanımlayan *Komünist Ma-
nifesto*, şöyle devam eder: “*Toplumun elinde bulunan üretici güç-
ler artık burjuva mülkiyet ilişkilerinin gelişimine hizmet etmiyor;
aksine, bu ilişkiler açısından fazla büyümüşlerdir, onlar tarafından
engellenmektedirler ve bu engeli aştıkları anda burjuva toplumun-
un bütününe düzensizlik getirirler ve burjuva mülkiyetinin var-
lığını tehlikeye sokarlar...*” *Anti-Dühring*'de (3. Kısım, Birinci Bö-
lüm), kapitalizmin aşırı üretim bunalımlarında “*toplumsal üretim
ile kapitalist temellük (mülk edinme) arasındaki çelişkinin tam bir
patlamaya vardığı*”na işaret eden Engels ise sorunu şöyle özetler:
“*Üretim biçimi, değişim biçimine karşı başkaldırır; üretim biçimi
için çok büyük bir duruma gelmiş bulunan üretici güçler, üretim bi-
çimine karşı başkaldırırlar.*” Ve nihayet *Kapital*'de Marx, tam da
kapitalist aşırı üretim bunalımlarının tüm mekanizmasının ayrıntı-
lılara inen teorik tahlilini ortaya koyarken (3. Cilt, Üçüncü Kısım,
Kar Oranlarının Düşme Eğilimi Yasası), bu bunalımlarının kapi-
talizmin bir üretim tarzı olarak tarihsel niteliğini, yani sınırlılığını
ve geçiciliğini, yani daha ileri bir üretim tarzı tarafından aşılması
zorunluluğunu ortaya koyduğuna döne döne işaret eder.

Kapitalizmin ekonomik krizleri sistemin iflasının, tarihsel ge-
lişmenin önünde bir engele dönüştüğünün bir itirafı ise eğer,
devrimci partinin görevi, bu gerçeği her yolu ve yöntemi kullana-
rak işçilerin ve emekçilerin bilincine yerleştirmek, kitleleri siste-
min aşılması mücadelesinin, toplumsal devrim mücadelesinin içine
çekmek olmalıdır.

Burada sorun hiçbir biçimde toplumsal devrim için olgun ya da yeterli öznel koşulların olup olmadığı sorunu değildir, bu tümüyle başka bir şeydir. Burada sözkonusu olan, bizzat kapitalist üretimin, kendi nesnel gelişme seyri içinde, bu üretim sisteminin temel çelişkisini en yıkıcı ve yıkıcı biçimde gözler önüne sermesidir. Devrimci parti bu nesnel olguyu hareket noktası olarak alınmalı ve mücadele hattının stratejik çerçevesini buradan kurmalıdır. Bunu, bu nesnel olguyu görmezlikten gelerek ya da geri plana iterek, bunalıma karşı mücadeleyi partiler, hükümetler (örneğin bugünün dünyasında Bush yönetimi ya da Türkiye’inde AKP hükümeti gibi) ya da onların uyguladığı şu veya bu politikaya (mevcut durumda neo-liberalizme) karşı muhalefete indirgeyen reformizme karşı mücadele ile de birleştirmelidir.

Kriz dönemlerinde reformizm, iflası açığa çıkan kapitalizmin karşısına sözümona daha az sorunlu kapitalizm alternatifleri ile çıkar. Bu kimi zaman (ve daha çok bağımlı ülkelerde) ulusal kapitalizm, kimi zaman demokratik ya da halkçı kapitalizm, ya da bunların bir tür karması olur. Burada sorun hiç de bu alternatiflerin bu tanımlamalar içinde ortaya konulup konulmadığı değildir. Söyleninde sosyalizm iddiası taşıyan hiçbir reformist akım bunu bu şekilde, bu açıklık ve kabalıkta yapmaz. Ama taktik çizgi adı altında ortaya koydukları açık ve net bir biçimde toplumsal devrim perspektifi içinde ortaya konmuyor, anlamı ve mantıksal dinamiği yönünden buraya bağlanmıyorsa, krizin çoğu durumda kendiliğinden bir yana iteceği politik odaklar ya da politikalar asıl hedef haline getiriliyorsa, sonuç başka türlü olmaz.

Kriz ve devrimci partinin taktik çizgisi

“İşçi sınıfının sorunu, kapitalist ekonomiye ve dolayısıyla burjuva sınıf düzeninin sorunlarına kendi içinde, yani kapitalist düzenin kendi tabanı üzerinde çözüm bulmak değildir, olamaz. Onun sorunu, devrimci sınıf mücadelesini geliştirerek, bu ekonomiye

karakterize eden üretim ilişkilerini, bu ilişkilere dayanan sınıf egemenliği sistemini aşmaktır. Dolayısıyla, devrimci sınıf mücadelesini geliştirmek ve devrimci sınıf mevzilerini çoğaltmak yoluyla, bunu başaracak koşullara zaman içerisinde ulaşmaktır. İşçi sınıfı, düzenin krizleri ve dolayısıyla mevcut kriz karşısında, ileri süreceği temel ve taktik istemlere de bu bakış açısıyla yaklaşır. Özetle bu, devrime dayalı devrimci sınıf bakış açısı çizgisidir.

*“Bütün bu açılardan partimizin programı işçi sınıfının elinde gerçek bir silahtır. Teorik, stratejik ve taktik bölümlerden oluşan bu bütünsel program, genel planda olduğu gibi bugünkü kriz karşısında da işçi sınıfına devrimci bir bakış açısı ve davranış çizgisi sunmaktadır.” (Düzenin Krizi ve Devrimci Sınıf Alternatifinden..., **Ekim**, Sayı: 221, Mart 2001, Başyazı)*

Buradaki yaklaşım kriz karşısında devrimci bir partinin stratejik çizgisi ile taktik yaklaşımını bütünlüğü içinde ortaya koymakta, devrimci partinin güncel kriz karşısında izlemesi gereken taktik çizginin genel çerçevesine ve şaşmaz amacına da ışık tutmaktadır. Sorunun özü yukarıdaki pasajda bu açıdan özlü bir biçimde ortaya konulduğu için burada buna yeni şeyler ekleme ihtiyacı duymadan krize karşı ileri sürülmesi gereken taktik istemlere geçmek istiyoruz. (Bu pasajın yer aldığı bölümü ekte bütünlüğü içinde yeniden yayınlıyoruz ve okurlarımıza bu yazının bir parçası olarak bu metnin de incelenmesini öneriyoruz...)

Dünya çapındaki ekonomik krizin genel bir ekonomik çöküş ile sonuçlanıp sonuçlanmayacağını, dolayısıyla böyle bir ihtimalin karşımıza çıkaracağı muazzam sorunları şu an kestirebilecek durumda değiliz. Ama halihazırda tüm kapitalist dünyada olduğu gibi Türkiye’de de durgunluktan daralmaya geçiş biçiminde seyreden bir kriz gerçeği ile yüzyüzeyiz. Bu sınırlardaki bir krizin gündeme getirdiği saldırıların niteliği ve kapsamı gitgide açıklık kazanıyor. Toplu işten çıkarmalar, ücretlerin düşürülmesi, çalışma saatlerinin uzatılması da dahil çalışma koşullarının yeni bir düzeyde ağırlaştırılması, sosyal harcamalarda yeni kısıntılar, dolaylı vergi-

lerde ve temel tüketim mallarının fiyatlarında artış, şirket ve banka kurtarmalarının her zamaki gibi halka fatura edilmesi vb., vb...

Krize karşı mücadele adına gündeme getirilen tüm bu saldırı önlemleri krizin faturasının işçi sınıfına ve emekçilere ödetilmesi politikasının ifadesidirler. İlerici-devrimci güçler ile bir bütün olarak emek cephesinin önünde ise krizin faturasını ödemeyi kategorik olarak reddetmek, "*Krizin faturasını kapitalistler ödesin!*" şiarını yükseltmek ve buna dayalı istemler ortaya sürmek görev ve sorumluluğu durmaktadır.

Genel olarak alındığında bu çerçevede ileri sürülecek istemlerin niteliğini ve kapsamını, bizzat sermayenin saldırı paketinden hareketle de formüle etmek pekala mümkündür. İşten çıkarmaların karşısına "*İşten çıkarmalar yasaklansın!*", "*Herkese iş, tüm çalışanlara iş güvencesi!*"; çalışma sürelerinin uzatılmasına karşı, "*7 saatlik işgünü, 35 saatlik çalışma haftası!*"; ücretlerin düşürülmesine karşı, "*İnsanca yaşamaya yeten, vergiden muaf asgari ücret!*"; çok yönlü sosyal saldırılara ve sosyal hizmetlerdeki yeni kısıntılara karşı, "*Tüm çalışanlar için genel sigorta!*", "*Herkese parasız sağlık hizmeti!*", "*Herkese parasız eğitim!*", "*Herkese sağlığa ve ihtiyaca uygun ucuz konut!*"; vergi soygununa karşı, "*Her türlü dolaylı vergi kaldırılсын! Artan oranlı gelir ve servet vergisi!*"; yeni zamlara karşı, "*Tüm zamlar geri alınsın, temel tüketim mallarının fiyatları ucuzlatılsın!*"; kamu kaynaklarının asalak bir sistemi içinde israfı anlamına gelen borç ve faiz ödemelerine karşı "*Borç ödemeleri durdurulsun! Tüm iç ve dış borçlar geçersiz sayılsın!*" vb. istemlerle çıkılmalıdır.

Tüm bu istemler birarada işçi sınıfının ve emekçilerin en acil ve en insani ihtiyaçlarını ifade etmektedirler. Bu çerçevede her bakımdan haklı ve meşrudurlar. Ayrıca tüm bu istemler için yeterli kaynaklar da birikmiş toplumsal zenginlik ile üretim ve hizmet araçları olarak toplumda fazlasıyla vardır. Tüm sorun bunların kapitalist özel mülkiyet tekeli altında bulunmasıdır. Krizi vesile ederek sorgulanması gereken, işçilerin ve emekçilerin gündemine taşın-

ması gereken de budur. Bu tekel emekçileri en temel ihtiyaçlarından yoksun bırakmakla kalmamakta, topluma her seferinde çok yönlü yeni bir ağır fatura çıkaran yıkıcı krizlerin de asli nedeni oluşturmaktadır. Kapitalist sistemin krizi gerçekten devrimci olan her partinin önüne bu sorgulamayı kitlelerin gündemine taşımayı, kitlelerin geniş katmanlarına maletmeyi, istemlerin formüle edilmesini olduğu kadar mücadele ve eylem hattını da buradan kurma görev ve sorumluluğunu koymaktadır.

Krize karşı taktik istemlerin formülasyonunda gerçekçilik adı altında kapitalizmin mantığını gözetken her girişim reformizme kapıyı ardına kadar aralar. Devrimci partinin görevi kapitalizmin mantığını gözetmek değil, krizle iflası açığa çıkmış bu mantığı tümünden felç etmektir. Devrimci partiyi kapitalizmin işleyiş yasaları değil, sınıfın ve emekçilerin hak ve istemlerinin tümüyle haklı ve meşru niteliği ilgilendirir. Bu haklılık ve meşruluk kapitalizmin mantığı ile bağdaşmadığı içindir ki bu istemler üzerinden gelecek her ciddi mücadele kitlelerin eylemini ve dolayısıyla bilincini sistemin sınırlarının ötesine taşır. Kitlelere sistemin aşılması ve toplumsal devrim bilinci aşılar, devrimci süreci güçlendirir ve sistemin aşılmasına yönelik devrimci güç ve mevzileri çoğaltır. Devrimci partinin izleyeceği taktik çizginin de tüm amacı ve hedefi de şaşmaz bir biçimde bu olmalıdır.

“Krizin faturasını kapitalistler ödesin!” şiarı etrafında halen nispeten kolayca birleşebilen toplumsal muhalefet güçleri, bu şiarı gerçek bir anlam kazandırmak ve onu sosyal eksenli büyük bir mücadelenin verimli kaldıracı haline getirmek istiyorlarsa, krizin yıkımını en az hasarla atlattık şeklindeki dar ve kısır bakışa düşmeksizin, emekçilerin bu en acil ve en insani talepleri etrafında bir mücadele barikatı örmelidirler. Bu bakış açısı ve buna dayalı kararlı bir birleşik mücadele, kriz vesilesiyle gündeme gelen yeni güncel ve daha somut saldırıları başarıyla püskürtebilmenin de en iyi yoludur. Toplu işten atmalar, yeni vergiler, yeni zamlar, yeni uzun çalışma saatleri, yeni düşük ücretler vb. güncel somut saldırı-

rılar da ancak bu yolla etkili bir biçimde püskürtülebilir. (Şu son günlerde Avrupa Parlamentosu'nda gündeme getirilen iş haftasının 60 saate kadar uzatılabilmesi saldırısına karşı "25 saatlik çalışma haftası!" şiarı ile eyleme geçen sendikaların basıncı altında tasarının hiç değilse şimdilik reddedilmesi buna güncel bir örnek olarak verilebilir.)

Krizin siyasal etki ve sonuçları

Sorunun bir de siyasal boyutu var. Kapitalist sınıf krizin faturasını işçi sınıfına ve emekçilere ödetmek istediğine göre, bunu devlet sopasını eline her bakımdan çok daha sıkı ve güçlü bir biçimde almaksızın yapamaz. Öncelikle emekçileri faturayı ödemeye uysalca katlanmaları için elbet. Ama eğer emekçiler bu uysallığı göstermiyorlarsa bu kez devlet zorunu kullanarak onları buna mecbur etmek için. Bu böyle ise eğer, krize karşı devrimci bir mücadele perspektifi ekonomik-sosyal istemlerin ötesinde siyasal bir kapsama da sahip olmak durumundadır. Bunun bir yanı burjuva sınıfı devletinin baskı, tehdit ve terörüne karşı emekçilerin fiili direncini örgütlemek, öteki yanı bu direnci temel siyasal hak ve özgürlüklerin savunulmasına ve elde edilmesine dayalı bir mücadele platformu halinde somutlamaktır.

Krizin iktisadi kapsamı ve derinliği üzerine onca söz edip de bu aynı olgunun siyasal açıdan ne anlama geldiği, hangi etki ve sonuçları doğuracağını gözden kaçırmak, devrimci olmak iddiasındaki bir parti için en büyük gaflet olur. Bizzat kapitalizmin metropollerinde, kapitalist genişleme dönemlerinde iyi kötü burjuva demokrasisi ile idare edebilen bu ülkelerde bile, polis devletine geçiş özellikle son 20 yılın en önemli olaylarından biridir. Bu toplumsal kriz dönemine bir hazırlık idi ve bundan böyle buna daha çok hız verilecektir. Türkiye gibi ülkelerde ise polis devleti, kurumsal ve yasal yapısıyla olduğu kadar gündelik uygulamaları ile de baskı ve terör rejimi, sürekli bir durumdur. 12 Eylül'ün sağla-

dığı son derece uygun kurumsal ve yasal zeminin ardından Kürt halkının özgürlük mücadelesine karşı yürütülen kirli savaş burjuvaziye baskı ve terör rejimini her bakımdan daha da tahkim etmek olanağı sağladı.

Sonuç olarak Türkiye'nin burjuva sınıf devleti bugünlere ve yarınlarına dünden hazır durumdadır. Ve gündemde kriz, bu krizin faturasını emekçilere ödetmek gibi temel önemde bir görev durduğuna göre, bu hazırlık kendini mücadelenin gelişme seyrine de bağlı olarak tüm sonuçlarıyla ortaya koyabilecektir. Özellikle son bir yılda AB makyajının tümüyle bir yana bırakılması, baskı ve terörün, işkence ve polis cinayetlerinin yeniden gündelik bir uygulama haline gelmesi bu açıdan rastlantı değildir. Unutmamak gerekir, son bir yıl aynı zamanda Türkiye kapitalizminin iç kriz dinamiklerinin biriktiği ve bunun dünyadaki genel bir kriz ortamı ile de üstüste bineceğinin kesinleştiği bir evredir. AB ile ilişkiler çerçevesinde sözde demokratikleşme süreci şampiyonu AKP'nin hızla polis devletinin bayraktarı haline gelmesini bu çerçevede ele almak gerekir. Bu tür oyunların kaldırılamayacağı ciddi bir dönemin içine girmiş bulunuyoruz..

Devrimci bir parti, bir bütün olarak ilerici-devrimci hareket bu gerçeği görmeli ve siyasal açıdan tüm gereklerini hesaba katmalıdır. Bunun bir yönüne yukarıda işaret etmiş olduk: Bir yandan kitlelerin mücadelesine militan bir direniş çizgisinde yön vermek ve öte yandan temel hak ve özgürlüklere yönelik mücadeleyi devrimci bir çizgide geliştirmek. Fakat bunlar kadar önemli olan, dahası, bunların gereklerini yerine getirebilmenin de temel önemde bir koşulu olduğu için, bu anlamda belki bunlardan da önemli olan, burjuva legalitesine bağlanmış tehlikeli liberal hayalleri hızla bir yana bırakmak, krizin getireceği yeni zorlu koşullara dayanıklı devrimci bir örgütsel konuma sahip olabilmektir. Bu alandaki tutum girmiş bulunduğumuz dönemde her ciddi devrimci iddianın da sınanacağı bir denek taşı olacaktır.

Siyasal sorunun bir de dış boyutu, uluslararası siyaset boyutu

var. Dünya kapitalizminin krizi sistemin merkez üssünde, dünya kapitalizminin ağırlık merkezi olan ABD’de patlak vermiştir. ABD yalnızca krizi en derinden yaşayan ülke olarak kalmamakta, aynı zamanda hegemonyası artık yaygın biçimde sorgulanan ve fiilen de çözülen bir ülke konumunda bulunmaktadır. Bu ikisi birarada onun saldırganlığına görülmemiş boyutlar ekleyecektir. Bu saldırganlığın esas alanı ise Türkiye’ye çevreleyen bölgeler ile İç Asya’dır. Ve Türkiye Amerikan emperyalizminin bu bölgedeki en önemli destek üssü ve Türk burjuvazisi onun en sadık hizmetkarıdır. Türk burjuvazisi, kriz ortamındaki bir Türkiye gerçeği koşullarında, hele de krizden çıkış umutlarının yeni IMF antlaşmalarına endekslendiği bir durumda, bu saldırganlık çizgisinde Amerikan emperyalizminin yedeği olmaktan, ona gerekli hizmeti sunmaktan hiçbir biçimde geri duramaz.

Bu gerçekten ise devrimci parti payına ikili bir sonuç çıkar. Bunun bir yanı, bu kapsamdaki anti-emperyalist ve enternasyonalist mücadele görevlerine gerekli önemi vermektir. Öteki yanı ise, işbirlikçi burjuvazinin Amerikan emperyalizminin hizmetinde gireceği saldırganlığın ve katılacağı savaşların, Türkiye’nin iktisadi ve sosyal yaşamına yalnızca yeni faturalar olarak yansımakla kalmayacağı, içerdeki baskı ve terör rejimini de yeni bir düzeyde ağırlaştıracağıdır.

Birleştirici bir sosyal mücadele eksenini

Bugünün Türkiye’sinde devrimci siyasal mücadelenin en temel ihtiyacı tüm mücadele dinamiklerini sosyal bir ekseninde birleştirebilmektir. 12 Eylül’den bu yana, demek oluyor ki neredeyse 30 yıldır, olmayan budur. Oysa başka bakımlardan ciddi zaafı taşıyan ‘60’lı ve ‘70’li yılların mücadelelerinin en büyük üstünlüğü bu idi. ‘89’da Bahar Eylemleri olarak patlak veren işçi hareketi bir süreliğine de olsa kendiliğinden bunun koşullarını oluşturdu. Fakat devrimci hareketi tümüyle hazırlıksız yakalayan bu büyük dalga kı-

rıldığından bu yana bunun koşullarına yeniden ulaşamadı.

Böyle bir eksenden yoksunluk örneğin Kürt hareketini ciddi açmazlar ve zaafarla yüzyüze bırakmakla kalmamış, sorunun ve hareketin kendisi, yarattığı tüm sıkıntılara rağmen burjuvazi için toplumu nispeten kolayca yönetebilmenin ve sınıf eksenli bir sosyal mücadelenin gelişmesini engelleyebilmenin önemli bir olanağına da dönüşmüştür. Şimdilerde ise gündemde ilerici bir yönelime sahip, mezhepsel baskılara ve rejimin temelindeki mezhep ayrımcılığına karşı laik-demokratik istemler ileri sürebilen bir Alevi hareketi var. Fakat merkezinde işçi sınıfının durduğu bir sosyal mücadele eksenin geliştirilemediği bir durumda, tüm iyi niyetine rağmen bu hareketin düzenin çarkları arasında bir biçimde eriteleceğinden de kuşku duyulmamalıdır.

Böylece bugünkü kriz koşullarının tüm öteki mücadele dinamikleri için de birleştirici olabilecek bir sosyal mücadele ekseninin geliştirilmesinde bir fırsat olarak kullanılabilmesi sorununa geliyoruz. Bu olanak potansiyel olarak kesinlikle vardır, tüm sorun onu bir gerçekliğe dönüştürebilmektir. Bu ise bir bütün olarak ilerici-devrimci hareketin sergileyeceği ortak sorumluluğa, ortaya koyabileceği birleşik güç, yetenek ve inisiyatife bağlıdır.

Her dönem eylemliliğini herşeye rağmen bir biçimde sürdürmeyi başaran işçi sınıfı hareketi özellikle son iki yıldır belirgin bir yeni hareketlenme içindedir. Halen konumu ve eğilimi ne olursa olsun ilerici-devrimci akımların büyük bir bölümünün de asıl ilgi ve umut konusudur. Son iki yılın, ama özellikle de geride bırakmakta olduğumuz yılın 1 Mayıs süreci, işçi sınıfı hareketinin gücünü ve birleştirici yeteneğini ayrıca hissettirmiş, onu gösterilen ilgiyi ayrıca güçlendirmiştir.

Şimdi kriz koşullarındayız ve hareketliliğin, direniş ve protestoların ağırlık merkezi bir kez daha işçi sınıfıdır. Kendini adeta kendiliğinden dayatan devrimci sorumluluk, krizin sağlayacağı olanakları en iyi biçimde değerlendirerek dinamik bir işçi hareketinin gelişmesini kolaylaştırmak ve hızlandırmaktır. Bunu tüm

öteki mücadele dinamiklerinin ortak ve birleştirici eksenine haline getirebilmektir. Bu, kendine devrimci ya da sosyalist diyen hiçbir parti ya da akımın kaçınamayacağı bir nesnel güncel sorumluluktur. Ve bugün bunun dışında kriz koşullarını siyasal mücadele için etkili bir kaldıraç olarak kullanabilmenin bir olanağı da yoktur. Bugünün Türkiye'sinde somut gerçeğe gözlerini kapamayan herkes bunu az çok bir açıklıkla pekala görebilir.

Bu gerçek üzerinde az çok ortak bir görüş birliği sağlayabilmek belki de herşeye rağmen nispeten kolaydır. Daha zor olanı ise bunu devrimci bir bakış açısı ekseninde somutlayabilmektir. Aylardır kendini gösteren krize, onun ilk yıkıcı etkilerine ve sınıf cephesinden gelen ilk anlamlı tepkilere rağmen halen birleşik bir mücadele cephesi kurulamamasının gerisinde bu vardır. Bugünün Türkiye'sinde devrimci hareket güçsüz ve dağınıktır. Bu reformist harekete hak etmediği bir ağırlık kazandırmakta ve sonuçta kriz ortamında sosyal mücadeleyi devrimci bir perspektifle somutlamayı zora sokmaktadır.

Türkiye'nin reformistleri, hemen tümü hala da kendilerini devrimci ya da sosyalist olarak tanımlasalar da, mücadele süreçlerine tipik reformist bir mantıkla yaklaşmakta, bu çerçevede bölücü ve devrimci olanakları boşa çıkarıcı bir rol oynamaktadırlar. Bu kendini şimdi de krize karşı oluşturulmaya çalışılan birleşik platformlara yaklaşım üzerinden göstermektedir. Reformistlerin önemli bir bölümü kendilerini yerel seçimlere endekslemişlerdir ve sorunlara da bu merkezden bakılmaktadır. Kriz de onlar için yerel seçim sürecinde kitlelere seslenmenin yeni bir olağı olmaktan öteye geçmiyor.

Oysa krizin gündeme getirdiği saldırı dalgasına karşı militan bir işçi ve emekçi barikatı oluşturmak öteki herşeyin tabii kılınacağı ana eksen olmalıdır. Dikkatler seçim sandığına değil sınıf ve kitle eylemine, bu çerçevede fabrikalara ve işletmelere, sokaklara ve alanlara odaklanmalıdır. Bu çerçevede gündeme gelecek her gerçek kitle eyleminin etki ve kazanımı, kitlelerin eğitimine, örgütlen-

mesine ve mücadele azimine katkısı, seçim sandığından elde edileceği umulan her türlü başarıdan çok daha üstün, anlamlı ve kalıcı olacaktır. Bunu anlayıp anlayamamak devrimcilik ile reformizm arasındaki derin farkı ortaya koyar.

Kriz dönemi ve partinin görevleri

Partimiz için kriz bir durum değil fakat önümüzdeki yılları kapsayacak bütün bir dönemdir. Etki ve sonuçları yıllarca sürececek bir krizden söz ederken bunu anlatmış oluyoruz. Bundan böyle artık öteki her şey kriz ortamında yaşanacak, krizin oluşturduğu zemin üzerinde bir anlam taşıyacaktır. Örneğin güncel saldırıları göğüslemekten Yerel Seçimlere, bir bütün olarak Bahar Süreci'nden 1 Mayıs'a kadar önümüzdeki ayların gündemleri artık kriz süreci içinde, onun ortaya çıkardığı yeni sosyal-siyasal zeminde somut anlamlarını bulacaklardır.

Bu, kriz dönemine soluklu bir mücadele dönemi olarak bakmak, tüm hazırlıkları ve mücadele görevlerini de buna göre ele almak demektir. Bu hazırlıkların içe dönük yüzünde, devrimci bir partinin krizle belirlenen bir döneme en iyi uyumu sağlama sorununu vardır. Buna ilişkin sorunlar bütününü burada bir yana bırakıyoruz; bunlar partinin kendisini ilgilendirmektedir, parti içinde tartışılacak, değerlendirilecek ve uygulamalara konu olacaktır. Dışa dönük yüzünde ise, buraya kadar genel bir çerçeve içinde, ilerici-devrimci hareket de içinde toplumsal muhalefetin geneli gözetilerek ortaya konulan devrimci mücadele perspektifinin gerektirdiği çok yönlü bir çalışma ve mücadele süreci vardır. Bunun hakkını en iyi biçimde vermek herkesten önce bu perspektifle ortaya çıkan partinin kendi görevidir.

Kriz etki ve sonuçları bakımından kapsamlı ve karmaşık bir olgudur. Kriz ortamlarında sınıflar ve onları temsil iddiasındaki siyasal güçler karşı karşıya gelir. Bu çerçevede parti krize karşı etkili ve sonuç alıcı bir mücadele sorununa ilerici-devrimci hareketin ve

toplumsal muhalefetin bütünü üzerinden, bu bütünün ifade ettiği güç ve olanaklar üzerinden bakmak zorundadır. Bu bir öznel tercih sorunu değil fakat krize karşı etkili ve sonuç alıcı bir toplumsal-siyasal mücadelenin zorunlu nesnel koşuludur.

Fakat bu hiçbir biçimde kendinden ötesine edilgen mecbur ve mahkum olmak anlamına da gelmemektedir. Tam tersine, ortaya koymuş bulunduğumuz sorunlardan da anlaşılacağı gibi, büyük bir heterojenlik gösteren bu zeminde ciddi görüş ayrılıkları ve dolayısıyla da partiyi bekleyen ilkeli ve kararlı bir mücadele alanı bulunmaktadır. Devrimcilik ve reformizm olarak kendini gösterecek bu çatışmada devrimci çizgiye, tutum ve tercihlere güç kazandırmak için ciddi bir mücadele partinin görevidir. Sorun bu zeminde devrimci bir ayrışmayı gerçekleştirmek, ama bunu çok zorunlu olmadıkça bir kopmanın değil tüm öteki güçleri daha tutarlı bir hatta sürükleyebilmenin olanağı olarak değerlendirilebilir.

Kriz ortamında partinin kendi bağımsız siyasal çalışması ise tümüyle farklı bir sorundur. Parti etkili bir sınıf ve kitle hareketinin geliştirilebilmesi için toplumsal muhalefetin bütünsel güç ve olanaklarına gerekli önemi verir. Ama bu, kendi bağımsız faaliyetini yürütmesinin ne engeli ne de alternatifidir. Partinin başarısı bu ikili görevler alanını ne ölçüde başarıyla birleştirip bağdaştırabileceğine de sıkı sıkıya bağlıdır. Bir yandan, kendi devrimci bakış açımız çerçevesinde genel devrimci çalışmamızı krizin ortaya çıkardığı yeni koşullara en iyi biçimde uyarlayacağız, gerekleri doğrultusunda etkin ve yaratıcı bir biçimde seferber olacağız. Öte yandan, krize karşı birleşik bir sınıf ve kitle hareketinin geliştirilmesi ve bunun devrimci bir çizgide gerçekleştirilmesi için en azami bir çaba, katkı, inisiyatif ve ilkeli mücadele yeteneği göstereceğiz.

Kriz çalışma alanlarımızda bir değişikliği değil fakat onlara yönelik daha yoğun ve etkin bir çalışmayı gerektirmektedir. Krize karşı etkili bir toplumsal muhalefetin biricik ekseni işçi sınıfıdır ve biz de halen bu alanda konumlanmış durumdayız ve bu alan üze-

rinden çalışıyoruz. Bu çerçevede krize karşı temel kitle dinamiği ile bizim olağan çalışma alanımız kendiliğinden çıkıyor. Fakat kriz dönemi aynı zamanda kitle hareketinin genelleşme olanakları ortaya çıkarabildiği bir dönem de olduğuna göre, genelden seslenebilme ve genelleşen eylem ve etkinliklerde en iyi biçimde yer almak da durumundayız. Ayrıca kriz yaygın işsizlik, işçilerin bir bölümünün kendi istemleri dışında üretim alanlarından kopartılarak yaşam alanlarına hapsedilmesi anlamına da geldiği için, bundan böyle fabrika ve işletme çalışmasını işçilerin yaşam alanlarındaki çalışma ile birleştirme sorununu daha çok önemsemek durumundayız.

Krize karşı etkili bir sosyal-siyasal muhalefeti örgütlemenin iki düzlemi var.

Bunlardan ilki ilerici-devrimci siyasal güçler ile başta sendikalar olmak üzere demokratik kitle örgütlerinin birleşik örgütsel platformudur. Bu konuda öncelikle yakın dönemin önemli bir deneyimi olan Herkese Sağlık Güvenli Gelecek Platformu deneyimi var önümüzde. Sözkonusu güçlerin birleşik bir tutumla hareket etmesi olanağı elde edilebilirse eğer, bunun alacağı örgütsel biçim konusunda bu deneyimden eleştirel bir tarzda yararlanılabilir. Öte yandan, bu düzeyde bir birleşik örgütlenmenin akibeti beklenmeden, bugünden olanaklı olan tüm yerelerde bu türden birleşik platformların örgütlenmesine öncülük edilebilir, var olanların içinde yer alınabilir.

Örgütlenmenin öteki düzlemi ise bizzat sınıfın ve emekçilerin dolaysız örgütlenmesidir. Bu karşımıza kriz koşullarına yanıt verebilecek taban örgütlenmeleri sorununu çıkarıyor. Bu konuda burada, olanaklı olan her fabrika ve işletmede bu türden örgütlenmeleri, her biçimiyle komiteleşmeyi teşvik etmek ve gerçekleştirmek için en azami çaba harcamak gerekliliğine işaret etmekle yetinebiliriz ancak.

Devrimci siyasal çalışmanın yol, yöntem ve araçları sorununa girmiyoruz. Bunun, koşulları ve olanakları en iyi biçimde hesaba

katmaya dayalı bir devrimci inisiyatif ve yaratıcılık alanı olduğuna işaret etmekle yetiniyoruz.

Aynı sınırlı yetinmeyi eylem çizgisi alanında gösterebiliriz. Görev krizin kitlelerde çok yönlü olarak beslediği ve besleyeceği hoşnutsuzluğu her yolla açığa çıkarmak, eyleme dökmeye çalışmak olmalıdır. Bunun alacağı biçimler hayatın içinde amaca en uygun biçimde bir bakıma kendiliğinden şekillenecektir. Nitekim daha şimdiden bu alanda önemli bir pratik deneyim kendini göstermektedir. Çeşitli biçimleriyle direnişler, fabrika havzalarındaki yürüyüşler, tekelci şirketlerin önündeki gösteriler, ve en önemlisi de fabrika işgalleri, tüm bunlar daha şimdiden bizzat işçi hareketinin kendi dinamizminden gelmektedir. Bunları başarılı kılmak, yaymak, birleştirmek, koordine etmek vb. devrimci siyasal çalışmanın öncelikli sorunları arasındadır. Bu kapsamda fabrika işgalleri özellikle önemlidir. Bu, bugünün koşullarında o dokunulmazlığı kutsanan kapitalist özel mülkiyet “dokunmak” anlamına gelir. Bu bakımdan büyük bir politik anlam taşırlar ve bilinç sıçramalarına hizmet ederler. Bununla bağlantılı olarak bankaları, borsayı ve tekelci şirket binalarını, tekelci kapitalist egemenliğin bu en önemli sembollerini, mekan olarak hedef alacak eylemler örgütleyebilmenin, kuşatmaktan işgal etmeye kadar protestoları buralara taşıyabilmenin büyük politik önemine de işaret edebiliriz.

Genel perspektiflerin ötesindeki çok şey pratik hayatın sorunudur; bu konulara ilişkin görüşleri ve deneyimleri en iyi pratik hayata daha yakın, dahası bizzat onun içindeki parti militanları ortaya koyabilirler. Parti bu konularda onların yaratıcı düşünsel katkılarına fazlasıyla ihtiyaç duymaktadır.

(Ekim, Sayı: 255, Aralık 2008)

Kafkasya'da emperyalist nüfuz mücadeleleri

Gürcistan'ın Güney Osetya'ya keyfi ve kurlsız saldırısı ile başlayan ve anında Rusya'nın sert müdahalesine yolaçan yeni savaşın en dolaysız sonucu, yoksul ve mazlum Kafkas halkları için yarattığı yeni yıkımlar ve acılar oldu. Yıkımın fiziki görünümü yıkılan kentler, ölen ya da yaralanan binlerce sivil insan, yerinden yurdundan edilen büyük insan gruplarıyla halen gözler önündedir. Şimdilik göze görünmeyen ama etkisi fiziki ve insani yıkımdan da derin ve kalıcı olacak olan ise halklar arası ilişkilerde yarattığı ve daha da yaratacağı tahribatlardır.

Kabalığı hemen açığa çıkan bir takım ince hesaplara dayalı olarak Çin'deki Olimpiyat oyunlarıyla aynı güne denk getirilen ve onu anında gölgede bırakan bu yeni savaş, daha ilk gününden itibaren burjuva dünyasında hararetle tartışmalara konu oldu. Amerikan piyonu Gürcistan yönetimi üzerinden sergilenen oyun çok kaba ve çıplak olduğu için de birçok burjuva yazar, uzman ya da gazeteci görüntünün ötesindeki gerçeğe işaret etmekte bir sakınca görmedi. Kafkas halkları üzerinden oynanan bu yeni oyunun gerçek nedeinin hiç de kendi içinde bir takım yerel sorunlar değil, fakat dünya egemenliği üzerine süren emperyalist mücadele olduğu bir biçimde dile getirildi. Gürcistan yönetiminin oynadığı kumardan, giriştiği maceradan, yaptığı ciddi hesap hatasından çokça sözedil-

mekle birlikte, onu buna yıllardır hazırlayıp bugün de itekleyenlerin, onu bu olmayacak macera için cesaretlendirenlerin gerçekte ABD ve NATO olduğu da şöyle veya böyle ifade edildi.

Amerikan emperyalizmi ve emperyalist NATO ittifakı tarafından her yolla desteklenen ve Rusya'ya karşı kullanılan işbirlikçi Gürcistan yönetiminin yolaçtığı bu savaş, tüm taraflar yönünden gerici ve emperyalist bir savaştır. Gerici bir savaştır, zira ön plandaki tarafların hiçbiri açısından haklı ve meşru bir nedene dayanmamaktadır. Emperyalist bir savaştır, zira Kafkasya üzerine süren emperyalist nüfuz mücadelesinin biri ürünü ve uzantısıdır.

Bu emperyalist nüfuz mücadelesinin taraflardan biri olarak Rusya açıkça savaşın içinde ve dolayısı ile gözler önündedir. Fakat öteki tarafını oluşturan ve asıl saldırgan güç konumunda bulunan Amerikan emperyalizmi ise görünüm olarak geri plandadır, kendi değil kendisi hesabına piyonları sahnededir. O kendi hesabına bu savaşa küçük, yoksul ve güçsüz bir ülke olan Gürcistan'ı sürme yoluna gitmiş, böylece onu ağır bir yenilgi ve yıkıma eşlik eden bir aşağılanma ile yüzyüze bırakmıştır.

Rusya'nın Gürcistan ile savaşı, gerçekte Kafkasya üzerine süren çok yönlü emperyalist nüfuz mücadelesinin yalnızca yeni bir muharebesidir ve bunu şimdilik Rusya kazanmıştır. Gürcistan'a değil fakat dosdoğru ABD'ye karşı. Gürcistan'ın ordusunu fiziki ve moral açıdan perişan durumda bırakarak, askeri altyapısını tahrip ederek, bazı kentlerini işgal ederek ve böylece ona kendi koşullarını dayatacak bir konum elde ederek savaşta ezici bir üstünlük sağlayan Rusya'nın bu zaferi, birçok burjuva gözlemcisinin de dile getirdiği gibi, gerçekte ABD'ye karşı elde edilmiştir. Halen savaşın seyrine dolaysız olarak karışacak güç ve zeminden yoksun bulunsa da, onun en üst kademedeki döne döne gösterdiği sert tepki de bunun böyle olduğunun bir tescilidir aslında.

NATO'nun Avrupa'nın doğusuna doğru sonu gelmeyen genişleme politikasının asıl mimarı olan Amerikan emperyalizmi, böylece bir yandan AB oluşumunu ve genişlemesini denetim altında

tutmaya çalışırken, öte yandan da sistemli biçimde Rusya'yı kuşatmak ve kendi dayattığı sınırlara hapsedmek amacı gütmektedir. AB'nin başını çeken Almanya ve Fransa'yı bu yolla denetim altında tutmak, ABD'ye, bu ülkelerin Rusya ile kurabilecekleri bağımsız ilişkilere belli sınırlar getirmek olanağı da sağlamaktadır doğal olarak.

Rusya'yı kuşatmaya yönelik bu politikada bugüne kadar büyük bir başarı sağlandı. Eski Doğu Avrupa ülkeleri, Baltık ülkeleri ve Balkanlar'da hedefe adım adım ulaşıldı. Rusya tüm bu alanlardan dışlandı ve iyice kuşatıldı. Buna karşı her aşamada sergilediği direnişe rağmen sonuçta her seferinde olup bitenleri çaresizce sineye çekmek zorunda kaldı. (Aynı kuşatmanın Doğu'dan da Afganistan işgali ile gündeme getirildiğini, bu doğrultuda önemli mevziler kazanıldığını da geçerken hatırlatmış olalım).

Batıdan ilerleyen bu kuşatmanın son halkaları Ukrayna ve Gürcistan oldular. Sorosçu "renkli devrim"ler sayesinde ABD bu ülkeleri de umulmadık bir kolaylıkla avucunun içine almayı başardı. Artık gündemde bu ülkelerin NATO'ya alınması ve böylece Rusya'ya yönelik kuşatmanın bu yeni halkalarının iyice pekiştirilmesi vardı. Oysa bu, Rusya'nın olup bitenleri sineye çekme sınırlarının da zorlanması anlamına geliyordu. Vladimir Putin'in 43. Münih Güvenlik Konferansı'nda (Şubat 2007) ABD ve NATO'yu hedef alan alışılmışın ötesindeki açık ve sert konuşması bunun önemli bir ilk işareti idi. Fakat ABD bildiğini okumayı sürdürdü ve bunu yeni adımlarla birleştirdi. Rusya'yı dışlayarak Kosova'nın bağımsızlığını tanıdı ve Rusya'ya karşı Doğu Avrupa üzerinden füze kalkanı oluşturma projesini hayata geçirmekte ısrar etti.

Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO'ya alınması ise bu kuşatmayı daha ileri boyutlara taşıyacak yeni halkalar olacaktı. Gürcistan'ın küçük bir Kafkas halk topluluğu olan Güney Osetya üzerine saldırılması, tam da buna yönelik sürecin bir parçasıydı. Rusya bunu da sineye çekseydi ardından saldırı sırası Abazya'ya gelecek, böy-

lece sözümona iç sorunlarını çözmüş ve bütünlüğünü sağlamış Gürcistan'ın NATO'ya alınmasının önünde bir engel kalmayacaktı.

Güney Osetya ve Gürcistan halkı için ağır bir faturaya dönüşmüş bulunan bu yanlış hesap Rusya'dan dönmüş bulunuyor. Gürcistan-Rusya savaşının esas anlamı budur.

Gürcistan'ın Amerikan emperyalizmi için anlamı ve önemi, Rusya'ya yönelik olarak sürdürülmekte olan kuşatmanın da ötesindedir. Gürcistan bir Kafkasya ülkesidir ve Kafkasya, Hazar'ın ve Orta Asya'nın zengin petrol ve doğal gaz kaynaklarının önemli bir geçiş noktasıdır. Gürcistan üzerinden Kafkasya'nın kontrolü, bu geçiş hatlarının da kontrolü anlamına gelmektedir. Amerikan emperyalizminin Gürcistan'a yönelik çok özel ilgisinin ve hesaplarının gerisinde aynı zamanda bu vardır. Gürcistan ve Azerbaycan üzerinden bu bölgeyi, enerji kaynaklarının bu kritik geçiş bölgesini kontrole etmek, Ortadoğu'dan sonra bu bölge üzerinden de emperyalist dünyayı, özellikle de Avrupa'yı denetim altında tutmak demektir. Tüm bunlar Amerikan emperyalizminin küresel egemenlik mücadelelerinin bütünlüyci parçalarıdır.

Rusya'nın beklenmeyen direncinin gerisinde de bu stratejik konular ve sorunlar var. Putin yönetimi ile birlikte kendini derleyip toparlamada, yeniden özgüven ve iddia kazanmada büyük bir mesafe kateden Rusya, Orta Asya'yla bağlantılı enerji geçiş hatları üzerinde olanaklıysa denetim kurmak, değilse etkin biçimde söz sahibi olmak istemektedir. Bu da onun kendi cephesinden izlediği emperyalist politikanın bir gereğidir. Dünya politikasındaki etkin yerini koruması, ABD tarafından sıradan bir bölgesel güç konumuna düşürülme çabalarını boşa çıkarılması, aynı zamanda buna bağlıdır.

ABD'nin Gürcistan üzerinden yaptığı son hamleyi boşa çıkararak, bu sınırlar içinde ifade uygunsu ABD'nin burnunu sürterek, Rusya bu doğrultuda önemli bir avantaj elde etmiştir. Fakat bu, kapsamlı ve uzun vadeli bir emperyalist hakimiyet savaşında henüz yalnızca bir muharebenin kazanılmasıdır. Yine de, sürekli bi-

çimde gerilemek ve olup biteni hep de sineye çekmek politikasında bir dönüm noktası olmak bakımından fazlasıyla da önemlidir.

O olup bitenlerin kendi dar sınırları içindeki anlamına gelince. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan yeni devletlerden biri olan Gürcistan, şimdiki kukla Mihail Saakaşvili yönetiminden çok önce, daha Eduard Şvardnadze yönetimi döneminde, Amerikan emperyaliziminin yörüngesine girmişti. Dolayısıyla Soros'un "kadife devrimi", yıpramış ve boğazına kadar yolsuzluklara batmış amerikancı bir uşak yönetimin yenisiyle değiştirilmesinden öte bir anlama gelmiyordu.

Ama yine de bu değişim önemliydi. ABD bu yeni yönetimle Gürcistan'ı derleyip toparlamak, kendi çizgisinde güçlendirmek ve ihtiyaç duyulduğunda saldırgan tutumlara yöneltmek hesabındaydı. Gürcistan'ın başına ABD'den getirilip oturtulan ve tam bir Amerikan ajanı gibi hareket eden Mihail Saakaşvili bu iş için biçilmiş kaftan olarak görüldü. Saakaşvili yönetimi ile birlikte Gürcistan adeta bir ABD eyaleti haline geldi ve bu kukla yönetimi güçlendirmek için bölgedeki tüm amerikancı rejimler, özellikle de Türkiye, İsrail ve çok geçmeden ABD safına katılan Ukrayna, seferber edildi. Amerikan, Türk ve İsraili uzmanlar tarafından eğitilen ve askeri altyapısı yenilenerek tahkim edilen Gürcistan ordusu, tam da bugünlere, yani "toprak bütünlüğünü sağlamak" adı altında, biçimsel olarak bu ülke sınırları içinde görünen gerçekte ise bağımsız hareket eden öteki halklara karşı hazırlandı. Zira bu halklara boyun eğdirmek ve onları zorla Gürcistan yönetimi altına almak, Rusya'ya vurulacak darbelerin en önemlisi idi. Bir başka ifade ile, Gürcistan'ın, Rusya'nın devasa askeri gücü karşısında birkaç gün bile dayanamayacağı baştan belli ordusu, Rusya'nın kendisine karşı değil, fakat onun etkisi altındaki Abhazya ve Güney Osetya halklarına karşı kullanılacak, ama başarısı ABD hesabına Rusya'ya vurulmuş önemli bir darbe olacaktı.

Rusya da bunu tam da böyle algıladığı içindir ki, Güney Osetya'ya yöneltilmiş kurnalsız yıkım saldırısının hemen ardından etkin

biçimde harekete geçti. ABD ve AB çevrelerinden gelen uyarı ve tehditlere aldırmaksızın, uzun yıllardır hazırlanan bu kukla orduyu ezdi ve Gürcistan'ı adeta teslim aldı. Böylece ABD ve bölgedeki işbirlikçilerinin tüm planlarını bozmuş oldu. Elbetteki Güney Osetya ve Abhazya halklarının özgürlüğü için değil, fakat tümüyle kendi emperyalist çıkarları için.

Bütün bunlara şunu da ekleyelim: Gürcistan'ın sözümona "toprak bütünlüğü"nü korumak adına Abhazya ve Güney Osetya halklarına zorla boyun eğdirmeye kalkmasının herhangi bir haklı ve dolayısıyla meşru temeli yoktur. Bir halkı ya da etnik topluluğu şu veya bu devletin sınırlar içinde zorla tutmanın haklı ve meşru bir temeli olamaz. Bu ancak ve yalnızca gönüllülük temeli üzerinde olabilir. Bunun dışındaki her yol ve yöntem gayri meşrudur ve bir başka ulusal ya da etnik topluluğa zorla boyun eğdirmek, bu amaç doğrultusunda ona zulmetmek anlamına gelir. Biz komünistler her zaman halkların en geniş birliğinden yanayız, ama özgürlük, eşitlik ve gönüllülük temelinde olmak kaydıyla. Amerikan kuklası faşist bir dikta yönetimi altındaki Gürcistan'da bugün bunun hiçbir koşulu yoktur.

Öte yandan, sözkonusu halkların Gürcistan'a dahil edilmesinin hiçbir tarihsel ve kültürel temeli de yoktur. Sovyetler Birliği döneminde bu halkların Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti bünyesinde özerk ya da otonom bölgeler olması, bugünkü ABD kuklası Gürcistan Cumhuriyeti'ne bu türden bir egemenlik hakkı vermez. Zira SSCB bünyesinde halkların idari bölünmesini ve ilişkilerini belirleyen ve düzenleyen ilke ve koşullar bugünkünden temelden farklı idi. Dolayısıyla bu döneme sığınarak bugün kalkıp bu halkları egemenlik altına almanın hiçbir mantığı, haklı nedeni ve meşru temeli de olamaz.

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/33, 14 Ağustos 2008)

Emperyalist dünyanın iç ilişkilerinde yeni bir dönem

Rusya-Gürcistan savaşı emperyalist dünyanın iç ilişkilerinde bir dönüm noktasını işaretlemektedir. Savaşı izleyen günlerin uluslararası gelişmeleri, bunu giderek daha açık biçimde ortaya koymaktadır. 18 aydır pazarlıkları süren ABD-Polonya “Füze Kalkanı” antlaşmasının bu savaşı izleyen günlerde apar topar imzalanması, Rusya’nın anında bunu kendisine yönelmiş kaba bir saldırı sayarak Polonya’yı bundan böyle “yüzde yüz hedef” ilan etmesi ve bu girişime yeni askeri önlemlerle yanıt vereceğini açıklaması, olağanüstü olarak toplanan NATO’nun Rusya’ya meydan okurcasına Gürcistan ve Ukrayna’nın üyeliğe alınma sürecinin hızlandırılacağını açıklaması, Rusya’nın NATO ile askeri işbirliğini askıya alması, yıllardır Karadeniz sularına donanmasıyla çıkmak isteyen ABD’nin Türkiye’deki işbirlikçilerinin sözde direnişini kırarak buna yönelik ilk sembolik adımı nihayet atması, tüm bunlar dünya politikasında yeni bir dönemin ilk işaretleridir.

Artık yeni bir döneme girilmiştir. Bu yeni dönemin temel özelliklerinden ilki, emperyalist dünyadaki hegemonya krizinin derinleşmesi ve bunu adım adım belirli bloklaşmaların izlemesidir. İkincisi, yıllardır kıyasıya bir biçimde fakat örtülü ya da dolaylı olarak sürmekte olan emperyalist nüfuz mücadelelerinin bundan böyle daha açık biçimler içinde seyredecek olmasıdır. Üçüncüsü, bu cep-

heden karşı karşıya gelişin dolaysız bir sonucu olarak silahlanma yarışının yeni bir düzeyde tırmanmasıdır. Bir dördüncüsü ise bölgesel bunalımların ve zaman zaman savaş biçimini alacak yerel çatışmaların bundan böyle daha da çoğalmasındır.

Doğu Bloku'nun çöküşü ve Sovyetler Birliği'nin dağılması, ABD emperyalizmini dünyanın rakipsiz tek süper devleti haline getirmiş görünüyordu. Ama bu, sonraki olayların da gösterdiği gibi, emperyalist dünyanın hegemonik gücü olarak onun için sorunların bittiği değil, tersine tam da başladığı yerd. 11 Eylül olayları sonrasında kaleme alınmış bir değerlendirmede bu sorun alanları şöyle özetlenmekteydi:

“Varşova Paktı'nın çökmesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması, bir yandan ABD'yi dünyanın tek süper gücü haline getirirken, öte yandan orta vadede onun bu konumunu tehlikeye düşürecek dinamiklerin de önünü açtı. Bu bir yeni sorunlar alanıydı. O güne kadar Sovyet Bloku'na karşı kendi himayesinde bulunan Avrupalı emperyalistler ile Japonya'nın bundan böyle de denetim altında tutulması, ortaya çıkan bu yeni sorunlardan ilkiydi. O güne kadar Sovyetler Birliği'nin etki sahasında bulunan ve yeni durumda iç sorunlar ve dış kışkırtmalarla bir kaosa sürüklenen ülke ve bölgelerin ABD'nin çıkar ve ihtiyaçlarına göre yeniden biçimlendirilmesi, bir başka temel önemde sorundu. Düne kadar Sovyetler Birliği'nin varlığının sağladığı denge ya da bizzat ondan güç alarak ABD'nin çıkar ve ihtiyaçlarına aykırı davranabilen ülkelere boyun eğdirilmesi bir başka sorunlar alanıydı. Buna Rusya'nın yeniden toparlanmasını dizginleyerek onu kendi himayesinde bir ülke olarak tutmaktan Çin'in yükselişinin yarattığı tehlikeleri önlemeye kadar temel önemde başka bazı sorunlar da eklenebilir...”
(H. Fırat, *Dünya Ortadoğu ve Türkiye*, Eksen Yayıncılık, s.356-57)

Bu özetin ışığında dönülüp dünya olaylarına bakıldığında, Körfeze yönelik birinci emperyalist savaştan (1991) başlayarak son Gürcistan kışkırtmasına kadar ABD'nin attığı her adımın, bu so-

runları kendi lehine çözmek ve böylece emperyalist dünya hegemonyasını süreklileştirmek, hayalini kurduğu emperyalist dünya imparatorluğunu kurmak amacına yönelik olduğu görülür. Körfeze yönelik her iki savaş (1991 ve 2003), Yugoslavya savaşı (1999), Avrasya hamlesinin ifadesi olarak Afganistan savaşı (2003), bu politikanın gereği olarak gündeme getirildiler. NATO'nun Doğu Avrupa'ya ve eski Sovyet cumhuriyetlerine yönelik olarak AB genişlemesini bir adım önden izleyen sürekli genişlemesi, bu aynı amaca yönelikti. "Renkli devrimler" olarak sunulan kışkırtma ve komplolarla elde edilen başarılar, Doğu Avrupa'ya ve Balkanlara yeni üs ve tesislerle yerleşmeler, İsrail'in her yolla desteklenerek sürekli tahkim edilmesi, savaş tehdidi eşliğinde İran'a yönelik saldırganlık, son olarak Rusya'ya karşı büyük bir kışkırtma anlamına gelen sözde savunma amaçlı füze kalkını projesi, tüm bunlar şaşmaz biçimde aynı emperyalist dünya imparatorluğu stratejisinin ürünüydüler.

ABD emperyalizmini tüm bu adımlarla bir yandan bir dizi yeni stratejik mevzi ve üstünlük etmeyi, öte yandan ise bunun da yardımıyla muhtemel rakiplerini denetim altında tutmayı ve onları kendine tabi kılmayı amaçlıyordu. Onun geride kalan yıllar içinde bu amaçlar doğrultusunda önemli bir dizi başarı elde ettiği bir gerçektir. Doğu Avrupa ve Balkanlar adım adım ele geçirilmiş, Rusya Kafkasya'yı içerecek tarzda kuşatılmış, Irak ve Afganistan'a el konulmuş, NATO'ya bu amaçlar doğrultusunda yeni bir biçim verilmiş, dahası, tüm bunlar arada başgösteren çeşitli sorunlara rağmen Avrupa ve Japonya üzerindeki denetim korunarak başarılmıştır.

Ama bu aynı politikada belirli sınırlara gelindiği ve kaçınılmaz bir gerilemenin başladığı da bir başka gerçektir. Bu tersine dönüşün temel dinamiği, hiç kuşku yok, emperyalist müdahale ve işgallerin hedefi olan halkların ezilemeyen direniş oldu. Irak ve Afganistan, ele geçirilmiş iki mevziden çok, ABD'ye sürekli güç ve itibar kaybettiren iki bataktır artık. Filistin ve Lübnan halklarının ABD destekli siyonist savaş makinesine karşı direnişi tüm çabalara

rağmen ezilemiyor. Öte yandan, Avrasya seferine çıkarak dünya imparatorluğu kurmak isteyen ABD, uzun onyıllar kendisi için uyumlu bir “arka bahçe” oluşturmuş Latin Amerika’da giderek daha çok güçlenen ve gücünü de dolaysız halk desteğinden alan bir muhalefetle yüzyüze kalmıştır ve halen buna karşı ne yapacağını bilememektedir.

Halklar cephesinden gelen tüm bu direnmeler, etkilerini emperyalist dünyanın iç ilişkileri üzerinde de dolaysız olarak gösterdiler. Irak savaşına bazı emperyalist güç odaklarının muhalefetine rağmen ve onları hiçe sayarak giren Amerikan emperyalizmi, çok geçmeden bir batağa battığını görünce, dönüp onların desteğini istemek ve atacağı yeni adımlarda onların çıkar ve beklentilerini hesaba katmak zorunda kaldı. Küstah bir meydan okumanın ve dünya politikasını bundan böyle tek yanlı olarak kendi başına belirleme iddiasının ardından düştüğü bu durum onun için ciddi bir zaafiye-tin göstergesi oldu.

Gelinen yerde ise, bugüne kadar kendi gerici-emperyalist çıkarlarını ABD ile bağdaştırmaya, herşeye rağmen onun suyundan gitmeye, onu cepheden karşıya almamaya, bu kaygıyla onun çeşitli emperyalist girişimlerini desteklemeye ya da en azından sineye çekmeye özen gösteren emperyalist güçlerden birinin ilk kez olarak açık bir meydan okuması sözkonusudur. Rusya’nın Gürcistan’a yönelik ezme hareketi bunun ifadesi oldu ve emperyalistler arası ilişkilerde yeni bir dönemin başlangıcını işaretledi.

Emperyalist dünyanın kendi iç ilişkileri bakımından bu son gelişmenin açık anlamı sistemde kendini giderek daha belirgin bir biçimde gösteren bir hegemonya krizidir. İlk kez olarak emperyalist güçlerden biri, fiili bir tutumla, sıcak bir savaşla, hegemon güç olan Amerikan emperyalizminin karşısına dikilmiştir. Bu yeni bir durumdur ve kendi türünden bir ilk örnektir.

Kuşkusuz yıllardır sonu gelmeyen bir kuşatma saldırısına maruz kalan Rusya her aşamada buna bir biçimde itiraz etmiş, tepki göstermiş, kendi hak ve çıkarlarına özen ve saygı gösterilmesini ta-

lep edip durmuştur. Fakat ilk kez olarak, bunu ABD'den dilemek yerine, onun piyonu durumundaki bir devlete karşı kendi savaş makinesini harekete geçirmek ve kendisine yönelik kuşatmayı pekiştirmeye yönelik ABD destekli bir saldırıyı püskürtmek yoluna gitmiştir. Tümüyle yeni ve büyük anlam yüklü olan gelişme budur. ABD yönetiminin gösterdiği sert tepki ve savurduğu ağır tehditler de, bu gelişmenin taşıdığı özel anlam ve önemin bir doğrulanmasıdır.

Emperyalist dünyanın kendi iç ilişkileri bakımından bugünkü durumun kendine özgü yanı şudur: Gerileyen, güç, etki alanı ve prestij kaybeden ABD'nin emperyalist dünya üzerindeki hegemonyası sarsıntı geçirmektedir. Fakat bunu ondan devralmaya yeltenecek, bu amaçla onunla başa güreşmeye yönelecek herhangi bir emperyalist güç de ortada yoktur. Bu anlamda ABD hala da rakipsizdir. ABD'den rahatsız olan, çıkarları onunla çelişen emperyalist güçler, bugün için daha çok da Rusya ile Çin, yeni hegemon güçler olarak onun yerine geçmeyi değil fakat dünyaya hükmetme gücünü onunla paylaşmayı talep etmektedirler. Vladimir Putin'in 43. Münih Güvenlik Konferansı'ndaki (Şubat 2007) büyük yankı yaratan konuşmasında dile getirdiği "çok kutuplu dünya" istemi de bunun ifadesi idi. İstem yeni değildir, fakat ilk kez olarak fiili bir tutumla somut bir anlam kazanmıştır, yeni olan budur.

ABD gerileyen bir hegemon emperyalist güçtür, fakat bunu rağmen de halen çok güçlüdür ve kendi yerini almaya heveslenecek çapta bir emperyalist rakipten de yoksundur. Bu ikili durum onun saldırganlığını şiddetlendiren bir etki yaratmakta, son kriz vesilesiyle de görüldüğü gibi uluslararası ortamı tehlikeli biçimde germektedir.

Olayların yakın gelecekte tam ne yönde seyredeceği henüz belli değildir. ABD peşpeşe attığı adımlarla (Polonya antlaşması, Ukrayna ve Gürcistan'a NATO üyeliği vaadi, Gürcistan'ı yeniden silahlandırma hazırlığı, Karadeniz sularına çıkma isteği ve girişimi vb.) halen gerilimi fütursuzca tırmandırmaktadır. Yine de, özellikle

çıkarları bugün için Rusya ile bu türden bir karşı karşıya gelişe uygun düşmeyen Almanya ve Fransa'nın girişimleriyle, olayların belirli bir düzeyde ve bir süreliğine yatıştırılması da ihtimal dahilindedir. Fakat her halükarda Rusya-Gürcistan savaşı öncesine dönmek olanağı yoktur.

Emperyalist dünyanın iç ilişkilerinde yeni bir dönem kesin olarak başlamıştır.

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/34, 21.08.08)

Gerilim, militarizm ve silahlanma yarışı

Son gelişmelerin bugünkü gerilimli uluslararası ortamın ötesindeki en dolaysız sonuçlarından biri, militarizmin dizginlerinden boşalması, tüm dünyayı hummalı bir yeni silahlanma yarışının sarması olacaktır. Bu yöndeki eğilimin özellikle Balkanlar'a emperyalist müdahaleden, yani son on yıldan beri zaten sürekli tırmanmakta olduğu gözönünde bulundurulursa, son gelişmelerin ardından bu hiç de şaşırtıcı bir sonuç olmaz.

Gürcistan savaşı ile başlayan yeni uluslararası gerilim halen tırmanışını sürdürüyor. Rusya, ABD ve NATO cephesinden birbirini izleyen uyarılara ve tehditlere aldırılmayarak, Gürcistan savaşı ile yaptığı çıkışı tüm sonuçlarına götürmek kararlılığını gösterdi. Abhazya ile Güney Osetya'yı bağımsız devletler olarak tanıdı. Bu ise başta ABD olmak üzere batılı emperyalistleri çileden çıkararak yeni bir adım oldu.

Batılı emperyalistler, özellikle de ABD ile İngiltere ikilisi, bu çıkışların karşılıksız kalmayacağını, Rusya'nın mutlaka etkili biçimde cezalandırılacağını yineleyip duruyorlar. Fakat görüldüğü kadarıyla bu tehditi nasıl somutlayacaklarını da henüz bilemiyorlar. Zira bunu uygulamaya dökmek kuru tehditler olarak savurmak kadar kolay bir iş değil. İlk karşılarında hiç de güçsüz, çaresiz, savunmasız bir güç yok. Tersine, ekonomik açıdan hızla toparlan-

mış bulunan, büyük bir nükleer kapasiteye dayalı askeri gücünü ise zaten koruyan, özgüvenini yeniden kazanmış bir büyük emperyalist devlet var. Onu cezalandırmak, Taliban Afganistanı'nı ya da Saddam Hüseyin Irakı'nı cezalandırmaya benzemez.

Öte yandan, etkili bir cezalandırma için öncelikle kendi aralarında bir görüş ve davranış birliğine ihtiyaçları var. Ama batılı kampın kendi içinde bunu sağlamak da kolay değil. Almanya-Fransa ekseninin uzun zamandan beridir ABD'den farklılaşan çıkar ve tercihleri var ve Rusya da burada önemli bir yer tutuyor. Rusya halen onlar için bir tehdit olmaktan çok, çok yönlü ve pek karlı bir ekonomik-ticari iş ortağı. Enerji ihtiyaçlarının önemli bir kaynağı, karlı bir yatırım alanı, büyüyen bir ekonomik pazar. Ayrıca Rusya'dan kendilerine yönelen herhangi bir somut tehdit olmadığı gibi, bu ülke onlar için ABD'nin gevşemek bilmeyen tasallutuna karşı dolaylı bir denge unsuru da. Dahası onlar bugün kendileri için tehdit oluşturmayan bir gücün tam da ABD'nin izlemekte olduğu politikalar nedeniyle giderek bir tehdit haline dönüşebileceğini de görüyorlar. Ayrıca halen olup bitenlerin gerisinde ABD'nin Rusya'yı ölçsüzce ve tahammül sınırlarını zorlayan kuşatma politikasının olduğunu da herkesten daha iyi biliyorlar. NATO'nun genişlemesi olarak da süren ve AB genişlemesini hep de bir adım önden izleyen bu kuşatmanın, ABD payına, aynı zamanda kendilerini ve kendi etki alanlarını denetim altında tutmaya hizmet ettiğinin de farkındalar vb...

Kuşkusuz bütün bunlardan hareketle onlar henüz ABD'nin karşısına çıkacak durumda değiller. Bunu bugün için vakitsiz görüyorlar ve çıkarlarına uygun bulmuyorlar. Bu doğrultuda vakitsiz bir çıkışı Irak savaşı zamanında yapmışlardı ve ABD'den cezasız kalmayacaklarına dair kaba tehditler almışlardı. Neyse ki bunun için bir bedel ödemek yükünden onları Irak direnişi kurtardı ve bu sayede karşılıklı çıkarlara dayalı olarak ABD ile ilişkilerini onarmak olanağını kolayca buldular.

Yine de bu, çıkar çelişkilerinin, bunun sonucu olan politika ter-

cihlerindeki farklılaşmaların ortadan kalkması anlamına gelmiyordu. Genişleyen NATO'nun ağırlaşan iç bunalımı bile bunu başlı başına göstermeye yeter. NATO halen ABD'nin elinde Almanya-Fransa eksenini denetim altında tutmanın ve böylece AB'yi etkin bir rakip güç olarak sivrilmekten alıkoymanın da en etkili aracı. Fakat yaşamakta olduğu iç bunalımın nedeni de tamı tamına bu.

Şimdilerde ABD, Rusya'nın son çıkışlarını bu denetimi sıkılaştırmanın ve Doğu Avrupa'ya daha ileri düzeyde yerleşmenin bir olanağına çevirmeye çalışıyor. Ne de olsa Doğu Avrupa'ya yeni bir düzeyde yerleşmek, AB projesinin de göbeğine yerleşmek anlamına geliyor aynı zamanda. Almanya-Fransa eksenini kuşkusuz bunun da farkında. Bu nedendir ki onlar mevcut gerilimi tırmandırmanın değil uzlaştırabilmenin ve yatıştırabilmenin yollarını arıyorlar. Bunu bulup bulamayacakları ise ayrı bir sorun. Bu konuda ABD dayatmaları karşısında ayak sürüme dışında fazlaca bir hareket imkanları olduğu söylenemez.

Bu durumda ABD'ye kendi güç ve imkanlarının dolaysız kullanımını kalıyor. Bunun emperyalist açıdan en etkili ve amaca uygun yolu ise militarizmin ve silahlanma yarışının tırmandırılmasıdır kuşkusuz. Rusya'nın cezalandırılacağına yönelik tehditlerin "yeni soğuk savaş" söylemi eşliğinde kullanılması bu açıdan rastlantı değildir. Soğuk savaş sonu gelmez bir silahlanma yarışının eşlik ettiği militarist bir dehşet dengesi üzerinden sürdürülüyordu. Eski "soğuk savaş"ta SSCB'yi bu yolla, çılgınca bir silahlanma yarışı içinde pes etmeye ve giderek yıkıma sürüklediklerini düşünenler, şimdi de Rusya'ya karşı bunun bir yenisini gündeme getirmekten söz ediyorlar.

Kuşkusuz gerçekte bu ABD için yalnızca bir bahanedir. Militarizmin ölçüsüzce tırmandırılması emperyalizmin doğasından gelen bir sürekli eğilim olmanın ötesinde, ABD için dünyanın tek süper devleti olarak kalabilme stratejisinin de bir temel gereğidir ve o bu doğrultudaki girişimlerine yıllar öncesinden başlamış bulunmaktadır. Doğu Bloku'nun çökmesi ve Sovyetler Birliği'nin

rakip süper güç olmaktan çıkması, ABD'nin militarist politikalarını hafifletmedi. Tam tersine, saptadığı yeni strateji (geleceğin potansiyel rakiplerini bugünden etkisizleştirmek ve denetim altında tutmak) bunun daha da güçlendirilmesini gerektiriyordu. Çöküşün hemen ertesinde büyük bir güç gösterisi halinde sergilenen birinci Körfez Savaşı bunun ifadesi idi. Balkan savaşı ise bu alanda bir dönüm noktası oluşturdu. Yugoslavya'ya boyun eğdiren ve onu bugünkü tam dağılmaya götüren bu savaş ile aynı günlerde, 50. kuruluş yılı vesile edilerek NATO dünya jandarması ilan edildi. Bu gelişmenin silahlanma yarışında yeni bir tırmanmanın da işaret fişeği olduğu bugün daha açık biçimde görülebiliyor.

ABD bununla da yetinmedi; tüm büyük emperyalist güçlerin kendisi ile uyumlu davranmaya büyük özen gösterdikleri bir evrede, tutup durduk yerde "Füze Savunma Kalkanı" projesini gündeme getirdi. Sanılabileceği gibi şimdiki neo-faşist savaş çetesi döneminde değil, fakat tam da onu önceleyen Clinton döneminde. Bush yönetimiyle birlikte bu proje daha güçlü bir biçimde uygulamaya geçirildi. Böylece ABD yönetimi SSCB ile 1972'de imzalanan Antibalistik Füze Antlaşması'nı (ABM) tek yanlı olarak geçersiz ilan etmiş oldu. Bunun genel bir silahlanma yarışını tırmandıracağını bile bile. Bütün bunlar olurken ortada henüz ne 11 Eylül saldırıları ve ne de İran'dan gelen sözde nükleer tehdit vardı.

ABD'nin başını çektiği ve dünya ölçüsündeki saldırgan politikalarıyla çok yönlü olarak kışkırttığı silahlanma yarışının bugünkü tablosu ortadır. Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün (SIPRI) son raporuna göre, askeri harcamalar son 10 yıl içinde yüzde 45 oranında artarak 2007 yılı itibariyle 1 trilyon 339 milyar dolar düzeyine çıkmış bulunmaktadır. Bu rakam resmi savunma bütçesi tutarlarından oluşmaktadır ve dolayısıyla gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır. Ayrıca iç güvenlik adı altında yapılan ve gerçekte militarist aygıtı toplamında büyütme ve güçlendirmeye hizmet eden harcama rakamları da bu toplama dahil değildir. Buna rağmen ortadaki rakam devasa

boyutlardadır. İki kutupla dünya, yani dehşet dengesine dayalı o soğuk savaş döneminde bile bu rakama ulaşılmamıştı. Bu, militarizmin ve silahlanmanın hiç de yalnızca iki kutuplu dünyanın bir sorunu olmadığını, tam da kapitalist emperyalizmin özsel eğilimleri ve ihtiyaçlarıyla sıkı sıkıya bağlantılı olduğunun en dolaysız bir kantıdır.

Tahmin edileceği gibi, resmi rakamlara göre 2007 yılı itibariyle 1 trilyon 400 milyara ulaşmış bulunan bu askeri harcamalarda ABD açık arayla önde bulunmaktadır. Tek başına dünyadaki toplam askeri harcamaların yarısına yakını (%45) o yapmaktadır. (SIPRI verilerine göre 2007, ABD'nin 2. Dünya Savaşı'ndan beri silahlanmaya en fazla harcama yaptığı yıl oldu). Onu ise, tüm saldırı, savaş ve işgal eylemlerinde onunla ayrılmaz bir ikili oluşturan emperyalist vasalı İngiltere izlemektedir (İngiltere'yi ise sırasıyla Çin, Fransa, Japonya, Almanya ve Rusya...).

Bu emperyalist ikilinin aynı zamanda dünyanın en büyük iki silah satıcısı olmaları da ayrıca dikkate değerdir. Emperyalizm için militarizm yalnızca dünyaya egemen olmanın vazgeçilemez bir aracı değil, aynı zamanda son derece karlı bir ekonomik faaliyet alanıdır da. Başta ABD olmak üzere batılı emperyalist metropollerde ekonomilerin genel bir durgunluğa ve daralmaya girdikleri şu dönemde, militarizmin tirmandırılması ekonomik bir ihtiyaç olarak da kendini dayatmaktadır.

Bundan yaklaşık 20 yıl önce, Sovyetler Birliği'ni hızlı bir yıkılışa götüren sürecin baş aktörü olarak Gorbaçov, insanlığa "militarizmsiz bir kapitalizm" ve "savaşızsız bir emperyalizm" üzerine vaazlar veriyordu. Kuşkusuz buna inandığından değil, fakat başında bulunduğu devletin o günkü açmazları çerçevesinde gerici ve aldatıcı bir politik bir söylem olarak. Aradan geçen 20 yıl ve bugün varılan yer, kapitalizmin militarizmsiz, emperyalizmin savaşızsız olamayacağını tüm tahminleri aşan bir açıklık ve kesinlikle kanıtladı. Böylece militarizmin ve savaşların kapitalizmin özüne ilişkin olgular oldukları, kapitalizmin, hele de emperyalist

kapitalizmin militarizmsiz ve savaşız düşünölemeyeceğini ortaya koyan Marksizmin bilimsel teorisini doğruladı.

TKİP Programı bu temel önemde gerçeği şu şekilde ifade etmektedir:

“Emperyalist tekeller arasında dünya ölçüsünde süren kıyasıya rekabet, büyük emperyalist devletler arasında pazarlar, hammadde kaynakları, kârlı yatırım alanları ve genel olarak nüfuz alanları uğruna şiddetli mücadele biçimini aldı. Eşitsiz gelişmenin şiddetlendirdiği bu mücadele, görülmemiş boyutlara varan militarizmin ve dünya egemenliği uğruna verilen emperyalist savaşların kaynağı haline geldi.” (s.21)

Bugünün dünyasında olup bitenlerin özü ve esası, tarihin sınavından geçmiş bu temel önemde bilimsel doğrular üzerinden kavranılabilir ancak.

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/35, 28.08.08)

Gürcistan krizi ve Türkiye

Rusya'nın Gürcistan'a karşı savaşının gerçekte ABD'ye karşı, ABD'nin yıllardır adım adım ördüğü kuşatmaya karşı bir çıkış olduğu yeterince açık bir olgudur. Fakat bu kuşatmanın mimarı ABD idiye, Kafkas cephesi üzerinden baş taşeronu da Türk sermaye devleti oldu. Türk sermaye devleti ABD'nin Rusya'yı Kafkasya üzerinden kuşatma girişimlerine başından itibaren katıldı ve birinci dereceden bir rol oynadı. Bu nedenledir ki Rusya'nın Gürcistan savaşı ile bu kuşatmaya vurduğu darbe, aynı zamanda Türkiye'ye de vurulmuş bir darbe sayılmalıdır. Son gelişmelerin üzerinde yeterince durulmayan, resmi çevreler ve düzen kalemleri tarafından ise bilinçli olarak es geçilen bir başka yönü de işte budur.

Kriz patlak verdiğinden beri hükümet üzerinden resmi çevrelerin takındığı tavır ile sermaye medyasının olayı sunuş tarzına bu açıdan tam bir yüzsüzlük egemendir. Onlara göre, Türkiye bu krizin tarafı olmadığı gibi taraflara eşit mesafedeki konumuyla çözümüne katkı sağlayabilecek en önemli bölge ülkesidir de. Konumu, krizin taraflarıyla rahatça konuşmaya ve onları öteki bölge ülkeleriyle birlikte ortak çıkarlarda uzlaştırmaya uygun biricik ülke de Türkiye'dir. Bu söylem buna inandırıcılık kazandırmaya yönelik bazı girişimlerle de desteklenmektedir. Savaşın ertesinde yapılan Rusya ve Kafkasya turları ile bu turlarda alelacele dile getirilen ve yaşadığı isimlendirme macerasından

dolayı alaylara da konu olan “Kafkasya İşbirliği ve İstikrar Platformu” girişimi bunun ifadesidir.

Kriz patlak verdiğiinden beri basında sürekli yinelenen bir öteki söylem ise şu oldu: Türkiye bu krizin tarafı olmadığı halde mağduru olmak riski ile yüzyüzedir. Zira Rusya ile yıldan yıla gelişen çok kârlı ekonomik ve ticari ilişkileri vardır; krizin büyümesi ve kontrolden çıkması bu ilişkilere büyük zarar verebilir, Türkiye hak etmediği mağduriyetlerle yüzyüze kalabilir...

İşin aslında güncel planda bütün mesele de budur, ergilenen onca yüzüzlüğün gerisinde tüm da bu alandaki sıkıntı vardır. Sorun Türk burjuvazisinin stratejik tercihleri ile taktik çıkarları arasındaki boğucu sıkışmadan doğmaktadır. Rusya güçsüz ve çaresiz konumdayken, dolayısıyla da sorunsuzca kuşatılırken, bunları bağdaştırmak kolaydı. Oysa patlak veren kriz ve bunun Rusya'nın meydan okumasına dönüşmesi, bu kolay bağdaştırma döneminin de sonu anlamına gelmektedir. Rusya adı konulmamış kısmi ticari amborgosu ile bunun böyle olduğunu fiilen ilan etti bile.

Türkiye son 60 yıldır batı emperyalizminin, özellikle de Amerikan emperyalizminin bölgedeki ileri karakolu oldu ve NATO'nun Güney Doğu kanadını tuttu. Doğu Bloku'nun çökmesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması, bu misyonu zayıflatmak bir yana yeni bir düzeyde güçlendirdi de. O zamandan beri Türkiye toprakları Amerikan emperyalizmi için bir aktif saldırı ve sıcak savaş üssü olmakla kalmadı, Türk devleti de Türkiye'yi kuşatan tüm kriz bölgelerinde ABD hesabına taşeronluğa soyundu.

Bu bölgelerden biri de Kafkasya'ydı. Kafkasya'nın iki ülkesi, Gürcistan ve Azerbaycan, Türk devletinin bu taşeronluğunda çok özel bir yer tuttular. Türk devleti bu iki ülkenin ABD denetimine alınabilmesi ve Rusya'ya karşı birer ileri karakola dönüştürülmesi için üstüne düşen hemen herşeyi yaptı. Bu çerçevede her iki ülke ordusunun eğitimi, donanımı ve modernleştirilmesinde aktif görevler üstlendi*. Türk subayları bu doğrultuda Amerikalı ve

İsraili uzmanlarla yakın bir işbirliği içinde çalıştılar. Bu çabanın gizlenemeyen hedefi, Barış İçin Ortaklık (BİO) programı çerçevesinde Gürcistan ve Azerbaycan'ı NATO üyeliğine hazırlamaktı. Bu, ABD'nin Rusya'yı Kafkasya üzerinden siyasal ve askeri yönden kuşatmak planının temel halkasıydı. Türk devleti bu projenin de taşeronluğunu üstlenmiş oluyordu.

Bütün bunlar, Kafkasya krizi karşısında şu sıra yüzüstüce tarafları uzlaştırmak rolüne soyunanların gerçekte bu krizi hazırlayan sürecin aktif hazırlayıcıları arasında olduklarını, yani doğrudan taraf olarak hareket ettiklerini gösteriyor. Gerçekte Rusya da bunu böyle görüyor, ama resmen dile getirmeyi şimdilik çıkarlarına uygun bulmuyor. Fakat resmen yapılamayan, Rus basını üzerinden fiilen ve yeterli açıklıkta yapıyor. Şaakaşvili'yi hazırlayıp donatmakla kalmayan, onu Osetya saldırısı için bizzat cesaretlendirenlerin arasında Türk devletinin de bulunduğu, Rus basınında açık açık söylenip yazılıyor.

ABD'nin Kafkasya kuşatmasının öteki boyutunda, Rusya'yı devre dışı bırakmaya yönelik enerji aktarım hatları vardı. Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı ve Bakü-Tiflis-Erzurum Şahdenizi projesi bunun ifadesi idiler. Bu ikisini aynı amaç doğrultusunda ve ticari bir hat olarak Kars-Tiflis-Bakü Demiryolu Hattı tamamlıyordu. Türkiye Amerika'ya ait tüm bu projelerin de merkezinde olan ülkelerden biri oldu. Böylece Amerikan emperyalizminin Rusya'yı kuşatma ve etkisizleştirme stratejisine tam destek vermekle kalmıyor, bundan kendisi için dolaysız ekonomik yarar da sağlıyordu. Rusya'nın Gürcistan savaşının tüm bu projelere de vurulmuş önemli bir darbe olduğu konusunda yaygın bir görüş birliği var bugün. O halde, Türkiye bu bakımdan da Rusya'nın çıkışının dolaysız hedeflerinden biri olmuş, Gürcistan üzerinden Türk burjuvazisinin çıkarlarına da önemli bir darbe vurulmuştur.

Fakat basında kısmen dile getirilse de resmi çevreler bu konuda renk vermemeye özen gösteriyorlar. Onlar halen bugüne kadar Rusya ile yolunda olan ekonomik ve ticari ilişkileri korumakla

meşguller. Bunda haksız da sayılmazlar. Zira bu ilişkilerin bir yanında hayati değerde ithalat bağımlılığı (petrol ve doğal gaz ihtiyacının büyük bölümü), öteki yanında büyüyen bir ihraç pazarı, kârlı yatırımlar, büyük müteahhitlik işleri ve yıldan yıla büyüyen turizm geliri var.** Beklenmedik biçimde gündeme gelen bir krizle bütün bunların heba olmasını istemezler, bunu kaldırabilecek durumda da değiller.

Fakat olayların halihazırdaki gelişim seyri işlerinin zor olduğunu gösteriyor. Rusya'nın adı konulmamış ticari ambargosu bunun ifadesidir. Bu kuşkusuz NATO savaş gemilerinin Boğazlar'dan geçişine verilen izne bir misillemedir. Bu geçişler halen de sürmektedir. Aynı şekilde ABD'nin bunun daha da kolaylaştırılmasına yönelik baskıları da. ABD Rusya'nın Gürcistan çıkışını kolay kolay sineye çekemeyecek, ne edip edip buna karşılık vermeye çalışacaktır. Bunun faturasının çıkacağı ülkelerden biri de Türkiye olacaktır. Amerikan saldırganlığının sözcüleri basında Türkiye'yi "safını seçmeye" çağırırmaktadırlar, gerçekte safı her bakımdan açık ve gözler önünde olduğu halde. Buna rağmen bu türden bir çağırının yapılması, ortada Türkiye'ye üstlenilmesi zor dayatmaların bulunduğunu göstermektedir.

Bir yandan NATO üyesi, ABD'nin bölgedeki ileri karakolu ve Kafkasya'daki aktif taşeronu olmak, öte yandan bunu bu güçlerin dört koldan kuşattığı Rusya ile kârlı iş ilişkileriyle bağdaştırmak artık eskisi kadar kolay olmayacaktır. Rusya'nın Gürcistan çıkışı ile başlattığı yeni dönemin Türk burjuvazisi ve devleti için anlamı budur.

Muhtemelen bu olgunun Türk iç politikasına da önemli etkileri olacaktır. Bundan böyle ABD'nin Rusya politikası ile tam uyum göstermek, iç politik çekişmelerde onun desteğini alabilmenin önemli olanağı haline gelmiştir. AKP halen Rusya ve İran ile ilişkilerde bu uyumu yeterince gösterememenin sıkıntılarını yaşamaktadır. Amerikancı ve natocu Türk generallerinin bu konularda AKP'den daha uyumlu davranacaklarından kuşku

duyulmamalıdır. Nitekim halihazırdaki Boğazlar'dan geçiş izninin onlar tarafından verildiğine ilişkin dikkate değer spekülasyonlar yer almaktadır basında.

Rusya sorunu ABD için şimdi artık İran sorunundan da önemli hale gelmiştir. Zira Rusya bundan böyle ABD hegemonyasını tanımadığını açıkça ilan etmiş, Gürcistan'a karşı savaşını da bunun eylemli ifadesi olarak sunmuştur. ABD, buna etkili bir karşılık vermeyi başaramazsa eğer, zaten çözülmekte olan hegemonik konumunda hızlı bir gerileme kaçınılmaz olacaktır. Rusya politikasında kendisiyle tam uyumlu bir Türkiye ihtiyacı da bu çerçevede bir önem ve anlam kazanmaktadır.

* *“Türkiye, ... Gürcistan özel kuvvetlerinin 700 subayını Harp Akademileri'nde eğitmektedir. 13 Türk özel kuvvet subayı, Tiflis'te Gürcü askerlerini eğitmektedir. Türk Deniz Kuvvetleri, Gürcü Deniz Kuvvetlerine iki hücumbot hediye etmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri Gürcistan Silahlı Kuvvetleri'ne 100 milyon dolar lojistik yardım yapmıştır. ..”* (Hürriyet, 11 Ağustos 2008)

** Türkiye ile Rusya arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler konusunda basında yer alan bilgiler şöyle:

- *Rusya'daki Türk yatırımları 5 milyar doları, üstlenilen müteahhitlik projeleri ise 25 milyar doları aşıyor. Rusya Türk müteahhitlerin en fazla iş aldığı ülke: 2000-2005 yılları arasında yüzde 14.7 ile ilk sırayı alıyor.*

- *İki ülke arasındaki ticaret hacminin 2008 yılı sonunda 38 milyar dolara ulaşması umuluyor. Rusya Türkiye'nin en büyük ithalat yaptığı ülke (yüzde 16) ve en fazla ihracat yaptığı 5'inci ülke (yüzde 5). Mavi Akım projesiyle Türkiye enerjide büyük ölçüde Rusya'ya bağımlı hale gelmiş durumda. Petrolde ithalatın yüzde 40'ı, doğalgazda da yüzde 64'ü Rusya'dan sağlanıyor.*

- *Rusya artık Türkiye'nin en fazla turist çektiği ülke (2.5 milyar).*

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/36, 04.09.08)

Soluğu kesilen kapitalizm

“Kara Pazartesi”, “Ekonomik deprem”, “Borsalarda deprem”, “Yüzyılın krizi”, “Kapitalizmin kalesi çöktü”, “Bir dev çöktü, dünya komada”... Bunlar “Kara Pazartesi”yi izleyen günün bazı günlük gazete manşetleri... Nedir, ne oluyor peki? Türkiye’nin burjuva basını dünya kapitalizminin merkez üssündeki yeni öncü sarsıntıları bildiriyor. Yer yer kendince kafa da bularak, güleriz ağlanacak halimize misali. AKP hükümetinin gayri resmi yayın organı *Yeni Şafak*, batmak üzere olan sigorta devini ima ederek, şu manşeti kullanıyor örneğin: “Dünyanın sigortası attı”.

Son durumu ise bir sonraki güne ait *Cumhuriyet*’in şu başlığı veriyor: “Kriz can yakmaya devam ediyor... Küresel finansın beş devinden üçü çöktü, ikisi gün sayıyor...” Ve aynı gazeteden durumu özetleyen manşet: “Peş peşe batıyorlar”!

Batmak için gün sayan ikiliden birini, ABD’nin en büyük sigorta şirketi AIG’i, Amerikan Merkez Bankası (FED) kurtarmak yoluna gitti (işin aslında kamulaştırdı). ABD’nin en büyük dördüncü yatırım bankası olan Lehman Borthers’ın çöküşünü izlemeyi seçenlerin AIG’i neden kurtarmak yoluna gittikleri hakkında ise basında şu bilgiler yer aldı:

“ABD’nin dev sigorta şirketi *American International Group*’un (AIG) batmasının dünya çapında bir krize yol açmasından kaygılanan Amerikan hükümeti, şirkete acil 85 milyar dolar para aktarmayı ve karşılığında firmanın hisselerinin yüzde 80’ini denetimini

altına almayı kararlaştırdı. FED'den yapılan açıklamada, AIG'nin çökmesi durumunda, zaten derin bir sıkıntıda bulunan finans piyasalarının ve ekonominin ağır zarar göreceği belirtildi."

Bu açıklama öncü sarsıntıların haber verdiği deprem riskinin küresel boyutları hakkında bir fikir veriyor. Fakat yapılanın derde çare olamayacağı, FED'in elindeki kurtarma kaynağının "bir atımlık barut" olduğunu, onu da AIG için kullandıktan sonra sırada bekleyen ötekiler için yapacak pek bir şeyi kalmadığını da yine aynı haber kaynakları bildiriyorlar. Şimdi sıra çaresizlik içinde sırasını bekleyen ötekilerde. Kapitalizmde kriz zincirleme tepkimeler halinde geliştiğine göre onları da başkaları izleyecek büyük ihtimalle ve bu gerçekleşirse eğer iflaslar serisi sahnesi hızla tüm dünyaya doğru genişleyecek.

Korkulan da bu zaten: "Büyük Çöküş"! 1929'un anısı kapitalist dünyada dehşetini bir kez daha hissettiriyor. Ama herkes böyle bir şey gerçekleşirse alacağı boyutlar yanında 1929'un son derece önemsiz kalacağını da biliyor. Bugünün dünyası, kapitalizmin bugünkü gelişme ve dünya ölçüsünde içiçe geçme düzeyi, 1929'dan öylesine farklı ki!

Kapitalizmin soluğu bir kez daha kesiliyor, üstelik kapitalizmin günümüzdeki kabesi ABD'de. Son birkaç gündür olup bitenlerin özü özeti bu. Dünya devi finans kuruluşları peş peşe batıyor, tüm dünyada borsalar allak-bullak durumda, çalkantı sürüyor ve yeni iflaslar bekleniyor. Hükümetler devreye girdiği, kamu fonlarından piyasaya oluk oluk para akıtıldığı halde kanama durdurulamıyor, iflasların önü alınamıyor, "piyasalar"da sükunet sağlanamıyor. Zira herkes çok iyi biliyor ki bunlar henüz ilk öncü sarsıntılar, daha şiddetlileri arkadan gelecek, demek oluyor ki sırada yeni büyük iflaslar ve belki de büyük bir deprem var. Bu beklenti nabız atışlarını yükseltiyor, korkuları büyütüyor, solukları kesiyor.

İkinci emperyalist dünya savaşını izleyen uzun bir genel büyüme ve genişleme döneminin ardından '70'li yılların ortasında genel bir durgunluk içine giren dünya kapitalizmi, buna rağmen o

günden bugüne bir genel çöküş tehlikesinden kendisini korumayı iyi-kötü başardı. Böyle bir büyük çöküşe ilk olarak Ekim 1987’de belirgin biçimde yaklaştı. Sarsıntının merkez üssü yine ABD idi. Wall Street Borsası yine bir Pazartesi günü (yine “Kara Pazartesi”!) büyük bir sarsıntı yaşadı. Bir anda %22,5 oranında değer kaybına uğradı, milyarlarca dolar buharlaştı, sarsıntı etkisini tüm dünyada gösterdi. Fakat sonuçta bu büyük sarsıntı bir büyük çöküşe dönüştümedi.

Şimdi daha farklı koşullarda, daha farklı bir biçimde benzer bir tehlike ile karşı karşıya kapitalist dünya ekonomisi. Bu kez de uçurumun kenarından dönmeyi başarır mı bilinmez, bekleyip göreceğiz. Ama şu ana kadar gördüklerimiz de yeterince önemli.

Bunlardan ilki, ABD ekonomisinin durumudur. Olup bitenler dünyanın bu en büyük ekonomisinin muazzam yapısal zaafiyetini, gelinen yerde ne denli kırılgan bir hal aldığını bütün açıklığı ile ortaya koymuştur. ABD ekonomisi yıllardan beridir ve halen bir borç, kredi ve spekülasyon denizi içinde yüzmektedir. “Mortgage”ler bunun ürünüdür, dev finans kuruluşlarının peş peşe batması bunun bir dışı vurumudur. Bu ülkede kapitalist kuruluşlar birbirlerine ve devlete, devlet tersinden kapitalist kuruluşlara, tüketici kitleler bunların tümüne, muazzam boyutlarda borçlu durumdadırlar. Bu konuda kamu borçlarının ulaştığı boyut bir fikir verebilir. 2007 yılı itibariyle, yani daha ortada “mortgage”in trilyonlarca dolarlık (5.2 trilyon!) yeni yükü yokken, kamu borçları toplamı GSYİH’nın %60’ını aşıyordu (kabaca 9 trilyon dolar!). Şimdi artık %100’ünü bulmuş olmalıdır.

Bugüne kadar bununla, borç, kredi ve spekülasyonla, bir bakıma yapay bir biçimde döndürülen çarklar gelinen yerde kırılmaktadır. Gündemdeki kriz bunun ifadesidir.

Bu kırılma tüm dünya ekonomisini de dolaysız olarak tehdit etmektedir. Çünkü ABD yalnızca dünyanın en büyük ekonomisi değil (14 trilyonluk GSYİH ile dünya toplamının yüzde 25,5’i), aynı zamanda onun sürükleyici gücü, denebilir ki eksenidir de.

'90'lı yılları boydan boya kaplayan sayısız krizin (uzak Asya, Japonya, Rusya, Meksika, Türkiye, Arjantin vb.) etkileri büyük ölçüde bölgesel kalırken, ABD'deki krizin anında dünyanın dört bir yanında şiddetle yankılanması bundandır. Çin'in büyük gürültülere konu olan büyüme "mucizesi"nin öte yüzünde bizzat ABD'nin kendisi vardır. ABD ekonomisinin çökmesi bu mucizenin de sonu anlamına gelir. Öte yandan ABD dünyanın en borçlu ülkesidir de. Haziran 2007 itibariyle dış borçlar toplamı 12.25 trilyona ulaşmış durumda idi. Kriz sarsıntıları ile geçen son bir yıl içinde bu tutar daha da artmış olmalıdır. Bu muazzam dış borç yükü, ABD ekonomisindeki gelişmeler karşısında dış dünyada uyanan büyük hasasiyetin de bir başka nedenidir.

Son gelişmelerle birlikte şimdiden tanık olduğumuz bir başka önemli olgu, kapitalist piyasanın kutsanmasına dayanan neoliberalizmin iflasıdır. Söylemde olduğu kadar uygulamada da. Yıllardır neoliberal küreselleşme politikaları çerçevesinde tüm dünyaya özelleştirmeleri ve serbest piyasa kurallarını dayatan ABD'de şimdi devlet piyasaya müdahale etmekte, peş peşe millileştirmeler yapmaktadır. Daha önce faturasını halka ödetmek üzere Fannie ve Freddie şirketlerinin 5.2 trilyonluk büyük emlak batağını millileştiren hükümet, şimdi de en büyük sigorta şirketi için yaptı aynı şeyi. Bu son adım dünya basınında şöyle yer buldu: *"Amerikan Merkez Bankası, iflastan kurtardığı AIG şirketine yaklaşık 85 milyar dolar kaynak sağladı, karşılığında AIG'nin yüzde 80 hissesini teminat olarak kabul etti. Bu, pratikte, AIG'nin kamulaştırılması anlamına geliyor."*

Söylemeye gerek yok ki, bu batağın kamulaştırılmasıdır. Serbest piyasa uygulamaları ile muazzam kârlar sağlayan dev kapitalist şirketlerin, aynı piyasanın kör işleyişinin kurbanı olduklarında, karşı karşıya kaldıkları muazzam zararlar, devletin piyasaya müdahalesi ile kamulaştırılmakta, böylece dosdoğru halka fatura edilmektedir. Kapitalizm işte böyle işlemektedir. Tüm tarihi boyunca da bu işler böyle olmuştur. İşleyiş bir dönem piyasanın kör ve kon-

trolsüz gidişine bırakılmış, sömürü ve soygun çarkı bu ekseninde dönmüş, işlerin kontrolden çıktığı her durumda ise, “piyasanın sihirli eli” üzerine söylenenler bir anda unutulmuş, kapitalist devletin kapitalistler için her zaman şefkatli olan eli devreye sokulmuştur. Şimdi de olan budur ve ironik bir biçimde, buna ilişkin ilk uygulamaların gündeme getirildiği yer de neoliberalizmin kalesi ve kabesi olan ABD’dir.

Frankis Fukayama, birkaç hafta önce Gürcistan savaşını konu alan bir yazısında, kendisine bir anda büyük bir ün kazandıran fakat çok geçmeden gerçeklerin inatçı gücü karşısında alaylara konu olan “tarihin sonu” tezinden söz ederken şunları söylüyordu: “*Yeni uluslararası gelişmelerin seyrini anlamaya çalışmakla bilhassa ilgiliyim. Nitekim 1989 yılında ‘Tarihin Sonu’ başlıklı bir makale yazmıştım. Liberal fikirlerin, Soğuk Savaş sonunda kesin ve nihai olarak zafer elde ettiklerini savunuyordu.*” Ne var ki, diye ekliyor, “*ABD’nin dünya sistemi üzerindeki hâkimiyeti kayıp gidiyor; Rusya ve Çin, otoriteryanizm ve modernleşmenin, liberal demokrasiye açıkça meydan okuyan bir bileşimini gösteriş budalası gibi sergileyerek kendilerini model olarak sunuyorlar.*”

Amerikan emperyalizminin ideologu gülünç duruma düşen tezinden söz ederken, ABD’nin “kayıp giden” hakimiyetine yanıyor ve “otoriteryanizm” karşıtlığı adı altında yakınıyor görüldüğü soğuk savaş söylemine dönüyor. Oysa onun nihai zaferini ilan ettiği “liberal fikirleri”nin iki temel ögesi vardı: Burjuva demokrasisi ve serbest piyasa ekonomisi. Her ikisinin de ipi ABD’de çekildi ve çekiliyor, bizzat ABD yönetimi eliyle. İlkinin 11 Eylül ve ikincisinin son ekonomik kriz sonrasında. Elbette kaçınılmaz zorunlulukların basıncı altında, yani tarihin işleyiş ve ilerleyiş mantığı içinde. Fukuyama’yı kedere boğduğu anlaşılan “*ABD’nin dünya sistemi üzerindeki hâkimiyeti(in) kayıp gitmesi*” de bunun bir parçasıdır.

Tarihin çarkı dönmeyi sürdürüyor. Şimdilik kapitalizmin kendi mantığı ve yasallıkları içinde. Bunu bize sonu gelmeyen ekonomik

bunalımlar, güç kazanan siyasal gericilik, gemi azıya alan militarizm, artan silahlanma yarışı, kızışan emperyalist nüfuz mücadeleleri, ve nihayet büyük yıkımlara ve acılara yolaçan emperyalist savaşlar halen yeterli açıklıkta gösteriyorlar. 20. yüzyıl bunalımlar, savaşlar ve devrimler yüzyılı olmuştur. Karmaşık ve zengin olaylara sahne olan fırtınalı 20. yüzyılın tarihini temelde bunlar belirlemiştir. Bunlardan ilk ikisini, bunalımları ve savaşları, 21. yüzyılın daha ilk on yılı dolmadan, sıraladığımız olgular üzerinden sıcağı sıcağına yaşıyoruz. Halen eksik olan devrimlerdir. Ama ilk ikisini doğuran tarihsel koşullar neredeyse tam bir kaçınılmazlıkla üçüncüsünü de doğuracaktır. Emekçilerin ve halkların dünya ölçüsünde gitgide güç kazanan mücadeleleri bunun ilk işaretlerini daha şimdiden vermektedir.

“Avrupa’da en çok zenginin yaşadığı Almanya’da halkın sadece yüzde 13’ü adil bir toplumda yaşadığına inanıyor.” Bu bilgi çok yeni ve kaynağı *Deutsche Welle (Zenginler Diyarı Almanya, 10.09.2008)*.

Aynı kaynak, konuyla ilgili bilim insanlarına dayanarak, mevcut sistemin ve işleyişinin halen zengini daha zengin yoksulu daha da yoksul hale getirdiğini söylüyor ve onlardan şu görüşü aktarıyor: *“Böyle bir durumda patlamaya hazır bir gelişme ile karşı karşıya olabiliriz. Toplum bölünebilir, bunun da elbette çok ciddi siyasi ve sosyal sonuçları olur.”*

Toplumsal devrimi mayalayacak sosyal zemin bizzat kapitalizmin kendi işleyişi içinde işte böyle hazırlanıyor. Üstelik sistemin zenginliği ile tanınmış ve düne kadar sosyal refahın kalesi sayılan metropollerinde.

Kapitalist sistemin çok yönlü bir kriz içinde kıvrandığı ve “büyük çöküş” korkuları içinde yaşadığı bir evrede, devrimin dünya genelindeki halihazırdaki tüm zayıflığına rağmen gelecek için iyimser ve umutlu olmak için yeterince nedene sahibiz.

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/38, 18 Eylül 2008)

Uluslararası finans krizi ve Türkiye

ABD'de başgösteren ve etkileri tüm dünyada duyulan sarsıcı finansal krizde son gelişme, 700 milyar dolarlık kurtarma planı. Teknik ifadeyle, ABD Hazinesi'nin batan bankaların zarar etmiş varlıklarını satın alması için hükümet tarafından oluşturulacak "güven fonu". Bu halen aldatıcı bir iyimserlik yaratarak sarsıntının hızını biraz kesmiş görünse de, borsa haberlerindeki ifadeyle "piyasalardaki tedirginlik" sürüyor, ABD'de ve dünyanın geriye kalanında. Ne de olsa krizin nedenlerini ve dolayısıyla gerçek boyutlarını en iyi "piyasalar"ın kendisi biliyor. Bildikleri için de hazırlanan (ama henüz Kongre'de şimdiki biçimiyle onaylanıp onaylanmayacağı bile belli olmayan*) 700 milyar dolarlık "güven fonu" gerçekte kimseye güven vermiyor. Son sarsıntıya yolaçan nedenlerin devasa büyüklüğü yanında 700 milyar dolar gibi büyük bir rakam bile (Türkiye'nin şişirilmiş bir yıllık ulusal gelir rakamından çok daha fazlası!) oldukça önemsiz bir miktar olarak kalabiliyor.

Sistemdeki asalaklık ve çürüme devasa boyutlarda

Konunun teknik yönlerini yakından bilenler, sistemin çarkını bir

dönem çeviren “yapay köpüğün” (ki kriz, bu “köpüğün” bir yerinden sönmeye başlamasıyla patlak vermiş bulunuyor) 600 trilyon dolar tutarında olduğunu söylüyorlar. Bu doğruysa eğer, tüm dünyanın yıllık üretiminin 10 katı gibi akıl almaz bir rakam ile karşı karşıyayız demektir. Demek oluyor ki, bir birim gerçek dünya ekonomisine karşılık, dokuz birim sanal ekonomi! Yani her biçimiyle (borç, kredi, faiz, sigorta fonu vb., bunların her türden özel türevleri) sanal bir spekülasyon denizi! Çağdaş kapitalizmin asalaklığının ve çürümüşlüğüne ulaştığı devasa boyutları bundan daha iyi ne gösterebilir? Spekülatif sermayenin sistemin içinde ve işleyişinde kazandığı ağırlık bu asalaklığın ve çürümüşlüğüne en dolaysız kanıtlarından biri olmuştur. Burada ise ağırlıktan öteye tam bir belirleyicilik sözkonusudur artık. Gerçek ekonomide karşılığı olmayan sanal bir “yapay köpük”tür sözkonusu olan ve sistem yıllardır bunun üzerinden yürüyor.

Gelinen yerde bu çark bir yerinden kırılmıştır. Kriz bunun ifadesidir. Halihazırdaki tüm önlemler bu kırığı yamamaya yöneliktir. Bu çabaların bir süreliğine de olsa bir sonuç vermesi çok kuşkuludur. Çünkü artık büyü bozulmuştur, mevcut sınırlı kırılma sistemin tüm çürük yapısını gözler önüne sermeye yetmiştir. Bundan böyle buna gözlerini kapayarak yol almak kolay değildir.

“Köpükler” sanaldır ama “reel ekonomi” de işte onlar sayesinde yıllarca işleyişini iyi-kötü sürdürebilmiştir. Mortgage kredileri sanal olabilir ama bir dönem büyük bir canlılık kazandırdığı konut piyasası bir gerçektir. Bu sayede konutla bağlantılı tüm gerçek sektörlere bir dönem için kârlı işler çıkmıştır ve “reel ekonomi” çarkı da bu sayede dönmüştür. Köpükler sönmeye yüz tutunca bu çarkların işleyişinin bozulması kaçınılmazdır. Mali krizin hızla dünya ölçüsünde, özellikle de büyük kapitalist ekonomilerde genel bir durgunluğa ve giderek daralmaya yolaçması bundan dolayıdır. ABD ekonomisinin kendi içinde ve tüm dünya ölçüsünde yaşanacak zincirleme tepkimelerin hareket geçireceği bir “büyük çöküş” korkusunun kaynağı da budur.

“Kârlar özelleştirilirken zararlar kamulaştırılıyor”

Daha önceki sarsıntı döneminde mortgage batağının trilyonlarca liralık yükünü “kamulaştıran” ABD hükümeti halen ilk elden bataklık şirketler için kendisi de bataktaki devlet hazinesinden feda ettiği 300 milyar dolara, son “güven fonu” ile 700 milyar daha eklemek istiyor. Bu ise sistemin kendi içinden bile tepkiler alıyor, “kârlar özelleştirilirken zararlar kamulaştırılıyor” eleştirilerine yolaçıyor. Bu söylemlere halen serbest piyasanın bir kısım papazı da bir biçimde katılıyor. İçlerinden olup bitenle “zenginler sosyalizmi” diye kafa bulanlar bile var.

Burada sözkonusu olan “serbest piyasa” efsanesinin namusunu kurtarmaya yönelik aldatıcı bir ikiyüzlülüğün başka bir şey değildir. Mevcut kriz “serbest piyasa”nın en dolaysız bir ürünü olmakla kalmıyor, “kârlar özelleştirilirken zararların kamulaştırılması” da aynı işleyişin bir sonucu olarak gündeme geliyor. Piyasa kendi kör işleyişi içinde sistemi her seferinde batağa götürür, ardından kapitalist devlet devreye girerek ve oluşan faturayı tüm halka ödeterek işleri yeniden yoluna sokmaya çalışır. Bu hep böyle olagelmıştır ve sistemin kendi işleyiş mantığı içinde bunun başka bir yolu yoktur. Batan batsın mantığı yalnızca piyasada genelde işlerin iyi gittiği dönemin mantığıdır. Bu evrede zayıfların batması işleyişin zorunlu ve bütünüleyici bir parçasıdır. Kalanlara güç verir ve sistemi güçlendirir.

Oysa bugünkü durumda sözkonusu olan zayıfların batışı değil fakat sistemin iflasıdır. Bunun yarattığı büyük çöküş tehlikesidir. Birbirini izleyen bataklar bunun yalnızca ilk işaretleri, öncü sarsıntılardır. Geçen hafta sigorta devinin batağını 85 milyar dolara üstlenirken ABD Merkez Bankası tarafından yapılan “*ALG'nin çökmesi durumunda, zaten derin bir sıkıntıda bulunan finans piyasalarının ve ekonominin ağır zarar göreceği*” açıklamasıyla anlatılmak istenen de tamı tamına buydu zaten.

Dolayısıyla tekelci kapitalizmin hizmetinde olmakla kalmayan

her düzeyde ve her açıdan onunla içiçe de bulunan kapitalist devlet, piyasa işleyişinin kriz evresinde kendi en olağan işlevini yerine getiriyor, halihazırdaki kurtarma operasyonları ile**. Faturanın kitlelere çıkarılması da bu aynı işlevin öteki yüzüdür. Devlet hazinesinden çıkan ve trilyonlara ulaşan bataklık kurtarma fonları buldukları yere kitlelerin cebinden akıyor ve akacak. Ulusal gelirinle aynı düzeye çıkmış bulunan kamu borçları geniş yığınların sırtından ödeniyor ve ödenecek. Kapitalizmde bu işler böyle, bunun başka bir yolu yok. Kapitalist devleti bundan (ve sistem ayakta kaldığı sürece yalnızca belli sınırlar içinde) yalnızca sınıf mücadelesi, işçi sınıfı ve emekçilerin örgütlü direnci alıkoyabilir.

Bu, krizin halihazırdaki en dolaysız faturasıdır ve daha çok vergiler, özellikle de acımasız dolaylı vergiler olarak tahsil edilecektir. Oysa daha büyüğü sosyal yıkım olarak ve krizin “reel ekonomi”deki etkilerinin ardından gelecek, işsizlik, enflasyon, yoksulluk ve halen zaten yerlerde sürünen sosyal güvenlik yoksunluğu olarak kendini gösterecektir.

Tüm bunları ABD için söylüyoruz. Ama söylenenler farklı ölçeklerde olmak üzere kapitalist dünyanın tümü için geçerli. ABD’de yaşananların tüm dünyaya yansımaları, sistemin bugünkü yapısı ve işleyişinin temel bir özelliğidir. Kriz daha bugünkü boyutlarda bile bunu bir kez daha yeterince kanıtlamıştır.

Krizin emperyalist hegemonya krizine etkileri

Halen sistemin krizi çok boyutludur. Son ekonomik ve mali kriz bunu tüm alanlarda daha da şiddetlendirecektir. Bunlardan biri de emperyalist hegemonya alanıdır. Rusya Gürcistan üzerinden gündeme getirdiği meydan okuma ile sürmekte olan hegemonya krizini fiilen de ilan etmiş oldu. ABD ekonomisinin çürük yapısını gözler önüne seren son mali kriz buna yeni boyutlar kazandıracak, çok kutupluluk istemleri ve yönelimleri yeni bir güç kazanacaktır. Nitekim bunun daha bugünden bazı ilk işaretleri tam da kriz gün-

demi üzerinden kendini göstermiş bulunmaktadır.

Bunlardan ilki Alman hükümetinin son mali kriz esnasındaki tutumudur. Bush yönetimi ile ilişkilerini iyi tutmaya özen gösterdiği bilinen Almanya Başbakanı son kriz konusunda açıkça ABD'yi suçlamış ve 700 milyar dolarlık "güven fonu"na katılmaları davetini reddetmiştir. Bu denebilir ki kendi türünden tümüyle yeni bir tutumdur. Ekonomik ve mali krizlere ortak müdahale II. Dünya Savaşı'ndan beri ABD emperyalizmi liderliğindeki batı kampı için standard davranış biçimi olagelmiştir. Birçok krizin nispeten kolay atlatılabilmesinde bu ortak müdahale çizgisinin önemli de bir payı olmuştur.

Oysa şimdi Alman hükümeti, kriz karşısında önlemlerin ortaklaştırılması girişiminden, hiç değilse "güven fonu"na katılmanın reddi üzerinden, geri durmaktadır. Bu ilk kez olmaktadır ve geri duruşa gösterilen gerekçe bu davranışı daha da anlamlı kılmaktadır. Almanya Başbakanı Angela Merkel, ABD yönetimini, "kredilendirme ve kredi ticareti ile ilgili uluslararası kuralları yasalaştırmayı uzun süre ihmal etmekle" suçlamaktadır. Bu, ABD yönetiminin bildiğini okuma tutumuna yöneltilmiş bir suçlamadır ve bundan böyle bu gibi konularda sorumluluğu eşit biçimde paylaşma, kararlar ve uygulamalar üzerinde etkin bir biçimde söz sahibi olma talebini zimnen içermektedir.***

Bunu anlamlı bir biçimde tamamlayan bir öteki çıkış ise, görünürde daha yapıcı bir söylem içinde, Fransa Cumhurbaşkanı Nikolas Sarkozy'den geldi. Birleşmiş Milletler'in yıllık açılış toplantısında yaptığı konuşmada, "Hep beraber, finansal faaliyetin tüm alanlarını borsa spekülörlerinin hükmüne bırakmayan düzene sokulmuş bir kapitalizmi inşa edelim" diyen Sarkozy, bunu G-8'in genişletilmesi, Çin, Hindistan, Güney Afrika, Meksika ve Brezilya'nın da bu oluşuma dahil edilmesi önerisiyle birleştirdi. Burada da bir yandan finansal sorunlarda ABD'nin kendi başına buyrukluğuna Merkel paralelinde yöneltilmiş örtülü bir eleştiri, öte yandan ise G-8'in genişletilmesi önerisi yoluyla, ABD'nin bu yapı

içinde geleneksel olarak oturmuş hakimiyetini zayıflatmaya yönelik bir eğilim var.

Merkel ve Sarkozy'nin tam da son kriz üzerinden yaptıkları bu çıkışları, dünya ekonomisine hükmetmede ve gidişatını belirlemede, bundan böyle ABD dayatmalarına ya da oldu bittilerine eskisi gibi uysalca boyun eğmeme anlamında bir tür "çok kutupluluk" çağrısı olarak ele alabiliriz. Bu eğilim güç kazanırsa eğer, bu, krize karşı ortak uluslararası önlemlere dayalı geleneksel davranış tarzını daha da zayıflatır. Bu ise krizin üstesinden gelmeye yönelik çabaları iyice zora sokmakla kalmaz, yeni bir ekonomik bloklaşmanın da önünü açar.

Finansal kriz ve Türkiye: Hükümet hayal aleminde!

ABD'deki finansal kriz etkilerini tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de anında ve dolaysız olarak gösterdi. İstanbul Borsası sürekli değer yitirdi ve bu değer kaybı üç gün içinde %12'lere kadar ulaştı. Ardından ABD hükümetinin müdahalelerinin yarattığı aldatıcı iyimserlik dünya borsalarını bir an için rahatlatınca, İstanbul Borsası da bundan payını aldı ve kayıplarının birazını olsun telafi etti. Günü gününe yaşanan bu çift yönlü etki, Türkiye ekonomisinin organik bir parçası bulunduğu kapitalist dünya ekonomisindeki gelişmelere karşı duyarlılığını bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır. Bu açık olguya rağmen, piyasaya yapay iyimserlik pompalamayı kendi asli görevleri addeden hükümet yetkilileri, en başta da başbakanın kendisi, halen Türkiye ekonomisinin dayanıklılığı ve uluslararası krize karşı direnç kabiliyeti üzerine vaazlar veriyorlar.

Neyse ki büyük sermaye çevrelerinden peş peşe gelen açıklamalar, kendilerini de bekleyen tehlikeyi ve bundan duyulan tedirginliği yeterli açıklıkta ortaya koymaktadır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, sorunun cid-

diyetini, “*Bu iş beni ilgilendirmez’ demeyin. Bu iş, domino taşı gibidir. Biri devrilmeye başladı nu diğerini de tetikler*” diyerek ortaya koydu ve kapitalist dünyanın geriye kalanı ile birlikte “*Aman ABD ekonomisine bir şey olmasın*” diye “dua etmekte olduklarını” bildirdi. Halen ekonomide işlerin iyi gitmediğini ise öteki bir dizi uyarının yanısıra, “*2008’in 8. ayından itibaren bir yıl geriye gittiğimizde cari dengede ciddi bir bozulma var: 47 milyar dolar açık... Doğrudan yabancı sermaye azalmaya başladı*” sözleriyle vurguladı.

Dünyada halen yaşanmakta olanı “çok büyük bir deprem” olarak nitelendiren Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı’nı ya da durumun vahametini “Hayatımda gördüğüm en büyük kriz” sözleriyle ortaya koyan İş Bankası Genel Müdürü’nü bir yana bırakarak hükümetin baş destekçisi MÜSİAD’ın son raporuna bakalım. Başbakan’a bizzat sunulan ve Türkiye’yi tehdit eden dış belirsizliklerin iki koldan derinleşmekte olduğuna dikkat çeken rapor, “*Dış belirsizliğin bir ayağında küresel finansal kriz, diğer ayağında ise tümüyle sınırlarımız çevresinde derinleşmekte olan küresel güç mücadelesi vardır. Buna göre hem ekonomide, hem de siyasette olmak üzere dışarıda sistematik riskler devam etmektedir*”, diyor. “*Türkiye yoluna yüksek cari açık, enflasyon, faiz, işsizlik ve düşük büyüme gibi bir dizi sıkıntı içinde devam etmektedir*” tespitine de yer veren rapor, böylece bir bakıma mevcut durumun gerçekçi bir özetini de vermiş oluyor.

Türkiye ekonomisi 2001 çöküntüsünün ardından yaşadığı nispi canlanma döneminin sınırlarına zaten gelmiş bulumakta idi. Tam da olumlu göstergelerin peşpeşe bozulduğu ve kriz etkenlerinin çoğaldığı bir evrede ABD’deki finansal kriz patlak verdi. Onu ise birkaç hafta farkla Gürcistan krizi ve onu izleyen Rusya’nın adı konmamış ticari ambargosu öncelemiştir. Bu kendi iç dinamikleriyle zaten yeni bir krize girmekte olan ekonomiye dıştan binen iki önemli kriz etkeni demektir. Türkiye’nin “piyasalar”ı halen bunun tedirginliğini yaşıyor, hemen tüm sermaye kuruluşları durumun

vahametine ilişkin kaygılarını dile getiriyor. Ama görevinin gereği olarak hükümet iyimserlik gülücükleri yaymaya çalışıyor ve dünya krizinin Türkiye için bir fırsata dönüşeceğini bile söyleyebiliyor. Bunlar borsasının %70'i uluslararası spekülâtörlerin elinde olan, dış borca ve kaynağa bağımlı, büyüyen müzmin cari açıklarını borsa spekülasyonları üzerinden gelen yabancı "sıcak para" girişleriyle karşılayan bir ülkede bizzat başbakan tarafından söyleniyor. ABD ile ticari ilişkilerin sınırlı oluşunu bir şans sayan, böylece krizin sonuçlarından etkilenmeyeceğimizi iddia eden bir hükümet tarafından yönetilen bir ülkede yaşadığımızı söylersek durumu kestirmeden özetlemiş de oluruz herhalde.

Yine de hükümetin bu kadar saf olduğunu düşünmek hata olur. Bu söylemlerle piyasaya yapay iyimserlik aşılama çabasının ötesinde (ki piyasa her şeyi hükümetten daha iyi biliyor) asıl olarak emekçiler aldatılmak isteniyor. Kapitalist dünyada kriz açık bir olgudur ve Türkiye'ye yıkıcı etkileri kaçınılmazdır. Bu, Türkiye'nin kendi içinde birikmekte olan kriz dinamikleri ve bölgedeki son gelişmelerin bunları ağırlaştırıcı etkileri ile birlikte ele alındığında durumun gerçek boyutları çıkar karşımıza.

Türkiye sürmekte olan rejim krizi ile üstüste binecek ağır bir ekonomik kriz riski ile yüzyüzedir. Doğal olarak burjuvazi bunun tüm yükünü bir kez daha emekçilerin sırtına yıkmaya çalışacaktır. Toplumsal muhalefet cephesinden günün görevlerine bunun üzerinden bakmak durumundayız. Ekonomik kriz rejim krizine de hem yeni bir boyut ve hem de yeni bir görünüm kazandıracaktır.

Sorunun bir başka yönü de budur. Rant ve iktidar kavgasını laiklik-şariat ekseninde bir sonuca bağlayamayanlar, son dönemlerde yolsuzluklar üzerinden gündeme getirdikleri yeni saldırı eksenine yeni bir boyut ekleyecekler, ekonomik krizin yıkıcı etkilerinden bu amaçla yararlanmak yoluna gideceklerdir. Öte yandan yıkıcı bir ekonomik kriz ortamında mevcut hükümet yeri kolay doldurulamaz bir alternatif olduğu ölçüde ise bu, işlerin çok daha karmaşık bir biçim içinde seyredeceği anlamına gelecektir.

* “Yatırım bankalarının şüpheli kredilerini devletleştirmek amacıyla hazırlanan 700 milyarlık program finans çevrelerinde sevinçle karşılanırken Kongre’deki demokrat çoğunluk ipotek krizinde batan ev sahiplerinin düşünülmediği gerekçesiyle plana karşı çıkıyor. Cumhuriyetçiler arasında da Bush yönetiminin kurtarma operasyonunu protesto edenler artıyor...” (Basından...)

** Bu satırların yazıldığı sırada (25 Eylül) internet siteleri, Başkan Bush’un televizyondan halka yaptığı yeni konuşmanın özetini yayınlıyorlardı: “ABD Başkanı George W. Bush, ABD’nin ciddi bir mali kriz içinde bulunduğunu belirterek, ABD Kongresi’nden finans sektörünü kurtarmak amacıyla hazırlanan ekonomiyi kurtarma planını en kısa sürede kabul edilmesini istedi. George W. Bush, televizyonda ABD halkına hitaben yaptığı konuşmada, ‘Biz, ciddi bir mali kriz içindeyiz ve federal hükümet buna bitirici bir eylemle karşılık veriyor’ diyerek ABD halkını 700 milyar dolarlık ekonomiyi kurtarma planına destek vermeye çağırıldı. Pazarın ‘düzgün işlemediği’ uyarısında bulunan Bush, yaygın bir güven kaybı bulunduğunu, belli başlı sektörlerin risk altında olduğunu ve başka bankaların da başarısız olarak ABD ekonomisini durgunluğa (resesyona) sürüklemekle tehdit ettiğine işaret etti. Bush, ‘Bunun olmasına izin vermemek zorundayız’ dedi...”

*** “Amerikan hükümetinin ‘karşılıksız kredilerimizi satın alın’ çağrısını olumsuz yanıtlayan Alman hükümetinin tutumu, ülkenin önde gelen iktisatçılarınca da desteklendi. Başbakan Angela Merkel, Bush yönetiminin ‘yükü birlikte sırtlama’ önerilerini reddederken Federal Maliye Bakanı Peer Steinbrück, ABD’nin ortağı konumundaki G-7 ülkelerinin de Amerikan kurtarma paketinde yer almayacağına dikkat çekti. Alman uzmanlar da Bush’un yanlış iktisat politikalarının yükünü Avrupa ve Alman ekonomisinin yüklenemeyeceğini belirttiler...” (Cumhuriyet, 24 Eylül 2008)

(Kızıl Bayrak, Sayı: 2008/39, 25 Eylül 2008)

V. Bölüm

Sosyal mücadele ve sol hareket

Bahar süreci, sınıf hareketi ve sol hareket

Yoğun bir hareketlilik içinde geçen bir bahar sürecini daha geride bırakmış bulunuyoruz. Bahar aylarının yılın öteki aylarına göre devrimci siyasal mücadele açısından daha yoğun, hareketli ve verimli geçmesi yıllardan beridir sürmekte olan, artık olağanlaşan bir durum. Devrimci ve reformist kesimleriyle sol parti ve grupların siyasal çalışma ve mücadele bakımından önemsedikleri bir dizi kutlama ya da anmanın bu aylara denk gelmesi, buna genel bir ortak zemin yaratmaktadır. Güncel siyasal gelişmelerin seyri ile kitle hareketinin mevcut durumu ise bu zemini şu veya bu ölçüde beslemekte, güçlendirmekte ve verimli hale getirmektedir. Böylece hemen her yıl alışageldiğimiz “bahar hareketliliği” dönemi oluşmaktadır.

Bu yılın baharında son yıllara göre bu iki faktörün birçok bakımdan verimli bir kesişmesi ile yüzyüze kaldık. Bir yandan bahar dönemini önceleyen sürecin günden güne artan mücadele birikimi, öte yandan sermaye iktidarının kritik önemdeki sosyal güvenlik saldırısının bu döneme denk gelmesi bu sonucun oluşmasını hazırladı. Bu açıdan geride kalmakta olan bahar süreci son yıllarla kıyaslanamaz bir verimli mücadele ve hareketlilik tablosu çıkardı ortaya ve sonuçta toplumsal muhalefete fazlasıyla ihtiyaç duyduğu moral bir güç kazandırdı.

Bununla birlikte özellikle devrimci akımların ortak bir tutumla kullanmayı tercih ettikleri niteliğinin, yani “devrimci bahar”ı henüz çok uzağımızda. Baharın devrimciliği halen kitle hareketinin niteliği, muhtevası ve biçimlerinden değil, fakat daha çok devrimci siyasal çalışma için sunduğu potansiyel olanaklardan gelmektedir. Kuşkusuz devrimciler kendi yönlerinden bahar döneminin bu olanaklarını devrimci bir çizgide değerlendirmeye, anma ve kutlamaları kendi yönlerinden devrimci bir çizgide gerçekleştirmeye, dönemin kitle hareketine devrimci bir müdahalede bulunmaya çalışmaktadırlar. Fakat fazlasıyla yetersiz olmalarından bağımsız olarak, bu çabalar kendi başına baharı devrimcileştirmeye henüz yetmemektedir. Bahar dönemindeki kitle hareketliliği, son bahar hareketliliği üzerinden de somut olarak görülebildiği gibi, ihtiyatlı bir ifade kullanacak olursak, halen ancak ilerici bir çizgide seyretmekte, düzen sınırlarını aşmamakta, bugünkü biçimiyle onu henüz fazlaca da zorlamamaktadır. (Kriz içindeki rejimin çatışma halindeki taraflarından birinin bu hareketliliğe kendi yönünden belli bir hayırhah tutumla yaklaşması, hatta hatta kendi hesapları doğrultusundan ondan yararlanmayı umabilmesi de, bu aynı gerçeğin bir başka yönden teyididir aslında.)

Yine de bu yılın baharı son yılların durgunluğunun aşılmasında önemli bir kilometre taşı olmuştur. Özellikle sınıf hareketinin dikate değer biçimde toplumun gündemine girmesi, Amerikancı dinci iktidara son yılların en anlamlı politik ve moral darbesinin bu dönemin eylemleri ile bizzat işçi hareketi tarafından vurulmuş olması, 1 Mayıs tartışması ve olaylarının sağladığı meşruiyet ve moral, Newroz kutlamalarındaki coşku ve öne çıkan emekçi havası, bu yılın baharına ayrı bir güç ve canlılık kazandırmıştır. Toplamında toplumsal muhalefet ve ilerici-devrimci hareket bu süreçten özgüven ve moral kazanarak çıkmışlardır.

Geride kalan bahar döneminin bu özelliği, sunduğu verilerden de yararlanarak önemli gördüğümüz bazı sorunlar ve sonuçlar üzerinde durmamızı gerektiriyor. Burada bu hareketliliğin yeni bir

dökümünü yapmamız ya da olup bitenlerden kendi dar sınırları içinde çıkarılabilecek sonuçlar üzerinde durmamız gerekmiyor. Zira bunlar eylem süreçlerine paralel olarak zaten yeterince yapılmış bulunmaktadır. Biz burada, sınıf hareketi ve sol harekete ilişkin olarak bu sürecin kendi yönünden ayrıca tanıklık ettiği bazı daha temel sorunlar üzerinde durmakla yetineceğiz.

Sınıf hareketinde dipten gelen dinamizme dayalı gelişme çizgisi

Sınıf hareketindeki yeni canlanma son bir-iki yılın en önemli olayıdır. 1999 yazında 17 Ağustos depremi ile birlikte kırılan büyük eylem dalgasının ardından sınıf cephesinde ilk kez olarak bu çapta bir hareketlilik ile yüzyüze kalındı. Kuşkusuz işçi hareketinde kıpırdanırlar, direniş ve eylemler yıllarca şu veya bu biçimde hep vardı. Fabrikalarda düzeyinde hak arama mücadeleleri ve sendi-kalaşma çabaları, sektörel düzeyde özelleştirme karşıtı eylemler, geride kalan yıllar boyunca sınıf hareketi cephesinde hiç eksik olmadı. Fakat ilk kez olarak son bir yıl içinde bu türden eylemlerde belirgin bir çoğalma yaşandı ve toplulmda yankı yaratan boyutlara ulaşabildi. Dahası bu eylemlerin bir bölümü alışılmadık biçimde maddi ve moral kazanımlarla da sonuçlandı. Bu arada son yılların en kapsamlı ve uzun süreli grevi de (Telekom) bu aynı dönemde gerçekteşti ve uzun bir aradan sonra grevin etkili biri mücadele silahı olduğunu bir kez daha somut biçimde göstererek, sınıf hareketi için bir başka moral güç kaynağı oldu.

Bahar sürecine bu birikim üzerinden girildi. Bu, etki ve sonuçlarını bahar aylarındaki işçi eylemleri üzerinden ayrıca gösterdi. Büyük yankı yaratan 13-14 Mart genel eylemi, gücünü ve etkisini saldırının niteliği kadar bizzat bu birikimin kendisine de borçludur. Bugüne kadar sayısız saldırı yarasını boş gözlerle ya da yasak savına girişimlerle geride bırakan sendika bürokratları, ilk kez bu son saldırı karşısında az-çok etkisi olabilecek bir eylem biçimini

gündeme getirmek zorunda kaldırlarsa eğer, bunu onlar yönünden tam da işçi hareketinin tabandan gelen birikimini ve baskısını algılamaya yormak gerekir. Özellikle Türk-İş payına bu kesin olarak böyledir. Öylesine ki bu konfederasyonun bünyesindeki bir kısım sendika ve yerel şube, merkezi yönetime rağmen eylem iradesi ortaya koyabilmiştir ve sonuçta merkezi yönetim de bunu sineye çekmek zorunda kalmıştır. Hainliği tescilli aynı merkezi yönetim, bir süreliğine ve tümüyle samimiyetsiz bir biçimde de olsa Taksim'de 1 Mayıs yanlısı olabilmişse eğer, bunu da yine işçi hareketinin tabandaki birikimi ve basıncından ayrı düşünmek olanağı yoktur.

Bütün bunlar, belli bir süreç içinde birbirini izleyerek gelişen parçalı mücadelelerin, sektörel, yerel ve tekil direnişlerin sınıf ve kitle hareketinin güç, moral deneyim ve soluk biriktirebilmesi bakımından taşıdığı büyük önemi ortaya koymaktadır. 12 Eylül sonrasının en geniş katılımlı, etkili ve soluklu eylem dalgası olan '89 Bahar Eylemleri, zamanında işte tam da bu türden bir birikimin üzerinde yükselmiş ve sağladığı ivme hareketi '91 yılı başına kadar da taşımış, işçi hareketinin bu büyük çıkışı ancak birinci Körfez Savaşı sayesinde kırılabilmişti.

Sonraki yıllarda sınıf ve kitle hareketinin tabandan ve parçalı biçimde gelişen ama adım adım da genişleyip yaygınlaşan bu eylem çizgisi yerini, uzun bekleyişlerin ardından gelen ve pek az istisna dışında genellikle de hava boşaltma girişimleri olarak kalan merkezi Ankara eylemlerine ya da şu veya bu saldırı karşısında salt belli bir güne endekslenmiş, ön birikim sürecinden ve hazırlık çabasından yoksun genel uyarı eylemlerine bıraktı. Kuşkusuz hükümet politikalarını başkent üzerinden hedefliyor görünen bu geniş katılımlı eylemlerin biçimsel yönden kendine göre bir görkemi ve büyümlü havası vardı. Fakat gerçekte bunlar sınıf kitlelerini en kestirme yoldan yatıştırıp çaresizlik içinde yeni bir bekleyiş dönemine sokmaktan başka bir işe yarıyor da değillerdi. Bu anlamda burjuvazinin hizmetindeki sendika bürokrasisi tarafından harekete kurulmuş birer tuzak işlevi de görmekte idiler.

Hareket yıllarca bu kısır döngüden bir türlü çıkmadı. İlk kez olarak mezarda emeklilik ve tahkim yasası saldırısına bağlı olarak tabandan kabaran bir eylem dalgası, genel grev-genel direniş şiarını da yükselterek, '99 yazında bunu aşacak gibi oldu. Fakat '89 Bahar eylemleri sonrasında bu en önemli taban basıncı ve inisiyatifine dayalı eylem dalgası da beklenmedik bir biçimde 17 Ağustos depreminin enkazı altında kalıp kırıldı.

Bu büyük kırılmanın ardından '90'lı yılların sözü edilen güdümlü standart eylem biçimi 2000'li yıllar içinde pek gündeme gelmedi. Elbette bunun gerisinde sendika bürokratlarının artık bu türden hava boşaltma eylemlerine bile gerek duymayacak denli kendilerini rahat hissetmeleri gerçeği vardı. Fakat yine de bu türden eylemlerin kesilmesi orta vadede ve işin özünde hareketin yararına oldu. Bu, tabanda derinden derine biriken mücadele dinamiklerinin kendi doğal gelişme seyrini izlemelerini kolaylaştırdı, sayısız yerel ve tekil eyleme zemin hazırladı. Giderek gelişen ve toplumsal yankı yaratabilen gerçek ve etkili bir kitle eylemi dalgası ise ancak işte bu türden bir birikim üzerinden oluşabilirdi. Bu baharı kapsayan ve 12 Eylül sonrasında en güçlü 1 Mayıs atmosferinin oluşmasını da kolaylaştıran kitle hareketi dalgasının kendi yönünden kanıtlağı da bir kez daha bu oldu.

Bu temel önemde ders, geride kalan 20 yılın toplamından olduğu kadar sınıf hareketinin son iki yıllık seyrinden de adeta kendiliğinden çıkmaktadır. Fakat reformist ve devrimci kanatlarıyla geleneksel küçük-burjuva sol akımlar bunun üzerinde bugüne kadar doğru dürüst durmadılar. Genel ve merkezi eylemlerin büyüüne kapılmayı ve böylece farkında bile olmadan sendika bürokrasisinin hava boşaltma eylemlerine dolgu malzemesi olmayı sürdürdüler. (Komünistler çok erken bir zamanda, daha 1994 yazında, sendika bürokrasisi tarafından önden çok iddialı bir biçimde gündeme getirilen fakat fiyasko denebilecek bir başarısızlıkla sonuçlanan 20 Temmuz eyleminden hemen sonra, bu eylem tarzından temel önemde bazı sonuçları çıkarmışlardı ve konuya verdikleri

önemin bir göstergesi olarak da buna ilişkin değerlendirmeleri anında kitaplaştırmışlardı. *Bkz. 20 Temmuz Dersleri*, Eksen Yayıncılık, 1994).

Sınıf hareketinin gitgide daha büyük umutlar yaydığı bir dönemde ve tam da bunun etkisi ile solda sınıfa yönelişin yeniden büyüyen bir eğilim haline geldiği bir sırada, bu ders üzerinde ne kadar çok durulsa o kadar yeridir. Bilindiği gibi, kolaycılık ve kestirmecilik geleneksel küçük-burjuva akımların bir başka temel özelliğidir. Oysa soluklu bir kitle hareketinin gelişimine öznel açıdan gerekli katkıyı sağlamak, tabanda yoğunlaşan sistemli, soluklu, inatçı ve sabırlı bir çalışmayla olanaklıdır ancak. Kitleleri etkileyip kazanmanın, politik mücadeyi daha ileriye taşımanın, hele hele de devrimcileştirmenin, kendiliğinden kıpırdanışları ileriye sıçratabilmenin, bütün bunların bundan başka da bir yolu yoktur. Genellikle merkezi sendika konfederasyonlarının tabanda biriken hoşnutsuzluğu ve oluşan eylem isteğini kestirmeden boşa çıkarmaya yarayan ve genel kural olarak arkası çaresizlik içinde yeni bir uzun bekleyiş dönemi demek olan davranış çizgisinin kırılmasını kolaylaştırmanın yolu da buradan geçmektedir. Şu veya bu yerelde, havzada, fabrikada ya da işletmede oluşan birikimin, gerçekleşen parçalı eylemlerin, bunları her adımda besleyen ve güçlendiren devrimci çalışma ve müdahalelerin üzerine gelecek bir genel eylem çıkışının etkili olabilmesi de, sendika bürokratlarının onu hapsedmek istediği sınırların ve özel hesapların dışına çıkarılabilmesi de, yine ancak bununla olanaklıdır. 13-14 Mart eyleminin belli ölçüler içinde kendi yönünden kanıtladığı da aynı zamanda bu olmuştur.

İşçi sınıfı hareketi: Toplumsal muhalefetin öncü dinamik gücü

Fakat etkili bir bahar hareketliliği ile taçlanan bu eylem dalgasının sınıf hareketi üzerinden gösterdiği daha temel önemde bir

başka gerçek var. Bu, bugünün Türkiye’inde, tüm ezilen ve sömürülen katmanlar içinde işçi sınıf hareketinin kendine özgü benzersiz yeri, rolü ve etkinliğidir. Bundan burada genel ve soyut bir teorik gerçek olarak değil, fakat son derece somut, uzun yılları bulan toplumsal bir sürecin pratik bir olgusu olarak sözediyoruz. 12 Eylül karşı devrimini izleyen ve çeyrek asrı bulan döneme dönülüp şöyle bir yeniden bakılsın, bu pratik olgunun anlamı, gücü ve etkisi bütün açıklığı ile görülebilecektir. Kuşkusuz bu, sınıflar mücadelesi bakımından belirgin biçimde zayıf ve her biçimiyle gericiliğin alabildiğine etkin olduğu, büyük ölçüde durgunluk içinde geçen, kitle hareketinin kısır biçimler içinde kendini tekrarladığı, kendini aşma gücü ve dinamizmine bir türlü ulaşamadığı bir tarihi dönem oldu. Fakat böyle de olsa, bu aynı tarihi evre içinde dönme dönme canlanan ve zaman zaman kendini aşmanın eşğine de gelen biricik gerçek hareket yine de işçi sınıf hareketi oldu. Bu tespiti yaparken, karakteri, kapsamı, toplumsal bileşimi ve dolayısıyla dinamikleri bakımından tümüyle farklı olan Kürt ulusal hareketini kıyaslama dışı tutuyoruz. Karmaşık ve heterojen bir yapısı bulunan kamu çalışanları hareketini ise geniş bir tanım içinde ve hiç değilse bir bölümüyle sınıf hareketinin bir uzantısı sayıyoruz.

Son hareketliliğin kendi yönünden ayrıca belirgin biçimde gözler önüne serdiği bu olgunun başka yönleri üzerinde durulabilir. Ama bizi burada bunun sol hareket üzerinde oluşturduğu önlenebilir basınç ve bu basıncın şu son birkaç yılda daha açık biçimde gözlenebilen bazı sonuçları ilgilendiriyor şimdilik.

Sınıfa karşı uyanan yeni ilginin anlamı ve sınırları

Bugün bir dizi sol grup gitgide daha belirgin bir biçimde sınıf hareketine ve dolayısıyla çalışmasına artan bir ilgi duymaktadır. Bunu tüm siyasal yaşamları boyunca küçük-burjuva katmanları esas alınış bazı devrimci-demokrat gruplar üzerinden olduğu ka-

dar, son bunalım ve bölünmelere eşlik eden tartışmalar sırasında açığa çıktığı gibi reformist sol hareketin bazı kesimleri üzerinden de görebilmek mümkün. Kuşkusuz ortada bu ilginin pratik sonuçları konusunda henüz anlamlı sayılabilecek işaretler yok. Ama yine de bu ilginin oluşması, siyasal güçsüzlükten ve açmazlardan çıkış yolu olarak sınıf hareketine ve çalışmasına artan biçimde vurgular yapılması, hele de bunun şu son bir-iki yılın süreçleri eşliğinde olması, dikkate değer bir olgudur. Son yirmi yılın toplamı içinde, ve özellikle de, geleneksel sol harekette işlerin artık eskisi gibi gidemeyeceğinin açık biçimde kanıtlandığı son on yıl üzerinden değerlendirdiğimizde, bu yeni eğilimin hiç de konjonktürel gelişmelerin etkisiyle sınırlı olmadığını görebiliriz.

Önemli bir noktayı peşinen vurgulamak zorundayız. Halen yaşanan ne ideolojik bir görüş açıklığı, ne de buna dayalı bir kimlik ve yön değişimidir. Gelinek yerde küçük-burjuva akımlardan bunu beklemenin artık herhangi bir gerçekçiliği de yoktur. Onların geçmişten bugüne ne böyle sağlıklı bir devrimci gelişim ve değişim geleneği, ne de artık bu türden bir yeteneği sergileyebilecek politik ve moral güçleri var. Dolayısıyla halen sözkonusu olan, daha çok, bugüne kadar tutulan tüm öteki yolların açık bir başarısızlıkla sonuçlanmasının yarattığı çaresizliğin beslediği bir tür kendiliğinden ve zorunlu yönelimdir. Bir yandan sınıf dışı kesim ve katmanlara yönelik çabaların yılları bulan kısırlığı, öte yandan ise sınıf hareketinin yıllar yılı kendini belirgin bir biçimde döne döne hissettiren gücü ve olanakları, siyasal yaşamda tutunmak isteyen bir dizi sol grubu nihayet sınıf hareketi ve dolayısıyla çalışması üzerinde daha dikkatle durmaya yöneltmektedir. Olup bitenin temeli, anlamı ve sınırları halen bundan ibarettir.

Reformist akımlar sözkonusu olduğunda, buna ek bir noktayı ilave edebiliriz. 12 Eylül yenilgisinin ardından yaşanan çok yönlü tasfiyeci sürecin ürünü olan bu akımlar uzun yıllar boyunca düzenin hassas sınırlarıyla bağdaşan bir siyasal yaşamı, buna paralel olarak sayısız türden liberal birleşmeyi ve bu arada özellikle son

yıllarda parlamentarizmi, güç olmanın, kitle desteği kazanmanın, siyaset sahnesinde yer tutmanın ve rol oynamanın sihirli yolu ve çözümü sandılar. Tüm bunlar döne döne başarısızlıkla ve gelinen yerde de bir iç bunalımla, buna eşlik eden gruplaşma ve parçalanmalarla sonuçlandı. İşte tam da bu bunalım süreci içinde içlerinden bazı kesimler, bugüne kadarki liberal kolaycılığın iflasını bir biçimde kabul ettiler; kitlelere gitmek ve gündelik meşakkatli bir çalışma ile kitleleri etkileyip kazanmak dışında bir yol bulunmadığını, bunu ise en başta ve temelde sınıf hareketi üzerinden yapmak gerektiğini, zira gerçek ve tayin edici gücün burada yattığını dile getirmek zorunda kaldılar. Böylece en temel ve en basit bir teorik ve toplumsal gerçeği, 20 yıllık liberal boşa oyalanmaların ardından yeniden keşfetmiş oldular. Burada bizi bu düşünceye ulaşanların samimiyeti ya da dile getirdikleri yönelime pratikte bir karşılık verebilecek güç ve iradelerinin kalıp kalmadığı ilgilendiriyor. 20 yıldır düzenin icazet alanında çürüyen bu çevrelerden bir yenilenme ve canlılık beklemenin her türlü dayanaktan yoksun olduğunu biz herkesten iyi biliyoruz. Fakat bizi burada ilgilendiren, kolay hesaplara dayalı liberal ütopyaların zaman içinde kaçınılmaz çöküşü ve en basit gerçeklerin kendini liberal sola bile yeniden kabul ettirmesidir.

Halkçı gelenekten gelen devrimci demokrat akımlar sözkonusu olduğunda ise durum nispeten farklıdır. Zira bu gruplardan bazıları devrimci kimliği koruyarak içinden buldukları açmazdan kurtulmaya çalışıyorlar halen. Sınıf hareketine yönelik ilgi de bu amacını bir parçası olarak anlam kazanıyor ve gündeme geliyor.

Bu henüz geçmiş kimlikle açık bir hesaplaşmaya ve dolayısıyla bir ideolojik yenilenmeye dayanmıyor, daha çok pratik bir zorlanma olarak kendini gösteriyor, demiştik. Yine de bu pratik zorlama ister istemez geleneksel çizgiyi çeşitli yönleriyle sorgulamayı, bazı temel görüşleri sessizce de olsa gözden geçirmeyi ve değiştirmeyi de beraberinde getirecektir. Nitekim ne denli oportünistçe yapılıyor olursa olsun, halen bunun da ilk işaretleri vardır. Sınıf ha-

reketine karşı uyanan bu yeni ilginin 20 yıl öncesinin sınıfa yönelim modasından dikkate değer farkı da buradadır zaten. Halkçılık tükeniyor, ona son 20 yıldır umutsuzca sarılmayı sürdürenlerin kendi bilincinde bile.

Halkçı çizgi ve umutların tükenişi

Sınıf hareketinin halkçı ideoloji ve pratiğin şekillendirdiği akımları kendine çekme olgusuna '80'li yılların sonuna denk gelen yeniden toparlanma döneminde de tanıklık etmiştik. O dönemde de halkçı akımlar pek az istisnayla bir anda ve bir süreliğine "işçici" kesilmiş, kendilerince bir "sınıf yönelimi" içine girmişlerdi.

O dönemin özel koşulları içinde bu son derece de anlaşılır bir durumdu. Zira ağır bir yenilgi sonrasında bu ilk yıllarında küçük-burjuva katmanlara bir durgunluk, sessizlik ve dahası yılgınlık egemenken, eylem sahnesinde belirgin bir biçimde yalnızca işçiler vardı. Bu, her hareketlemenden güç ve etkinlik devşirmeye kendiliğinden eğilimli halkçı akımları ister istemez sınıf hareketine yöneliyor, ama bu yöneliş ideolojik ve programatik herhangi bir sorgulama ile birleşmiyordu. Olup bitenler sınıf kitlelerinin konjonktürel bir hareketliliği içinde değerlendiriliyor, bundan yararlanmaya bakılıyor, ama halkçı ideoloji, çizgi ve programa bağlılık da kolay yenilgi süreci içinde alınan tüm yara bereye rağmen sürdürülüyor, bu arada geleneksel çalışıma alanlarının küçük-burjuva katmanlarından gelecek hareketlenmeler de umutla bekleniyordu.

Nitekim işçi hareketi dalgasının kırılması ('91 yılı başı) ile bu sınıf yönelim modasının bitişi üstüste düştü. Halkçı akımlar geleneksel alanlarına, esas olarak da büyük kentlerin sol geleneği olan semtlerine yöneldiler ve buradan kendilerini besleyecek hareketlenmeyi umutla beklemeyi koyuldular. Çok beklemeleri de gerekmedi, '90'lı yılların ortasına doğru bu umutlar gerçekleşecek gibi oldu. Özellikle İstanbul'un bazı semtlerinde Gazi Direnişin simgelediği geçici hareketlenme beklenen patlamanın nihayet gelip

çattığı, geçmişin ('80 öncesi yılların) yeni bir biçimde tekrarlanabileceği dönemin başlamakta olduğu umutlarını bir anda güçlendirdi. Halkçı ideoloji, program ve çizgiye güven ve bağlılık yeniden tazelendi ve yüksek sesle dillendirilmeye başlandı. Ne var ki bu umutların dayanaksız olduğunu görmek de çok sürmedi, semtlerdeki sınırlı hareketlilik hızla söndü ve aradan geçen uzun yıllar semt temeline dayalı bir devrimci kitle hareketi beklentisinin temelden yoksunluğunu en tutucu kafalara bile bir biçimde kazıdı.

Özellikle geleneksel devrimci-demokrat çevrelerde sınıfa ilginin yeniden güç kazanmasının gerisinde işte bu katı olgusal durum var. Bir kez daha pratik yaşamın basıncı altında gerçekleşiyor olsa bile bunun 20 yıl öncekinden temel önemde bir farkı, küçük-burjuva katmanlardan gelecek devrimci bir hareketlenmeye bağlanan umutların artık yıkılmış olmasıdır. Bunu tamamlayan ikinci önemli fark, eski ideoloji ve programa olan güvenin de yıkılmasıdır. Açık, samimi ve yürekli bir özelleştirel çaba olarak ortaya konulmasa da, bazı çevrelerde gündeme gelen program ve strateji tartışmaları bunun işaretidir. (Bunları bir dizi çevre üzerinden örneklemek olanaklı, ama buradaki sınırlı amacımız için şimdilik gerekli değil.)

Bu gerçekte halkçı demokratizmin tükenişidir. Bu tükeniş gerçek hayatta bugünü 20 yıl gibi uzun bir süre öncelemektedir. 12 Eylül yenilgisinin açığa çıkardığı gerçekler bunu daha o günden keskinleştirmiş, komünist hareketin doğuşu bunun bilince çıkarılmasının ürünü ve ifadesi olmuştu. Bugün gerçekleşen ise bunun bizzat bugüne kalan halkçı akımların zihninde de giderek daha çok açığa çıkıyor olmasıdır.

Komünistler olarak biz, devrimci ya da reformist geleneksel sol siyasal akımların yüzlerini işçi sınıfa dönmelerinden, pratik çabalarını sınıf hareketine yöneltmelerinden, uzun vadede yaratacağı tüm sorunlara ve olumsuz sonuçlara rağmen, bugünkü koşullarda yalnızca memnuniyet duyarız. Bugün milyonlarca işçi çok yönlü bir gerici kuşatma altındadır ve ona ilerici sınırlarda yönelecek bir siyasal çalışmanın bile bu kuşatmanın kırılması bakımından büyük

bir politik-pratik önemi vardır. Bugün için önemli olan sınıfkitlelerinin çok yönlü bir ilerici-devrimci politizasyon ve örgütlenme çabasıyla yüzyüze kalmalarıdır, biz bu doğrultudaki her çabayı yürekten destekleriz. Küçük-burjuva bir ideoloji, program, kimlik ve kültürle şekillenmiş geleneksel sol akımların bu çaba içinde sınıf hareketine bir dizi bozucu öğe taşıyacakları daha bugünden kolayca öngörülebilir. Fakat yine de bu esası yönünden yarının sorunudur. Buna, ilerici-devrimci hareketin daha geniş kesimlerinden gelecek bir toplam çaba içinde kendini bulması kolaylaşacak politik bir işçi hareketinin zaman içinde üstesinden ayrıca geleceği bir kaçınılmaz sonuç olarak bakılabilir.

Parti ve sınıf hareketi

İdeolojik planda halkçı demokratizminin eleştirisi ve aşılması mücadelesinin ürünü olan TKİP'nin pratik plandaki gelişmesine de ısrarlı ve inatçı bir sınıf çalışması damgasını vurmuştur. Halkçılığın ideolojik olarak tükendiği ve pratik çıkış yolu olarak da yüzünü git-gide daha çok sınıfa döndüğü bir aşamada, bu gelişim çizgisinin ve yarattığı birikimin apayrı bir anlamı ve önemi vardır. TKİP önümüzdeki Kasım ayında 10. yılına girecektir. Partinin kendi cephesinde 10. yıl, halkçılığa karşı mücadelenin teorik ve pratik kazanımlarının derinlemesine bilince çıkarılmasına da vesile olabilmelidir.

Parti sınıf çalışmasında önemli, kapsamlı ve çok yönlü bir deneyim birikimine sahiptir halen. Bu birikimi her yönüyle incelemek ve bundan partinin sınıf çalışmasına bir sıçrama kazandırmak üzere yararlanmak, II. Parti Kongresi'nin önemli kararlarından biri olmuştur. Bu, bizzat II. Kongre'de bir dizi başlık üzerinden yapılmıştır da. Burada ulaşılmış ilk sonuçların partiye ve kamuoyuna sunulması, bu aynı çabanın partinin tümünde yapılmasına bir vesile olmalıdır. Tüm parti, özellikle de sınıf çalışmasının dolaysız yürütücüleri, buna ciddiyetle, sorumlulukla, heyecanla ve tutkuyla

sarılmalıdırlar. Partinin sınıf çalışmasında yeni ve etkili adımlara ihtiyacı var, bu ise mevcut çalışma birikimi ve deneyimini değerlendirip özümsemeden gereğince yapılamaz.

Partinin 7. yılını konu alan değerlendirmenin sınıf çalışmasına ayrılmış bölümünde, alınan bir dizi darbenin de etkisiyle bazı kentlerde parti çalışmasının sınıf ekseninden kaydığı ve bunun acilen giderilmesi gereken bir zaaf olduğu saptanmıştı. O günden bugüne bu zaaf önemli ölçüde geride bırakıldı. Bugün parti temel çalışma alanı olarak saptadığı hemen tüm kentlerde çalışmasını sınıf eksenine gitgide daha güçlü bir biçimde oturtmaktadır. Bu çalışmanın halihazırdaki sonuçları üzerine durmuyoruz. Şu an önemli olan bu yönelime girilmesi ve bunun günde güne daha da güçlendirilmesidir. Başta İstanbul olmak üzere sınıf eksenli çalışmada istikrarlı bir ısrarın hep gösterildiği yerlerde ise, partinin ihtiyacı bu çalışmada derinleşmektir. Saptanmış alan ve birimler ile tüm güçlüklerle rağmen bunlara yönelik çalışmada ısrar, ihtiyaç duyulan derinleşmenin ilk temel koşuludur. Sık sık alan ya da fabrika değiştirmek, o güne kadar yürütülen çalışmanın etki ve sonuçlarını boşa çıkaracağı gibi, derinleşmede ısrar çizgisinin de yitirilmesi anlamına gelir.

Partinin sınıf çalışması her zaman doğrudan fabrikalar üzerinden süren bir politik çalışma olageldi. Bu sanıldığı gibi hiç de olağan bir davranış çizgisi değildir. Türkiye solu geçmişten beri ve halen bu tarza hemen tümüyle uzaktır. Geleneksel sol için sınıf çalışması herşeyden önce sendikal bir çalışmadır, sendikal mevziler ve olanaklar üzerinden yürür. Bu sorunlu davranış çizgisi halkçı demokratizmin sınıfa yöneldiği her durumda neden kolayca ekonomizme ve reformizme kaydığının da bir açıklamasını verir bize. Sınıfa sendikalist bakışını yansıması olan bu çizgi, geleneksel solun kolaya eğilimli zaafiyetinden de gereğince güç almaktadır. Zira sendikal mevziler üzerinden müdahale sınıf içinde kestirmeden güç ve etki sahibi olabilmenin en kolay yolu olarak görülmektedir.

Komünistler bu kolaycılığa prim vermedikleri gibi daha en

baştan da bunu açık biçimde eleştirdiler. Sınıf çalışmasını esası yönünden doğrudan fabrikalar üzerinden yürütülen devrimci bir siyasal çalışmaya olarak ele aldılar. Elbette hiçbir biçimde sendikal çalışmayı, mücadeleyi ve sendikal mevzilerin önemi küçümsemediler. Fakat bütün bunları sınıfa yönelik genel siyasal çalışmanın bir parçası, hiç de belirleyici olmaması gereken özel bir alanı olarak gördüler. Sendikal alanda sağlıklı mevziler elde edebilmenin yolunun da ancak bundan geçtiğini gözönünde bulundurdular. Geleneksel solun sendikalist eğilimlerine karşı bir çubuk bükmeyi de içeren bu çizgi, belki bir ölçüde sendikal çalışmayı ve mevzileri yeterince önemsememek, buna yeterli dikkati göstermemek gibi bazı yan zaaf lar da üretti. Fakat temelde komünistlerin yönelimi doğru, sağlam ve sağlıklıydı.

Geride bırakmakta olduğumuz bahar döneminde parti sınıf çalışmasına yeni bir güçle yüklendi. Bahar çalışmasını sınıf eksenli olarak sürdürmenin yanısıra bir dizi kentte özel sınıf çalışması etkinlikleri bunun ifadesi oldu. Toplumun geneli üzerinde olumlu bir etkisi ve yankısı olan bu yılın İstanbul 1 Mayıs'ında partili işçi gruplarının gösterdiği inisiyatifin bu çerçevede belki de henüz bir ölçüde sembolik, ama yine de büyük bir politik önemi ve anlamı vardır. Bu bir rastlantı olmamıştır. Partinin yılları bulan çalışmasının anlamlı bir gündeki anlamlı işaretleridir bunlar.

***

Zor dönemleri üst üste deviren Türkiye yeni bir zor döneme giriyor. Burjuva gericiiliğinin kendi bünyesinde süren ve giderek de sertleşen iç mücadelenin muhtemel sonuçları bir yanda, büyük yıkımlara yolaçabilecek bir ekonomik kriz ihtimali öte yanda, işçi sınıfı ve emekçi kitleler için bugünkünden çok daha zor günler tehlikesi anlamına geliyor. Türkiye'nin ilerici toplumsal muhalefeti ve devrimci güçleri bu tehlikeyi sınıf hareketi eksenli bir güç yığınağı ile bir ölçüde olsun karşılama yeteneği gösterebilirler. Arada ezilmekten kurtulmanın ve iç çatışma içindeki burjuva gericiliği karşısında devrimci bir alternatif çıkış yolu yaratmanın başkaca bir

olanağı yoktur. Bugünün Türkiye'sinde gücünü ve yığınağını sınıf hareketi eksenine oturtamayan hiçbir karşı hazırlığın herhangi bir başarı şansı yoktur. Zira bugünün Türkiye'sinde işçi sınıfı hareketinden başka tüm öteki emekçi ve ezilen katmanları kendi ekseninde birleştirebilecek ve ardından sürükleyebilecek başka herhangi bir sınıfsal dinamik yoktur.

(Ekim, Sayı: 252, Mayıs 2008)

Yerel seçimler ve komünistler

Gündemdeki yerel seçimler bir kez daha kendi sınırlarının ötesinde bir siyasal anlam ve işlev kazanmış bulunmaktadır. Bu yalnızca burjuva gericiliğinin iç sorunları ya da karşı karşıya bulunduğu sorunlar bakımından değil, kriz ortamı ve bahar süreci koşullarında sınıf ve kitle hareketinin gelişme sorunları bakımından da böyledir.

Rejim krizi ve yerel seçimler

Rejim krizi ve bununla bağlantılı olarak düzen siyasetinin mevcut tablosu, yerel seçimlere kendinden öteye bir anlam ve işlev kazandıran nedenlerden ilkidir. 2004’de olduğu gibi bu kez de yerel seçim sonuçları burjuva siyaset sahnesindeki güç dengelerini seçmen desteği yönünden sınayacak ve bu da sürecin sonraki seyrini etkileyecektir.

Seçimlerden belirgin bir üstünlükle çıkmak, örneğin son genel seçimlerde elde ettiği seçmen desteğini iyi-kötü korumayı başarmak, hükümet partisi AKP’ye yeni bir özgüven kazandıracaktır. Böylece dinsel gericilik devleti adım adım ele geçirmek ve toplumsal-kültürel yaşama kendi eğilimlerine uygun bir biçim vermek çabalarını yeni bir düzeye çıkarmak olanağı bulacaktır.

Son genel seçimlere göre dikkate değer bir seçmen desteği kaybı ise, tersinden gerici burjuva muhalefetini harekete geçirecek, kriz ortamının yaratmakta olduğu olanaklardan da yararlanarak, AKP'yi sıkıştırmaya ve erken bir genel seçime zorlamaya yöneltecektir.

Son genel seçimleri izleyen olayların toplam bilançosu, AKP'nin gücünden ve bunun çok yönlü sonuçlarından rahatsız olan düzen kesimleri için, hiç değilse şimdilik, bundan başka bir yol olmadığını göstermektedir. ABD kaynaklı ve AB destekli Ergenekon Operasyonu'nun gelinen aşamada kazandığı çehrenin en önemli sonucu da budur. Şoven milliyetçi bir konum üzerinden ABD'ye karşı çatlak ses çıkaran gerici düzen kesimlerinin siyaseten etkisizleştirilmesine ve itibarsızlaştırılmasına yönelen bu operasyonla, aynı zamanda başta ordu olmak üzere açık-gizli faşist-militarist kurumlara da çeki düzen verilmektedir. Bu sonuç, ABD emperyalizmi ile tam uyum halindeki AKP'yi kendiliğinden rahatlatmakta ve karşıtlarına hiç değilse şimdilik sistemin meşru siyasal kanalları dışında bir yol bırakmamaktadır.

Gündemdeki yerel seçimlerin burjuva siyaseti için kendi sınırlarının çok ötesinde bir anlam ve işlev kazanmasının nedeni de budur. Bunun bilincinde olarak halen taraflar kendileri bakımından en iyi sonucu almak üzere her türden ilkesizliğe ve kuralsızlığa dayalı hummalı bir çaba içerisindeyler. Yerel yönetimlere hakim olmanın sağladığı çok yönlü olanaklar, özellikle de muazzam rant kaynakları ise, doğal olarak tüm düzen partilerinin yerel seçimlere kendi cephelerinden hırsla asılmalarının bir öteki temel nedenidir.

Kürt sorunu ve yerel seçimler

Yerel seçimlere yerel yönetimlerin ötesinde bir anlam kazandıran bir öteki etken, haliyle Kürt sorunudur. Kürt halkının haklı ve meşru istemleri karşısında tüm kesimleriyle inkarcı bir birleşik cephe oluşturan burjuva gericiliği, DTP'nin geçmişe göre muhte-

mel bir başarısızlığını etkili bir siyasal ve psikolojik saldırının dayanağı olarak kullanmaya hazırlanmakta, bu konudaki tüm umudunu da AKP'ye bağlamış bulunmaktadır.

27 Temmuz seçimlerinde Kürdistan'da elde ettiği belirgin seçim başarısı, AKP'yi, kendisine dış bileyenler de dahil tüm burjuva gericiliği için Kürt sorununu bloke etmenin ve Kürt hareketini tecrit edip etkisizleştirmenin bugünkü koşullarda vazgeçilemez bir olanağı haline getirmişti. Bunun fazlasıyla farkında olan AKP, kendisine düzen bünyesinde özel bir üstünlük kazandıran bu konumunu yeni bir düzeyde güçlendirmenin yollarını aradı. Erken bir tarihte bizzat başbakanın ağzından dile getirilen "kaleleri düşürme" politikası da bunun ifadesi oldu. Parlamentodaki en büyük Kürt grubunu barındırmakla övünen bu gericilik odağı, başta Diyarbakır olmak üzere ulusal hareketin "kale"si durumundaki kentlerde belediye seçimlerini de kazanırsa, bunun inkarcı düzenin elinde Kürt sorununu hiç değilse bir süre için bloke etmenin ve Kürt hareketine etkili bir biçimde yüklenebilmenin önemli bir olanağı olacağını, bu arada düzenin Kürt sorunu üzerinden kendisine olan konjonktürel bağımlılığını güçlendireceğini düşünüyordu.

Bunda haksız da değildi. Zira kendi iç didişmelerinin tüm şiddetine rağmen bir bütün olarak burjuva gericiliğinin yerel seçimler üzerinden ve AKP eksenli olarak Kürt sorununa ilişkin en önemli hesabı halen de budur. Hükümetin seçimlerin hemen öncesine denk getirilen yeni Kürt "açılımları"nın sessiz bir onayla karşılanması da bundan dolaydır.

AKP'nin aynı amaca yönelik manevraları 27 Temmuz'da önemli bir başarı sağlamıştı. Fakat seçimleri izleyen dönemde orduyla tam uyuma dayalı Kürt politikası çok geçmeden onun gerçek yüzünü de açığa çıkarmış, Kürdistan'daki desteğini önemli ölçüde zayıflamıştı. Şu sıralar Kürt sorunu eksenli olarak birbirini izleyen manevralar tam da bu zayıflamayı telafi etmeye yöneliktir. Amerikan planları çerçevesinde Güney Kürdistan'la ilişkilerdeki yeni gelişmeler, TRT'de Kürtçe kanal, üniversitelerde Kürt ta-

rihi ve kültürüne ilişkin bölümlerin açılacağına dair açıklamalar ve nihayet Ergenekon Operasyonu'nun bir ucundan da olsa nihayet Kürdistan'daki kirli işlere dokunması, yerel seçim sürecine denk gelen tüm bu adımlar, Kürt seçmen desteğini yeniden güçlendirmeye yönelik manevralardır da aynı zamanda. Bütün bunları büyük bölümüyle yokluk ve yoksulluk içindeki Kürt seçmen kitlelerine yönelik seçim rüşvetleri tamamlamaktadır, tamamlayacaktır doğal olarak.

Sonuçta 29 Mart yerel seçimleri, Kürt sorunu üzerinden tüm bu hesapların ve manevraların ne denli tuttuğunu ve tutabileceğini de seçmen eğilimleri üzerinden belli sınırlar içinde sınavacaktır.

Fakat bundan kalkarak, gündemdeki yerel seçimlere Kürt sorunu üzerinden "referandum" işlevi atfetmekten özenle kaçınmak gerekir. Kürt halkının kendi özgür iradesinin açığa çıkmasının ifadesi olabilecek bir referandum, hiçbir politik baskı ve kısıtlamanın olmadığı, tam bir propaganda-ajitasyon özgürlüğünün bulunduğu bir ortamda bir anlam taşıyabilir ancak. Bu nedenle, temel demokratik hak ve özgürlüklerden yoksun bir toplumda ve boğucu kirli savaş ortamında yapılan olağan bir yerel seçime bir referandum işlevi atfetmeye eğilim duymak, burjuva gericiliğinin tuzağına düşmektir.

Oysa Kürt hareketi ve onun ardından sürüklenen bütün bir reformist-kuyrukçu sol, açıktan ya da örtülü olarak buna eğilim duyabilmektedir. Kuyrukçu solun bir kesimi bunu DTP'yi seçimlerde kayıtsız-şartsız desteklemenin bir gerekçesi olarak da kullanmaktadır. DTP'nin ulusal özgürlük mücadelesiyle özdeşleşmiş birkaç kentte belediye başkanlıklarını almasının Kürt sorunu çerçevesinde elbette belli sınırlarda bir politik anlamı ve mesajı vardır. Bu, tüm baskı ve teröre, manevralara ve rüşvetlere rağmen kitle desteğinin korunduğunun biri ifadesi olacaktır. Fakat bunun Kürdistan'da referandumla, Kürt halkının özgür iradesinin açığa çıkması ile bir ilgisi yoktur, olamaz. DTP'nin Kürdistan'daki seçmen desteğinin halihazırdaki sınırları bellidir ve bu her halükarda top-

lamında burjuva gericiliğinin sahip olduğu seçmen desteğinin epeyce altındadır. Seçimlerin referandum anlamına geldiğini dilendirenler, bu olguya dayanarak burjuva gericiliğinin girişeceği demagojilere de çanak tutmuş olduklarını bilmek durumundadırlar.

Ekonomik kriz, bahar süreci ve yerel seçimler

Gündemdeki yerel seçimlerin ekonomik kriz ortamında ve bahar sürecinde sınıf ve kitle hareketinin gelişme sorunları bakımından da kendinden öteye bir anlamı ve işlevi vardır. Böyle bir dönemde gündeme gelen seçimler, burjuva gericiliğinin tüm kesimleri için, kitlelerin dikkatini kendi özgücüne dayalı mücadeleden ve eylemden parlamenter kurumlara ve dolayısıyla seçim sandığına çekmenin bir önemli olanağıdır da. Tam da aynı nedenlerle fakat tümüyle zıt amaçlar doğrultusunda gerçek devrimcilerin görevi, bu tuzağı boşa çıkarmak, seçimlerin sınıf ve kitle hareketinin gelişme dinamiklerini bir süreliğine de olsa zaafa uğratmasına her yolla engel olmaktır.

Nispeten uzun süren bir hareketsizliğin ardından son iki sene-dir belirli bir tempoda gelişen, zaman zaman genişlik ve yoğunluk da kazanan bir sınıf ve kitle hareketi ile yüzyüzeyiz halen. Ekonomik krizin dolaysız etkileri ve sermaye çevrelerinin bunu yeni bir saldırının bahanesi haline getirmeleri, özellikle son aylarda işçi hareketi eksenli olarak buna yeni bir güç kazandırdı. Krizin kendini genişleyen kuralsız saldırılar olarak ortaya koyan etkilerinin giderek çoğaldığı ve bunun bahar sürecinin olanakları ile üst üste bindiği bir evre, kitle hareketinin gelişmesi için daha uygun bir zeminin de oluşması demektir haliyle.

Fakat işte tam da bu aynı evre, aynı zamanda bir yerel seçim süreci olarak da yaşanmaktadır. Burada sorun karşımıza, dikkatlerin seçim sandığına mı, yoksa sınıf ve kitle hareketinin gelişimine mi

yöneltileneceği olarak çıkmaktadır. İlki tüm kesimleriyle burjuva gericiliğinin tutumudur, ikincisi düzene karşı devrim kampında durduğunu iddia eden ya da buna inanan tüm siyasal güçlerin tutumu olmak zorundadır. Kuşkusuz bu ikilem, düzen güçleri ile devrim güçlerinin tutumları arasındaki bu temelli fark, gerçekte her seçim dönemi için geçerlidir. Fakat uzun süreli bir durgunluğun ardından kendini yeni yeni bulmaya başlayan bir kitle hareketi koşullarında, hele de bu kriz ürünü saldırılara karşı kitle hareketinin sonraki seyrini de yakından ilgilendiriyorsa, bu ayrım çizgisi ayrıca güncel bir anlam ve önem de taşıyor demektir.

Gündemdeki yerel seçimlerin sınıf ve kitle hareketinin gelişme seyri bakımından kendinden öte anlamı ve işlevi de işte bu noktada belirlemektedir. Burada sorun, politik ilginin olağan dönemlere göre belirgin biçimde yoğunlaştığı ve kitlelerin nispeten geri kesimlerini de kapsadığı bir evrede seçim ortamının yarattığı olanaklardan yararlanıp yararlanmamak değildir kesinlikle. Tüm sorun, bunun ne yönde ve ne amaçla yapılacağıdır. Aynı ilgi ve politizasyondan pekala kitlelerin dikkatini mücadeleye ve somut eyleme çekmek için de en iyi biçimde yararlanılabilir ve tüm gerçek devrimcilerin sorunu, kilitleneceği temel kaygı şaşmaz biçimde bu olmalıdır.

Tersinden ise burjuva gericiliği kitlelerin tüm dikkatini parlamenter kurumlara, yerel yönetimlere, bu yolla sorunların çözülebileceği aldatıcı inancına, dolayısıyla da seçim sandığına yöneltmeye çalışacaktır. Bunu başardığı ölçüde ise kitleleri aldatıcı hayaller eşliğinde edilgenliğe itecek, böylece yeni yeni hız kazanan ve girmekte olduğumuz bahar döneminde daha da güçlenme ve yayılma potansiyeli taşıyan sınıf ve kitle hareketi dalgasını kırmak, hiç değilse geri plana düşürmek başarısı göstermiş olacaktır.

Yerel seçimler ve reformistler

Devrimle, devrimci ilkelerle, devrimci amaç ve kaygılarla yakından uzaktan bir ilgisi kalmamış reformist sol, gündemdeki se-

çimlerin ortaya çıkardığı sorunları bu açıdan ele almanın yanından bile geçmemektedir. Onun temel ayırıcı özelliği artık burjuva parlamentarizmine endeksli hesap ve kaygılardır.

Ne edip edip hiç değilse birkaç beldede bir seçim başarısı elde etmek, hele de bunu kendi parti yada grup adayı üzerinden yapabilmek, halen herbir reformist çevrenin seçim dönemindeki en önemli kaygı ve hesabı olarak öne çıkmaktadır.

Bundan dolayıdır ki, krize karşı etkin bir rol oynayabilecek birleşik mücadele platformalarını boşa çıkarmak ya da geri plana itmek pahasına tüm dikkatleri ilkesiz seçim ittifaklarına yöneltme yolunu tutmuşlardır. Bundan dolayıdır ki, ortak seçim platformlarında bir araya gelenler, ilkeler ve ortak platformun siyasal çerçevesi konusunda hemencecik anlaşabildikleri halde, nerede ve kimin adayı tartışmalarının içinden haftalar boyu çıkamamaktadırlar. Bunun içindir ki, ortak seçim platformu üzerine anlaşılan ve bunu da sözümona mücadelenin ihtiyaçlarına bağlayanlar, hemen ardından, ama önemli olan adaylar üzerinde de anlaşabilmektir diye eklemekte ve pazarlık güçlerini artırmak üzere birbirilerini gerekirse ayrı aday şantajıyla açmaza almak, bunu da ilk pratik adımlarda somutlamaktan geri durmamaktadırlar.

Halihazırda DTP eksenli olarak kurulan, reformist ve kuyrukçu solun tüm kesimlerinin yanısıra devrimcilikten demokratiğe doğru eğik bir düzlemde yol alan yeni bazı gruplarla da saflarını bir önceki seçime göre daha da genişleten “birlikte başarabiliriz” ittifakının gerçek tablosu işte budur. Bu tabloda reformist sol payına kuşkusuz yeni bir şey yoktur. Onlar Kürt oylarının büyümesine de kapılarak parlamentarizme kendilerini endeksleyeli, genel seçimleri “iktidara yürüyoruz!” heyecanı ile, yerel seçimleri “yerel iktidarlaşma” hayalleri ile ele alalı yıllar oldu. Yenilik, bu liberal parlamenter cephenin geleneksel halkçı devrimci hareketten geriye kalmış pek az sayıdaki grup ya da çevreden yeni katılımlarla genişlemesindedir.

Gündemdeki seçimler bu açıdan bir kez daha gerçek konum ve

kimliklerin netleşmesine vesile olmuştur. Yıllarca her türlü inandırıcılığını yitirmiş solcu söylemlerle fakat gerçekte apolitizmin bir sonucu olarak seçimlerden uzak duranlar, bu alana ayak atar atmaz Türkiye'nin en kaşarlanmış reformistleri ile aynı safa düşmüşlerdir. Devrimcilik, devrimci ilke ve amaçlar, seçimlerden devrimci amaçlarla, devrimci sınıf mücadelesini geliştirmek ve bu arada burjuva parlamenter kurum ve mekanizmaların gerçek içyüzü sergilemek üzere yararlanmak, tüm bunlar bir anda anlamını yitirmiş, ne edip edip "birlikte" birkaç ilçe, belde ya da muhtarlık seçimini kazanmayı "başarmak" esas kaygı ve amaç haline gelmiştir.

Bu ibret verici bir tablodur, ama yine de sağladığı yeni açıklıkları komünistler kendileri yönünden önemli bir kazanım saymaktadırlar. Bunun neden böyle olduğu şu sözlerde bütün açıklığı ile ortaya konmuştur:

"Son yıllarda seçimler solun tablosunu daha iyi anlayabilmek, kimin gerçekte ne olduğunu ve nerede durduğunu daha açık biçimde görebilmek için paha biçilmez veriler sunmaktadır. Şu veya bu parti ya da grubun gerçek konumunun, bilincinin ve yöneliminin ne olduğunu daha açık, somut ve kesin biçimde anlamak istiyorsanız, seçimler dönemindeki tutum ve politikasına bakınız, o parti ya da grubun gerçeğini bütün açıklığı ile görme olanağı bulursunuz." (H. Fırat, *Tasfiyeci Sürecin Son Aşaması: Parlamenterizm*, Eksen Yayıncılık, s.21)

Yerel seçimler ve komünistler

Partimiz, genel olarak burjuva parlamenter kurumlara, özel olarak yerel yönetimlere, bu çerçevede bir parlamenter mekanizma olarak seçimlere ilişkin ilke ve yaklaşımlarını birçok vesileyle ve yeterli açıklıkta ortaya koymuştur. Bu yaklaşımlar genellikle içinde de bırakılmamış, özellikle reformist sola karşı ideolojik mücadele içinde ve Türkiye'nin özgün gerçekleri üzerinden somutlanmıştır da. Bu yerel yönetimler sorunu için de aynı ölçüde ge-

çerlidir. Türkiye’de yerel yönetimlerin, daha özel olarak belediyelerin ne olup ne olmadığı, hangi kurumsal ve yasal ilişkiler ağı içinde buldukları, merkezi iktidar tarafından siyasal, idari ve mali olarak nasıl bir denetim altında tutuldukları ayrıntılara inilerek irdelenmiş, yeterli somutlukta ortaya konulmuştur. (Bkz. *Liberal Solun Yerel Seçim Perişanlığı, Tasfiyeci Sürecin Son Aşaması: Parlamentarizm* içinde, Eksen Yayıncılık)

Bunlar partimizin elinde, gündemdeki seçimleri doğru bir bakış açısıyla ele almak kadar her türden oportünizme karşı etkili bir ideolojik mücadele bakımından da önemli bir ideolojik birikimin ifadesidirler. Bu birikimden bu vesileyle en iyi, amaca en uygun biçimde yararlanmak tüm komünistlerin görevidir.

Gündemdeki yerel seçimlere ilişkin yaklaşımımızın genel ilkesel çerçevesini ve genel esaslarını da burada bu aynı birikimden hareketle ortaya koyacağız:

- Komünistler seçimlere katılmayı ve burjuva parlamentosundan olduğu gibi yerel yönetimlerden de devrimci amaçlar için yararlanmayı ilke olarak reddetmezler. Fakat bunu yaparken, yerel yönetimlerin işlevi, gücü ve sorunlara çözüm olanakları konusunda herhangi bir yanılısama yaratmamaya da özel bir dikkat gösterirler. Bununla da kalmaz, buna ilişkin burjuva ve reformist aldatmacaların iç yüzünü kitleler önünde teşhir etmeyi temel önemde bir görev sayarlar.

- Komünistler için seçim çalışmaları tümüyle devrimci sınıf mücadelesine ilişkin genel hedef ve görevlere tabidir; onlar seçim atmosferinden, kitleleri devrimci hedeflere kazanmanın, onların bilincini, örgütlenmesini ve mücadelesini bu doğrultuda geliştirmenin bir olanağı olarak yararlanmaya bakarlar. Bu çerçevede, kitlelerin karşısına düzenin yasallık cenderesine ve seçimlere uyarlanmış güdük seçim platformları ve bildirgeleriyle değil, kendi bağımsız devrimci sınıf programıyla, bunun döneme uyarlanmış ve güncel devrimci görevlere bağlanmış popüler açıklamalarıyla çıkarlar.

- “Ulusal irade” yanılısaması üzerinden burjuvazinin gerçek

iktidar odaklarını perdeleme işlevi gören burjuva parlamentosunun içyüzünü kitleler, özellikle de onların ileri kesimleri önünde sergilemek nispeten daha kolaydır. Kitlelerin uzun yılları bulan deneyimleri bunu bir ölçüde olsun kolaylaştırır. Buna karşın kurum olarak yerel yönetimler, “halkın yönetimi”, “halkın katılımı”, “halka dolaysız hizmet” vb. argümanlar üzerinden sunulmaya elverişlidirler. Özellikle reformist sol buna yönelik yanılsamalara güç katar ve ona solcu söylemlerle belli bir inandırıcılık da kazandırır.

- Oysa bu büyük bir aldatmacadır. Merkezi iktidar organlarının burjuvazinin elinde olduğu ve bunun bin bir kolla (vilayet, emniyet, istihbarat, garnizon, yargı vb.) kendini yerel düzeyde de gösterdiği bir durumda, yerel “halk yönetimi” tepeden tırnağa bir yalan ve yanılsamadır. Aynı gerçek, üretim araçları ve zenginliğin ezici bölümü (dolaysız özel mülkiyet ya da devlet bütçesi ve mülkiyeti olarak) burjuvazinin elinde ve denetiminde olduğu sürece, yerel planda halkın sorunlarının çözülebileceği inancı ya da beklentisi için de geçerlidir. Alabildiğine sınırlanmış ve güdükleştirilmiş yerel yönetimler ve bütçeler, bu sınırlar içinde bile burjuvazi tarafından bin bir yolla en sıkı bir denetim altında tutulurlar.

- Bu temel önemde bilimsel-toplumsal gerçeklerden hareketle TKİP, yerel yönetimler üzerinden yapılabilecekler hakkında özellikle reformist sol tarafından işçilere ve emekçilere pompalanacak hayallere karşı bir kez daha özel bir mücadele yürütecektir. Her biçimiyle “Belediye sosyalizmi” yanılsamasının içyüzünü kararlılıkla teşhir edecek, bunu, kurulu düzenin gerçek yapısı, kurumlaşması ve işleyişinin ortaya konulması çabasıyla birleştirecektir.

- Komünistler, yerel seçimlerde işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin karşısına kendi bağımsız adaylarıyla çıkacak, yerel seçim kampanyalarını bu adaylar üzerinden öreceklidir. Bu kampanyanın amacı elbette oy toplamak değil, fakat partinin devrimci propaganda ve ajitasyonunu normal dönemlerle kıyaslanamaz ölçüde güçlendirmek, kitleleri devrimci açıdan aydınlatmak, parti programını tanıtmak, onun döneme uyarlanmış stratejik ve taktik

istem ve şiarlarını kitleler içinde yaymaktır. Her zaman olduğu gibi bu seçimlerde de partinin seçim çalışmasında başarısının temel ölçüsü bu olacaktır.

Partimiz seçimlerde kendi bağımsız faaliyetini esas alacak ve bütün bir çabasını bu ekseninde yoğunlaştıracaktır. Herhangi bir seçim ittifakı arayışı içine de girmeyecektir. Zira bugünün siyasal sahnesinde devrimci ilke ve amaçlar çerçevesinde bu türden bir ittifak için başvurabileceğimiz muhataplardan yoksun durumdayız. Düne kadar devrimci platformlarda birlikte iyi kötü iş yapabildiğimiz grupların büyük bir bölümü halen reformist solun yediğinde hareket etmek yolunu tutmuştur. 12 Eylül yenilgisinden arta kalan küçük-burjuva devrimci demokrat hareketin fiilen çöküşü anlamına da gelen bu tablo bize seçim gündemi çerçevesinde devrim ve sosyalizm bayrağını kendi başımıza yükseltmek dışında bir seçenek bırakmamıştır.

Partimiz bu bayrağı tek başına yükseltmekten geri durmayacaktır. Krizle iflası bir kez daha açıkça ortaya çıkmış kokuşmuş sermaye düzeni karşısında olduğu kadar “sol alternatif” adı altında kendini gösteren reformist aldatmaca karşısında da devrim ve sosyalizm seçeneğini öne çıkararak, kitlelere gerçekleri anlatan, onlara inanç ve kararlılıkla devrimci çözüm ve mücadele yolunu gösteren, bunu devrimci sınıf mücadelesinin geliştirilmesi somut hedefine bağlayan yoğun ve tempolu bir çalışma içinde olacaktır. Partimiz devrimci baharı yerel seçimlere değil, tam tersine yerel seçimlerin sunduğu olanakları devrimci bahara bağlayan bir davranış çizgisi izleyecektir.

(Ekim, Sayı: 256, Ocak 09)

Güncel gelişmeler ve sol hareket

Bugünün Türkiye'sine güncel durum ve düzenin iç politik tablosu üzerinden baktığımızda karşımıza üç önemli sorun çıkmaktadır. Sırasıyla ekonomik kriz, rejim krizinde son durum ve Kürt sorunu. Bu üç sorunu birleştiren bir de ortak payda var; ABD ile ilişkilerde yeni düzeyde uyumlu bir safhaya geçiş. Son ikisi için bu bağlantı daha açık, ilki içinse IMF ile ilişkiler üzerinden nispeten dolaylıdır.

Ekonomik kriz ve kapsamlı saldırı hazırlığı

Sözü edilen üç sorundan en önemlisi doğal olarak ekonomik krizdir. Kapitalist dünya ekonomisine ilişkin yeni veriler, krizin muhtemel seyrine ilişkin tüm iyimser beklentileri boşa çıkarmış bulunuyor. Emperyalist merkezlerde peşpeşe alınan tüm önlemlererağmen krizin şiddeti günden güne artmaktadır. Buna bağlı olarak mevcut krizin bir genel çöküntüyle sonuçlanabileceğine ilişkin korkular da büyümektedir. Burjuva hükümetlerin artık krizin ekonomik sonuçlarından çok muhtemel sosyal ve siyasal sonuçlarıyla ilgilendikleri, çare ve tedbirlerini de öncelikle buna göre düşündükleri, gelinen yerde düzen kalemleri tarafından bile itiraf edilmektedir. Bunlardan bazıları, dün teröre karşı alınmış gibi

sunulan bir dizi siyasal, kurumsal ve yasal önlemin gerçekte bugünlere bir hazırlık amacı taşıdığını da söylemektedirler. Bu, devrimcilerin yıllardır ileri sürdükleri temel önemde bir düşünce- nin, neoliberal saldırılara sistemli biçimde polis devletine geçişin eşlik ettiği ve bunun da geleceğin sosyal patlamalarına bugünden bir hazırlık olduğu gerçeğinin, yine düzen cephesinden itirafı anlamına gelmektedir.

Kriz Türkiye’de de yıkıcı ilk sonuçlarıyla birlikte derinleşmektedir. Sanayi üretimi, açıklanan son verilere ve bizzat sermaye çevrelerinin kendi ifadelerine göre, “çöküntü halinde”dir. Bunun bir yansıması olarak özellikle işsizlik sürekli büyümektedir. Buna karşılık, üstelik başından itibaren Türkiye’den çöküntüyü en şiddetli yaşayacak ülkelerden biri olarak sözedilip durulduğu halde, oluşmakta olan faturayı basitçe işçi sınıfına ve emekçilere ödetmek dışında, ülkeyi yönetenlerin kriz karşısında halen yapabildiği bir şey de yoktur. Halihazırda Türkiye ekonomisine belirsizlik içinde bir sürüklenme hali egemendir.

Kaygılı bir bekleyiş içindeki büyük sermaye çevrelerinin tüm umudu yeni bir IMF antlaşmasıdır. Hükümet ise bunun için seçim sonrasını beklemektedir. Yeni bir IMF anlaşması haliyle kapsamlı ve sistemli yeni bir sosyal yıkım saldırısı demektir. IMF anlaşması olsun ya da olmasın seçimlerin hemen ardından yapılacak olan da zaten budur.

Seçim gündeminin kriz gündemini karartmasına izin vermemek ve bizzat seçimlerin kendisini de krize karşı etkili bir mücadele hattı geliştirmenin bir olanağı olarak kullanmak, bu bakımdan apayrı bir önem taşımakta idi. Fakat parlamenter heveslerle sersemlemiş durumdaki reformist sol bu temel önemde gerçeğe gözlerini kapattı ve buna ilişkin görevleri geri plana itti. Devrimci-demokrat çevrelerin bir kısmını da ardından sürükleyerek düzenin seçim oyununun figüranı olma yolunu tuttu. Yazık ki halen çok değerli bir zaman dilimi ve zaten son derece sınırlı olan olanaklar “halkçı belediyeçilik” liberal gevezeliği ekseninde heba edilmek-

tedir.

Seçimlerin hemen sonrasında saldırının yeni bir IMF antlaşması ile gündeme geleceği hemen hemen kesinleşmiş sayılır. Türkiye-ABD ilişkilerindeki son gelişmeler bunu gösteriyor. ABD Dışişleri Bakanı'nın Türkiye ziyaretinin hemen ardından IMF ile diyalogun yeniden kurulması ve anlaşmazlık konularındaki hızlı yumuşama da bunun göstergesidir. Bu, gündemdeki yeni IMF antlaşması ile ABD'ye eksenli Türk dış politikası arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bunun anlamını öteki iki sorunla bağlantılı olarak daha somut olarak göreceğiz.

Devletin zirvesindeki “mükemmel uyum”un anlamı

İkinci önemli soruna, rejim krizinin güncel tablosuna geçelim. Bu alanda halen yeni bir temelde kurulmuş geçici bir denge durumu egemendir. Bu da esası yönünden ABD müdahalesinin bir ürünüdür. Nitekim sonuçları itibariyle de herkesten çok ona yaramıştır. Ergenekon Operasyonu'nuyla birlikte (buna yoluyla da denebilir) ABD rejim içi didişmeye adeta el koymuş, süreci rejim bünyesinde kendisi için sorun oluşturan öğeleri etkisizleştirme ve itibarsızlaştırma çizgisine çekmiştir. Geline yerde bunda bir hayli de başarılı olmuştur. Sürecin bu yeni seyri, ABD'ye hizmette ve uyumda kusur göstermeyen AKP'yi rahatlatmış ve siyaseten güçlendirmiş, orduyu ise hem rejimin iç işleyişi bakımından hizaya sokmuş ve hem de bünyesindeki çatlak sesleri etkisizleştirerek, böylece onu ABD ile ilişkilerde daha rahat bir konuma kavuşturmuştur.

Sonuç olarak rejime ilişkin sorunlar önemini yitirmemiş olsa bile şimdilik geri plana düşmüş, iç ve dış politikanın bir dizi temel sorununda dinci hükümet ile laik ordu Amerikancı çizgide buluşmuştur. Abdullah Gül'ün şu günlerdeki “devletin zirvesinde mükemmel bir uyum var” açıklaması, ABD müdahalesi ile elde edilen bu durumun en üst düzeyden bir dile getirilişidir. Bu açı-

klamanın ABD hesabına yapılan Tahran gezisi esnasında ve “Kürt sorununda güzel gelişmeler olacak” açıklaması ile eşliğinde yapılmış olması ise ayrıca anlamlı ve açıklayıcıdır.

Bölgesel politikalarıyla tam uyumlu bir Türkiye için Amerikan emperyalizmi iç siyasal yaşama bu müdahaleyi yapmak zorundaydı. AKP hükümeti yönünden bu uyumda zaten herhangi bir sorun yoktu. Sorun aşırı şoven bir çizgide sözde “ulusalcı” muhalefete soyunan burjuva gericici odaklar ile onların ordu bünyesindeki yankısından çıkmakta idi. Kürt sorunu, Güney Kürdistan sorunu, Kıbrıs sorunu ve Ermenistan sorunu gibi “milli” sorunlarda kudurganlık ölçüsünde şoven bir çizgide hareket eden bu güçler, bu sorunlarla sınırlı olmak üzere ABD’ye karşı da çatlak sesler çıkarıyor ve yarattıkları etki ölçüsünde ordunun bu sorunlarda Amerikan çizgisine uyumunu zora sokuyorlardı. Ergenekon Operasyonu ile etkisizleştirilip itirbarsızlaştırılmaları bu engeli kaldırdı ve ordunun tüm bu sorunlardaki Amerikan politikalarıyla uyumunu kolaylaştırdı. Böylece Abdullah Gül’ün müjdelediği “mükemmel uyum”a ulaşılmış oldu.

ABD’nin Irak ve Ortadoğu politikalarına uyumda temel önemde bir pürüz Güney Kürdistan sorunu idi. 5 Kasım Washington mutabakatını izleyen gelişmelerle birlikte bu sorun artık esası yönünden geride kalmış sayılır. Türkiye Güney Kürdistan federe devletini sineye çekmeyi kabul etmiş, fakat karşılığında alacaklarını da fazlasıyla almıştır. En kısa biçimiyle söylemek gerekirse, Güney Kürdistan federe devleti artık ABD hesabına olmak üzere Türkiye’nin bölgesel vesayeti altında bir alt oluşumdur. Dünün ihtilafli tarafları, Türk burjuva gericiliği ile Güney Kürtlere egemen burjuva-feodal gericilik, Amerikancı bir çizgide aynı safa girmişlerdir. Ortak efendi olarak ABD onlara bu çizgiyi dayatmış ve sonuçta kabul ettirmiştir.

Bir süredir benzer bir çözüm Ermenistan’la ilişkilerde denenmektedir. Bu alandaki sorunların çözümü, Amerikan emperyalizmi için, Kafkasya’ya hakim olmak, bu bölgedeki enerji kayna-

klarını ve yollarını denetim altında tutmak ve Rusya'yı kuşatmak politikası bakımından büyük önem taşımaktadır. Bunun için de öncelikle Türkiye ile Ermenistan'ı aynı çizgide buluşturmak gerekmektedir. Fakat gerek Rusya'nın buna direnme imkanları, gerek Azerbaycan-Ermenistan ihtilafı ve gerekse Türk gericiliğinin Ermeni sorununun tarihsel yükünden gelen büyük açmazları nedeniyle, bu alanda sonuca ulaşmak Güney Kürdistan sorunundaki kadar kolay olmayacaktır. Yine de devletin zirvesinde bu sorunda da artık Amerikancı çizgide bir uyuma ulaşılmış olması Amerikan emperyalizmi payına bir başka önemli başarıdır.

Fakat ABD için gelinen yerde asıl ve öncelikli sorun Afganistan'dır. Bush yönetiminin izlediği dünya politikasının merkezinde Irak yer almıştı. Tüm belirtiler ve daha seçim kampanyasından itibaren bizzat kendi açık beyanları, Obama yönetimi için bunun Afganistan olacağını gösteriyor. Afganistan ise halen bir batakıtır; ABD ve bütün olarak NATO için. Pakistan'daki son gelişmeler işleri daha da karmaşık ve içinden çıkılmaz hale getirmiştir. ABD'nin iç Asya'nın Türki cumhuriyetlerinde peşpeşe mevziler yitirmesi de tüm bunlara tuz biber olmaktadır.

Obama yönetimi kendine bütün bu gidişatı tersine çevirme misyonu yüklemiştir ve bu hedef doğrultusunda Türkiye'ye de kendi hesabına apayrı bir misyon biçmektedir. Türkiye'ye şu sıralar gösterilen yoğun ve yakın ilginin gerisinde bu var. Bayan Clinton'un ziyaretinin hemen ardından beklenmedik biçimde gündeme getirilen Obama ziyaretinin sebebi hikmeti de budur. Türkiye'den beklenen ise öncelikle ABD ve NATO hesabına savaşmak üzere bölgeye yeni askeri güç göndermektir.

Aynı talep geçen yıl şu sıralar yine gündemdeydi. Talebin gündeme getirildiği günlerde bir yandan Ergenekon operasyonu genişliyor, öte yandan AKP'yi kapatma davası açılıyordu. Yani rejim içi çatışma tırmanıyordu. Böylesi bir ortamda AKP hükümeti ABD talebini açıkça desteklemiş, fakat dönemin Genelkurmay başkanı da ordu adına aynı açıklıkla bu isteme karşı çıkmıştı. Türkiye

kendi içinde terörle boğuşurken kimse ondan bir başka yerdeki teröre karşı mücadele için askeri destek beklememelidir mealinde sözler sarfetmişti.

Aradan geçen bir yıl içinde bu konuda çok şey değişti. ABD'nin Türkiye'nin iç siyasal yaşamına Ergenekon Operasyonu üzerinden müdahalesi bu konuda da gerekli sonuçları yarattı. Hükümet ile ordunun Afganistan konusunda da Amerikancı çizgide bir uyuma ulaşmış olmaları bunun ifadesidir.

Fakat yine de eski Genelkurmay başkanının zamanında ettiği sözler boşuna olmamıştır. ABD Türkiye'nin kendi içindeki "terör"ün altiltilmesinde gerekli desteği verdiği içindir ki, karşılığında şimdi Afganistan'da onun hesabına savaşacak asker desteği istemekte ve alacak gibi de görünmektedir.

Bu bizi Türkiye'nin gündemindeki üçüncü önemli soruna, Kürt sorununun güncel durumuna getirmektedir.

ABD'nin Kürt politikası uygulama safhasında

Kürt sorununda güncel durumun en önemli yönü, ABD'nin öteden beri telkin edip durduğu Kürt politikasının bir ucundan başlayarak artık resmen uygulamaya konmasıdır. TRT Şeş adımı ve kamuoyu önünden sözü edilen öteki açılım hazırlıkları bunun ifadesidir. Bunların zamanlaması, yani yerel seçim sürecinde gündeme getirilmeleri, kuşkusuz özel niyet ve hesaplarla bağlantılıdır. Fakat uygulamaların kendisi bundan ötedir ve daha temelli bir yönelimin göstergesidir. Devletin zirvesinde ortak bir mutabakata varılmaksızın bir ucundan da olsa Kürt diline kamusal alanda alan açmak hiçbir hükümetin özel harcı olamazdı.

Kürt sorunudaki bu yeni açılımın anlamı ve sınırları da yine Abdullah Gül tarafından Tahran yolunda açıklanmıştır. "Kürt sorununda güzel gelişmeler olacak" müjdesine kendisinin getirdiği açıklık, kendisine en yakın konumdaki bir gazeteci tarafından şöyle aktarılmaktadır: "*O sözlerimin anlamı, bugünden yarına sorun çö-*

zücü yeni projelerin birbiri ardına gündeme taşınması değil elbette; bu bir süreç ve bu süreçte adımlar atıla atıla, geriye dönüp baktığımızda 'bizim böyle bir sorunumuz mu vardı?' diye kendi kendimize hayret edeceğimiz günler gelecek."

Sorunun çözümüne bakışın çerçevesi ve sınırları eğer gerçekten buysa, Türk gericiliği payına sonuç bir kez daha hüsrana olacak demektir. Fakat bu, tutulan bu yeni yolun önemini yine de azaltmıyor.

Uygulanmakta olan ABD'nin Kürt politikasıdır ve bu Güney Kürdistan'la girilen yeni ilişkilerin içe yansımalarıdır. Güney Kürdistan'a ilişkin "kırmızı çizgileri"ni bir yana bırakmaya razı olanların bunu Türkiye'nin bünyesindeki Kürt sorununa ilişkin bazı adımlarla birleştirmeleri, mantıksal bir zorunluluk olduğu kadar politik bir gerekliliktir de aynı zamanda.

Yapılacak açılımların sınırları bellidir; resmi dili tartışma konusu yapmaksızın Kürt diline nispi bir kullanım alanı açmak ve bunu bazı kültürel hak kısıntıları ile birleştirmek. Bellidir diyoruz, zira bu gerçekte devletin daha '90'lı yılların ortalarında üzerinde mutabakata vardığı bir politikadır. Buna rağmen onu ABD'nin Kürt politikası olarak niteliyoruz, zira bunu daha o zamandan telkin edip duran da ABD idi.

Türk burjuva gericiliği yönünden bütün sorun bu politikanın gündeme getirilmesini silahlı Kürt hareketinin ezilmesine ve teslim alınmasına endekslemesiydi. Bunda sonuç alınmadığı ölçüde bu politika da beklemede kalıyordu. Ama İmralı teslimiyeti buna uygun koşulları tam on sene önce ve beklenmedik bir biçimde yaratmıştı. Üstelik Abdullah Öcalan İmralı savunmalarında sorunu tam da bu sınırlara çekerek, yani siyasal özgürlük ve eşitlik istemini bir bırakarak sorunu salt Kürt dili ve kültürü alanında belli iyileştirmelerde ibaret bir çerçevede tanımlayarak devletin işini alabildiğine kolaylaştırmıştı da. Fakat bilindiği gibi devlet bu denli kolay bir teslimiyetin rehabetine kapıldı ve bir kez daha deve kuşu misali davrandı. Böylece Kürt sorununu hiç değilse bir dönem için

kontrol altına alabileceği tarihi bir fırsatı kaçırdı.

Şimdi aynı politikayı ABD'nin baskısı altında nihayet gündeme getiriyor. Oysa koşullar şimdi birçok bakımdan çok farklı. Artık Türkiye'nin sınırlarının dibinde federe bir Kürt devleti, Türkiye'nin sınırları içinde yeniden güç ve moral kazanmış politik bir Kürt hareketi ve dağlarında da gerilla gücü var. Ayrıca Kürt hareketi kendi öz dinamizmi ile Abdullah Öcalan'ın on yıl önce İmralı'da çizdiği sınırları çoktan aştı. Biçim olarak üniter devlet tartışılmasa da Kürt hareketinin şimdiki çizgisi bir tür bölgesel özerklik talebine dayalıdır. Bu koşullarda dil ve kültür alanında üstelik zamana yayılmış küçük adımlarla Türk devletinin herhangi bir sonuç almak şansı yoktur.

Bu şans yalnızca bu adımlar çerçevesinde de olsa PKK eksenli Kürt hareketiyle girilecek ilişkiler sayesinde elde edilebilir. Muhatap alınması koşuluyla Kürt hareketi istemlerini sınırlamaya, düzenle bu sınırlı temel üzerinde uzlaşmaya ve bütünleşmeye fazlasıyla hazırdır. Zira İmralı sonrasının bütün bir ruhu budur.

Oysa halen hiç değilse resmi söylemde bu tür bir muhatap almayı devlet kategorik olarak reddetmektedir. PKK'nin tek taraflı olarak ve koşulsuz biçimde silahsızlandırılması istenmekte ve bu konudaki tüm umutlar da ABD'ye ve Güney Kürdistan yönetimine bağlanmaktadır. Sürecin perde arkasını kuşkusuz bilmiyoruz, ama olayın genel görünümüne ve mantığına baktığımızda, ABD'nin ve Güney Kürdistan'ın buna gücü yeteceğini sanmıyoruz. Tek şans burjuva basınında şu günlerde birilerinin de işaret edip durduğu gibi bir kez daha Abdullah Öcalan'dır. Devlet perde arkasında Abdullah Öcalan'ı bir biçimde razı ederse Kürt hareketinde büyük sarsıntılar yaratacak beklenemelik gelişmeler olabilir. Aksi durumda devletin zamana yayılmış kültürel hak kısıntılarına dayalı politikası Kürt sorununu yatıştırmak bir yana yalnızca daha da uyarır. Kürt halkının özgür iradesini ve istemlerini hiçe sayarak, devletin ihsanı biçiminde küçük küçük adımlarla bu sorunu zaman içinde bitireceklerini sananlar yanıldıklarını görmekte fazlaca gecikmeyecek-

lerdir.

Yerel seçimler aynasında sol hareket

Gündemdeki yerel seçimler sol hareketimizin güncel tablosunu anlamak bakımından gerçekten büyük yararlar sağlamıştır. Bunlardan bazılarını en özet biçimiyle sıralayalım.

İlkin, sistemin toplu iflası anlamına gelen küresel kapitalist kriz sıradan insanın yaşamını dolaysız olarak etkileyen açık ve sarsıcı bir olgu iken, solun hemen tüm kesimleri de krizin patlak vermesinin ardından bunu böyle dile getirmişken, yalnızca bir rastlantı olarak bu aynı döneme denk gelen bir yerel seçim olayı, kriz gündeminin kolayca geri plana itilmesine neden olabilmıştır. Türkiye solunun yönsüz ufuksuz gündelik sürüklenişine bundan daha çarpıcı bir güncel gösterge olamaz.

Öte yandan, burjuva düzen koşulları altındaki her devrimci seçim çalışmasının olmazsa olmaz iki temel koşulu vardır. İlkin, seçimleri vesile ederek kurulu düzenin karşısına onu cepheden hedef alan ve mahkum eden açık bir devrimci programla çıkmak; ikinci olarak, bizzat seçimlerin kendisinden seçimlerin ve burjuva temsili kurumların açık ve etkili teşhiri için en iyi biçimde yararlanmak. “Birlikte Başarabiliriz Platformu” adı altında bir araya gelenler, genel olarak devrimci olmanın ve seçimlere devrimci bir konumda katılmanın, ondan devrimci amaçlarla yararlanmanın bu temel önemde, bu olmazsa olmak iki koşulundan tümüyle uzak kalmışlardır. Bu olgu, Platformu oluşturanların devrimci olmadıklarının, gündemlerinde devrim diye bir sorun bulunmadığının, kitlelerin bilinci devrimci stratejik amaçlar doğrultusunda geliştirmenin onları hiç de ilgilendirmediğinin en tam, ne dolaysız bir göstergesidir. Platformu oluşturanların seçim bildirgelerine, çalışmalarına ve söylemlerine yakından bakınız, klasik anlamda bir sosyal-demokrat akımlar toplamı görürsünüz. “Halkçı belediyecilik” gevezeliği ya da ilk bakışta devrimci bir tınısı olana “yerel yö-

netimlerin devrimci temeller üzerinde yeniden kurulması” iddiası, klasik sosyal demokrat söylemin, her biçimiyle “belediye sosyalizminin” günümüze taşınmasıdır. Üretim ve mülkiyet ilişkileri sorununu bir yana itilmiş, tüm söylem ve propaganda bölüşüm ilişkileri alanına hapsedilmiştir. Bu klasik anlamda dört dörtlük bir sosyal-demokrat kimlik, konum ve tutumdur. Yerel yönetimler sorununa bakış, gerçek konum ve kimliklerin yerli yerine oturtulması bakımından paha biçilmez önemdedir ve gündemdeki yerel seçim buna gerçekten iyi bir vesile olmuştur.

Üçüncü bir önemli nokta, Kürt hareketiyle ilişkilerin aydınlatıldığı gerçeklerdir. Bu ilişkilerde kuşkusuz bir yenilik yok, 2002 seçimlerinden beri tekrarlanmaktadır bu. Fakat sonu aynı hızla bir çözülme ve dağılma olsa da ilk **kez** bu seçimde bu denli geniş bir platform hızla kurulabilmiştir. Peki ne uğruna? Kürt hareketinin oy potansiyelinden yararlanarak seçim sahnesinde sözümona boy göstermek uğruna. Bu ağır bir yargı gibi görünebilir, ama Platformun kuruluşuna ve hemen ardından akibetine bakınız, durumun tam olarak bu olduğunu görürsünüz. Devrimci olmak, hiç değilse düzene alternatif olmak iddiasındaki bir ittifakın ilkesel ve politik çerçevesinde anlaşanlar nasıl olur da salt aday tartışmaları üzerinden onu terketmek yoluna gidebilirler? İttifakın gerçek içeriği ve amacının ne olduğunu görmek için bu soruyu yalnızca sormak bile yeterlidir.

Öte yandan, Abdullah Öcalan’ın cilt cilt savunmalarıyla, PKK’nin yeniden kuruluşuyla ilan edilmiş resmi program ve stratejisiyle, izlemekte olduğu politikalarıyla ve buna eşlik eden söylemiyle, kitlelere yönelik olarak yürüttüğü propagandanın somut ve açık içeriği ile, politik konumu ve platformu yeterince açık olan, bütün bunların ışığında kurulu düzeni esas alan sosyal-demokrat nitelikli bir ulusal akım olduğu konusunda herhangi bir kuşku bulunmayan bir hareket, bugünkü biçimiyle Kürt ulusal hareketi, nasıl olur da hala da tümü devrim ve sosyalizm iddiası taşıyan sol akımlar toplamı için birleştirici bir eksen görevi görebilir? Bugü-

nün Türkiye'sinde işte bu olabilmektedir. Kürt halkıyla dostluk adına, batının işçileriyle doğu'nun ezilen halkını sözümona birleştirmek adına. Bu akımlar bunu Kürt halkının dostları derneği ya da platformu adına yapsalardı yapılanın herşeye rağmen bir anlamı olurdu, o duygu yüklü "Kürt kardeşlerimiz" söylemi de buna otururdu.

Ama kendilerine marksist, sosyalist ya da devrimci diyen akımların, siyasal sorunların, bu arada Kürt sorununun devrimci ilkesel, ideolojik ve programatik anlamını ve gereklerini bu denli kolay biçimde bir yana bırakarak, burjuva demokratik sınırlarda bir Kürt hareketinin yedeğine girmeleri acınası bir iflas tablosudur. Bunun Kürt halkıyla devrimci dayanışma ya da Kürt emekçileriyle birlik adına yapıldığı iddiası ise söylemdeki duygusallıkla perdelenen kaba bir aldatmacadan öteye bir şey değildir. Kürt işçi ve emekçilerini ulusal sorunun burjuva çözümü sınırlarına hapsetmek, en yumuşak biçimiyle söylersek, onların gerçek çıkarlarına sırtını dönmektir.

Marksizmin ulusal sorunun ele alınışında ve çözümünde kendi devrimci ilkeleri ve pratikte denenip sınanmış devrimci programı vardır. "Kürt kardeşlerimiz" duygusal söylemiyle buna sırtını dönerek, belli tavizler karşılığında mevcut düzenle barışıp bütünleşmeyi bir strateji olarak benimsemiş bulunan reformist bir Kürt hareketine kendini endeksleyenlerin, devrimle ve devrimcilikle yakından uzaktan bir ilişkisi yoktur, olamaz.

ABD'nin ağırlık ve inisiyatif koymasıyla Kürt sorununda önümüzdeki dönemde gündeme gelmesi muhtemel gelişmeler, böylelerinin konum ve açmazlarını daha somut bir biçimde gözler önüne serecektir.

(Ekim, Sayı: 257, Mart 2009)

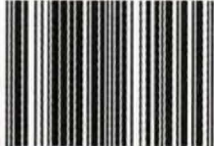

"Dünyada ve Türkiye 'de son üç yılın en önemli siyasal gelişmeleri ve dolayısıyla gündemleri neydi diye sorulsa ilk anda akli gelebilecek temel konular; elinizdeki kitabın da başlıca bölüm başlıklarını ve dolayısıyla asıl içeriğini oluşturmaktadır. Bölge merkezli dünya olayları, Türkiye 'de rejim krizi, kapitalist dünyada ekonomik kriz, bölgede ve Türkiye 'de Kürt sorunu, 22 Temmuz ve 29 Mart seçimleri, sınıf ve kitle hareketindeki kısmi canlanma vb..."

"Ayrıntılarda ya da esasa ilişkin olmayan noktalarda elbette bazı yanlışlar ya da yanlışlar söz konusu olabilir. Ama tüm bu sorunların ve süreçlerin temel mantığı, gelişme yönü, ve nihayet devrimci sınıf bakışı açısından anlamı ve sonuçları konusunda, komünistler sağlam bir konumda buldukları inancındadırlar. Alışılmış davranışın tersine, değerlendirmelerin süreli yayınlarda umutlamaya terkedilmemesinin, kaleme alındıkları dönemin güveni ile kitaplaştırılmış biçimde okurun kolay kullanımına sunulmasının gerisinde de bu inanç vardır.

"Bu olanaktan yararlanmayı deneyecek olan devrimci okurun bundan gerekli yararı fazlasıyla sağlayacağına da bizim inancımız tamdır. Fakat Parti Değerlendirmeleri 'ne gerekli ilgiyi tam olarak göstermek ve ondan parti çizgisinin devrimci sınıf mücadelesi sürecinde başarılı bir biçimde uygulanabilmesi amacıyla en iyi biçimde yararlanmak, herkesten çok komünist militanların sorunu ve sorumluluğudur."

ISBN 978-975-7271-44-4

9 789757 271444 >

Fiyatı: 12 TL (KDV dahil)